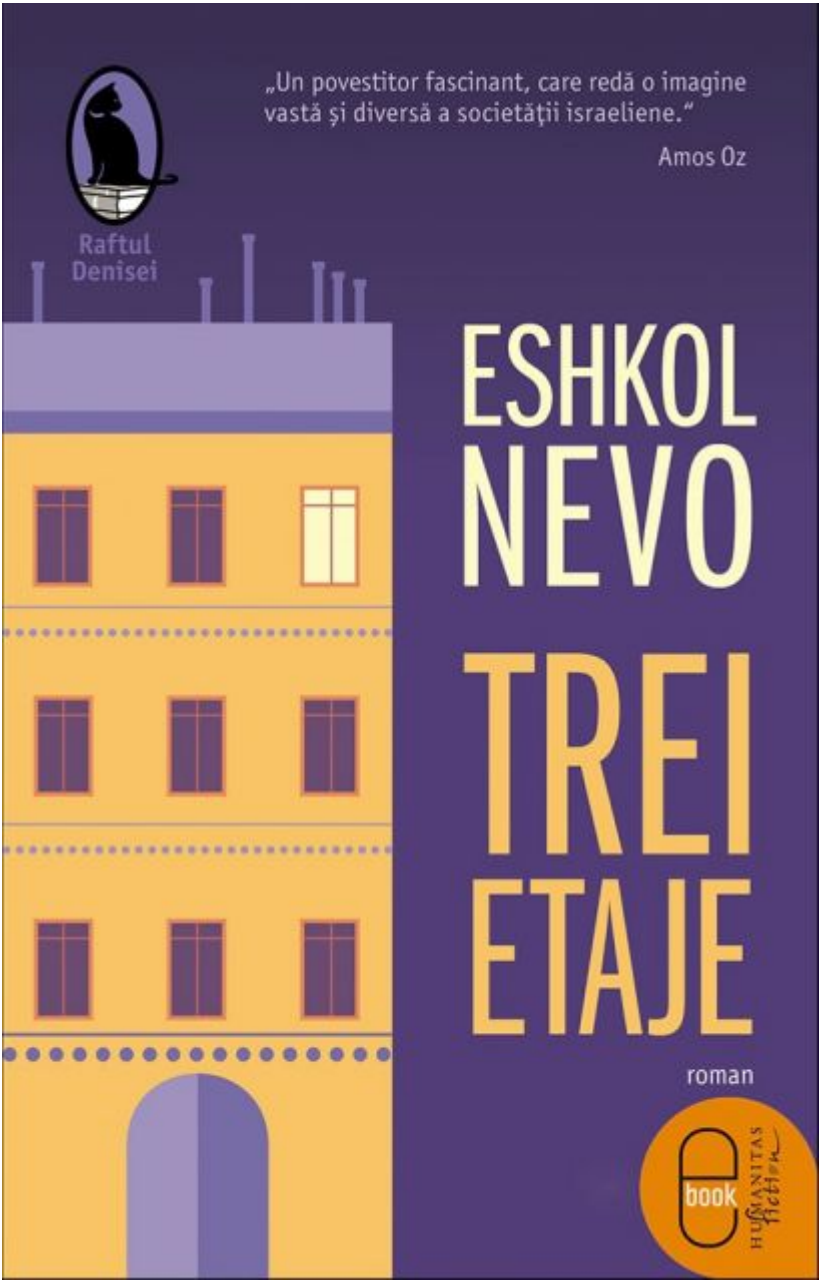
„Un povestitor fascinant, care redă o imagine vastă și diversă a societății israeliene."
Amos Oz
Raftul Denisei
ESHKOL NEVO
TREI ETAJE
roman
book
HUMANITAS fiction

ESHKOL NEVO

TREI ETAJE

Traducere din ebraică şi note de
IOANA PETRIDEAN
EDITURA HUMANITAS
2018

Serie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ESHKOL NEVO
SHALOSH KOMOT

Copyright © by Eshkol Nevo
Published by arrangement with The Institute for the Translation of Hebrew Literature.
All rights reserved.
© HUMANITAS FICTION, 2018, pentru prezenta versiune românească (ediția digitală)
ISBN: 978-606-779-355-0 (epub)
EDITURA HUMANITAS FICTION
www.humanitas.ro

„Şi pentru fiecare popor în limba lui.”
(Cartea Esterei I:22)

Carte publicată cu sprijinul acordat de Institutul pentru Traducerea Literaturii Ebraice din Israel şi de Ambasada Statului Israel la Bucureşti.

ESHKOL NEVO
TREI ETAJE

Traducere din ebraică și note de
IOANA PETRIDEAN

Fratelui meu, Noam

ETAJUL ÎNTÂI

Ce încerc să-ți spun este că, deoarece am fost luați prin surprindere, a mai existat un lucru despre care eu şi Ayelet nu am îndrăznit să vorbim, un lucru care ştiam, într-un fel sau altul – în fine, *eu* ştiam –, că s-ar putea întâmpla. Semnele au fost acolo tot timpul, însă am preferat să le ignor. Ce poate fi mai confortabil decât nişte vecini care au grijă de copilul tău? Gândeşte-te la asta. Cu cinci minute înainte de a ieşi din casă, o iei, pur şi simplu, aşa cum este, fără rucsacuri sau valize, baţi la uşa apartamentului din faţă şi gata. Ea este fericită să meargă la ei. Ei sunt fericiţi s-o primească. Iar tu eşti fericit să îţi vezi de treburile tale. Şi unde mai pui că ieşi mult mai ieftin decât cu o bonă obişnuită. Nu-i frumos să vorbeşti despre astfel de lucruri, dar nu am puterea să cenzurez nimic, aşa că îţi voi povesti fără ocolişuri totul, iar tu promite-mi că nu vei folosi nimic din toate astea în vreuna dintre cărţile tale. De acord?

Un astfel de cuplu de pensionari habar nu are de preţul cerut de o bonă pe piaţa liberă. Nu sunt genul care să verifice pe site-urile cu informaţii legate de bone. Ce spui de faptul că poţi să stabileşti tu preţul care-ţi convine? Aşa că l-am stabilit. Douăzeci de şekeli pe oră. În urmă cu nouă ani, acesta era încă un preţ rezonabil. Un preţ mic, dar rezonabil. Între timp, preţurile pentru astfel de servicii au crescut la patruzeci de şekeli, dar noi am rămas tot la douăzeci. Ayelet mi-a spus de mai multe ori:

— Ar trebui să ridicăm puţin preţul, ştii?

Iar eu i-am răspuns:

— Da, sigur că da, le vom da mai mult.

Dar am rămas tot la douăzeci. Şi ei n-au zis nimic.

Nişte oameni foarte politicoşi, ştii tu, *yekkim*[1], el se învârte toată ziua prin casă îmbrăcat în costum şi cravată, iar ea e profesoară de pian la conservator şi foloseşte expresii precum „Vă, rog, aveți amabilitatea...” Chiar dacă, la un moment dat, ar fi vrut să zică ceva, demnitatea lor de *yekkim* i-a împiedicat. Iar noi ne-am spus – bun, poate că nu cu voce tare, dar am gândit-o: Ce altceva le-a mai rămas de făcut în viața asta plictisitoare pe care-o duc? Să zică mersi. Ei ar trebui să ne plătească pentru faptul că le dăm dreptul să stea cu Ofri.

Nu-mi aduc aminte ce vârstă avea când am lăsat-o prima dată la ei, dar era destul de mititică. După cât timp poți face dragoste cu o femeie care a născut de curând? O lună? O lună şi jumătate? De aici a început totul. De la lipsa contactului sexual. În ultima lună de sarcină, Ayelet s-a îmbolnăvit de toxemie. Era imposibil s-o ating. La o lună după naştere, încă avea hemoragii. Iar eu, eu eram atât de înfierbântat, încât simțeam că sunt gata să explodez. Ca pocnitorile alea cu urări pe care le pregăteam pe vremuri cu ocazia zilelor de naştere. Nu mi s-a mai întâmplat niciodată aşa ceva – în mijlocul unei întâlniri am început să mă holbez la una dintre cliente şi să mă gândesc cum aş răpi-o de acolo, cum aş duce-o în cea mai apropiată toaletă şi aş rupe hainele de pe ea. Ideea e că femeile simt foametea asta. Multe îmi dădeau târcoale în perioada aia. Foarte multe. Şi nu fiindcă aş fi eu vreun Brad Pitt. La un moment dat, am primit un SMS incredibil de la o instructoare de aerobic. O să ți-l arăt cu prima ocazie. Dar n-am cedat. Am strâns din dinți, iar Ayelet a apreciat tactul de care am dat dovadă. Nu mi-a spus explicit: „Eforturile tale mi-au mers direct la

[1] Pluralul substantivului *yekke*, termen cu o conotație pozitivă, care îi desemnează pe evreii proveniți din Europa de Vest, vorbitori de limba germană (în idiş, în original).

inimă"; ea nu ar face niciodată astfel de declarații. Însă tot mereu îmi zicea:

— Îmi e dor de atingerea ta, şi mie îmi lipseşte la fel de mult cât îți lipseşte ție. Şi, într-o seară, a venit cu propunerea: Hai s-o ducem la Herman şi Rut pentru câteva minute. După care şi-a plimbat încet un deget de-a lungul spinării mele. E un fel de semn al nostru.

A fost ideea ei. Eu n-am avut nicio legătură cu asta. Ayelet a fost cea care a preluat inițiativa. Am mers împreună şi am ciocănit la uşa apartamentului lor, întrebându-i dacă puteau avea grijă de Ofri pentru câteva minute. Sunt sigur că ei au înțeles exact ce se petrecea. Care era urgența. Se înscriu în categoria acelor cupluri de bătrâni între care poți vedea limpede că există încă o scânteie. Herman este un bărbat înalt, cu o postură impecabilă. Ai zice că e cancelarul Germaniei. Rut are părul cărunt, lung, întotdeauna strâns într-un coc, ceea ce o face să pară mult mai tânără decât este. A întrebat-o pe Ayelet când mâncase Ofri ultima dată, iar Ayelet i-a răspuns că n-ar trebui să-i fie foame, însă dacă i-ar fi, totuşi, era vorba doar despre câteva minute. A întrebat-o dacă adusese şi o suzetă şi a cerut să-i lase un scutec, pentru orice eventualitate. Herman a început să scoată tot felul de sunete amuzante, ca s-o distreze pe Ofri, gâdilând-o pe burtă cu vârful cravatei. Ofri îi zâmbea. Zâmbetele unui copil la vârsta aceea sunt nişte simple reflexe, nu sunt reale, ştii bine. Şi, cu toate astea, i-am spus lui Ayelet:

— Uite cum îi zâmbeşte.

Iar Rut a exclamat:

— Copiii sunt înnebuniți după Herman.

Să ne înțelegem, Ofri nu era genul de copil care să stea cu oricine îl lăsai. Plângea chiar şi când rămânea cu bunica ei. Însă imediat ce Rut a luat-o în brațe, fetița s-a agățat de ea, şi-a aşezat capul pe pieptul ei şi a început să

se joace cu degețelele în părul lung al femeii. Rut a murmurat:

— Comoara mea, mângâindu-i obrajii.

Ayelet s-a aplecat până la înălțimea lui Rut şi i-a zis lui Ofri:

— Ne întoarcem peste câteva minute. Bine, dulceață?

Ofri o țintuia cu privirea aceea înțeleaptă a ei, după care şi-a întors ochii spre mine. Părea pe punctul de a izbucni în lacrimi. Dar nu. S-a cuibărit mai adânc la pieptul lui Rut, care ne-a spus:

— Vă rog, nu vă faceți nicio grijă, am crescut trei copii şi cinci nepoți.

Dar Ayelet a mai spus o dată:

— Doar pentru câteva minute. După care a mângâiat ultima dată obrăjorii lui Ofri.

În clipa în care uşa apartamentului s-a închis în spatele nostru, am prins-o de fund, însă Ayelet a încremenit şi m-a întrebat:

— Stai puțin, nu ți se pare că se aud plânsete de copil?

Ne-am oprit şi am ascultat, dar nu se auzea nimic în afara zgomotului de paşi şi de mobilier târât ce venea din apartamentul văduvei care locuia deasupra noastră. Am mai aşteptat preț de câteva secunde, ca să fim siguri, după care Ayelet m-a luat de mână şi mi-a zis: *Vă rog, aveți amabilitatea*, fără preludiu, de acord? Apoi m-a tras după ea în dormitor.

Nepoții lui Herman şi ai lui Rut erau împrăştiați în toată lumea. Doi locuiau la Viena. Alți doi, în Palo Alto. Nepoata cea mare trăia la Paris împreună cu mama ei şi venea să-i viziteze în fiecare vară, înnebunind toți tinerii din cartier cu fustele ei scurte, pielea bronzată şi ochii verzi. O aşteaptă la intrarea în clădire ca nişte motani în călduri, iar ea se joacă pur şi simplu cu ei. Îi atinge într-o doară în timp

ce le vorbeşte, însă pe ei nu-i lasă s-o atingă. O micuță franțuzoaică. Deja poartă pantofi cu toc. Îşi dă cu parfum pentru femei. Vara trecută, Rut a trimis-o la noi să ceară nişte ouă. Când i-am deschis uşa şi a văzut că nu purtam cămaşă, mi-a spus, cu accentul ăla franțuzesc al ei:

— *Monsieur* Arno, puneți-vă o cămaşă, nu este elegant să apăreți aşa în fața unei femei.

După care a chicotit, flirtând cu mine. I-am adus ouăle fără să schițez nici măcar un zâmbet, gândindu-mă că-ți puteai da seama de la o poştă că mititica nu avea tată. Fiindcă dacă aş fi fost tatăl ei, i-aş fi spus să scape imediat de fusta aia mini. Dar ai răbdare, ajungem şi acolo.

Şi ceilalți nepoți ai lui Herman şi Rut vin să-i viziteze o dată sau de două ori pe an. Iar atunci, casa lor, din care în rest nu se aud decât acordurile pianului şi vocile prezentatorilor de televiziune germani, devine gălăgioasă şi se umple de viață. Herman le construieşte în grădină tot felul de jucării. Înainte de pensionare, a lucrat în industria aeriană, aşa că are un talent pentru lucruri de genul ăsta. Le face leagăne, şi tobogane, şi scări, dar şi avioane mititele, pe care le pot controla de la distanță cu ajutorul unor telecomenzi. Dacă e cald afară, le aduce şi o piscină. Una mare de tot, dintr-un plastic tare. Iar în mijlocul piscinei construieşte un fel de pistă, pe care ei trebuie să încerce să aterizeze cu avioanele de jucărie. Apoi scoate din piscină platforma şi se schimbă cu toții în costume de baie, după care intră în apă şi se joacă stropindu-se unii pe alții. Dar fără s-o ia razna. Sunt copii foarte bine educați. Nu ca ăştia aici. Mănâncă folosind cuțitul şi furculița. Te salută când trec pe lângă tine pe casa scărilor.

După ce nepoții lor pleacă, întorcându-se în țările în care locuiesc împreună cu părinții lor, Herman şi Rut cad în depresie. Este aproape o rutină. În prima zi după plecarea acestora, uşa lor rămâne încuiată şi e cât se poate de

limpede că nu trebuie să-i deranjezi atunci. Nu ştiu cum să-ţi explic lucrul ăsta, e ca şi cum uşa însăşi ar fi împovărată de ceva ce-ţi transmite: Nu acum! La două zile după plecarea nepoţilor, bat ei la uşa noastră, pentru a ne spune că, dacă vrem, putem s-o lăsăm pe Ofri în grija lor, în cazul în care avem alte treburi de făcut. Bătrânul îi spune fetiţei:

— Dă-i lui Herman un pupic. Apoi se apleacă până ajunge la înălţimea ei, întorcând obrazul către ea. Iar fetiţa îl sărută cu grijă, de teamă să nu se zgârie în ţepii bărbii lui.

Şi Rut îi spune lui Ayelet:

— Puteţi s-o lăsaţi chiar şi numai pentru puţin timp. Fără bani. După care adaugă încet de tot, aproape în şoaptă: Lui Herman îi e atât de greu când ne pleacă nepoţii. Sunt deja două zile de când nu doarme, nu mănâncă, nu se bărbiereşte. Nici nu mai ştiu ce să mă fac cu el.

Şi povestea asta cu sărutul, de exemplu. Când ţi-am spus mai devreme că au existat semne, mă refeream la lucruri de genul ăsta. Totul a început de la faptul că-i cerea lui Ofri un sărut de fiecare dată când o duceam la ei. Şi de fiecare dată când pleca de la ei. Două săruturi. Câte unul pe fiecare obraz. Însă în ultimul an se întâmpla ca el să deschidă uşa pe neaşteptate, în timp ce noi urcam scările, întorcându-ne acasă, ori coboram, în drum spre ieşire, să se aplece şi s-o strige pe Ofri:

— Hei, Ofri, dă-i lui Herman un pupic!

Acum, în timp ce-ţi povestesc toate astea, îmi vine să mor; ce ar putea fi mai limpede de-atât? Dar nu eram dispuşi să luăm în consideraţie evidenţa, asta încerc să-ţi spun. Mama lui Ayelet este genul de persoană pe care n-ai vrea s-o laşi singură cu un copil. Părinţii mei au ieşit la pensie şi sunt mai mereu plecaţi în excursii în străinătate. Genul de aventurieri de cursă lungă: America de Sud, China. Şi-au amintit deodată să devină globe-trotteri. Exact când s-a născut Yaeli. Care a avut nişte complicaţii legate de

sistemul respirator. Am petrecut săptămâni întregi la spitalul de pediatrie Schneider, lângă pătuțul ei; făceam cu schimbul, eu şi Ayelet, iar cel al cărui rând era să stea cu fetița nu avea voie să adoarmă, fiindcă poate tocmai în secunda aceea în care ar fi închis ochii, pruncul ar fi încetat să respire, iar de la spital fugeam direct la serviciu, n-aveam timp nici măcar să trec pe acasă, să-mi schimb hainele. Nu îmi caut scuze, vreau doar să spun că deveniserăm din ce în ce mai dependenți de Herman şi Rut. Aveam nevoie de ei după prânz, seara, la sfârşit de săptămână. Uneori o lăsam la ei numai câte o jumătate de oră. Alteori, câte o jumătate de zi.

Tocmai mi-am adus aminte cum – ce interesant, uitasem complet de lucrul ăsta –, într-o dimineață, când Ayelet a venit să preia schimbul la Schneider, mi-a povestit ce visase în cursul nopții:

— Amândoi aşteptam în fața sălii de operații. Dar copila de pe masa de operații, copila care se afla în pericol, era Ofri, nu Yaeli. Iar în vis nu avea şapte ani, ci un an. Şi chirurgul care a ieşit din sală pentru a ne informa în legătură cu starea ei era Herman. Doar că în loc să poarte halat de medic, purta halat de pacient, din acelea deschise în partea din spate.

În vis, ea nu vede deschizătura aceea din spate. Doar ştie că există. Herman îi pune un deget între sprâncene şi spune:

— Ofri va trăi.

Iar ea este surprinsă de faptul că bătrânul vorbeşte despre Ofri, nu despre Yaeli, însă nu vrea să întrebe nimic, pentru a nu risipi sentimentul de uşurare pe care-l are.

Nu am interpretat nicicum visul ei. De ce aş fi făcut-o? Demult, când tocmai începuserăm să ieşim împreună prin Haifa, încercasem să-i interpretez unul dintre vise, iar ea îmi zisese că nu mă pricep deloc şi că ar fi mai bine să mă

mulțumesc doar ascultându-le. Însă şi dacă i-aş fi interpretat visul, tot n-aş fi putut face legătura între el şi ceea ce avea să se întâmple un an mai târziu. Cu siguranță i-aş fi spus ceva de genul: „Poate că în vis preferi, însă numai în vis, ca Ofri să fie cea bolnavă, fiindcă e mai puternică şi, prin urmare, capabilă să facă față situației”.

Asta e. Până în clipa în care nu devii părintele unei a doua fiice, nu-ți poți înțelege pe deplin prima fiică. Datorită lui Yaeli am înțeles ce copil neobişnuit era Ofri. Cât de uluitoare era liniştea aceasta a ei. Integritatea ei. Toate educatoarele şi toate profesoarele ne spuneau mereu că fetița era mult mai matură decât orice alt copil de vârsta ei. Însă noi am avut nevoie să trecem prin experiența cu Yaeli, cu micile ei drame, pentru a pricepe despre ce vorbea lumea.

Îți voi spune un lucru care va suna destul de aiurea, dar nu-mi pasă: într-un fel, ar fi fost mai simplu dacă ceea ce s-a întâmplat ulterior i s-ar fi întâmplat lui Yaeli. Pentru ea, totul e simplu: când e tristă, plânge; când e furioasă, se aruncă pe podea şi țipă. Ofri nu țipă. Ea acumulează. Cântăreşte. Analizează lucrurile de una singură. Şi nu ai nici cea mai vagă idee despre ce se petrece înlăuntrul ei. Doar uneori, în cele din urmă, rosteşte câteva cuvinte clare. Apoi revine la starea de contemplare a lumii, absorbind tot ceea ce poate. Îți spun, copila asta e ca un radar. Când era mică, simțea când eu şi Ayelet eram pe punctul de a ne certa, percepea asta din energiile acumulate în încăpere, aşa că se aşeza între noi şi spunea:

— Tati, nu vă certați.

Tot ea a fost prima care şi-a dat seama că ceva era în neregulă cu Herman. Chiar înaintea lui Rut. Într-o zi s-a întors de la ei şi ne-a spus:

— Herman e terminat.

— Ce vrei să spui prin „terminat”?

— Tot mereu uită lucruri.

— Ce fel de lucruri?

— Unde şi-a lăsat ochelarii, unde este ieşirea spre grădină, cum îl cheamă.

— Poate că se joacă pur şi simplu cu tine, Ofriki? Poate că e doar un joc.

— Nu, tati, e terminat.

Într-o seară, câteva zile mai târziu, au bătut la uşa apartamentului nostru. Amândoi. Herman i s-a adresat direct lui Ofri, cerându-i un pupic, după care s-a aşezat în patru labe, pentru ca ea să-l poată călări prin tot salonul. Rut i-a întins lui Ayelet o farfurie cu câteva felii de chec făcut de ea şi a întrebat-o dacă poate folosi faxul nostru. Din când în când, folosesc faxul nostru sau o roagă pe Ayelet să-i ajute cu computerul lor vechi, care se opreşte tot timpul. Iar noi le cerem lor lapte. Sau ouă. Sau ceapă. Aici nu e ca la voi, în Tel Aviv, nu avem magazine deschise douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, iar dacă rămâi fără suc de roşii pentru *shakshuka*[2], adio *shakshuka*. Şi lor li se întâmplă uneori să rămână fără ulei sau zahăr. Deşi nu la fel de des ca noi. Lucrurile nu puteau fi puse în balanță, însă nici nu am încercat vreodată să facem lucrul ăsta. Din contră. Ne spuneam că tocmai în asta consta frumusețea. Vecini cum erau altă dată. Înainte ca oamenii să-şi bazeze relațiile pe interese. Dă-mi voie să-ți mai spun un lucru: în toți aceşti ultimi ani, ori de câte ori ne-am gândit să ne mutăm într-un apartament mai mare, pentru ca fiecare din fete să aibă camera ei, iar Ayelet să aibă şi ea un spațiu de lucru normal, unul din noi întreba:

— Dar ce ne vom face fără Herman şi Rut?

---

[2] Mâncare tradițională originară din Orientul Mijlociu, preparată din ouă, suc de roşii, ardei iute şi diverse condimente. Este extrem de populară în Israel, fiind consumată mai ales la micul dejun.

Şi cu asta încheiam discuţia.

Deci, în ziua aceea, Rut ne-a rugat să-i dăm voie să folosească faxul, însă nu s-a dus direct spre colţul în care se afla aparatul, aşa cum făcea de obicei, ci a rămas în pragul uşii. Părul ei, mereu adunat într-un coc, era acum despletit, aşa că şi-a trecut degetele prin el şi a spus încetişor:

— Se întâmplă ceva cu Herman. Ceva nu e în regulă cu el. Ieri, când m-am întors de la serviciu, l-am găsit rătăcind pe străzi şi întrebând trecătorii unde anume locuia.

Ayelet a întrebat-o dacă nu voia să bea ceva şi a invitat-o să ia un loc, iar Rut a oftat şi s-a aşezat. Herman continua să galopeze cu Ofri prin salon. Eu am luat-o pe Yaeli în braţe, pentru ca Ayelet să-i poată pregăti lui Rut o cafea neagră cu lapte. Rut a zis:

— Toate orele alea lungi, singur-singurel în casă, nu i-au făcut deloc bine.

Ayelet a adăugat:

— Poţi s-o iei razna dacă stai toată ziua singur în casă.

Eu am încuviinţat:

— Da, asta m-a dărâmat şi pe mine când lucram pe cont propriu.

Şi Rut s-a scuzat:

— Dar ce-aş putea să fac, pentru că trebuie să continui să predau, pensia lui nu ne ajunge.

— Spune-mi, i-am zis, vă datorăm cumva bani?

Între timp, Herman se aşezase pe canapea, o aşezase pe Ofri pe genunchi şi îi cânta *Hoppe, hoppe, Reiter*[3]. Ea chicotea de plăcere. Iar eu mă gândeam că Ofri era puţin cam mare pentru astfel de jocuri. Puţin cam prea mare pentru a mai sta pe genunchii lui, pentru ca mâinile lui să-i cuprindă coapsele. Şi Rut a răspuns:

---

[3] „Hopa, hopa, cavalere” – cunoscut cântec german pentru copii.

— Terminați cu prostiile, ne veți plăti când veți avea şi voi. Fetița voastră este o sursă de fericire pentru Herman. Iar lucrul ăsta e cel mai important, mai ales acum.

Ayelet i-a zis:

— Bea-ți cafeaua.

Rut s-a oprit pentru a lua o înghițitură, după care a continuat:

— Era băiatul cel mai chipeş din tot kibbutzul. Ochii aceia ai lui. De un albastru-cenuşiu. Precum cei ai pisicilor. Cu pielea arsă de soarele Israelului. Eu eram nou-venită. Ajunsesem acolo direct de pe vapor. Când au observat că nu-mi puteam lua ochii de la el, m-au avertizat: „Ăsta schimbă fetele ca pe şosete. Şi nu-l interesează decât un singur lucru". Dar mie nu-mi păsa ce spuneau despre Herman. Îmi spuneam: Se poartă aşa doar pentru că încă nu m-a cunoscut pe mine!

— Şi câtă dreptate ai avut! i-a zis Ayelet zâmbind.

Rut i-a privit pe Herman şi pe Ofri cu o expresie serioasă, apoi a spus:

— Am avut dreptate şi m-am înşelat. După care a tăcut. A luat o înghițitură de cafea. Şi-a trecut din nou prin păr degetele lungi, de pianistă.

Atunci, Ayelet i-a spus că, dacă va avea nevoie de ajutor în perioada următoare, vom fi acolo pentru ea, şi eu am adăugat:

— Nu te sfii să apelezi la noi.

Iar Rut a răspuns:

— Mulțumesc, vă mulțumesc din suflet, sunteți nişte vecini extraordinari.

Seara, i-am spus lui Ayelet:

— Nu mai putem s-o lăsăm pe Ofri singură cu Herman.

Iar Ayelet mi-a zis:

— Da, ai dreptate. Trebuie să-i plătim. Nu-i normal să-

i tot amânăm astfel. Ai bani lichizi?

— Nu.

— Scoți mâine?

— Da, sigur, cât le datorăm?

— Nu ştiu, mult, cel puțin şase sute, poate şapte sute.

— Bine, o să scot o mie.

Nu am scos o mie în ziua care a urmat. Nici măcar cincizeci.

În săptămâna următoare, am lăsat-o de două ori pe Ofri la familia Wolf. De ambele dăți a trebuit să mergem cu Yaeli la spital, pentru control. De ambele dăți, Rut era acasă. De ambele dăți, când ne-am întors, nu am remarcat nimic neobişnuit în îmbrățişarea pe care ne-a dat-o Ofri. Ne povestea încontinuu despre greşelile pe care le făcea Herman, despre cum pusese zahăr în loc de sare în omleta cu cârnăciori, cum încercase să deschidă televizorul cu telecomanda de la aparatul de aer condiționat. Ne povestea toate astea cu ochii strălucind de fericire. Părea că Herman reuşise s-o convingă că totul era un fel de joc în care ea, mititica, avea un rol foarte important – să-i aducă aminte de fiecare dată care era adevăratul loc al fiecărui lucru, să-i dea telecomanda potrivită, să-i arate unde se aflau plantele care trebuiau udate, să-i spună în ce zi erau.

Ayelet mi-a zis:

— *She is so innocent. Smart and innocent*[4].

Iar eu i-am răspuns:

— *Soon she wouldn't be innocent anymore, it is just a matter of time*[5].

Iar Ayelet – nefiind deloc proastă, şi-a dat seama

---

[4] E-atât de inocentă. Deşteaptă şi inocentă (în engleză, în original).

[5] Foarte curând nu va mai fi inocentă, e doar o chestiune de timp (în engleză, în original).

imediat că mă îndreptam din nou către o discuție de tipul „hai-să-mai-facem-un-copil” – mi-a spus:

— Las-o baltă, Arnon. Asta dacă nu cumva rămâi tu însărcinat.

Iar eu am zis:

— *English, babe, English*[6].

Şi Ofri a spus:

— Ce Dumnezeu, mami, ştii bine, băieții nu pot rămâne însărcinați.

Ayelet a răspuns:

— Eu nu sunt una dintre prietenele tale, Ofri, nu-mi vorbi mie pe tonul ăsta!

Şi Ofri a întrebat:

— Ce vrei de la mine? De ce te superi mereu pe mine?

Iar eu am zis:

— *She is right, you know*[7].

Şi Ayelet a spus:

— Nu te amesteca.

Relația dintre Ofri şi Ayelet e complicată. Dintotdeauna a fost aşa. Poate nu în primul an, când Ofri a fost alăptată. Însă din clipa în care Ofri a încetat să sugă şi a început să vorbească, între ele două s-a instalat un fel de tensiune. Acum sunt cele mai bune prietene din lume, numai sărutări şi îmbrățişări, acum sar una la cealaltă, scoțându-şi ghearele. Problema e că toate astea n-au nimic de-a face cu puterea. Ofri este puternică, foarte puternică, însă nu are nicio şansă în clipa în care Ayelet se dezlănțuie asupra ei cu tot arsenalul. Ea le numeşte limite.

— Copila are nevoie de limite.

Însă eu am simțit încă de bun început că e vorba

---

[6] În engleză, dragă, în engleză (în engleză, în original).

[7] Are dreptate, să ştii (în engleză, în original).

despre mult mai mult, că există o anumită răutate în felul în care-i vorbeşte. Un fel de ac învelit cu multă grijă în miere. Ce exemplu să-ți dau? Poate spune, de pildă:

— Uite cât de multe prietene vin la Yaeli. Numai tu stai toată ziua în pat, îngropată în cărți. Nu-i păcat, dulceața mea?

Sau:

— Crezi că până mâine vei hotărî cu ce să te îmbraci, frumuşico?

Sau:

— Pământul către Ofri! Pământul către Ofri! Măcar asculți ce-ți spun?!

Până şi poreclele pe care i le dă – cosmonauta, visătoarea, taciturna –, toate au o nuanță mai degrabă critică decât drăgălaşă. Adesea, când se întoarce târziu de la birou, iar Ofri face câte ceva ce-i displace ori e pur şi simplu cufundată în lumea ei şi nu-i răspunde, îşi pierde de-a dreptul răbdarea şi îi aruncă fetei în față lucruri de genul:

— Sunt mama ta şi trebuie să te suport, n-am de ales. Dar străinii o să-ți întoarcă spatele şi o să te lase baltă, dacă te comporți aşa.

Sau (şi jur pe viața mea că i-a spus asta copilei):

— Ce rău am făcut pe lumea asta de am primit o pedeapsă ca tine?

Şi nu sunt doar lucrurile pe care le spune. Mai e şi tonul pe care îl foloseşte. E aşa... tăios. Lipsit de milă. De ce? Nu ştiu. Ofri are un ritm lent, e mai gânditoare. De foarte multe ori chiar nu-şi dă seama că vorbim cu ea. Dacă încercăm s-o împingem de la spate, reacționează exact pe dos. Ayelet, din contră, e extrem de agitată. Nu are răbdare cu cei care nu reuşesc să țină pasul cu ea. Mai are şi o mamă complet nebună. Poate că toate lucrurile astea au legătură între ele. Când era mică, Ayelet a fost bătută de mama ei. Şi vorbim aici de luxuriantul cartier Ramat Aviv,

da? Nu de Lod sau mai ştiu eu ce alt loc rău famat. În elegantul Ramat Aviv, mama ei o lovea cu rigle şi curele. Şi nu exista niciun tată care să le despartă. Gândeşte-te că nu poți şti niciodată ce se întâmplă în spatele uşilor blindate de la casele oamenilor.

Înainte să se nască Yaeli, eu şi cu Ayelet ne certam adesea din pricina felului în care o creşteam pe Ofri. Ea era de părere că eu o răsfățam pe fiica noastră. Iar eu îi răspundeam:

— Ce răsfăț, copila e perfectă, e un înger.

După apariția lui Yaeli în peisajul familiei noastre, situația s-a mai echilibrat puțin. Masa stă mult mai bine pe patru picioare. Dar încă simțeam că era foarte important să rămân prin preajmă şi să am grijă de Ofri. Pentru a nu-i permite lui Ayelet să fie prea dură cu ea. Să-i provoace răni imposibil de vindecat mai târziu.

Îți voi povesti un lucru care probabil ți se va părea deplasat rău de tot. După succesul cu *Tavlina*, am primit solicitări din Spania şi Germania, pentru a merge să decorez restaurante de acolo. Nu-ți vine să crezi ce e-mailuri mi-au trimis: „*We admire your no bullshit style of creativity*”[8]. „*The atmosphere you create makes people want to order the whole menu*”[9]. Ți le voi arăta odată. În orice caz, am spus nu. În ciuda faptului că era o şansă de a mă lansa din nou pe cont propriu. Şi o provocare profesională extraordinară. Iar motivul principal pentru care am spus „nu” – şi aici nu mă refer la motivul pe care i l-am dat lui Ayelet – a fost acela că, pentru a decora un restaurant în străinătate, trebuie să

[8] Îți admirăm stilul şi creativitatea lipsită de rahaturi (în engleză, în original).

[9] Atmosfera pe care o creezi îi face pe oameni să-şi dorească să comande tot meniul (în engleză, în original).

călătoreşti mult şi să petreci perioade lungi departe de casă. Şi nu mă vedeam în stare să las pisicile alea două singure atât de mult timp. Înțelegi? Întotdeauna am simțit un fel de responsabilitate specială față de Ofri. Tocmai asta face ca tot ceea ce s-a întâmplat ulterior să fie îngrozitor.

Spune-mi, e în regulă să mă năpustesc asupra ta cu toate problemele astea ale mele? Eşti sigur? Tu cum mai eşti? Nici măcar nu te-am întrebat. Am văzut că te afli pe lista celor mai bine vânduți autori. Câți bani primeşti pentru fiecare carte? Doar atât? Îşi bat joc de tine, crede-mă. Să „continui povestea"? Pentru tine, totul e o poveste, nu-i aşa? Păcat că pentru mine e realitate.

În fine. Unde rămăsesem? În fiecare zi de luni am curs de *spinning*. Începe la ora şapte, dar trebuie să ajungi puțin mai devreme, dacă vrei să alegi o anumită bicicletă. Nu ai făcut niciodată *spinning*? Bravo ție, înseamnă că ai gene foarte bune. În familia noastră, toți bărbații sunt supraponderali. Aşa că nu am de ales. Trebuie să am grijă de mine. Bicicletele din sala de *spinning* sunt aşezate în semicerc, în fața instructoarei. Numerotate. Eu o prefer pe cea cu numărul patru. Aşezată cel mai departe de aparatul de aer condiționat. În fiecare dimineață de luni, Ayelet o duce pe Yaeli la Tel Aviv, la un curs de yoga dedicat copiilor cu probleme respiratorii, după care se întorc repede acasă, pentru ca eu să pot pleca la *spinning* la ora şase şi jumătate.

În ziua cu pricina, au rămas blocate în trafic. Ayelet mi-a telefonat de pe drum şi mi-a spus că vor întârzia puțin. I-am zis:

— Luați-o pe Ayalon Sud.

Iar ea mi-a spus că erau deja pe Geha. M-am enervat. Îi spun meru s-o ia pe Ayalon, fiindcă traficul e mai puțin congestionat pe partea aceea, dar ea se încăpățânează să meargă pe Geha. Pentru că e obişnuită cu traseul ăla. Deja mă vedeam ajungând în ultima clipă şi alegându-mă cu

bicicleta nouăsprezece sau douăzeci, care e aşezată în spatele unui mic paravan. Nici măcar n-o poți vedea bine pe instructoare din locul ăla. Înțelegi? Mi-ar fi plăcut să-ți pot spune că m-am dus la Herman şi la Rut fiindcă aveam o urgență la serviciu sau pentru că simțeam o presiune în piept şi a trebuit să plec de urgență la spital. Dar, de fapt, povestea e cât se poate de simplă – ce bicicletă urma să încalec la cursul de *spinning*.

Rut era la conservator. L-am întrebat pe Herman la ce oră se întoarce, iar el mi-a răspuns că nu ştie. Am făcut un calcul: dacă plec acum, peste zece minute, maximum un sfert de oră, Ayelet ajunge acasă. Ce s-ar putea întâmpla într-un sfert de oră? Rut sigur se va întoarce între timp. De obicei se întoarce de la serviciu în jur de ora şase şi jumătate. Iar persoanelor în vârstă nu le place să se abată de la rutina zilnică. Şi astfel, Ayelet nici nu va şti că am lăsat-o pe Ofri singură cu Herman. Şi chiar dacă va afla, ce contează? S-o ia pe Ayalon data viitoare.

Ofri, desigur, era în al nouălea cer. I-am explicat că era vorba doar de câteva minute. Că mama avea să ajungă imediat. Dar ea călărea deja pe spinarea lui Herman, *Hoppe, hoppe, Reiter*, şi nici nu mai auzea ce-i spuneam. Aş fi vrut să-l avertizez, dar nu ştiam cum s-o fac fără să-l jignesc. Fără ca el să-şi dea seama că nu aveam încredere în el. Aşa că nu i-am mai spus nimic. I-am trimis lui Ayelet un SMS: „Ofri e la Herman şi Rut". Apoi mi-am schimbat hainele. Şi am ieşit. Nu sunt sigur că ar fi fost de vreun folos dacă i-aş fi spus ceva. Şi dacă i-aş fi zis: „Având în vedere condiția în care te afli, ar fi mai bine să nu ieşiți din casă", ar fi fost şanse mari ca el să-mi răspundă „*Ja*!" şi să uite totul în mai puțin de un minut.

În timpul orei de *spinning*, am anulat soneria telefonului mobil. Oricum e imposibil să auzi ceva în sala aceea, cu toate boxele date la maximum. Aşa că abia la

sfârşitul cursului dublu am observat că aveam patru apeluri nepreluate. Chiar şi atunci, m-am gândit că, probabil, Ayelet plecase de acasă fără cheie sau ceva de genul ăsta, aşa că mi-am văzut în continuare de treabă, îndreptându-mă spre duşuri. Data viitoare să mă asculte şi s-o ia pe Ayalon. Asta mi-am spus. Să-i fie învățătură de minte. Nu m-am grăbit, m-am relaxat sub jetul de apă, înțelegi ce-ți spun? M-am răsfățat. M-am spălat pe cap. Am tot mărit temperatura apei, până în punctul în care aproape îmi ardea pielea. Şi ție îți place să faci asta? Serios? Credeam că e perversiunea mea intimă. Abia după ce m-am şters cu prosopul m-am uitat din nou la telefon. Deja aveam douăsprezece apeluri nepreluate. Am sunat-o pe Ayelet. După numai câteva secunde, eram deja în drum spre casă.

Cum aş putea să-ți explic ce anume simți într-o astfel de situație? Îți aminteşti primele raiduri de patrulare pe care le-am făcut imediat după înființarea aşezărilor evreieşti, când Erlich a intrat din greşeală cu automitraliera lui pe aleea aia din Hebron? Îți aduci aminte cum a început să cadă peste noi o ploaie de cărămizi? Şi cum idiotul nu reuşea să dea cu spatele? Ei bine, ia episodul ăsta şi înmulțeşte-l cu zece. Cu o sută. Cu o mie. Acolo, în Hebron, mi-am păstrat sângele-rece. Aveam sentimentul că vom ieşi cu bine din situația aia. În general, în situații de criză, reuşesc să-mi păstrez calmul. Dar atunci – îți spun sincer – am pierdut complet controlul asupra lucrurilor. Urlam la mine însumi în timp ce conduceam. Loveam cu pumnii în volan.

Probabil, diferența e că la Hebron eram responsabil doar pentru mine însumi. Acum, purtam responsabilitatea fiicei mele. Şi o dădusem în bară. Ştiam că o dădusem în bară. Îmi era atât de limpede că o dădusem în bară, încât Ayelet nici măcar nu se obosise să mă mai învinovățească pentru asta. Imediat ce am coborât din maşină, m-a

informat pe scurt asupra întregii situații: toți vecinii din bloc participau la căutări, fusese trimis pe străzi până şi un echipaj de poliție. Toată lumea căuta prin cartier. Dar şi prin cartierele învecinate. Am spus:

— Îl omor dacă i-a făcut ceva, pur şi simplu îl omor.

Ayelet a zis:

— Încă nu ştim ce s-a întâmplat, poate că s-au rătăcit pe undeva.

Dar vedeam în ochii ei că şi ea se gândea la sărutări şi la *Hoppe, hopppe, Reiter*. Am întrebat dacă plecase cineva să caute prin livezi, iar Ayelet mi-a răspuns:

— Nu, nu ne-am gândit atât de departe.

Atunci, i-am zis:

— Mă duc eu acolo, şi îmi iau şi arma cu mine.

Iar ea a întrebat:

— De ce să-ți iei arma?

Şi eu i-am răspuns:

— Dacă s-a atins fie şi numai de un fir din părul ei, s-a zis cu el.

Pe vremea când Ofri mergea la grădiniță, era acolo un băiețel care o tot necăjea. Saar Ashkenazi. În fiecare zi se întorcea acasă cu câte o poveste. Saar Ashkenazi îi spusese asta, Saar Ashkenazi îi făcuse cealaltă. Ayelet a discutat cu educatoarea, care i-a spus că nu observase nimic ieşit din comun şi că, la vârsta aceea, copiii fac adesea confuzie între ceea ce se întâmplă în realitate şi în propria imaginație.

Copila noastră nu a confundat niciodată realitatea cu imaginația. Şi exact asta i-am spus lui Ayelet: Fetița noastră face diferența foarte bine între realitate şi imaginație. Iar într-o zi, după ce am lăsat-o pe Ofri la grădiniță, m-am ascuns în spatele unui tufiş şi am aşteptat până au ieşit în curte. La început, totul a fost bine. Ofri se juca împreună cu prietenele ei, iar eu mă simțeam ca un idiot. Un bărbat de patruzeci de ani, pândind din spatele unui tufiş, dimineața

la ora nouă. Însă tocmai atunci s-a apropiat de ele un băiat. Venea din spate. Adică Ofri stătea cu spatele la el. Şi ticălosul ăla mic i-a tras pur şi simplu pantalonii jos. După care a fugit. Apoi, de la o distanță de câțiva metri, a început să râdă de ea şi să-i îndemne pe ceilalți să se uite la chiloții ei.

Tu mă cunoşti. Nu sunt un om violent. În timpul Intifadei[10] preferam să rămân la bucătărie decât să merg în patrulare, îți aminteşti? Însă te rog să mă crezi că, dacă ai vedea pe cineva trăgând jos pantalonii lui Yonatan al tău, ai reacționa exact la fel ca mine. Este un instinct. De necontrolat.

Ce i-am făcut băiatului? Ceea ce se cuvenea. Am escaladat gardul grădiniței, am înşfăcat copilul, l-am lipit de zid zdravăn de tot, după care i-am spus că, dacă o mai atinge pe Ofri o singură dată, îl fac una cu pământul.

Seara m-a sunat mama lui. Mi-a spus:

— V-ați făcut de lucru cu cine nu trebuie.

Se pare că tatăl lui Saar Ashkenazi era regele racheților din cartierul nostru. Poliția încercase să-l rețină vreme de ani de zile, dar nu reuşise. Nu crezi că există asemenea personaje în suburbii? Ei bine, ar fi cazul să începi să crezi.

Pe scurt, soția lui mi-a zis la telefon:

— Asi e acum în străinătate, „prospectează noi oportunități de afaceri”, dar când se va întoarce şi va auzi ce i-ai făcut lui Saar, va fi vai şi-amar de tine.

Exact aşa mi-a spus. Cu cuvintele astea: „Va fi vai şi-amar de tine”.

Atunci, mi-am cumpărat o armă şi am pus-o în dulap.

---

[10] Revoltă violentă caracterizată prin acte de terorism împotriva persoanelor civile israeliene, cu acordul instituțiilor oficiale palestiniene. (*N. red.*)

Muniția am pus-o în alt dulap, după care le-am încuiat pe amândouă cu cheia. Mi-am spus: Dacă vine în peştera mea Asi ăsta, măcar să am cu ce să-mi apăr puii. O săptămână mai târziu, a apărut în ziar o ştire conform căreia Asi Ashkenazi fusese arestat în Larnaka, urmând să fie judecat şi închis mulți ani pentru trafic de droguri. Saar Ashkenazi şi mama lui au dispărut de la grădiniță la puțin timp după acest eveniment. Educatoarea nu ştia unde plecaseră. Sau nu voia să spună. Părea că şi ea răsufla uşurată. În ceea ce mă priveşte, din toată povestea asta m-am ales cu o armă.

De atunci, o singură dată am scos-o din dulap – când am mers în excursie în Valea Kelt. Arabii uciseseră acolo doi turişti în urmă cu câțiva ani, aşa că m-am simțit mult mai în siguranță să o am asupra mea. Ayelet mi-a spus că, pur şi simplu, nu-i plăcea ideea, însă din tonul ei se înțelegea că nu-i plăcea din punct de vedere ideologic, agreând-o însă din punct de vedere practic. Seara, după ce ne-am întors din drumeție, iar fetele s-au prăbuşit pe paturi şi eu am intrat sub duş, pentru a mă curăța de praful deşertului care-mi intrase peste tot, Ayelet s-a dezbrăcat, a dat la o parte perdeaua de baie şi a întrebat:

— Aceea e o armă sau eşti doar fericit să mă vezi?

Înțelegi? Până şi femeile puternice ca Ayelet caută pe cineva care să aibă grijă de ele. E un instinct de supraviețuire.

Am luat atunci arma şi muniția şi am început să alerg spre livadă. Ai fost la mine acasă, nu-i aşa? Cum nu-ți aduci aminte? Am făcut grătar de Ziua Independenței. Acum doi ani. Aşa. Cum ieşi din clădirea noastră, e o cărare ce duce spre sinagogă, şi după ce treci de sinagogă, mai e o cărare pe care ajungi la livadă în numai trei sau patru minute. Sunt deja zece ani de când se tot spune că, în locul livezii, vor ridica un cartier pentru familii tinere, însă până acum nu am văzut nici măcar un buldozer.

Când Ofri era micuță, de fapt din clipa în care a început să meargă, o duceam mereu acolo. Dacă pomii aveau fructe – portocale sau grepfruturi –, culegeam şi noi câteva, le decojeam şi le mâncam. Dacă nu, ne plimbam pur şi simplu. Pe la mijlocul celui de-al treilea rând de pomi, cineva întinsese pe jos un covor şi aşezase pe el două fotolii şi o măsuță de bambus, precum cele pe care le poți cumpăra din piețele druze de pe Carmel. Cu siguranță vreun profesor de liceu, care s-a dus acolo împreună cu clasa, să fumeze cu toții narghilea înainte ca tinerii să plece în armată. Este chiar frumos să te plimbi prin livadă la lăsarea serii. Soarele pătrunde printre frunze şi se simte adierea brizei dinspre mare. Mă aşezam cu Ofri pe unul din fotolii, de multe ori îi spuneam câte o poveste, uneori îmi povestea ea, dar adesea tăceam şi ascultam ciripitul păsărilor. Îți jur, nu am fost niciodată mai liniştit decât în timpul acelor plimbări cu Ofri. Chiar şi după naşterea lui Yaeli, am încercat să merg cel puțin o dată pe săptămână la plimbare cu Ofri prin livadă. Ascultă, şi eu am fost frate mai mare. Ştiu cum e când ți se naşte un frate mai mic. Mai ales după ce, vreme de şapte ani, ai fost regele lumii. Ți se va părea amuzant, dar până şi azi mai sunt puțin furios pe faptul că fratele meu, Miki, mi-a distrus viața aceea bună pe care o aveam înainte ca el să se nască. Aşa că mi-am spus: Să aibă parte măcar de o oră pe săptămână în care să se simtă în continuare prințesa lui tati. Nu avea nicio importanță ce făceam în timpul acelei ore, esențial era s-o petrecem împreună. Doar noi doi. În ultimul an, îți spun, începuse să ia cu noi la plimbare tot felul de cărți. Îți dai seama? Stă pe covoraş şi citeşte *Micuțele doamne*. Eu îi pregătesc suc de portocale cu aparatul pe care l-am adus de acasă. După aceea bem amândoi din paharele de carton ce au rămas de la petrecerea de ziua ei.

— Mai vrei?

Am pornit-o alergând într-acolo. La locul nostru. Ayelet a rămas acasă cu Yaeli, păzind telefonul, în timp ce Rut conducea un echipaj al poliției prin toate locurile în care îi plăcea lui Herman să se plimbe. Dar eu aveam o presimțire. Aşa că mi-am urmat instinctul. Se lăsase deja întunericul. Felinarele stradale luminau intrarea în livadă, însă în clipa în care am păşit printre şirurile de pomi, nu am mai reuşit să văd nimic. M-am zgâriat într-o creangă. Nici măcar nu mi-am dat seama că-mi curgea sânge. Abia acasă, mult mai târziu, am observat. Am continuat să alerg. Un miros de putreziciune mi-a umplut nările. Toate fructele pe care muncitorii thailandezi nu le culeseseră la timp căzuseră pe pământ, atrăgând muştele şi viermii.

În clipa în care am ajuns la cel de-al treilea şir de copaci, ştiam deja că erau acolo. Nu-i vedeam, dar simțeam asta. Nu ştiu cum să-ți explic. Poate că nasul meu recunoştea mirosul de şampon al lui Ofri. Poate că e vorba despre legătura aceea dintre părinte şi copil, care te face să simți când copilul tău se află în apropiere, deşi nu-l poți vedea. Am încărcat muniția, mi-am pregătit arma şi mi-am potrivit degetul pe trăgaci. Aveam deja imaginea în minte – era acolo încă din clipa în care intrasem în livadă, iar dacă imaginea aceea se dovedea a fi cea pe care aveam s-o văd aievea, Herman urma să primească un glonț în tâmplă. Nu în spinare, pentru ca nu cumva, Doamne fereşte, glonțul să treacă prin trupul lui şi să ajungă la ea. Eu aveam să mă apropii din lateral, să-i lipesc țeava armei de tâmplă şi să apăs pe trăgaci.

Prima dată am auzit plânsetul. Cu câteva secunde înainte să-i văd, am auzit plânsetul. Un părinte poate recunoaşte plânsetul copilului său chiar şi între sute de copii care plâng. Prin urmare, mi-am dat seama imediat că nu era plânsetul lui Ofri. Şi nu-mi puteam explica ce se întâmpla. Ce, mai răpise şi o altă fetiță, în afară de ea? Cu

degetul în continuare pe trăgaci, m-am apropiat cu paşi uşori. Încet de tot. Un copil poate recunoaşte sunetul paşilor părintelui său dintr-o mie de alți paşi. Astfel, în timp ce mă strecuram cu maximum de atenție, am auzit vocea lui Ofri foarte aproape de mine, spunând:

— Tati? Vocea ei nu părea cu nimic diferită. Fără urmă de isterie.

I-am spus:

— Da, draga mea, sunt aici. Am mai făcut câțiva paşi în direcția lor, am dat la o parte cele câteva crengi care-mi mai stăteau în cale, apoi i-am văzut.

Stăteau jos, pe covor. Ofri îşi ținea picioruşele întinse în față, iar capul cel mare şi alb al lui Herman se odihnea pe coapsa ei. Bărbatul plângea, iar cravata i se răsucise într-o parte, căzând pe genunchiul ei. Suspina. Între două suspine, şi-a ridicat spre mine ochii cenuşii, spunând:

— Îmi pare rău, îmi pare atât de rău.

A fost ciudat. Mi-a zis că-i pare rău, însă în ochii lui strălucea o altă expresie, o expresie care nu avea nimic în comun cu părerea de rău.

I-am cerut să se ridice în picioare.

El continua să plângă. Şi nu s-a mişcat. M-am gândit că plângea asemenea cuiva care a făcut un lucru pe care n-ar fi trebuit să-l facă. În momentul acela, am îndreptat arma spre el şi i-am zis:

— Ridică-te în picioare, Herman, altfel nu ştiu ce-ți fac.

— E terminat, tati, a spus Ofri. Nu poate să se ridice.

— E imposibil să nu se poată ridica, am zis. Mă înnebunea imaginea capului lui pe coapsa ei. L-am apucat de-o mână şi l-am tras în sus cu putere. Am auzit ceva rupându-se. Ceva dinăuntrul lui cedase în clipa în care îl smucisem. Un os sau un ligament. A căzut din nou în genunchi. Gemea de durere. I-am dat drumul mâinii şi l-am

lăsat să se prăbuşească pe covor. Am întrebat-o pe Ofri: Ce ți-a făcut?

Ea şi-a ferit privirea şi nu mi-a dat niciun răspuns. Poate că, dacă mi-ar fi răspuns atunci şi acolo, lucrurile ar fi stat cu totul altfel. Dar nu mi-a răspuns, doar şi-a ferit privirea. Eu am insistat:

— Răspunde-mi, Ofri, cum ați ajuns aici?

— Ne-am rătăcit, mi-a zis ea. După care a tăcut.

Herman continua să geamă de durere. Pe pantalonii lui – am observat dintr-odată –, undeva în zona şlițului, se vedea o pată umedă. Nu-mi dădeam seama dacă fusese tot timpul acolo sau apăruse atunci. Iar privirea lui... Cum să-ți spun? Avea în ochi strălucirea unui bărbat înfierbântat. Exact asta era. Strălucirea din privirea unui bărbat încă excitat.

Degetul meu era în continuare pe trăgaci. Îmi venea să-l împuşc aşa cum împuşti un cal bolnav. Îți jur.

— V-ați rătăcit? am întrebat-o pe Ofri.

— Da, ne-am plimbat prin cartier, apoi Herman a devenit confuz şi nu a mai ştiut cum să ne întoarcem, fiindcă eram deja destul de departe, aşa că ne-am învârtit, şi ne-am învârtit, iar pe el îl dureau foarte tare picioarele şi trebuia să facă pipi, şi exact în clipa în care mi-a spus că trebuie să facă pipi, am observat că mergeam pe cărarea care duce spre livadă, aşa că i-am spus că ştiu eu un loc acolo.

— Tu ai fost cu ideea să veniți aici? De ce?

— Deoarece ştiam că vei veni să mă cauți aici, mi-a spus Ofri îmbrățişându-mă. Ştiam că mă vei găsi, tati.

Acum plângea şi ea. Pe pantalonii mei. Nu părea un plânset de uşurare. Nu. Era plânsetul acela al ei, un plânset primordial, mult prea încărcat pentru a fi un plânset de uşurare. Am sunat-o pe Ayelet. I-am spus că-i găsisem şi că aveam nevoie de ajutor pentru a-l căra pe Herman, fiindcă

părea că-şi rupsese ceva şi nu se putea mişca. Ayelet m-a întrebat:

— Ea cum e?

Eu i-am răspuns:

— Nu pare prea bine.

Ea a întrebat:

— Ce vrei să spui?

Eu am zis:

— Îmi trimiţi aici câţiva oameni sau nu?

Poliţia are un protocol aparte pentru astfel de situaţii. Trebuie să admit că am fost plăcut surprins de felul în care au acţionat în acest caz. În decursul unei singure zile, atât Herman, cât şi Ofri au fost audiaţi, fiind supuşi unor investigaţii medicale minuţioase – după cum s-a exprimat detectivul – „pentru a exclude posibilitatea unei agresiuni sexuale". Pe Herman l-au audiat şi l-au investigat la secţia de ortopedie a Spitalului Asaf Harofe. Pe Ofri au luat-o cu ei la secţie, în prezenţa unui asistent social. Concluzia lor a fost una cât se poate de clară: el nu i-a făcut nimic din ceea ce putea fi considerat un act de agresiune. Existase contact fizic între ei doi. Merseseră prin cartier ţinându-se de mână. Îi ceruse o dată să-l sărute pe obraz. Mai târziu, după ce s-a lăsat întunericul şi s-au rătăcit, el s-a simţit umilit de propria neputinţă şi a început să plângă, iar ea l-a mângâiat pe cap, încercând să-l liniştească. Dar asta fusese tot. Nu descoperiseră nicio urmă de spermă. Nicio zgârietură. Nicio picătură de sânge.

— Spre bucuria mea, a spus investigatorul, nu avem niciun motiv să continuăm ancheta în acest sens.

Dar eu nu eram deloc bucuros. Simţeam că ceva nu era în regulă. Încă de atunci am avut un sentiment ciudat. De ce îi ceruse să-l sărute în timp ce se plimbau? Pot să înţeleg un asemenea gest la despărţire, în casa scărilor, dar aşa, în mijlocul drumului? Nu mai putea să aştepte? Şi ce

însemna strălucirea aceea din ochii lui, pe care i-o observasem acolo, în livadă? Şi vaietele alea; un om nu plânge astfel doar pentru că s-a rătăcit. Nu ştiu. Ceva mi se părea că scârţâie. Însă discursul detectivului părea logic, aşa că Ayelet i-a înghiţit explicaţiile, iar Ofri se purta exact ca de obicei, neavând nimic din comportamentul unui copil traumatizat, prin urmare nu puteam aduce niciun argumnet contra. Era doar un sentiment.

Simptomele au apărut abia după două săptămâni. Dintr-odată, copila nu a mai vrut să participe la niciun fel de activităţi. Nu mai voia să meargă la cursurile de vioară, nici la cele de desen sau de gimnastică. O duci la curs, iar ea nu vrea să coboare din maşină. Nici în ruptul capului.

— De ce nu vrei să mergi, Ofri?

— Pentru că nu vreau.

— Dar de ce nu vrei?

— Fiindcă nu vreau.

În prima săptămână o laşi în pace. În cea de-a doua săptămână te înverşunezi şi o împingi afară din maşină aproape cu forţa, ducând-o la cursul de desen împotriva voinţei ei. După un sfert de oră primeşti un telefon din partea secretarei centrului de activităţi artistice:

— Fetiţa dumneavoastră plânge încontinuu. Lucrul acesta îi împiedică pe ceilalţi copii să se concentreze. Veniţi să o luaţi.

Te duci să o iei, o îmbrăţişezi cu putere, o întrebi:

— Ce s-a întâmplat, fetiţa mea?

Iar ea îngheaţă în braţele tale, ca şi cum atingerea unui bărbat i-ar provoca dintr-odată repulsie, ca şi cum şi-ar da seama pe neaşteptate că atingerea unui bărbat poate fi periculoasă, apoi spune:

— Nimic, tati. Ţi-am spus că nu vreau să merg la curs, dar tu m-ai obligat.

Învăţătoarea îi telefonează lui Ayelet la serviciu. Tu

primeşti un raport al conversației respective seara târziu, după ce vă asigurați că fetele au adormit. Se pare că Ofri nu mai iese în pauze. Rămâne în bancă şi citeşte. Nu le răspunde prietenelor care o cheamă la joacă. Iar situația ei şcolară s-a depreciat. La ultima dictare la engleză a făcut şase greşeli. În toate dictările adunate la un loc, din timpul anului şcolar, nu făcuse şase greşeli. Încercați să stați de vorbă cu ea. Să vă dați seama ce se întâmplă. Spune că ceilalți copii din clasa ei sunt nişte bebeluşi. Că nu o interesează câtuşi de puțin să-şi petreacă pauzele în compania lor. Fac şi vorbesc numai prostii. Voi întrebați:

— Ce fel de prostii fac?

Ea nu răspunde.

Voi îi spuneți:

— Poți să-ți petreci cu ei o pauză da, una nu.

Ea nu răspunde.

Dimineața descoperiți că patul ei e ud. Sora ei cea mică foloseşte deja toaleta, iar Ofri face pipi în pat. Nu pare surprinsă. Nici ruşinată. Nu vorbeşte. Merge în tăcere la duş, se spală, se şterge, îşi alege o altă pereche de chiloți din dulap, apoi se îmbracă. Îți spui că e doar o întâmplare, dar lucrurile se repetă şi în dimineața următoare.

La aproximativ o săptămână după apariția simptomelor, i-am spus lui Ayelet:

— Copila asta se prăbuşeşte sub ochii noştri, iar noi nu facem nimic.

Stăteam în pat, pe întuneric, cu ochii ațintiți în tavan, iar Ayelet îmi zice, pe un ton abia şoptit, pe care nu-l mai auzisem până atunci ieşind din gura ei:

— Nu ştiu ce să fac, Arnon, nu m-am simțit niciodată atât de neajutorată.

Am întrebat-o dacă observase privirirea pe care o avea Ofri în ultima vreme. Iar ea mi-a răspuns:

— Privirea ei? Ce-i cu privirea ei?

Nu îmi dădeam seama dacă se prefăcea sau chiar nu observase, aşa că i-am spus:

— Privirea ei nu mai e inocentă. Ascultă-mă, acolo, în livadă, s-a întâmplat un lucru despre care nu vrea să vorbească. În clipa în care i-am găsit, nu ştiu, era ceva în atitudinea lui Herman...

— Dar poliția... a spus Ayelet cu firicelul acela de voce pe care n-o cunoscusem până atunci.

Am întrerupt-o.

— Poliția are tot interesul să închidă dosarele, nu să le deschidă.

Am sunat un psiholog. Recomandat de una dintre prietenele lui Ayelet. Ştii foarte bine ce părere am despre psihologi, dar atunci când te afli pe marginea prăpastiei, eşti dispus să încerci orice. Ne-am dus la clinica ei, într-un *moshav*[11]. O căsuță din piatră, aşezată în curtea din spate a unei vile splendide. Intrări separate. Pentru a asigura discreția. O uşă destinată pacienților. Înăuntru, totul părea scump: canapeaua din piele, măsuța, scaunele. Fiecare dintre ele valora cam cât casa noastră. Imediat ce am intrat, Ayelet a şi început cu ce-frumos-e-aici. Atunci când întâlneşte pentru prima dată o persoană, Ayelet începe imediat să-i facă tot felul de complimente.

Psiholoaga ne-a mulțumit şi ne-a rugat să-i povestim ce anume ne adusese la ea. După ce am terminat, ne-a spus pe un ton calm:

— Vă propun un modul de şapte şedințe. Două cu voi. Două cu voi şi cu fetița. Două cu fetița singură. Şi o a şaptea întâlnire, în care să tragem concluziile.

La cea de-a şaptea întâlnire ne-a spus:

---

[11] Aşezare – o comunitate de dimensiuni reduse, preponderent agricolă, asemănătoare întru câtva kibbutzului, cu diferența că pământurile lucrate sunt proprietate privată.

— Nu cred că ar trebui să căutăm o singură cauză pentru comportamentul lui Ofri. Avem de-a face în acest caz cu un cumul de factori. I s-a născut o surioară, şcoala o solicită tot mai mult, diferența dintre gradul ei de maturitate şi acela al copiilor de vârsta ei, toate acestea se traduc prin dificultăți de socializare. Şi mai e, desigur, incidentul acela nefericit cu vecinul, care cu certitudine...

Ayelet dădea din cap a încuviințare. Mi s-a părut că văd chiar şi începutul unui zâmbet apărând pe buzele ei. Nu un zâmbet de fericire. Un zâmbet de uşurare. Doar e mult mai uşor să trăieşti gândindu-te că ai de-a face „cu un cumul de factori", nu-i aşa? Ştii ceva, poate că tocmai asta m-a scos din sărite. Zâmbetul lui Ayelet. Sau poate că de vină au fost cuvintele psiholoagei. „Incidentul acela nefericit". Un limbaj de profesionist. Rece. Sau poate gândul la faptul că plăteam cinci sute de şekeli pe oră pentru o asemenea tâmpenie. Cinci sute de şekeli! Nici nu-i de mirare că îşi permitea astfel de canapele. Aşa că am întrerupt brusc tot acel cumul de factori şi am întrebat-o pe şleau:

— Ofri ți-a povestit sau nu? Ce ți-a spus?

Ayelet mi-a aşezat o mână pe coapsă, ca şi cum aş fi fost un copil, şi a spus:

— Arnon, dă-i voie lui Nirit să termine...

I-am dat mâna la o parte. Am început să urlu la psiholoagă:

— Trebuie să ştiu dacă ți-a povestit ce s-a întâmplat în livadă, pentru că noi, eu cel puțin, nu mai dorm de luni întregi din cauza acestei întrebări şi, din câte pot să-mi dau seama, ai fi în stare să ne vorbeşti o oră întreagă despre cumulul de factori şi să ne spui că-ți pare rău, dar timpul nostru s-a scurs deja...

Femeia a zis:

— Eu propun să ne calmăm cu toții...

Eu am lovit cu palma în masă.

— Nu vreau să mă calmez. Eu sunt clientul aici şi vreau să ştiu dacă există vreo informație pe care tu o cunoşti, iar eu, nu.

Psiholoaga şi-a aranjat eşarfa roşie în jurul gâtului. Purta mereu eşarfe colorate, în ciuda faptului că era vară. Îmi venea să apuc eşarfa de capete şi s-o sugrum cu ea. Apoi a spus:

— Nu-ți ascund nimic, Arnon. Din puținul pe care am reuşit să-l aflu de la Ofri, mi-am format o opinie similară cu aceea a poliției. S-au rătăcit. Era întuneric. Ea l-a condus în livadă fiindcă ştia că o veți căuta acolo.

— Ți-a spus că i-a cerut să-l sărute pe obraz în timp ce se plimbau pe stradă?

— Nu mi-a oferit detalii. În clipa în care îi ceri mai multe detalii, refuză să răspundă. În timpul ultimei noastre întâlniri, am rugat-o să-mi deseneze familia ei. Uite, puteți vedea şi voi ce a desenat. O fetiță sprijinită de trupul tatălui ei, iar foarte aproape, mama şi sora cea mică. Nu există niciun indiciu care să trădeze vreo traumă de tipul aceleia de care vă temeți voi. Cu alte cuvinte, impresia mea este că în livadă nu s-a petrecut niciun eveniment cu implicații sexuale. Îmi etichetez cuvintele ca fiind o „impresie", deoarece în astfel de cazuri există posibilitatea ca acel lucru care s-a întâmplat cu adevărat să fi reprezentat o traumă foarte puternică şi să fie atât de adânc reprimată, încât să nu fi putut ajunge încă până acolo.

— Încă? Cu alte cuvinte, crezi că vei ajunge la un moment dat acolo? a întrebat Ayelet.

Jucându-se cu eşarfa, psiholoaga a spus că nu ştie.

Aşa că am încercat să clarific lucrurile.

— Prin urmare, tu spui că e posibil să nu aflăm niciodată ce s-a întâmplat, de fapt, acolo? Că nu vom fi siguri niciodată?

Pentru mine a fost mai mult decât suficientă mişcarea

aproape imperceptibilă a bărbiei ei, dinainte de a-şi rosti următoarea replică. M-am ridicat de pe nenorocita aia de canapea şi am plecat de acolo. Am trântit uşa în urma mea. Cu putere. Speram să-i provoc o crăpătură urâtă. Ayelet a venit după mine alergând, ajungându-mă din urmă în parcarea acoperită cu pietriş.

— Ce crezi că faci, Arnon? Ai luat-o razna?

I-am spus că vreau răspunsuri, nu rahaturi, şi că merg la singurul om care mi le poate oferi.

Poate că, dacă Ayelet ar fi venit împreună cu mine la Herman, nu s-ar fi întâmplat ceea ce a urmat. Dar ea n-a venit. Pentru că se simţea prost din pricina celor petrecute la cabinetul psiholoagei. Înţelegi? Plătim cinci sute de şekeli pe oră şi tot noi trebuie să ne simţim prost?

Mi-a spus:

— Vino să încheiem cel puţin şedinţa, Arnon.

Şi eu i-am răspuns:

— Vii cu mine sau nu?

Iar ea a zis:

— Nu, nu vin; dacă tu ai luat-o razna nu înseamnă că trebuie s-o iau şi eu.

M-am urcat în maşină şi am plecat la spital. Ştiam că Herman nu mai era la secţia de ortopedie. Fusese transferat la interne. Nu ştiam însă nimic mai mult. Dacă aş fi rămas fără ceapă în săptămâna aceea, aş fi preferat să nu mai gătesc *shakshuka*. Şi nici ei n-au mai bătut la uşa noastră. Deoarece observam că maşina lor nu era în parcare în cea mai mare parte a timpului, îmi dădeam seama că se aflau la spital. Că Rut îl însoţea acolo. Ayelet a întâlnit-o o dată la intrarea în bloc, amândouă se întorceau de la serviciu, iar Rut i-a povestit că, în timp ce se afla internat la secţia de ortopedie, Herman a început dintr-odată să sufere de toate bolile bătrâneţii, aşa încât îl transferaseră la o altă secţie.

Am întrebat-o pe Ayelet dacă Rut îi ceruse cumva

iertare.

— Din contră, spusese Ayelet.

— Cum adică, din contră?

— Din câte mi-am dat seama, este furioasă pe noi.

— De ce-ar fi furioasă?

— Susține că Herman a ajuns la ortopedie din cauza ta. Spune că l-ai tras de braț acolo, în livadă. E adevărat?

— Nu reuşea să se ridice.

— L-ai tras sau nu l-ai tras?

— L-am tras.

— Din punctul ei de vedere, tu şi numai tu eşti vinovat pentru toate necazurile lui.

— A pomenit ceva despre banii pe care li-i datorăm? am întrebat.

Iar Ayelet a răspuns:

— Nu, dar chiar ar trebui să-i plătim.

M-am enervat.

— Să le plăteşti tu, dacă vrei! De la mine nu vor vedea niciun sfanț!

De la centrul comercial aflat în apropierea spitalului, am cumpărat un buchet mare de flori. Mi-am spus: Voi merge cu intenții pacifiste. Doar aşa îmi va permite Rut să rămân singur cu el în cameră. De la recepția secției de interne, am fost îndrumat spre salonul cu numărul 14. Pe primul pat stătea întins un bătrân arab. Mă privea ca şi cum aş fi fost un soldat care tocmai intrase cu forța în casa lui. Am continuat să merg înainte. Am dat perdeaua despărțitoare la o parte şi i-am văzut pe Herman şi pe Rut. El stătea întins, cu ochii închişi şi cu un furtunaş într-o nară. Ea şedea alături şi îi citea din *Yakinton* – o revistă pe care evreii proveniți din spațiul german o primesc prin poştă o dată pe săptămână. Pe masa micuță de lângă pat era o farfurie cu feliuțe subțiri şi uscate din celebrul ei chec. Amândoi păreau mult mai bătrâni decât mi-i aminteam.

Părul ei frumos părea dintr-odată rar, ca şi cum jumătate din el i-ar fi căzut peste noapte. Ea şi-a ridicat ochii din revistă şi a spus:

— Tu erai.

Eu i-am întins buchetul. Ea a spus:

— Mulţumesc. Însă tonul vocii ei nu conţinea nici cea mai mică urmă de recunoştinţă.

Am întrebat-o în ce stare se află Herman, iar ea mi-a răspuns:

— Foarte rea.

Am întrebat:

— Ce are?

Şi ea a zis:

— Totul. Delir, ateroscleroză, o tumoră pe colon. Medicii de aici spun că de mult nu au mai văzut atât de multe probleme medicale la un singur om.

Am tăcut. Ce aş fi putut spune? Şi ea tăcea. Aşa cum fac adesesa doi oameni care au mult prea multe să-şi spună.

Bătrânul arab a suspinat. Herman a deschis ochii, uitându-se când la mine, când la Rut. Pe mine m-a privit mai mult decât pe ea. Apoi şi-a luat ochii de la mine şi şi-a pironit privirea înainte. Pe zid. Ca şi cum ar fi fost proiectată acolo finala Campionatului Mondial.

I-am zis lui Rut:

— Am uitat, asistentele m-au rugat să-ţi transmit că trebuie să mergi până la recepţie. Trebuie să completezi nu ştiu ce formular.

Mi-a aruncat o asemenea privire, încât am rostit pe cel mai blând ton cu putinţă:

— Nu-ţi face griji, rămân eu cu el.

După ce a plecat, am tras perdeluţa în urma ei. Am aşteptat până când am auzit uşa salonului deschizându-se şi închizându-se, apoi, imediat, fără să pierd timpul, m-am

aplecat deasupra lui Herman, l-am apucat de bărbie, l-am răsucit spre stânga, în aşa fel încât să-l pot privi în ochi şi am spus:

— Acum, domnule Herman Wolf, spune-mi exact ce s-a întâmplat în livadă.

El n-a zis nimic.

I-am smuls tubul de gavaj şi l-am întrebat din nou, de data aceasta apropiindu-mă mult mai tare de faţa lui:

— Ce i-ai făcut fiicei mele, Herman?

Nici de data asta n-a zis nimic, dar privirea lui era acum alta.

O strălucire se aprinsese în griul ochilor lui.

„Fac pe idiotul pentru a nu fi nevoit să-ţi răspund la întrebări." Asta îmi transmitea strălucirea din ochii lui. Şi din cauza asta n-am mai reuşit să mă abţin. I-am prins gâtul cu amândouă mâinile şi am început să-l strâng din ambele direcţii. I-am spus:

— Dacă nu-mi povesteşti acum, te omor.

Greşeala mea a fost că i-am lăsat mâinile libere. Aş fi putut să-l strâng de gât cu o mână şi să-i imobilizez braţele bătrâne cu cealaltă. După câteva secunde, ar fi cedat şi ar fi vorbit. Sunt sigur de asta. Dar el şi-a întins mâna şi a apăsat butonul de panică. Nici n-am observat când a făcut asta. Nu am auzit soneria. Brusc, cineva şi-a încolăcit braţul în jurul pieptului meu şi mi-a tras umerii în spate, în timp ce altcineva m-a apucat din faţă. Era o învălmăşeală de coate, pumni, urlete şi şuturi. M-am luptat ca un leu, îţi spun, dar tot mai mulţi asistenţi veneau în salon, iar, în cele din urmă, m-au imobilizat pe podeaua aia jegoasă a spitalului, iar unul dintre ei s-a aşezat pe spinarea mea şi a spus, cu accent rusesc, că poliţia era pe drum şi că domnul şi-ar face un serviciu dacă ar sta liniştit.

Ayelet a venit seara să mă ia din arestul poliţiei. Sosise direct de la serviciu, îmbrăcată în ţinuta de avocat, şi,

pentru o clipă, pentru o fracțiune de secundă, atunci când a intrat, nu am fost sigur dacă era soția mea sau o femeie necunoscută şi frumoasă pe care o plătesc pentru a mă reprezenta la proces. M-am lipit de ea, îmbrățişând-o cu putere. Voiam să-i simt oasele proeminente ale bazinului. Să mă asigur că era ea. Şi m-a lăsat. Fără să spună nimic. Mi-a făcut acest dar.

După ce am ieşit din clădirea secției de poliție, mi-a zis:

— Ai mare noroc, Rut a decis să nu facă plângere. Iar în absența unei plângeri, poliția nu poate să-ți facă nimic.

N-am scos niciun cuvânt până în clipa în care am ajuns la poarta secției. Adevărul este că eram încă în stare de şoc din pricina arestului. Spune-mi, în care dintre cărțile tale se află o descriere a cuiva care tocmai a fost arestat? În ultima? Asta e, mi-am amintit ceva. Nu te supăra pe mine, dar se pare că n-ai nici cea mai vagă idee ce înseamnă să fii arestat. Ce palmă peste față! Cum adică? Dintotdeauna am crezut că lumea se împarte în două categorii de oameni: cei normali şi criminalii. Nu poți fi decât ori aşa, ori aşa. Nu există cale de mijloc. Dar în timp ce stai întins pe o saltea jegoasă într-o celulă şi priveşti în tavan, la lucrurile scrise pe pereți de cei închişi acolo înaintea ta, îți dai seama că totul depinde numai de cantitatea de presiune pusă asupra ta şi de motiv. Înăuntrul fiecăruia dintre noi există un mic criminal gata să ridice capul în orice clipă, înțelegi?

Când am ajuns la maşină, Ayelet s-a dus pe partea şoferului. I-am spus că puteam conduce, dar ea s-a aşezat totuşi la volan, prefăcându-se că nu mă aude. În clipa în care a pornit maşina, i-am spus:

— Ştii de ce nu depune plângere Rut? Fiindcă preferă să nu deschidă cutia Pandorei.

Ayelet a răpuns:

— Nu depune plângere împotriva ta, Arnon, pentru că

am implorat-o să nu facă asta. De la amiază, vorbesc întruna cu ea la telefon. Asta am făcut azi la serviciu. I-am explicat că treci printr-o perioadă foarte dificilă. I-am adus aminte de toate lucrurile pe care le-am făcut pentru ei. Îți dai seama câți ani ai fi primit pentru un astfel de atac, dacă ar fi depus plângere împotriva ta? Patru ani. Patru ani în închisoare! Patru ani fără să le poți vedea pe Ofri şi Yaeli!!!

— Faptul că nu a depus plângere, am insistat eu, nu face decât să demonstreze că ceva s-a întâmplat în livada aia. Tu îți aperi soțul, iar ea şi-l apără pe-al ei. Despre asta-i vorba aici. Păcat însă că fiica ta iese înfrântă din toată povestea asta.

În clipa aceea, Ayelet a ridicat vocea.

— Eşti dus, ştiai? Nu, serios acum, chiar nu pricep ce naiba vrei. Poliția a spus că nu s-a întâmplat nimic. Psiholoaga a spus că nu s-a întâmplat nimic. Tot ce ai văzut când ai ajuns acolo a fost doar că Herman plângea. Ce te-a apucat? Chiar te încântă toată nebunia asta?

— Cum ar putea să mă încânte aşa ceva? La ce te referi?

— Nu ştiu.

— Nu poți spune un asemenea lucru fără să dai explicații.

— Nu ştiu, Arnon. Nu te înțeleg, nu înțeleg de ce urli la psiholog, nu înțeleg de ce vrei să-l sugrumi pe Herman, nu înțeleg ce se petrece cu tine.

— Ce se petrece cu mine? Fiica mea a mers în livadă cu un moş căruia îi plac sărutările. Noaptea. În clipa în care i-am descoperit, pantalonii lui aveau o pată umedă în dreptul şlițului, iar în ochi îi strălucea o privire perversă, şi, după o lună, fetița mea începe să facă pipi în pat, noapte de noapte. Asta se petrece cu mine, ce anume nu ți-e clar?

— Ştii ceva, Arnon? Nu toată lumea e obsedată de sex, ca tine.

— Obsedat de sex? Eu?

— Da, tu.

— Ce?!

— Exact cum ai auzit.

— Ştiai că eu, dintre toţi prietenii mei, eu sunt singurul, dar singurul!, care nu a călcat niciodată în lături?

Şi ea a spus:

— Stai puţin! Să înţeleg! Vrei să spui că meriţi un premiu pentru asta?

Nu-ţi face griji, omule. Timp de douăzeci de ani mi-am ţinut gura în legătură cu lucrurile mai puţin ortodoxe pe care le-ai făcut. Şi nu doar eu. Toată unitatea are buzele pecetluite. Ştii deja că poţi avea încredere în mine.

Bineînţeles că nu am pomenit niciun nume. Şi, în afară de asta, nimeni n-ar crede aşa ceva despre tine, judecând după felul în care vorbeşti în emisiuni despre Shiri şi despre băieţi. Eşti un familist model. Dar să nu facem mare caz, nu a fost decât un sărut pe obrazul unei reporterițe nemţoaice. Ce te-a apucat? La urma urmei, merită oricând să frângi inima unei naziste.

Te-ai calmat? Pot continua?

În orice ceartă există un punct în care spui ceva ce n-ar trebui, şi după aceea totul se duce de râpă. Ştii? Exact asta s-a întâmplat în cazul nostru. Şi, până la coadă, ce i-am spus, de fapt?

— Dacă ar fi fost vorba despre Yaeli, n-ai mai fi fost atât de calmă.

Eşti de acord cu mine că ăsta nu-i tocmai un... secret de stat, adică, afinităţile care apar între anumiţi membri ai unei familii. Chiar şi în Tanah, în povestea lui Iacov şi Esau, reiese cât se poate de limpede că Iacov e băiatul mamei, iar Esau, băiatul tatei. Stă în firea lucrurilor ca un părinte să prefere unul dintre copii în defavoarea celorlalţi. Ba chiar să-l iubească mai mult. Dar nu stă în firea lucrurilor – se

pare – să vorbeşti despre asta. Aceste afinităţi, aceste preferinţe, trebuie să rămână invizibile. Numai că, pur şi simplu, nu m-am putut abţine. Ayelet şedea acolo, în ţinuta aceea protocolară, cu părul prins la spate, vorbindu-mi de sus, ca şi cum ea ar fi fost fetiţa educată, iar eu doar un sălbatic. Aşa că am fost nevoit s-o pun la punct. Din când în când, trebuie să le pui la punct.

În momentul acela a oprit maşina şi mi-a cerut să cobor. A oprit maşina în mijlocul autostrăzii patru, nu pe o străduţă oarecare. Nu în apropierea vreunei staţii. Nu pe rutele mijloacelor de transport. Exact la ieşirea de pe autostradă. I-am spus:

— Porneşte maşina, nu cobor.

Iar ea mi-a zis:

— Ori cobori tu, ori cobor eu.

Sunt împreună cu Ayelet de suficienţi ani, încât să-mi dau seama când vorbeşte serios, iar de data asta vorbea serios.

I-am spus:

— Porneşte.

Şi ea a mi-a răspuns:

— Cobor.

Apoi a deschis uşa. Autostrada devenise deodată parte a problemelor noastre.

— Închide uşa, i-am spus, e periculos ce faci.

Dar ea mi-a zis din nou:

— Ori cobori tu, ori cobor eu.

Şi a lăsat uşa deschisă.

Prin urmare am coborât. Nu sunt capabil s-o las aşa, singură, în întuneric, în plină autostradă. Iar ea a petrecut îndeajuns de mulţi ani alături de mine pentru a şti lucrul ăsta.

Odată, pe vremea când eram în armată, a venit să mă viziteze într-o sâmbătă. Călătorise cu autobuzul de la Haifa

până la Mitzpeh Ramon. Nimeni din unitate nu mi-a arătat vreodată mai mult respect decât în sâmbăta aceea. M-au scutit de toate îndatoririle şi au eliberat camera pentru a ne oferi puțină intimitate. Şi toate astea nu de dragul meu. Nu eram tocmai spiritul petrecerii pe acolo. Totul a fost doar de dragul ei. Doar pentru că s-a arătat interesată de ei şi a râs la glumele lor în timpul cinei, cu toții au devenit imediat sclavii ei. Aşa e Ayelet. Am văzut că şi tu te-ai aprins un pic după ea atunci, la grătar. Stai liniştit, am observat cum te uitai la ea când ți-a adus cupele cu înghețată. I-ai aruncat privirea aceea plină de sensibilitate a ta. Privirea aceea de scriitor. E în regulă, m-am obişnuit ca bărbații să reacționeze astfel în prezența ei. Şi, în afară de asta, nu te supăra, dar nu eşti deloc genul ei.

În seara aceea de sâmbătă, am condus-o până la poarta bazei militare, de unde trebuia să ia autobuzul. Am aşteptat acolo o oră, poate o oră şi jumătate. Nu-mi dau seama cât timp a trecut, fiindcă am vorbit încontinuu. Iar atunci când stai de vorbă cu Ayelet, timpul zboară pur şi simplu. Mereu are un gând nou, surprinzător, pe care să ți-l împărtăşească. Suntem împreună de douăzeci de ani şi încă nu-i pot anticipa replicile.

În orice caz, nu a mai venit niciun autobuz. În cele din urmă, gardianul a ieşit din ghereta lui şi ne-a spus că linia respectivă nu funcționa în zilele de sâmbătă. Că trebuia să mergem pe jos până la intersecție, iar de acolo, să facem autostopul. Ea m-a îmbrățişat cu putere şi mi-a zis:

— La revedere, Noni.

Şi eu i-am spus:

— Doamne fereşte, Lelet, doar n-ai de gând să pleci singură pe întunericul ăsta. Te conduc eu.

Ea mi-a răspuns surprinsă:

— Ai voie să părăseşti unitatea militară?

Am minți-o că da, sigur că da. Dar nu numai că-mi

era interzis să părăsesc baza militară, ci în mai puțin de două ore avea să se facă prezența, după întoarcerea soldaților din permisia de sâmbătă, iar şansele de a mă întoarce la timp de la intersecție erau foarte mici. Puteam fi considerat dezertor, pedeapsa fiind exmatricularea. Automat. Fără proces. Însă dorința era mai puternică decât mine. Pur şi simplu n-am putut s-o las să plece singură până la intersecție în toiul nopții. Chiar dacă asta ar fi însemnat să nu devin niciodată ofițer.

Nu de mult a fost povestea aceea, ştii bine, din pădurea de pe Carmel. Cu druzii care au atacat un cuplu într-o parcare. Nu ai auzit? I-au spus tânărului să plece şi au violat-o pe prietena lui. La interogatoriu, acesta le-a povestit polițiştilor că auzise strigătele de ajutor ale fetei, dar nu se întorsese de frică. Acum spune-mi şi mie, ăsta-i bărbat? Ăsta-i un surogat de bărbat! Eu m-aş fi întors cu o piatră mare şi le-aş fi spart capetele druzilor ălora doi. Ştii ceva, nici măcar n-aş fi plecat din parcare. Aş fi stat între druzi şi prietena mea şi le-aş fi spus:

— Dacă o vreți pe ea, va trebui să mă ucideți mai întâi pe mine.

În seara aceea de sâmbătă, eu şi Ayelet am mers până la intersecție ținându-ne de mână. Mi-a povestit despre o fată din unitatea ei despre care toată lumea credea că avea o aventură cu comandantul, apoi de la asta am ajuns, prin asociere, la un film cu Robin Williams pe care l-a văzut într-o sâmbătă când eu nu venisem acasă în permisie, iar Robin Williams i-a adus aminte de *Good Morning Vietnam*, ceea ce a făcut-o să spună că generația noastră, care nu a luptat în niciun război mare, era cea mai afectată de varianta cinematografică a Războiului din Vietnam, iar eu am ascultat-o tot timpul, strecurând din când în când câte o idee şi încercând să nu-i arăt cât eram de încordat.

Abia după ce am văzut-o urcând într-o maşină al cărei

şofer părea un om normal – maşina era curată, bărbatul purta ochelari –, m-am întors la unitate alergând ca un sălbatic. Niciodată în viaţa mea n-am alergat atât de repede. Dacă m-ar fi cronometrat cineva, probabil că i-aş fi întrecut pe cei trei etiopieni care ocupau mereu primele trei locuri pe lista celor mai buni alergători din toate timpurile, înscrişi la cursul de ofiţeri. În final, am ajuns cu numai cinci minute întârziere. Dar comandantul a întârziat o jumătate de oră. Şi am scăpat de exmatriculare. După ceremonia de absolvire, i-am povestit lui Ayelet despre riscurile pe care mi le asumasem în seara aceea de sâmbătă. Nu-mi place să existe minciuni între mine şi ceilalţi oameni. Ea a zis:

— Eşti nebun, m-aş fi descurcat.

Şi eu i-am spus:

— Dacă m-ar fi exmatriculat de la curs, aş fi fost tare nefericit, dar mi-aş fi revenit în câteva luni. Dar dacă, Doamne fereşte, ai fi păţit tu ceva, nu aş mai fi putut trăi.

Îţi povestesc acum toate astea, dar, ca să fiu sincer, nu la episodul ăsta mă gândeam în timp ce mergeam ca un câine pe marginea autostrăzii patru. Până când am ajuns la ieşirea principală, m-am gândit că Ayelet este o femeie dificilă, chiar foarte dificilă, şi că poate ar trebui să-mi caut o femeie mai docilă. De la ieşirea principală de pe autostradă, m-am gândit la tatăl meu. Amintirile au un fel tare ciudat de a-şi face apariţia. Deodată, nu ştiu de ce, mi-am adus aminte de o întâmplare. Miki, fratele meu, avea o prietenă încă de la şaisprezece sau optsprezece ani. Dafi. O dulceaţă de fată. Un om bun. Părul lung, drept. Ochi negri, uriaşi. Părinţii mei erau înnebuniţi după ea. Pe scurt, într-o zi, Miki a venit acasă cu o altă fată. A intrat în camera lui şi a închis uşa. După câteva minute, auzim tot felul de chicoteli, ştii tu. Atunci, tata se ridică din fotoliu – chiar în mijlocul unui meci al echipei Maccabi, asta ca să înţelegi proporţiile dramei –, intră în camera lui Miki, îl apucă de

cămaşă, îl târâşte până în salon şi îl întreabă:

— Ce s-a întâmplat cu Dafi?

— Ce te interesează pe tine ce s-a întâmplat cu Dafi? l-a întrebat la rândul lui fratele meu. Pe acelaşi ton obraznic cu care propriii copii îi vorbesc şi lui astăzi.

Atunci, tata i-a tras o palmă şi i-a spus:

— Dacă nu o mai iubeşti pe fată, fii bărbat şi desparte-te de ea. Bărbaţii din familia Levanoni îşi respectă femeile. Aşa era tata, aşa era şi tatăl tatălui meu şi aşa vei fi şi tu. Înţelegi?

Am parcurs tot drumul de la intersecţie până acasă gândindu-mă la scena asta. Plănuiam deja cum îi voi demonstra lui Ayelet o dată pentru totdeauna că nu sunt obsedat de sex. Aveam pregătite câteva replici chiar foarte bune, care-mi stăteau pe vârful limbii, despre bărbaţii din familia Levanoni, însă când am deschis uşa casei, înăuntru era linişte, obloanele de la ieşirea către grădină erau trase, iar canapeaua din salon era acoperită cu un cearşaf şi o pătură subţire. Pe uşa dormitorului nostru era lipit un bilețel: *Nu vreau să dorm cu tine. Mă sperii. Dă jos biletul după ce-l citeşti (asta dacă nu vrei să-l vadă Ofri) şi dormi în salon.*

Ofri a fost cea care m-a trezit dimineaţa. Stătea în picioare lângă canapea şi m-a întrebat:

— Tati, de ce ai dormit în salon?

Iar eu i-am răspuns:

— Pentru că eu şi cu mama ne-am certat.

— Din cauză că nu mâncăm sănătos?

— Nu.

— Certurile voastre sunt destul de stupide, în general.

— E-adevărat.

— Şi întotdeauna, la sfârşit, vă împăcaţi, nu-i aşa?

— Ai dreptate, copila tatei.

— Pot să beau ciocolată caldă, tati?

În general, eu şi Ofri ne trezim primii dimineaţa şi plecăm devreme la şcoală. Ayelet şi Yaeli se trezesc cu un sfert de oră mai târziu şi merg la grădiniţă. Asta e rutina noastră de dimineaţă. Eu şi Ofri mergem la şcoală pe jos. Ţinându-ne de mână. Pe străduţele dintre blocuri. Pe drum îmi povesteşte despre cartea pe care o citeşte, iar eu o ascult şi n-o ascult. Când ajungem la şcoală, ea îşi desprinde mâna din mâna mea. Îi place să parcurgă singură ultima sută de metri. Eu o urmăresc cu privirea până când o văd intrând pe poarta principală.

În dimineaţa aceea, i-am propus să trecem în drumul nostru pe la brutăria din centrul comercial şi să ne cumpărăm *rugelach*[12]. Îi era teamă c-o să întârziem, iar eu i-am spus:

— Nu-i nimic.

Şi ea mi-a răspuns:

— Dar avem ştiinţe, iar Galina strigă la cei care întârzie.

I-am promis că voi merge cu ea în clasă şi voi spune că a întârziat din cauza mea.

— Bine, dar fără să mă faci de râs, tati!

Eu am încuviinţat şi am spus:

— Bine, fără să te fac de râs.

Cu alte cuvinte: să n-o sărut în faţa tuturor. Să nu-i spun profesoarei „Bu-u-ună dimineaţa” pe un ton amuzant. Să nu mă aşez pe unul dintre locurile libere din clasă şi să mă comport ca şi cum aş fi unul dintre elevi.

Ne-am aşezat pe o bancă din apropierea centrului comercial şi am mâncat împreună *rugelach*. Fiecare în felul lui. Eu iau muşcături mici. Ea desface strat după strat şi îl ronţăie pe fiecare în parte. I-am spus:

---

[12] Specialitate evreiască, sub forma unor cornuleţe cu diferite umpluturi.

— Eu şi mama ne facem griji pentru tine.

I-am spus:

— Vedem în ultima vreme că ți-e greu.

I-am spus:

— În ultima vreme, adică de la incidentul cu Herman.

Iar ea a tăcut tot timpul, ronțăind *rugelach*.

I-am spus:

— Dacă vrei să-mi povesteşti ce s-a întâmplat atunci, te voi asculta bucuros.

Dar ea a continuat să tacă. Ochii ei priveau în lături. Apoi, ronțăitul a încetat, iar dinții ei au început să muşte din buze, ca şi când n-ar fi vut să lase cuvintele să iasă.

Am mai întrebat-o o dată:

— Vrei să-mi povesteşti ce s-a întâmplat acolo? Simțeam că, dacă mai insistam puțin, aveau să iasă. Dar nu a spus decât:

— Vreau să merg la şcoală.

Am condus-o până în clasă. Dar când uşa s-a trântit în urma ei, n-am mai intrat. Am rămas pentru a arunca o privire înăuntru. Între sala de clasă şi coridor se află un perete despărțitor, iar în acest perete despărțitor sunt trei ferestre acoperite de perdele. Perdelele te împiedică să vezi înăuntru, însă una dintre ele era puțin trasă, iar dacă stăteai într-o anumită poziție, reuşeai să vezi o bucată din partea din spate a clasei, unde stătea ea.

O priveam, simțind cum mi se strânge inima.

Când un om în toată firea pare abătut, e o imagine oarecum rezonabilă. Viața ne zdrobeşte pe toți într-un moment sau altul. Dar un copil?

Fetița mea se juca absentă cu fermoarul penarului. A scos creioanele colorate. A început să deseneze ceva pe caiet. A pus creioanele colorate înapoi în penar. A ridicat de câteva ori ochii spre profesoară. Apoi şi-a plecat din nou privirea. Acum, când îți povestesc despre toate astea, înțeleg

că nu făcea absolut nimic deosebit, şi, cu toate astea, am început să plâng.

Nu mai plânsesem de pe vremea când aveam aproximativ vârsta ei. Nu am nimic împotriva plânsului, dar pur şi simplu nu-mi iese. Când Ayelet a anulat nunta şi m-a părăsit timp de o jumătate de an, pentru că voia „să fie sigură", nu mi-a venit să plâng? Ba mi-a venit. Când a trebuit să-mi închid afacerea din pricina datoriilor şi să mă angajez din nou, nu mi-a venit să plâng? Ba mi-a venit. Crede-mă că mi-a venit. Ştii cât de mult timp mi-a luat să ajung în punctul în care să fiu capabil să-mi deschid propria afacere? Zece ani. Iar apoi, în mai puţin de o lună, trei clienţi mari m-au părăsit şi totul s-a dus de râpă. Şi, cu toate astea, când Iris de la bancă mi-a spus că îmi închide linia de credit, ochii mei au rămas uscaţi.

De ce am plâns atunci, când aveam aproximativ vârsta ei? Chiar te interesează? Pur şi simplu, plecasem cu tata la plimbare şi îi cerusem să-mi cumpere o îngheţată. Tata mi-a dat o monedă de o liră şi mi-a spus să am grijă de ea până ajung la chioşc, dar când am trecut pe deasupra uneia dintre prăpăstiile de pe Carmel – ştii despre ce vorbesc, nu-i aşa? Şi voi aveaţi acolo sus, pe Carmel, astfel de prăpăstii –, moneda mi-a alunecat din mână şi a căzut în hău. Prăpastia era adâncă, cel puţin trei metri. Pe fundul ei, se vedeau multe alte monede căzute acolo. M-am căţărat pe parapet, am bătut din picioare şi am început să plâng, cerându-i tatălui meu să-mi dea înapoi moneda. Iar tata mi-a zis (îmi aduc aminte exact cuvintele pe care le-a folosit):

— Prăpastia e mult prea adâncă. Şi, în afară de asta, Arnon, învaţă să ai grijă de banii tăi.

În timp ce stăteam acolo şi o priveam pe Ofri prin fereastra sălii de clasă, am sunat-o pe Ayelet. Nu mi-a răspuns. Am mai sunat-o o dată. Voiam ca ea să lase totul baltă şi să vină acolo, la şcoală. Eram sigur că, dacă ea ar fi

văzut ce vedeam eu, nu m-ar mai fi numit obsedat de sex. Dar nu mi-a răspuns. Am sunat-o de şapte ori, şi degeaba. Aşa e ea. „Dacă nu-ți răspund”, mi-a zis ea odată, „este pentru că ştiu că îți voi spune cuvinte pe care le voi regreta mai târziu.”

Iar eu urăsc să nu mi se răspundă la telefon. Urăsc. Dar m-am obişnuit cu asta. Aşa cum m-am obişnuit cu multe alte lucruri, pe care nu credeam vreodată că le voi accepta. Asta se întâmplă când iubeşti o femeie dificilă. Dar în dimineața aceea, lucrul ăsta m-a dărâmat pur şi simplu. Cum aş putea să-ți explic? Există momente în care simți o presiune în piept, care-ți spune: gata! Aşa că am încetat să mai încerc s-o sun, am plecat de lângă fereastră şi m-am întors acasă. În loc s-o iau pe străduțe, am mers pe bulevard, care era în totalitate scăldat în soare. Păşeam pe mijlocul drumului, nu pe trotuar. Cred că îmi doream puțin să fiu izbit. Îmi doream ca o maşină să vină şi să mă lovească. Ți s-a întâmplat vreodată aşa ceva? Nu vorbesc despre dorința de sinucidere. Nici pe departe. Când mergi aşa, pe mijlocul drumului, nu vrei cu adevărat să mori. Îți doreşti doar să fii lovit de ceva foarte puternic. Pentru că o meriți.

De ce credeam c-o merit? Pentru că sunt un idiot. De-asta. Pentru că o lăsasem la Herman din cauză că voiseм să prind un loc mai bun la cursul de *spinning*. Şi asta în ciuda faptului că ştiam foarte bine că ceva nu era în regulă cu el. Dacă aş mai fi aşteptat zece minute, ştii tu, încă cinci minute, fetița mea, pe care o ținusem în brațe fiindcă trebuiseră s-o coasă pe Ayelet, al cărei prim cuvânt rostit a fost „tata”, ale cărei sentimente trec prin mine ca şi cum ar fi ale mele, fetița mea nu ar fi stat acolo în bancă, având în ochi privirea aceea.

În fotografiile noastre de familie, Ofri iese mereu puțin mai prost decât în realitate. „N-ai ce-i face, copila nu e

fotogenică, şi pace”, spune Ayelet de fiecare dată. Dar nu-i aşa. Are o sclipire alunecoasă care-i străluceşte în priviri şi pe care n-o poate surprinde nici măcar cea mai sofisticată cameră foto. Asta face ca frumusețea ei să fie cu totul specială. Dar, după plimbarea ei prin livadă cu Herman, sclipirea asta s-a stins. De tot. A murit.

Am mers pe mijlocul bulevardului care duce de la şcoală până acasă, lovindu-mă cu putere cu pumnii în frunte. Voiam, voiam cu adevărat ca o maşină să mă lovească din spate, să mă arunce câțiva metri înainte şi să îmi rupă oasele, apoi să vină o ambulanță şi să mă ducă la spitalul Asaf Harofe, unde să-mi dea un pat lângă cel al lui Herman...

Însă la ora aceea a dimineții, după ce toată lumea îşi lăsase deja copiii la şcoli şi grădinițe, străzile erau liniştite şi abia dacă trecea câte o maşină. Şi astfel, spre tristețea mea, am ajuns la parcarea blocului nostru teafăr şi nevătămat.

Şi în clipa aceea, am văzut-o. Pe nepoata lui Herman. Franțuzoaica.

Tocmai atunci ieşea din clădire şi se îndrepta spre mine cu mersul acela provocator al ei. Ca o tortură. Purta o pereche de pantaloni scurți de tot şi un maiou alb cu bretele foarte fine. Fără sutien. Una dintre bretele îi căzuse pe umăr. Venea către mine încălțată cu o pereche de şlapi cu platformă, care o făceau să pară mai înaltă. Îmi era imposibil s-o evit, chiar dacă aş fi vrut. Se îndrepta direct spre mine, iar în momentul în care a ajuns foarte aproape, s-a ridicat pe vârfuri, mi-a dat câte un sărut pe fiecare obraz, chiar lângă colțurile gurii, şi mi-a spus:

— *Bonjour*, *monsieur* Arno, ce mai faceți? Se întâmplă cumva să vă îndreptați către Tel Aviv?

Ar fi trebuit să-i spun că nu. Dar ce să fac, dacă eu chiar aveam drum la Tel Aviv, la întâlnirea organizată de „Rămăşițele inimii”. Asociația pe care am înființat-o. Adică,

nu sunt doar eu acolo, am mai recrutat câteva colege. Ce, nu ți-am povestit despre asta? Serios? A trecut multă vreme de când nu ne-am mai văzut. La sfârşitul fiecărei zile, colectăm toate resturile de mâncare de la restaurantele din Tel Aviv şi, în loc să le aruncăm la coşul de gunoi, le împachetăm în casolete şi le trimitem copiilor nevoiaşi din sud. O idee bună, nu crezi?

În orice caz, i-am spus nepoatei lui Herman că da, plec la Tel Aviv. Nu voiam s-o mint.

Imediat ce ne-am pus în mişcare, şi-a scos şlapii şi şi-a aşezat tălpile goale pe bordul maşinii.

Ar fi trebuit să-i spun să le dea jos. Ce însemna asta? Dar am o slăbiciune pentru tălpile mici.

Mirosul parfumului ei a umplut interiorul maşinii. Era acelaşi parfum pe care-l folosise şi cu o vară în urmă, însă ceva se schimbase în felul în care trupul ei îl emana.

Am întrebat-o când ajunsese în țară, iar ea mi-a răspuns:

— Ieri.

Nu ştiam ce altceva aş mai fi putut s-o întreb.

Atunci mi-a zis:

— Spune-mi, *monsieur* Arno, probabil ştii ce i s-a întâmplat bunicului meu?

— Ce vrei să spui?

— Bunica nu îmi povesteşte. Adică, ea îmi povesteşte ceva, iar eu am sentimentul că îmi ascunde altceva.

Am întrebat-o aşa, ca din întâmplare:

— Ce... ce anume îți povesteşte?

— Mi-a spus că a plecat la plimbare şi a căzut. Şi că, din pricina căzăturii, i s-a dislocat umărul. Şi că, în urma investigațiilor care i-au fost făcute la spital, i s-au descoperit şi alte afecțiuni. Ceva nu mi se pare logic în toată povestea asta. În plus, îmi dau imediat seama când oamenii mă mint. Am avut un tată mincinos. Şi am o mamă mincinoasă.

Cunosc toate... semnele.

Mi-am întors privirea către ea preț de o jumătate de secundă, înainte de a-mi aținti din nou ochii asupra drumului. I-am spus:

— Mi-ar plăcea să cunosc şi eu aceste semne şi să-mi dau seama când oamenii mă mint.

— *Alors*... a spus ea, în primul rând, buzele. Partea asta – şi am simțit deodată un deget atingându-mi buza de jos – tremură puțin atunci când cineva minte. Iar partea asta – am simțit un deget mângâindu-mi bărbia –, oare cum se spune în ebraică...

— Bărbie?

— Nu.

— Mandibulă?

— Da, mandibulă. Devine mai rigidă atunci când cineva minte. Şi, desigur, ochii. Nu este aşa cum se crede, că oamenii care mint nu te privesc în ochi, ba din contră, ei te privesc fix în ochi, pentru a te face să crezi că-ți spun adevărul, însă au o umbră în privire.

— O umbră?

— Umbra este opusul soarelui?

— Da.

— Atunci da, o umbră.

— Iar bunica ta are o umbră în privire atunci când îți vorbeşte despre ceea ce s-a întâmplat?

— O umbră foarte mare. De aceea te-am întrebat pe tine, poate ştii tu ceva.

Mi-am spus că trebuie să fiu atent la răspunsul pe care i-l dau. Am în mână o potențială cârtiță, şi, dacă mă port cum se cuvine, ar putea să devină pentru mine o sursă de informații. Aşa că i-am răspuns:

— Nu ştiu nimic mai mult decât tine, dar cred că ar trebui să-i pui în continuare întrebări.

— Cum adică?

— Dacă simți că cineva te minte, insistă până când îți spune adevărul. Asta m-a învățat pe mine viața.

Şi ea a zis:

— *Oh, là, là*, *monsieur* Arno – şi mi-a lovit uşor umărul cu pumnul –, nu eşti doar arătos, eşti şi isteț. Ce noroc pe *madame* Arno!

— Unde anume trebuie să ajungi în Tel Aviv? am întrerupt-o eu.

— La mare. Mă duc să fac plajă topless.

Îmi venea să-i spun să-şi dea cu cremă de protecție. Dar nu voiam să joc rolul de tată grijuliu. Aşa că am tăcut.

Şi ea a zis:

— Mi-am făcut un tatuaj nou, vrei să-l vezi?

Eram pe Ayalon. Pe Ayalon nu ai voie să-ți iei ochii de la carosabil. Fiecare secundă contează. Dar n-am putut să nu mă uit. Şi-a coborât breteaua dinspre mine a maioului, cea care se afla încă pe umăr, a tras-o în jos şi şi-a dezgolit partea superioară a sânului stâng. O stea a lui David se odihnea acolo. Un triunghi peste alt triunghi.

M-a întrebat dacă e frumos.

I-am spus că da.

S-a aşezat picior peste picior. Tălpile ei erau cu adevărat foarte mici. Nu cu mult mai mari decât cele ale lui Ofri.

Mi-a spus:

— Ştii, e şi un lucru bun în faptul că bunica şi bunicul meu sunt tot timpul la spital.

Am traversat o mică porțiune ceva mai aglomerată, chiar în apropiere de Piața Atarim, locul din care valurile mării par o linie despărțitoatre între Tel Aviv şi Jaffa.

Mi-am întors privirea către ea şi am întrebat-o:

— Da? Care e acel lucru?

Ea a început să râdă:

— Casa e goală şi... pot să iau acolo cu mine pe oricine

doresc.

Eu am zis:

— Uau! Şi mi-am întors privirea spre traficul de pe şosea.

Iar ea a spus:

— Când mă simt bine... adică, în pat, îmi place ca bărbatul cu care sunt să ştie lucrul acesta. O merită. Ca răsplată pentru eforturile pe care le depune. Şi nu e frumos ca bunicul şi bunica să audă totul din dormitorul lor.

M-a privit în timp ce termina propoziția, pentru a vedea ce efect vor avea cuvintele ei asupra mea.

Nu m-am uitat spre ea.

A deschis fereastra şi a inspirat adânc, aproape îi auzeai plămânii umplându-se de aer, apoi a spus:

— Nimic nu se compară cu briza din Tel Aviv. Briza din Paris este mereu... rea.

Am lăsat-o pe plaja Frishman. Mi-a dat un sărut pe obraz, chiar mai aproape de colțul gurii, şi m-a întrebat:

— Nu-i aşa că şi mâine ai o întâlnire la Tel Aviv?

Asta se întâmpla în urmă cu o săptămână. Iar până ieri, fiecare zi a arătat astfel: în fiecare seară, după ce puneam fetele la culcare, Ayelet şi cu mine începeam să ne certăm. Din ce cauză? Ayelet îmi spunea că am luat-o razna. Că am nevoie de ajutor specializat. Că din momentul în care afacerea mea s-a dus de râpă şi am fost nevoit să mă angajez din nou am acumulat încontinuu frustrări, iar acum nu făceam decât să mi le expun în fața întregii lumi. Mi-a spus că nu mai sunt bărbatul cu care s-a căsătorit. Pentru că bărbatul cu care s-a măritat nu ar fi încercat să sugrume un bătrân bolnav. Mi-a spus că încerc să mă impun. Să-mi impun punctul de vedere asupra realității. Că vreau ca toată lumea să gândească la fel ca mine, iar dacă cineva nu este de acord cu teoriile mele tâmpite, atunci nu are dreptate. Mi-a spus că am avut dintotdeauna latura asta obsesivă şi

că tocmai de aceea a luat pauza aia de jumătate de an atunci, înainte de nunta noastră. Exact de asta se temea. Mi-a spus că toată grija obsesivă pentru Ofri este doar o metodă de a o face pe ea să pară o mamă rea. Şi că s-a săturat. S-a săturat până-n gât.

Ce i-am spus eu? Ceartă-te cu o avocată! Dacă încercam măcar să zic ceva, mă întrerupea în mijlocul propoziţiei. Aşa că nu i-am spus multe. M-am prefăcut că ascult, dar simţeam cum fiecare propoziţie pe care o rostea mă îndepărta şi mai mult de ea. În fiecare dintre certurile noastre, cuvintele ei ajung la urechea mea când sunt deja departe, pe o altă planetă.

M-am uitat apoi la câţiva analişti sportivi urlând unii la alţii în cadrul unei emisiuni sportive, până când am adormit pe canapeaua din salon. Dimineaţa, Ofri m-a trezit şi am plecat la şcoală. Pe drum, ea a citit din mers *Anne de la Green Gables*[13], în timp ce eu o avertizam ori de câte ori se apropia prea mult de un copac. Ne opream în fiecare dimineaţă la centrul comercial, pentru a mânca *rugelach*. Ea desface foietajul şi ronţăie, eu iau muşcături mici. Nu am mai întreabat-o nimic despre ce s-a întâmplat în livadă. Deja am înţeles că întrebările mele o supără. Şi că nu voi primi niciun răspuns. Aşa că mă aşezam pur şi simplu lângă ea şi o iubeam în tăcere. Încercam să-i transmit cât mai multă dragoste şi încredere cu putinţă, fără să scot un cuvânt. Nu aveam voie nici s-o îmbrăţişez sau s-o sărut – fiindcă poate cineva din clasa ei ar fi trecut din întâmplare pe acolo şi ne-ar fi surprins, iar asta ar fi stânjenit-o –, astfel încât, prin simpla mea prezenţă, încercam să-i dau senzaţia că există cel puţin o persoană în lumea asta pe care se poate baza. La opt fără cinci minute, ne ridicam de pe bancă. Pentru că

---

13 Roman pentru copii publicat în anul 1908 de autoarea canadiană Lucy Maud Montgomery (1874–1942).

după ce întârziase prima oară, îmi spusese că nu mai voia să se repete. La opt fără două minute se despărţea de mine, după ce traversam împreună strada, şi mergea singură până la poartă.

La ora opt şi cinci minute, în fiecare dimineaţă a ultimei săptămâni, până ieri, o luam pe cârtiţa franţuzoaică şi o duceam la Tel Aviv.

Mereu, imediat după ce urca în maşină, îşi aşeza tălpile goale pe bord – în fiecare dimineaţă, unghiile degetelor ei erau vopsite cu o altă culoare – şi începea să-mi povestească despre băieţii care-i făcuseră avansuri pe plajă.

Unul dintre ei se apropiase de ea cu două palete şi îi propusese să joace împreună, dar ea îi răspunsese că nu-i plac jocurile cu palete, aşa că el se speriase şi plecase. Un altul, care arăta chiar foarte bine, o întrebase dacă tatăl ei era grădinar, iar în clipa în care ea îi răspunsese că nu, că tatăl ei plecase de acasă când ea avea doar şase ani şi habar nu avea ce se întâmplase cu el, tânărul începuse să se bâlbâie. Şi nu exista, după părerea ei, nimic mai puţin sexy decât un bărbat care se bâlbâie.

În orice caz, nu înţelege ce s-a întâmplat cu bărbaţii din Israel. Pe vremuri, erau puternici şi rezistenţi precum cochilia unei scoici. Acum, au devenit moi precum interiorul acesteia. Şi nu înţeleg aluziile! Nimic! Uite, ieri-seară, un bărbat mai în vârstă o invitase să ia masa împreună într-un restaurant. Îi turnase vin în pahar de mai multe ori. Era sigură că vor sfârşi în apartamentul lui. Chiar îi spusese:

— Abia aştept să-mi fac un duş.

În cele din urmă, n-a făcut decât s-o conducă în gara centrală, s-o sărute uşor pe obraz şi s-o întrebe dacă nu vrea să meargă cu el la un film în ziua următoare.

— *Qu'est-ce que c'est ça*?[14] Film? Nu înţelege că uneori

[14] Ce-i asta? (în franceză, în original).

fetele nu-şi doresc decât sex?

Nu eram sigur că poveştile pe care mi le spunea erau în totalitate adevărate. Este greu de explicat. Era ceva în felul în care mi le spunea – unele dintre descrieri erau mult prea generale. Prea familiare. Ca şi cum le-ar fi citit de undeva. Dar o ascultam răbdător. Şi încercam să nu-i arăt că aşteptam să-mi vorbească despre ceea ce mă interesa cu adevărat.

În general, atingea acest subiect abia la sfârşitul călătoriei. Da, îl vizitase ieri pe bunicul Herman. Se simțea chiar bine, vorbea coerent. Aşa că a profitat de ocazie şi l-a întrebat ce s-a întâmplat, cum s-a lovit, dar ochii lui şi-au pierdut imediat nuanța albastră, devenind cenuşii, iar el nu i-a dat niciun răspuns. Nu i-a zis nimic. Însă bunica i-a spus că bunicului nu-i face bine să se supere acum. Atunci, ea a întrebat-o:

— Dar ce i-am zis? De ce l-ar supăra vorbele mele?

Dar bunica nu i-a răspuns.

Într-o zi, bunicul Herman se simțise mai bine şi ieşise din salon pentru a se uita la televizor. Se transmiteau campionatele mondiale de gimnastică aerobică, iar ea se aşezase lângă el, să nu se simtă complet singur. Deodată, în timp ce se uita la ecran, a început să plângă. Nu crezi că e ciudat să-l facă să plângă o trupă de fete care învârt în aer mingi şi panglici?

— E foarte ciudat, i-am spus. Cred că ar trebui să continui să faci cercetări. Judecând după tot ceea ce-mi spui, am sentimentul că ai dreptate, Karin. Ei îți ascund ceva. Iar dacă renunți acum, nu vei şti niciodată.

M-a privit pe sub gene şi m-a întrebat:

— Bine, Arnon, dar ce ar trebui să fac?

I-am spus:

— Nu ştiu. Eşti o fată inteligentă. Sunt sigur că, dacă te vei gândi la asta, îți vor veni tot felul de idei.

S-a întors spre mine cu tot corpul şi m-a întrebat dacă cred cu adevărat că e inteligentă.

I-am răspuns că da.

Şi atunci mi-a zis:

— E cald în maşina ta. Te deranjează dacă îmi scot tricoul şi rămân doar în costumul de baie? Oricum, cobor imediat de la tine. Din maşina ta, vreau să spun. Curând.

Gesturile ei deveneau tot mai îndrăznețe de la o călătorie la alta. În timpul zilei, lucrul acesta nu avea niciun efect asupra mea. În timpul zilei, nu aveam nicio reacție la modul în care mă atingea, sau îşi mângâia interiorul pulpelor în timp ce vorbea, sau la felul în care mă săruta aproape de colțul gurii înainte să coboare din maşină. În timpul zilei, nu dădeam nicio importanță vorbelor ei, când îmi zicea:

— Îmi e dor de vibratorul meu din Paris, nu înțeleg cum de l-am lăsat acolo.

Sau:

— Aş putea să mă culc cu bărbați tineri, dar numai cu bărbați maturi, cu bărbați adevărați reuşesc să îmi dau drumul cu forță.

În timpul zilei mi se părea o copilă cu o nevoie disperată de atenție, care încerca s-o obțină în cel mai ieftin mod cu putință.

Dar noaptea, pe canapeaua din salon, visam la ea. Mă culcam cu ea şi îi făceam rău. O apucam de păr şi o trăgeam, îi pălmuiam fesele şi o strangulam cu degetele mari, iar ei îi plăcea. O excita când îi făceam rău şi îmi spunea:

— Mai tare, *monsieur* Arno, mai tare.

Şi lui Ayelet îi plăcea genul ăsta de agresivitate la început. Apoi, într-o zi, după câțiva ani – dintr-odată, fără nicio explicație –, nu i-a mai plăcut. Nu i se mai potrivea. Deloc. Iar eu am acceptat acest lucru. Nu sunt genul care să

oblige o femeie să facă ceva ce nu-i place. Toată plăcerea mea în pat vine de la plăcerea femeii cu care fac dragoste. Dacă nu-i place agresivitatea, nu-i nimic. Nici nu am simțit vreodată că-mi lipseşte, după ce ne-am oprit şi am devenit, ştii tu, blânzi unul cu celălalt.

Te deranjează dacă ne mutăm la o altă masă, frate? Nu, dar cuplul acela care şade lângă noi e puțin prea aproape pentru ceea ce urmează să-ți spun acum. Eşti bine? Să ştii că apreciez cu adevărat faptul că stai aici cu mine şi asculți toate prostiile pe care le debitez de două ore încoace. Dar comandă ceva, serios. Plătesc eu. Am reducere aici. Eu am decorat barul ăsta. De la tavan şi podea, până la suporturile de pahare. Frumos, nu? Ce aş putea să-ți ofer? Ceva de băut? O friptură? Au aici un antricot extraordinar. Nimic? Eşti sigur?

Aici e mai bine, nu crezi? Mai discret. Unde eram? Dis-de-dimineață se urcă în maşina mea. Franțuzoaica, cine altcineva? La început, sunt puțin emoționat s-o văd, din pricina visului pe care l-am avut în timpul nopții, însă ea începe să-mi spună poveşti despre băieții care i-au dat târcoale pe plajă cu o zi în urmă, iar eu îmi aduc aminte că nu e decât o copilă jalnică şi mi se taie tot cheful. Deodată – foarte devreme pentru ea, încă nu ajunseserăm la Herzelya – , se opreşte din povestit istorioare de pe plajă şi zice:

— Cred că am găsit o cale prin care să aflu ce i s-a întâmplat cu adevărat bunicului.

— Minunat, spun eu încercând să nu par prea entuziasmat.

Şi ea începe să-mi spună:

— Când bunica se întoarce de la spital, începe să-i scrie e-mailuri Elsei. Aceasta este cea mai bună prietenă a ei. Locuieşte la Zürich. Îi scrie mesaje lungi de tot. Sunt sigură că în ele îi povesteşte tot ce s-a întâmplat. Aşa că ieri m-am aşezat în spatele ei în timp ce introducea parola şi mi-

am notat-o pe mână.

Mi-a arătat un braț subțirel, pe care era scris cu negru: WOLF1247. Acolo, pe braț, semăna întru câtva cu numărul unui supraviețuitor al Holocaustului.

Atunci am încurajat-o:

— Vezi? Ți-am zis eu că eşti o fată inteligentă. Ai găsit o cale minunată de a clarifica ceea ce vrei să clarifici.

Dar, în clipa aceea, fața ei se întunecă şi spune:

— Mâine-seară am avion, mă întorc la mama.

— Atunci, mâine-dimineață intri şi îi verifici mailul, i-am spus.

— N-am curaj, mi-a zis.

— Cum adică n-ai curaj?

— N-am curaj să intru pe contul bunicii. Îmi e şi puțin teamă de ceea ce aş putea găsi acolo, Arno.

Tăcem amândoi. Ea îşi roade unghiile. Eu îmi mângâi părul din barbă. A început să-mi crească mai repede în săptămâna care tocmai a trecut. La numai două ore după ce m-am bărbierit, trebuie să mă bărbieresc din nou.

Şi atunci... m-a întrebat ce îmi doream să mă întrebe, ce mă temeam că va întreba:

— Poate vii cu mine? Bunica pleacă la spital cu autobuzul de 8.20, aşa că mă iei mâine ca de obicei, dar în loc să plecăm la Tel Aviv, aşteptăm în livadă până când iese din casă, după care ne întoarcem şi citim ce-i scrie Elsei.

— Nu în livadă, îi spun. Aşteptăm în parcarea clubului de squash. Nu e nimeni acolo la ora aia.

Iar ea spune:

— Cum vrei tu.

Aşa că ieri-dimineață am condus-o pe Ofri la şcoală. Ea citea, iar eu o prindeam cu putere de mână şi o trăgeam de câte ori se apropia de un copac. În locul în care ne despărțim de obicei, mi-a dat un sărut pe obraz şi mi-a spus:

— Te iubesc, tati.

Din seara în care intrase cu Herman în livadă nu-mi mai spusese nici măcar o singură dată că mă iubeşte, aşa încât m-am gândit că era un semn bun. Că poate începea să-şi revină.

La opt şi cinci minute m-am întâlnit cu franţuzoaica. Am mers împreună în parcarea clubului de squash. Acolo erau mai multe maşini decât aş fi crezut, aşa că ne-am oprit undeva la margine, lângă banca pe care stau seara tinerii din cartier, să bea vodcă, pe care o cumpără de la benzinărie. Şi-a aşezat picioarele micuţe pe bord şi a început să-mi spună că făcuse şi ea squash la un moment dat, însă antrenorul începuse să se dea la ea, aşa că mama ei se înfuriase şi întrerupsese cursurile. Dar apoi se întâlnise cu el pe ascuns, fără ca mama ei să ştie. În studioul lui. Era căsătorit. Pe biroul de la intrarea în studioul lui se afla o fotografie cu soţia şi copiii lui. Dar asta nu o deranja. La Paris nu se dă importanţă unor astfel de lucruri.

În timp ce ea vorbea, eu număram cântecele transmise la radio. Nu voiam să mă uit la ceas, pentru a nu o face să se simtă jignită şi să contramandeze totul, aşa că am ales să număr cântecele. O melodie are aproximativ trei minute. Cinci melodii – un sfert de oră. Pentru a fi complet sigur, am aşteptat să mai treacă o melodie. *Free Falling* de Tom Petty şi The Heartbreakers. Bun cântec, nu crezi? Păcat însă că acum viaţa mea e dată peste cap şi nu mai pot să-l ascult fără să mă gândesc la ceea ce s-a întâmplat.

Judecătoarea care locuieşte la etajul al treilea tocmai ieşea din bloc în clipa în care ne apropiam de clădire. Asta era tot ce-mi lipsea acum, mi-am zis. Deşi nu făcuserăm încă nimic rău, i-am spus lui Karin:

— Apleacă-te.

Şi astfel, chirciţi, am aşteptat până când femeia a dispărut după curbă. Abia atunci am ieşit din maşină şi am

intrat în bloc.

Am bătut la uşă, pentru a fi siguri sută la sută că Rut nu se afla înăuntru. Nu am primit niciun răspuns. Franțuzoaica a băgat cheia în yală şi a răsucit, apoi am intrat.

În salon au un pian, iar pe pian, o statuetă reprezentând bustul lui Mozart. Îi simțeam privirea ațintită asupra mea, a lui Wolfgang Amadeus ăsta, aşa că l-am întors cu fața către bibliotecă. Herman şi Rut au sute de cărți. Multe dintre ele sunt vechi, în germană, scrise de autori pe care sigur îi cunoşti. Biblioteca are uşi din sticlă. De obicei, sunt curate. În ziua aceea însă, erau pline de praf.

Franțuzoaica m-a întrebat dacă vreau să beau ceva. I-am spus că ar trebui să facem cât mai repede ce aveam de făcut şi am pornit-o spre camera în care se afla calculatorul, însă ea s-a aşezat în fața mea, blocându-mi trecerea cu trupul ei, şi mi-a spus:

— Şi eu cred că ar trebui să facem cât mai repede ce avem de făcut.

Apoi şi-a scos tricoul. Şi sutienul costumului de baie. Şi fusta mini foarte, foarte scurtă. Şi bikini. A făcut toate astea aproape dintr-o singură mişcare, ca şi cum ar fi exersat înainte. Şi până să apuc eu să-i spun să înceteze, stătea deja în fața mea, pe covorul persan, complet dezbrăcată.

Lampa de citit îi lumina trupul. Pielea ei era fină, fără zgârieturi, fără riduri, fără niciun semn, cu excepția stelei lui David de pe sânul stâng. Avea un trup perfect. De copilă. Şi, în momentul acela, m-a luat amețeala. Dar nu o amețeală de bun augur. O amețeală ca aceea care te cuprinde când ai rău de înălțime. Când faci greşeala să priveşti în jos.

I-am spus:

— Îmbracă-te.

Iar ea a zis:

— Dar, Arno, credeam că...

I-am spus:

— Nu... nu e normal, Karin.

În clipa aceea, a luat-o razna. S-a chircit, aşa goală cum era, lângă fotoliul de citit, şi a început să plângă. Până şi plânsetul ei suna precum cel al unei copile. Cu suspine. Iar între suspine spunea tot felul de lucruri, precum:

— Sunt urâtă. Nu mă vrei pentru că sunt urâtă. Îți stârnesc repulsie. Sunt grasă. Picioarele mele sunt strâmbe. Nu mă vrei pentru că am picioarele strâmbe.

M-am aşezat aproape de ea, pe covor. Îmi spuneam că trebuie s-o liniştesc, altfel nu va vrea să verifice e-mailurile lui Rut. Iar eu nu voi mai afla niciodată ce i s-a întâmplat lui Ofri în livadă. I-am mângâiat părul. I-am spus:

— Eşti foarte atrăgătoare, Karin, foarte, foarte atrăgătoare. Trupul tău e frumos. Tălpile tale sunt micuțe şi drăgălaşe. Şi, în ultima săptămână, te-am visat în fiecare noapte.

Mi-a spus că sunt un mincinos. Părul îi ascundea încă fața, iar vocea ei trecea prin el asemenea torsului unei pisici.

I-am spus că eu nu mint niciodată. Şi am continuat să-i mângâi părul, până în locul în care acesta îi întâlnea umărul gol.

Ea mi-a spus:

— E plăcut, ce faci tu acum e plăcut.

Dacă aş fi fost un personaj din cărțile tale, probabil că totul s-ar fi încheiat aici. În cărțile tale, cu toții se opresc în ultima clipă. În fața hăului. Dar în viața reală, lucrurile nu stau deloc aşa. Pentru că, în momentul acela, mă convinsesem deja de adevărul tuturor lucrurilor pe care i le spusesem. Iar mângâierile mele au început să coboare de-a lungul spinării ei goale, şi ea a ridicat capul şi mi-a prins

mâna, băgându-mi degetele în gura ei. A început să sugă. Şi simțeam cum mi se scoală. Iar în viața reală există un punct care, odată depăşit de un bărbat, face imposibilă orice încercare de a te abține.

Te voi scuti de detalii. Adevărul este că nu sunt prea multe. Să spunem doar că a fost cu totul altfel decât în fanteziile mele. Totul s-a întâmplat foarte încet, dar nu incitant de încet. Destul de stângaci. N-a fost ceva cursiv. Fără şlapi şi fără haine, îmi părea mică şi vulnerabilă, aşa că m-am simțit dator s-o protejez. Nu ştiam ce să fac cu trupul meu mare, cum să fac să n-o zdrobesc. Nu pierde din vedere faptul că n-am mai fost cu o altă femeie de douăzeci de ani. Iar când mi-am scos-o, am văzut că eram plin de sânge. N-am fost tocmai surprins. Din felul în care îngheța în clipa în care o pătrunsesem şi judecând după modul în care încerca să mimeze orgasmul, neştiind nici măcar ce voia să imite, mi-am dat seama că era prima dată pentru ea.

După ce s-a şters cu tricoul, am întrebat-o de ce nu-mi zisese că era virgină.

Ea mi-a mângâiat brațul şi mi-a spus:

— Pentru că nu... nu voiam să mă crezi o copilă.

Deodată, m-a cuprins o frică idioată, dar foarte puternică, temându-mă că tata va intra acolo peste noi şi mă va târî afară din salon, până pe casa scărilor, şi mă va întreba: „Şi cum rămâne cu Ayelet!?”

Am întrebat-o dacă uşa era încuiată.

Ea mi-a răspuns că da, sigur că da.

Am întrebat-o dacă o doare, iar ea mi-a zis că puțin şi a continuat să-mi mângâie brațul. Mângâierea ei era enervantă. După ce facem dragoste, Ayelet îmi dă mereu sărutări scurte pe gât. Brusc, mi s-a făcut dor de asta. M-am ridicat în picioare şi am spus:

— Vino, hai să mergem la computerul bunicii tale.

— N-avem de ce să mergem la computer, a zis.

— Cum adică n-avem de ce? Cum rămâne cu mesajele pe care i le trimite Elisei?

— Elisa nu există.

— Nu există?

— Nu.

Îmi venea să-i dau o palmă. Şi m-am străduit din răsputeri să n-o fac. Mi-am apăsat palmele pe coapse tocmai pentru a mă asigura că niciuna din ele nu-şi va lua zborul către obrazul ei. Sau că nu va lua statueta cu bustul lui Mozart şi-i va sparge capul cu ea. Ridică-te, mi-am spus. Spală-te. Îmbracă-te. Şi cară-te de aici. Diseară se întoarce la Paris, şi tot ce ai de făcut până atunci e să minimizezi pagubele.

Şi exact asta am făcut. M-am ridicat. Am spălat sângele ei de pe trupul meu. M-am îmbrăcat. I-am spus că trebuie să plec la serviciu. I-am spus că este foarte frumoasă. Că va face mulți bărbați fericiți. Am întrebat-o dacă vrea să-i aduc o cană cu apă. Sau să-i pregătesc o cafea. Am tratat-o cu respect. Şi în tot acest timp, ea nu a făcut altceva decât să tacă. Şi-a lipit spatele de spătarul fotoliului, urmărindu-mi cu privirea fiecare mişcare. Îşi înlănțuise brațele în jurul genunchilor. Îşi învârtea pe deget o şuviță de păr. Nu a zis nimic nici măcar în clipa în care m-am aplecat s-o sărut pe obraz, în semn de despărțire. În clipa aceea, am interpretat atitudinea ei ca fiind o formă de acceptare. De maturitate.

Cu toate astea, pentru mai multă siguranță, m-am întors de la serviciu cât mai târziu cu putință. Ca să nu dau, din greşeală, nas în nas cu ea.

Pe uşa dormitorului nu mă mai aştepta bilețelul lui Ayelet. Soția mea îl dăduse jos. Totuşi, m-am autoexilat în salon. Am văzut de două ori aceeaşi dezbatere. Şi reluarea. Iar la reluare poți să observi că protagoniştii nu urlă cu

adevărat unii la alții. Se prefac. Producătorul le spune să ridice tonul ori de câte ori emisiunea devine plictisitoare. Apoi m-am întins, cu privirea ațintită spre tavan, derulând în minte evenimentele acelei zile şi spunându-mi: Ce-ai făcut, tâmpitule, ce-ai făcut? Dar, în acelaşi timp îmi spuneam: Calmează-te, cu siguranță a ajuns deja la Paris.

Atunci ți-am trimis primul SMS. Îmi era clar că erai singurul om din lume căruia îi puteam vorbi despre asta. În ciuda faptului că nu ne-am mai văzut de multă vreme. Restul prieteniilor mele sunt mult prea recente. Nu am încredere că nu mă vor trăda. Dar tu nu mă vei trăda niciodată. Şi eu ştiu foarte multe lucruri despre tine.

Glumesc, stai liniştit.

Nu ai pentru ce să-ți ceri scuze, frate. Era clar că n-aveai să-mi răspunzi din prima. Era patru dimineața. Mi-am amintit că mi-ai spus la un moment dat că ai obiceiul să scrii noaptea, aşa că am încercat. N-are importanță.

De dimineață, am condus-o pe Ofri la şcoală. A terminat de citit ultimele pagini ale romanului în timp ce mergeam şi s-a oprit să pună cartea în ghiozdan. Apoi mi-a povestit despre tot felul de certuri neînsemnate între fetele din clasa ei. Alma a zis aşa. Şi atunci Maya s-a simțit jignită. Şi Roni le-a spus celorlalte fete să nu mai vorbească deloc cu Alma. Nu-mi venea să cred că aşa ceva se întâmpla cu adevărat. Erau deja cinci săptămâni de când nu mai pomenise numele nici unei colege în timp ce mergeam împreună spre şcoală.

În locul în care ne despărțim de obicei mi-a mai spus o dată:

— Tati, te iubesc.

Am aşteptat câteva minute după ce a intrat pe poarta şcolii, iar apoi am intrat şi eu. Am urcat la etajul al treilea şi am privit pe furiş în clasa ei, prin crăpătura dintre draperii. Şedea în banca ei şi făcea aceleaşi lucruri pe care le făcuse

şi prima dată când o urmărisem. Se juca din nou cu fermoarul penarului. A scos creioanele colorate. A desenat pe caiet. A pus creioanele la loc. Dar în clipa aceea, profesoara a întrebat ceva, iar ea a ridicat capul şi a răspuns. I-am văzut ochii. Strălucirea aceea alunecoasă, plină de curiozitate, se întorsese.

Abia m-am abținut să nu dau buzna în clasă şi s-o ridic în brațe de fericire. Strălucirea se întorsese! Am rămas lângă fereastră preț de câteva secunde, aşteptând ca ea să ridice din nou ochii. Să fiu sigur că nu mă înşelasem. I-am trimis un mesaj lui Ayelet: *Îmi pare rău pentru felul în care m-am purtat în ultima vreme. Chiar m-a luat valul. Vrei să ne împăcăm?* Şi am plecat către casă. De data asta pe trotuar, nu pe mijlocul bulevardului. Dintr-odată, viața mea devenise prețioasă. Am făcut o oprire la centrul comercial, să scot nişte bani. Întâmplarea a făcut ca văduva care locuieşte deasupra noastră să se afle tocmai atunci la bancomat. Am aşteptat să termine. Nu este cu adevărat văduvă, dar soțul ei e mai tot timpul plecat în străinătate şi are mereu privirea cuiva care tocmai s-a întors de la o înmormântare, şi se îmbracă numai în negru, aşa că Ayelet şi cu mine am poreclit-o „văduva”. Dar până şi ea zâmbea în dimineața aceea. Şi purta o bluză galbenă. Când a terminat, mi-a spus:

— Bună dimineața, Arnon.

Iar eu i-am răspuns:

— O dimineață minunată!

După care am scos cei o mie de şekeli pe care îi datoram familiei Wolf şi am pornit spre casă cu paşi mari, şi pentru prima dată în ultimele cinci săptămâni respiram normal, fără să țin aerul în piept, şi toate problemele, indiferent care ar fi fost cauza lor, mi se păreau brusc neînsemnate şi uşor de rezolvat...

Dar când am ajuns în fața blocului, ea era deja acolo.

Franţuzoaica cea mică. A început să se îndrepte spre mine. Încălţată cu şlapii ei cu talpă groasă. Îmi era imposibil s-o evit. Chiar şi să fi vrut. A venit direct la mine, iar când s-a apropiat îndeajuns, s-a oprit şi mi-a spus:

— Îmbrăţişează-mă.

Am dat un pas în spate şi am întrebat-o:

— Nu ziceai că te întorci la Paris?

Ea s-a apropiat din nou de mine şi a zis:

— Bunicul... a murit.

— Ce? Când?! am întrebat luând-o de mână.

— Azi-noapte, mi-a răspuns, luându-mi braţul şi încolăcindu-şi-l în jurul feselor. Îmbrăţişează-mă.

— Îmi pare rău pentru pierderea pe care ai suferit-o, dar... nu este o idee bună să ne îmbrăţişăm aici, în mijlocul drumului, Karin, chiar nu este o idee bună. Mi-am îndepărtat braţul cu toată blândeţea de care am fost în stare.

Ea şi-a lipit bazinul de bazinul meu şi a spus:

— Atunci hai să plecăm de aici. Te doresc. Am nevoie de tine.

I-am spus:

— Nu pot. Ce s-a întâmplat... nu se mai poate repeta. Sunt căsătorit. Am două fetiţe. Nu pot. Îmi pare rău, Karin. Dar aşa ceva nu se poate.

Şi atunci, dintr-odată, s-a transformat pur şi simplu sub ochii mei. Ne aflam în mijlocul parcării din faţa clădirii, la ora opt şi jumătate dimineaţa, iar ea a început să-mi dea pumni în piept şi să strige:

— Acum eşti căsătorit? Ieri, când te-ai culcat cu mine, nu părea să-ţi pese. Eşti un ticălos! Asta eşti! Un ticălos!

Spre norocul meu, muncitorii de la spaţii verzi tocmai treceau cu aspiratorul de frunze prin grădina noastră, acoperind puţin strigătele ei. Şi, cu toate astea, am avut impresia că văd capul judecătoarei ivindu-se la fereastra ei

de la etajul al treilea. Şi îmi era clar că dacă scena avea să continue astfel, tot mai multe capete îşi vor face apariţia la ferestre.

Într-un fel sau altul, am reuşit s-o prind de un cot şi s-o înghesui în maşină. Ea continua să mă înjure când în franceză, când în ebraică, dar cel puţin acum o făcea cu geamurile închise. Am încercat s-o liniştesc în timp ce ne îndreptam spre parcarea clubului de squash. Am minţit-o. În timpul acelui drum de numai două minute, am minţit mai mult decât am minţit în toată viaţa mea de până atunci. Ea a spus:

— Voi bate la uşa voastră şi îi voi povesti totul soţiei tale. Voi face asta pentru că eşti un ticălos.

M-am speriat. I-am promis şi luna de pe cer. Ca să câştig timp. I-am promis că voi merge s-o vizitez la Paris. I-am promis că ne vom închiria o cameră pe plajă, la Tel Aviv. Mâine. Cel târziu poimâine. I-am spus că şi eu am sentimente pentru ea. Că pentru mine nu fusese doar o partidă de sex.

Ştiu, omule, ştiu că ar fi trebuit s-o pun la punct. Dar m-am speriat.

Am stat amândoi în parcarea clubului de squash preţ de aproximativ zece melodii. Până la piesa cu numărul şapte n-a făcut decât să plângă, lăsând mucii să-i curgă pe buze şi spunându-mi din când în când că sunt un căcat de om şi un mincinos, sau un mincinos şi un căcat de om. A şaptea melodie a fost *Karma Police* a celor de la Radiohead, iar în clipa în care a intrat corul a început să-mi povestească, fără nicio legătură cu nimic, despre tot felul de momente petrecute împreună cu bunicul ei. Poveştile ei nu erau la fel de închegate ca acelea pe care mi le spunea despre băieţii de pe plajă. Uneori, nu aveau început, de cele mai multe ori nu aveau sfârşit, iar adesea se încheiau chiar în mijlocul acţiunii:

— Şi atunci mă ridica în braţe sus, sus de tot, în mijlocul aeroportului, şi-mi spunea: „Ai ajuns acasă”.

Unde? Care aeroport? Nu era clar. Iar atunci când administratorul taberei îl întrebase dacă el era tatăl lui Karin, răspunsese fără ezitare că da, şi la finalul scrisorilor semna întotdeauna astfel: „Cu dragoste eternă, bunicul Herman”. Odată îi spusese: „O fi studiat tatăl tău la universitate, dar tot un imbecil rămâne, de vreme ce a părăsit o fetiţă atât de drăgălaşă ca tine”, iar la prânz îi mai dădea o porţie de desert, fără ca bunica să vadă, şi înainte de culcare îi inventa poveşti despre o fetiţă pe nume Karina, care era curajoasă şi bună, ajutând mereu animalele să evadeze de la grădina zoologică şi să se întoarcă în Africa, acolo unde era cu adevărat casa lor. Cu ocazia ceremoniei ei de *bat mitzvah*, făcuseră o călătorie în Africa, doar ea şi bunicul, căci bunicii nu-i plac călătoriile, iar ei i se aprinseseră călcâiele după un băiat din grupul de excursionişti şi îşi petrecuse tot timpul în compania lui, iar bunicul nu-i spusese nimic, nu o tachinase, dar şi el flirtase tot timpul cu ghida aceea tânără, şi odată, când făceau un grătar cu prietenii, l-a văzut sărutându-se cu una dintre prietenele bunicii în spatele magaziei din curte, iar el îi spusese:

— Ăsta e secretul nostru, nu trebuie să-i povesteşti bunicii, nu va face decât s-o supere.

Dintotdeauna avuseseră secretele lor, ea şi bunicul, şi tocmai de aceea fusese atât de ciudat în săptămâna care tocmai trecuse, fiindcă simţise că el îi ascundea ceva. Că se ruşina de ceva. Şi el nu se ruşinase niciodată faţă de ea. Niciodată. Dar ce mai contează? Acum e mort.

— Da, am încuviinţat eu, iar imaginea capului lui odihnindu-se pe pulpele lui Ofri îmi reveni în minte. Se pare că bunicul tău şi-a luat secretele cu el în mormânt.

Karin a dat din cap în semn că da, şi-a tras mucii,

apoi mi-a cerut s-o duc înapoi acasă. Trebuia să se pregătească pentru înmormântare. Să-şi aleagă o rochie. Am îmbrăţişat-o. Bineînţeles că am îmbrăţişat-o, după tot ce mi-a povestit. Părea că îşi iubise cu adevărat bunicul. Că avuseseră o relaţie specială. Şi mă simţeam şi puţin vinovat, ştii tu. Nu că ar fi murit din cauza mea, dar din cauza mea ajunsese în spital. Lucrul ăsta nu poate fi negat. Aşa că am îmbrăţişat-o, dar o îmbrăţişare paternă, ştii tu. Curată.

Pe drumul spre casă, n-a mai zis nimic. Credeam că furia îi trecuse. Credeam că-şi revenise. Că a înţeles că nu se cade să bată la uşa de vizavi şi că ar fi mai bine, de dragul amândurora, să lase în urmă toată această poveste. Dar în clipa în care opresc maşina în parcare şi scot cheia din contact, se întoarce spre mine şi spune:

— Soţia ta vine sigur la înmormântare, nu-i aşa? Perfect. Atunci o să-i povestesc totul acolo.

Şi înainte de a apuca să spun ceva, deschide uşa şi iese.

Am rămas în maşină. Perplex. Am stat acolo preţ de câteva minute, neştiind ce să fac. Nu reuşeam nici măcar să respir. Am deschis toate ferestrele, dar tot nu aveam aer. Simţeam un fel de presiune în piept. Şi presiunea asta m-a stresat. Chiar atunci, am primit SMS-ul tău.

Întotdeauna ai avut un simţ al sincronizării.

Nu, serios, frate, chiar apreciez faptul că ai acceptat să ne întâlnim aşa, din scurt. Nu ne-am mai văzut de... cât timp? Un an şi jumătate? Nu trebuie să-ţi ceri scuze. Ne aflăm amândoi într-o etapă a vieţii în care fiecare din noi e ocupat până peste cap. Şi, cu toate astea, ţi-ai sacrificat dimineaţa pentru mine. Ce să mai spun...

Să ştii că şi numai simplul fapt de a povesti cuiva face ca o parte din tensiune să se elibereze...

Am avut tot felul de gânduri după ce ea a ieşit din maşină. Nici nu vrei să ştii. Gânduri deloc bune. De tipul

acelora pe care ai vrea să le opreşti chiar în secunda în care prind contur, însă nu reuşeşti. Nu reuşeşti. E un fel de cerc vicios, din care nu mai poți ieşi. Nu poți. Şi încetul cu încetul, gândurile rele încep să-ți umple tot capul. În cele din urmă, nu mai e loc pentru nimic altceva în afară de ele.

Încetează, nu vrei cu adevărat să ştii.

M-am gândit să fug după ea. S-o prind înainte de a apuca să tasteze codul de la intrare. Să o târăsc cu forța până la maşină. Să o duc la mare, să înotăm împreună în larg după ce salvamarii pleacă de la punctul de observație şi s-o înec acolo; să-i țin capul sub apă până când bulele respirației ei încetează să mai iasă la suprafață.

E atât de mică. N-ar trebui să dureze mai mult de un minut.

Nu cred că voi face asta. Este doar un exemplu, pentru a te face să înțelegi ce fel de lucruri îmi treceau prin minte şi în ce situație limită am ajuns. Îți dai seama că sunt atât de aproape de a pierde tot ceea ce am? Câteva cuvinte pe care i le-ar putea arunca lui Ayelet la înmormântare, şi gata. Tot ceea ce am clădit va fi distrus. Îți închipui că Ayelet mă va ierta pentru asta? Într-o săptămână, îmi prezintă actele de divorț. Înainte de a ne căsători, mi-a ținut o prelegere. Mi-a spus:

— Am trecut prin multe în viața asta. Pot îndura lovituri puternice. Şi mă pot ridica din nou cu repeziciune. Dar nu sunt pregătită să accept infidelitatea. Asta e linia mea roşie.

Mi-a mai zis:

— Îți spun asta acum, ca să ştii din capul locului. Să nu fii surprins.

Şi este avocată, nu uita. Va avea grijă să nu le mai văd niciodată pe fete. Şi toate bunurile noastre vor rămâne la ea. Îmi va suge sângele cu paiul, îți spun eu. Ca să nu mai spun că, potrivit legii, franțuzoaica e minoră. Parcă le văd deja

stând amândouă în bucătăria noastră, în timp ce Ayelet o convinge, dintr-o solidaritate feminină, să depună plângere împotriva mea. Şi apoi procesul. Judecătorului nu-i va păsa că ea a fost cea care m-a sedus, că ea a fost cea care mi-a vorbit despre vibratorul pe care şi-l lăsase la Paris, că ea a fost cea care s-a dezbrăcat înainte ca eu să o fi atins măcar.

Ca în problema Gaza. Nimănui din lumea asta nu-i pasă că vreme de ani întregi au tras cu rachete în noi, înainte ca vreunul dintre noi să fi pus piciorul acolo.

Voi primi o pedeapsă cu executare. Şi, după ce voi fi eliberat, nimeni nu-mi va mai da de lucru. Şi Ofri... o vor hărţui la şcoală. Fetele din clasa ei se vor lega de asta. „L-am văzut pe tatăl tău în ziar, tatăl tău e un pervers." O vor face să moară de ruşine.

Şi totul pentru ce? Ce am vrut, de fapt? Să am grijă de femeile mele, să le protejez. Să mă asigur că nimeni nu le va face rău.

Tot ceea ce am făcut am făcut din dragoste, mă crezi?

Poate că iubesc prea mult. Poate că tocmai asta e problema mea.

Oamenii nu mai iubesc astfel în ziua de azi.

Nu plâng. De ce să plâng? Doar mă ustură puţin ochii. Probabil că de la ceapa pe care o prăjesc la bucătărie.

Sunt sensibil la ceapă. Jur. Când tai ceapa pentru *shakshuka* de *shabat*, ţin ochii închişi. Uite câte cicatrice am pe degete.

Dacă vreau un pahar cu apă? Ce ţi se par că sunt? Mai bine comandă-mi o bere. La halbă. Şi o friptură. Trebuie să-mi înfig dinţii în ceva. Vrei şi tu? Eşti sigur că nu? Nu vrei să-mi faci o favoare şi să îmi ţii companie la ultima cină?

Fără exagerare. Aşa mă simt. Ca Iisus înainte de răstignire. Nu, ca Iisus pe cruce. Mâinile mi-au fost deja pironite. Iar sângele începe să curgă în firişoare mici.

Ți s-a întâmplat vreodată să simți că îți trăiești ultimele clipe ale vieții?

Sigur. Am uitat. În urmă cu câți ani s-a întâmplat asta?

În final, s-a dovedit că nu era malign, nu-i aşa? Ce noroc! Ce noroc!

Tu şi Shiri sunteți împreună încă de când erai în armată, am dreptate? Ascultă, după ce ai trăit vreme de douăzeci de ani cu o femeie, nu mai ştii unde te termini tu şi unde începe ea. Iar dacă te părăseşte, pleacă cu tot cu tine. Sau cel puțin cu o parte din tine. Ayelt şi cu mine suntem siamezi. În ultimii ani, nu am luat nicio decizie fără să mă consult în prealabil cu ea. Mereu le spun oamenilor:

— Lăsați-mă să mă gândesc.

Dar, de fapt, eu aştept momentul acela, după ce adorm fetele. Îi pregătesc o ceaşcă de cafea solubilă, cu puțină ciocolată, aşa cum îi place ei, după care îi povestesc despre ezitările mele. Apoi îmi dă soluția. Nu procedez mereu cum spune ea, însă întotdeauna mă face să văd care este adevărata dilemă cu care mă confrunt. Să observ doar esențialul, să nu mă pierd în detalii. Şi nu ne numărăm printre cuplurile acelea care, cu timpul, se transformă în simpli prieteni. Şi în ziua de azi sunt la fel de nebun după ea cum eram în prima zi. Mă excit şi numai privind-o în timp ce se îmbracă pentru a pleca la tribunal. Sunt mort după felul în care arată, după cum miroase, după modul în care dansează sâmbăta cu fetele pe melodii de pe YouTube.

Vorbesc frumos despre ea, nu-i aşa? Problema este că nimic din toate aceste cuvinte nu va mai avea vreo importanță pentru ea după ce franțuzoaica îi va spune ce am făcut cu ea pe covorul din apartamentul lui Herman şi al lui Rut. În situații de genul ăsta, e ca o ghilotină.

Ştii ceva? De aici văd întreaga scenă. Karin se va apropia de ea la sfârşitul ceremoniei de înmormântare. Se

vor aşeza la coada şirului de îndoliaţi, Ayelet, pentru că îi va fi cald, iar Karin, pentru că va vrea să fie aproape de Ayelet. Şi atunci, încet de tot, Karin va începe să vorbească. Şi lucrul cel mai dureros e că nu pot face nimic pentru a o împiedica. Ghilotina va cădea peste gâtul meu, iar mie nu-mi va rămâne decât s-o privesc coborând. Lama îmi atinge deja vena jugulară şi sunt paralizat. Nu fac nicio mişcare.

Ce-ai face dacă ai fi în locul meu, frate? Acum, după ce ai auzit totul. Nu, cu adevărat. Nu încerca să pari imparțial. Îți citesc articolele în ziar. Ai o părere despre absolut orice. Spune-mi ce-ți trece prin minte.

Eşti singurul om din lume căruia i-am împărtăşit toate astea, aşa că n-ai de ales. De fapt, omul cu care aş vrea cel mai mult să discut despre asta e Ayelet. Dar e imposibil. Oamenii nu înțeleg cât de mult te izolează infidelitatea.

Să nu-mi spui că n-ai idee ce ai face în locul meu.

Prietenul tău se îneacă, dă din mâini, strigă: „Ajutor, ajutor!”, iar tu treci tocmai atunci pe acolo cu barca. Nu te opreşti?

Nu-i adevărat că n-ai barcă. Ai. Toți cei care îți citesc romanele ştiu că ai.

Sigur că ai şi tu limitele tale. N-am spus că nu.

Ştii ceva, gândeşte-te că scrii o poveste. Gândeşte-te că tot ceea ce ți-am spus până acum reprezintă începutul, mijlocul, trei sferturi din poveste, iar acum ai ajuns la sfârşit. Şi sfârşitul trebuie să fie unul bun. Pentru că personajul principal a suferit deja destul şi i-a făcut şi pe ceilalți să sufere destul. Nu te grăbi, omule. Între timp, eu îmi termin friptura şi cartofii prăjiți, iar tu te gândeşti la un final bun pentru povestea asta, bine?

ETAJUL AL DOILEA

Bună, Neta,

Cu siguranță vei fi surprinsă să primeşti scrisoarea aceasta. A trecut mult timp de când nu am mai vorbit şi, pe de altă parte, cine mai scrie scrisori în ziua de astăzi? E-mailul ar fi fost prea periculos (vei înțelege imediat de ce) şi adevărul este că nu mai am pe nimeni căruia să mă pot confesa.

Tocmai am încercat să-mi sun psiholoaga. Cea la care am fost atunci, îți mai aduci aminte? Între mine şi ea, circuitele funcționau bine. Până la urmă, e doar o chestiune de chimie, chiar şi cu psihologii. Am ajuns ferfeniță în subsolul micuț al casei ei de pe Har Adar şi tot la fel am plecat de acolo, dar mai puțin confuză. Nu folosea clişeele obişnuite: *id* şi *ego*, şi mama ta, şi cum te fac toate astea să te simți, şi care sunt experiențele tale. Vorbea cu mine cât se poate de simplu, din toată inima, iar de câteva ori chiar mi-a povestit puțin despre ea, şi dacă se întâmpla să depăşim timpul alocat, nu făcea mare caz, iar la sfârşitul întâlnirii, îmi punea o mână pe umăr (mă atingea!), şi în toți aceşti ani mi-am spus că, dacă îmi voi pierde vreodată din nou echilibrul, voi avea pe cine să sun.

Mi-a răspuns fiul ei.

Am întrebat dacă pot vorbi cu Michaela.

A urmat un moment de tăcere. Lung. După care mi-a spus că Michaela a murit. Cu doi ani în urmă.

— Din ce cauză? am întrebat.

— De cancer.

Nu ştiam ce să spun. Am zis:

— Îmi cer scuze.

Şi am adăugat:

— Îți împărtăşesc durerea.

Iar el a răspuns:

— Da.

I-am spus:

— Mama ta a fost o femeie specială.

El a răspuns:

— Da.

În mod evident, ştia că fusesem pacienta mamei lui. Îmi era limpede că deja ştia cum să se descurce cu astfel de apeluri primite de la pacienţi mai vechi şi că abia aştepta să încheie conversaţia cu mine cât mai curând posibil.

*

Am rămas în picioare, cu telefonul în mână, chiar şi după ce convorbirea s-a încheiat, ascultând sunetele care au urmat deconectării. Ce tupeu, m-am gândit, să-mi moară aşa, pe nepusă masă.

Toată săptămâna dinaintea acestei convorbiri, mi-am imaginat cum mă voi scufunda în fotoliul moale, având covorul bordo, gros, la picioarele noastre, cu radiatorul între noi, din care doar o rezistenţă funcţionează. În imaginaţia mea, i-am adăugat câteva şuviţe de păr cărunt (doar trecuseră cincisprezece ani), dar i-am păstrat puloverul maro, lipsit de personalitate, şi ochelarii mult prea mari, precum şi bomboanele Werther's Original, pe care le aranja pe o farfurioară la începutul întâlnirii, spunând că îşi putea da seama cum mă simţeam judecând după numărul de bomboane pe care le desfăceam.

Aveam deja pregătită şi o replică introductivă. Una inteligentă. Îmi imaginasem cum va decurge conversaţia, în ce moment se va lăsa tăcerea şi când anume va face legătura între mama mea şi anxietatea legată de Liri, dar şi clipa în care voi izbucni în lacrimi, eliberată, iar ea îmi va întinde un şerveţel uşor parfumat, dar şi momentul în care va arunca o privire scurtă spre ceasul din spatele meu, puţin la stânga, precum şi acela în care eu voi scoate un cec şi o voi întreba dacă tariful a rămas acelaşi, apoi clipa în care îmi va atinge umărul, înainte de plecare, şi paşii mei grăbiţi de la uşa subsolului până la grădina ei plină de flori, şi apoi până la parcare, după care drumul uşor aglomerat

printre dealuri, pe autostrada 1, în timp ce din boxele radioului se auzea o melodie care-mi place (să spunem, de exemplu, Neil Young, *Out on the Weekend*) şi eu voi fi din nou îndeajuns de deschisă pentru a lăsa muzica să mă pătrundă, să-mi curgă prin vene...

Şi iată-mă acum: nicio grădină şi niciun Neil Young. O singură convorbire telefonică a fost de ajuns pentru a mă împinge înapoi pe scară, până în punctul de pornire.

Se întâmplă ceva, Neta, iar eu nu pot să povestesc nimănui despre asta. Dar trebuie, pur şi simplu, trebuie să vorbesc cu cineva despre lucrul acesta.

*

Am ajuns într-o situație atât de disperată, încât ieri am căutat o biserică în care să existe un confesional. Am ajuns până în colonia americană. Îți aduci aminte că Nomi – pe vremea când lucra pentru Asociația de protecție a naturii şi folosea mereu cuvântul „magic” – ne-a făcut la un moment dat turul acelui loc şi, la final, ne-a dus la o biserică a muncitorilor străini?

M-am învârtit pe acolo vreo două ore săptămâna aceasta, însă nu am reuşit s-o găsesc. În cele din urmă, am întrebat un tânăr care trecea pe bicicletă (Să-l fi văzut! Exact genul tău: bărbos şi lat în umeri.), iar el mi-a spus că, într-adevăr, fusese o biserică acolo, însă o demolaseră acum un an şi construiseră în locul ei o clădire de birouri, acolo, în fața ochilor noştri.

— Credeam că bisericile sunt edificii eterne, i-am spus.

Iar el a dat din cap a încuviințare şi şi-a văzut de drum (Ai observat că bărbații tineri nu ne mai observă? Stai puțin, poate pe tine te văd încă?), şi deodată, pe neaşteptate, am simțit cum mă părăseşte toată energia.

Ştiu. Ar fi trebuit să caut până când aş fi găsit. Dar aşa sunt eu în ultima vreme. Renunț.

„Asta nu e Hani pe care o ştiu eu.” Aproape că te aud gândindu-te la asta, poate chiar rosteşti cuvintele cu voce tare, în salonul casei tale din Middletown.

Şi poate că tocmai de aceea îţi scriu acum. Pentru că tu îţi aminteşti versiunea mea bună. Este de ajuns să scriu numele tău pe foaia aceasta, pentru a mă simţi deja puţin mai curată.

Am multe prietene aici, nu te gândi că nu am (Sunt populară! Pentru prima dată în viaţa mea!), însă nu am încredere în niciuna dintre ele. Pe majoritatea (Adevărul este că toate, dar cuvântul „toate” poate suna mult prea rău) le-am cunoscut prin intermediul copiilor. Aşa se creează legăturile dintre oameni în suburbii. O scurtă conversaţie în timp ce îţi iei copilul de la grădiniţă duce la întâlniri de joacă, iar dacă acestea nu sfârşesc în mod catastrofal, conduc la alte întâlniri, iar în timp ce copiii se joacă între ei, voi vorbiţi, la început despre ei, cât sunt de extraordinari, în ciuda faptului că te epuizează, apoi mici bârfe despre educatoare, nu vi se pare ciudat că îşi ia două zile libere pe săptămână? Înţeleg una, dar două? E drăguţ din partea ei că le citeşte în fiecare dimineaţă din ziar, dar nu cred că nişte copii de vârsta lor au nevoie să ştie care este diferenţa dintre rachetele Quassam şi cele Grad şi, că tot veni vorba, duminica au câte o activitate specială în parc, copiii mănâncă gratis, şi ieşi destul de scump dacă vrei să comanzi pizza, de exemplu, şi ai auzit de piscina aceea nouă care se va deschide până la vară? Primarul vrea să câştige câteva puncte înainte de alegeri, aşa că n-ai ce-i face, doctorul Caspi este cel mai bun pediatru din zonă, merită să aştepţi la cozile fără sfârşit şi s-o suporţi pe secretara lui antipatică de dragul acelei clipe în care te uiţi la fotografiile de familie din excursia la Pădurea Neagră şi îţi dai seama cât de mult au crescut...

La început am tot aşteptat ca din discuţiile astea să se

desprindă la un moment dat vreun adevăr sau altul. Astea nu sunt decât tatonări, îmi spuneam, ne testăm una pe cealaltă. Foarte curând, una dintre noi se va elibera de dorința de a-şi prezenta propria viață ca fiind perfectă, iar în clipa aceea vor începe discuţiile adevărate.

Odată cu trecerea timpului, am înțeles însă: Aşa ceva nu se va întâmpla niciodată. Lucrurile vor rămâne aşa cum sunt acum. Nu vor duce nicăieri.

„Dar depinde şi de tine!", te aud spunând de cealaltă parte a Oceanului Pacific (Sau Atlantic? Niciodată nu-mi aduc aminte care dintre ele ne desparte). „Şi tu, Hani, ai putea conduce conversația către subiecte care te interesează!"

În fine, la început am încercat. Am aruncat aluzii. Dar niciuna dintre ele nu a reacționat.

Spuneam lucruri de tipul:

— Uneori îmi vine pur şi simplu să mă ridic şi să plec, să las totul în urmă.

Sau:

— De când s-au născut ei, nu mai am timp să citesc, iar asta mă face să mă simt goală pe dinăuntru.

Sau:

— Fiica mea încă are prietene imaginare. Iar eu mă tem că va sfârşi ca mama.

Răspunsul lor la vorbele mele era o tăcere stânjenitoare. Şi priviri plecate.

Aşa că, după câteva astfel de momente de tăcere, încetezi să mai încerci. Şi continui să vorbeşti despre nimicuri. După câțiva ani, când o mamă nouă, care nu ştie codurile, se mută în cartier, şi în timp ce aşteptați împreună să vă luați copiii de la cursul de judo, îți spune pe nepusă masă:

— Sunt tot timpul tristă şi nu ştiu cum să ies din starea asta, mă tem că soțul meu mă va părăsi dacă

lucrurile vor continua astfel.

Şi tu îi răspunzi cu aceeaşi tăcere, fiindcă te temi că, dacă, după toate acele tăceri, vei deschide acum gura, din ea se va revărsa un val de lavă care va nimici totul.

(Îți aminteşti noaptea aceea, în Guatemala, când ne-au dus să vedem vulcanul acela care era inactiv de două sute ani şi care a început să scuipe dintr-odată foc chiar sub ochii noştri? Ştii ceva? Cred că a fost singura dată, de la începutul prieteniei noastre, când te-am văzut cuprinsă de frică. Panicată de-a dreptul.)

*

Pun asteriscul pentru a marca momentul în care mă ridic să mănânc ceva sau să fac pipi. Sau când mi-e foarte greu să scriu ceva şi trebuie să trag aer adânc în piept înainte de a începe...

*

Acum îmi e frică, Neta. Mă tem că dacă nu voi povesti cuiva ce se întâmplă, îmi voi pierde minţile. „Asta n-ar fi nimic nou, Hani", te aud spunând. „Mereu ți-a fost teamă că-ți vei pierde minţile". „E adevărat", îți răspund eu. Doar că de data asta e adevărat. O bufniță în copac. Hai, două. Dar ce se va întâmpla dacă într-o noapte vor apărea trei bufnițe?

*

Dar stai puțin, înainte de bufnițe îți datorez scuze. Pentru felul în care m-am purtat în timpul ultimei tale vizite în Israel.

(Poate ai uitat deja? Poate nici nu ai acordat prea multă importanță acestui lucru încă de la bun început? Sau poate că doar pentru mine prietenia noastră există încă, în timp ce pentru tine ea s-a stins de mult, iar acum te întrebi de unde sunt toate parantezele astea.)

A fost o idee extraordinară să-i ducem pe copii la Ierusalim, să vadă locurile în care am copilărit noi. Serios.

Să le arătăm unde ne jucam, unde ne ascundeam când fugeam de acasă, unde am încercat pentru prima oară să mergem pe biciclete fără rotițe ajutătoare...

Doar că eram măcinată de gelozie pe atunci.

În momentul acela, nu am înțeles că despre asta era vorba. Abia după tot ceea ce s-a întâmplat în ultimele zile mi-am dat seama că durerea bruscă pe care am simțit-o în piept şi care m-a făcut să anulez în ultima clipă întâlnirea noastră a fost, de fapt, provocată de gelozie (De fapt, înainte de „ultima clipă", pentru că voi erați deja acolo şi poate că din cauza asta ai fost atât de furioasă?). Mai exact, de premoniția geloziei. De înțelegerea faptului că, dacă nu voi împiedica întâlnirea dintre familiile noastre la Ierusalim, mă voi găsi din nou în situația aceea imposibil de suportat, în care mă aflasem cu doar câteva zile înainte, când ați venit să ne vizitați.

Şi asta nu din pricina felului în care arăți (Fabulos, apropo. Este incredibil cum devii din ce în ce mai frumoasă odată cu trecerea anilor). Nici din pricina aerului american pe care-l emana orice mişcare a ta: felul în care te aşezi, felul în care te ridici, cum iei ceşcuța de cafea cu un deget uşor ridicat...

Ci din cauza lui Noam. Adică, nu din cauza persoanei lui Noam. Adică, da, din cauza persoanei lui Noam. Dar nu din cauza lui Noam ca bărbat. Of! Scriu numai tâmpenii. Este de necrezut că îmi e atât de greu să spun asta: A fost din cauza modului atât de echilibrat în care vă împărțiți sarcinile parentale.

În cuvinte ceva mai simple: Se vede că sunteți la fel de implicați în creşterea copiilor. Se vede că el nu „te ajută", aşa cum le place bărbaților să spună, ci este exact ca tine, implicat trup şi suflet.

Sau, şi mai pe scurt: A fost insuportabil pentru mine să privesc un tată atât de bun, în timp ce Asaf se afla din

nou într-una din călătoriile lui.

Nu că n-aş mai fi văzut taţi minunaţi înainte, însă niciunul dintre ei nu era soţul *tău*. Am o istorie foarte lungă de rivalitate cu tine, în care, de cele mai multe ori, am ieşit înfrântă. Şi e în regulă, asta m-a făcut mereu să mă străduiesc mai mult, probabil cauza pentru care am încetat să mai depun eforturi e tocmai faptul că tu nu eşti aici şi nu mai am cu cine concura (Îmi amintesc tot timpul spinarea ta în faţa ochilor mei la cursele de şase sute de metri – ce fel de distanţă e asta, şase sute de metri? Numai Colegiul Universităţii Ebraice ar fi putut născoci un asemenea lucru – şi cum se îndepărta încet, încet de mine pe coama dealului).

Te rog să nu mă înţelegi greşit. Am fost mai mult decât încântată să le văd pe fetele tale în casa mea (Îţi aduci aminte momentul în care Alma a ta şi Liri a mea au făcut împreună un desen întreg, înţelegându-se atât de bine, de parcă s-ar fi cunoscut de o viaţă, iar noi ne-am privit una pe cealaltă şi am gândit acelaşi lucru, fără să rostim însă niciun cuvânt: Doamnelor şi domnilor, iată o a doua manifestare a unei chimii puternice, surprinzătoare şi inexplicabile, cunoscute mai ales sub denumirea de „prietenie între fete”?).

Iar Mia a ta e o frumuseţe. Şi e chiar amuzant cum tocmai ea, care a primit un nume cu o rezonanţă atât de hollywoodiană, gângureşte numai în ebraică. Şi să nu crezi că n-am observat cum te-ai abţinut când ţi-am povestit că nu mai lucrez de la naşterea lui Nimrod (Ai fi putut să insişti pe marginea subiectului, să mă răneşti), cum ai evitat să-ţi etalezi bogăţia în faţa mea (Prin lucruri mărunte, de exemplu, hainele în care ai ales să-ţi îmbraci copiii sau prin faptul că te-ai prefăcut că nu ai poze cu noua casă pe care v-aţi cumpărat-o). Serios, Netush, ai fost la fel de drăguţă cum mi te aminteam, minunată ca...

Dar de fiecare dată când Noam mergea la vreuna dintre fete să vadă de ce plânge...

Şi de fiecare dată când ele se cuibăreau în braţele lui...

Şi atunci când a luat-o pe Mia la plimbare, pentru ca noi două să putem sta puţin de vorbă...

M-a făcut să mă chircesc pe dinăuntru. A fost o durere fizică. Ca şi cum cineva mi-ar fi apăsat o mână pe burtă, mi-ar fi apucat splina şi ar fi răsucit-o.

Aşa se întâmplă. Uneori, cineva presară sare, fără să ştie că sarea lui va ajunge pe o rană, nu în salată (Îţi promit că metaforele mele se vor îmbunătăţi până la finalul scrisorii. Nu am mai scris de mult).

În orice caz, îmi cer scuze pentru faptul că am anulat în ultima clipă excursia noastră nostalgică la Ierusalim. Şi că nu ţi-am telefonat pentru a te saluta înainte să plecaţi înapoi în America. Şi că în clasa a zecea m-am amestecat în treburile tale şi ale Arielei Klein.

Înţelegi? Şi ierţi?

Cred că da. Nu pot decât să presupun că da.

*

Nu ştii niciodată ce fel de tată va fi bărbatul cu care te căsătoreşti, însă există câteva semne după care te poţi ghida. Să spunem, felul în care se poartă cu fraţii tăi mai mici (Omer şi Ghia îl adorau pe Asaf. De câte ori venea la noi la cină, se căţărau pe el şi i se agăţau de umeri, iar el se juca mereu cu ei de-a v-aţi ascunselea înainte de masă, pentru ca, după ce mâncam, să le lase bileţele cu indicii prin toată casa, iar în timp ce ei căutau peste tot, mergând de la un indiciu la altul şi dându-le adulţilor o clipă de răgaz, le pregătea premiul: jeleu de căpşuni).

Sau cum se purta cu copiii mici pe care-i întâlnea (În luna de miere pe care am petrecut-o la Paris, am mers la un restaurant, iar lângă noi stătea o familie cu o fetiţă care plângea încontinuu. În loc să se enerveze şi să-i ceară

chelnerului să ne conducă la o altă masă, a început să imite tot felul de legume, pentru a o face să râdă. După ce s-a prefăcut a fi o tărtăcuță, părinții ei ne-au invitat să petrecem sfârşitul de săptămână împreună, la casa lor de vacanță din Nisa).

Şi poate cel mai bun dintre semne: cum se poartă cu copilul din tine. Fiindcă până şi cea mai puternică dintre femei are momente în care simte nevoia să fie protejată. Ar putea fi o gripă care te pune la pat. Sau un şef care se poartă urât cu tine. Sau un mic accident rutier. La intrarea în oraş. Nu s-a întâmplat nimic. Bara de protecție s-a curbat puțin. Dar te-ai speriat îngrozitor. Şi nu vrei decât să auzi vocea lui la telefon. Asaf era incredibil de drăguț în astfel de situații. Protector, fără a fi patern. Tolera întotdeauna faptul că-mi plângeam de milă, fără să profite de asta. E unul dintre motivele pentru care m-am căsătorit cu el (Au mai fost şi altele: faptul că-i plăcea să vorbească în timp ce urmăream un film la cinematograf, şi nu îmi făcea semn să tac, la fel ca alți prieteni pe care-i avusesem până atunci. Mirosul scalpului lui. Faptul că era încrezător, cu adevărat şi total, în talentul meu. Mersul lui, care semăna cu un dans. Faptul că încă mai colecționa timbre atunci când l-am cunoscut. Încrederea mea că nu mă va părăsi niciodată. Faptul că privea viața ca pe un joc de indicii. Că a continuat să cumpere lanțuri pentru chei de la surdomuți chiar şi după prima noastră întâlnire. Că încă de la prima noastră întâlnire a acceptat să mănânce din porția mea de ravioli. Mă voi opri aici. Pentru că lista asta, pur şi simplu, nu funcționează. Mă aşteptam ca toată această enumerare să-mi aducă lacrimi în ochi, dar mă simt ca şi cum aş descrie un străin).

*

M-am oprit şi am citit ce am scris până acum şi mi-am dat dintr-odată seama că totul se împarte la trei, adică

mereu am câte trei semne de punctuație în propoziție, aproape mereu dau câte trei exemple. Poate că lucrul acesta are legătură cu faptul că am devenit parte a unui triunghi? Poate că atunci când devii parte a unui triunghi, tot ceea ce se întâmplă în lume se împarte la trei?

*

Dar nu am de gând să-ți vorbesc despre Eviatar deocamdată. Dacă îți voi vorbi acum despre Eviatar, mă vei judeca aspru, iar eu vreau să înțelegi mai întâi contextul şi abia după aceea să mă judeci (Aspru, cum altfel).

Dar să ne întoarcem la fratele lui.

*

Totul a început când am născut. Asaf scria SMS-uri în timp ce eu aveam contracții. Îți dai seama? Eu eram sfâşiată de durere, iar el se distra trimițând mesaje. E adevărat că epidurala încetineşte totul. Intraserăm deja în cea de-a şasea oră de travaliu. Şi totuşi – puțină empatie! I-am spus:

— Nu e tocmai locul potrivit pentru scris mesaje.

M-am abținut să nu urlu la el. Să nu mă conformez clişeului femeii care urlă la soțul ei în timpul travaliului. Şi ce crezi că a făcut? A ieşit. Şi a continuat să trimită mesaje de afară. Chiar în clipa aceea, am avut o nouă contracție. Şi am țipat. Destul de tare. Eram sigură că se va întoarce imediat, să vadă ce se întâmplase, dar a rămas afară. A continuat să scrie mesaje. Şi a revenit abia după un minut.

Şi mai târziu, în salon. Nu a vrut s-o țină în brațe pe Liri. A spus că este atât de mică, încât îi e frică să n-o scape din mâini. Ba mai mult, a zis el, acum e momentul în care are cea mai mare nevoie de mama ei. Ce demagog! Întotdeauna a fost puțin demagog, dar această latură a lui a devenit tot mai accentuată după ce a început să caute metode de a atrage potențiali investitori.

Apropo, s-a întors la serviciu după doar patru zile. OK, nu mă aşteptam să împartă cu mine concediul de

maternitate. Nu trăim în Norvegia. Dar să nu rămână acasă nici măcar o săptămână, din solidaritate? Să nu sune de la serviciu măcar de cinci ori pe zi, să întrebe cum mă simt? Cum mă descurc? Dacă s-a declanşat deja depresia post-partum?

Şi aş putea să-ți mai dau o mulțime de astfel de exemple numai din prima lună de viață a lui Liri, dar încep să par jalnică (Îți aminteşti ultima noapte pe care am petrecut-o în Eilat, în excursia cu colegii de clasă? Când am scris, împreună cu Nomi, o listă „a lucrurilor pe care nu le vom face niciodată" – nu ne vom căsători niciodată cu cineva pe care nu-l vom iubi, niciodată nu vom invita prieteni la noi acasă vineri seara ca să discutăm despre politică, niciodată nu vom decide în locul copiilor noştri ce cursuri extraşcolare să urmeze, niciodată nu-i vom obliga să facă teme în vacanță, nu vom părăsi niciodată Ierusalimul, cu excepția perioadei în care ne vom efectua stagiul militar, pentru că atunci nu vom avea de ales, nu vom lucra niciodată mai mult de şase luni într-un loc pe care-l urâm, niciodată nu vom alege o masă la restaurant, în defavoarea unui concert rock, niciodată nu ne vom fura una alteia iubiții, nu vom înceta niciodată să fim prietene. Şi deodată mă gândesc: Pentru că Nomi a murit de tânără, nu a fost nevoită să încalce niciuna dintre aceste promisiuni. Şi mă mai gândesc: Am scris lista asta mult prea devreme. Încă nu ştiam ce avea să ne aştepte, ce nevoi vom avea când vom deveni femei în toată firea. De exemplu: „Niciodată nu mă voi transforma în genul de femeie care va aduce exemplu după exemplu pentru a-i demonstra prietenei ei cele mai bune că soțul ei nu e în regulă").

Şi, oricum, nu e ceva ce ține de exemple. Problema e hăul care s-a căscat între imaginea tatălui pe care ți-ai imaginat că-l va întruchipa Asaf şi tatăl care este în realitate.

Spune-mi – ştiu că nu are nicio legătură, dar, dintr-odată, simt nevoia să clarific asta –, auzi şi tu uneori vocea lui Nomi vorbind în țeasta ta? Nu mă refer la „să îți aminteşti de ea” sau „să te gândeşti la ea”, ci să-i auzi vocea vorbindu-ți. Presupun că nu. Probabil că doar mie (şi mamei mele) mi se întâmplă astfel de lucruri. Ultima dată când mi s-a întâmplat, mă aflam într-o excursie cu familia pe muntele Arbel. În anul acela, ne alăturaserăm unui grup: oameni care nu aveau nicio legătură între ei, cu excepția obiceiului de a face lungi plimbări sâmbăta, împreună cu copiii lor. Ideea era să contribuie fiecare cu o sumă mică (mare) de bani, pentru a închiria un ghid care să organizeze excursia şi „activități” pentru copiii care nu mai ştiu să se bucure, pur şi simplu, de natură. Stăteam acolo în picioare, respirând greu după urcuşul dificil, în timp ce ghidul ne spunea nu ştiu ce legendă despre arborele de mastic. Niciodată nu am putut să ascult cu adevărat legendele astea, întotdeuna vreau, chiar vreau, dar tocmai în mijlocul poveştii, atenția mea se risipeşte precum firele de praf. Poate că ar trebui să mă duc să-mi fac un control, probabil îmi vor descoperi un deficit de atenție la poveştile ghizilor şi îmi vor recomanda să le ascult maximum o oră în timpul excursiilor. În orice caz, deodată, o aud pe Nomi spunând înăuntrul capului meu: „Ăsta nici măcar nu e un arbore de mastic. E un terebint de Ierusalim”.

Eu am încuviințat ascultătoare. Credeam că asta îi va fi de ajuns. Dar o ştii pe Nomi. „Spune-i, îmi zice ea. Le dă copiilor informații greşite!”

— Nu-i voi spune nimic! Nu am gând să-l întrerup în mijlocul poveştii!!! am ripostat.

Problema a fost că am rostit cuvintele cu voce tare. Şi toate capetele, atât cele mici, cât şi cele mari, s-au întors către mine. Tu ai fi reuşit, cu siguranță, să ieşi din situația asta, ai fi găsit o explicație inteligentă. Eu doar am zâmbit

smerită şi am numărat în gând până la doisprezece.

În fine, oricum credeau că sunt o pasăre ciudată. Un cuc. Cine vine într-o excursie de familie fără soț?

Spre cinstea lui, Asaf m-a avertizat din capul locului. Mi-a spus aşa:

— Compania îşi distribuie capitalul. Sunt şanse ca în anumite sâmbete să nu fiu în țară.

— Dacă vei fi, vei veni. Dacă nu vei fi, ne vom descurca noi, i-am zis.

Greşit. Este clar că a merge singură într-o excursie dedicată familiilor (sau a participa la orice întrunire socială într-o suburbie) reprezintă o deviere foarte gravă. O crimă împotriva burgheziei. Un iceberg care distruge Arca lui Noe.

Fiindcă, ce se întâmplă? Dacă despicăm puțin firul în patru, bărbații îți acordă o altfel de atenție când eşti singură (Chiar dacă eşti mamă a doi copii şi porți colanți decoloraţi şi cămaşa primită de Asaf la absolvirea cursului de lupte). Femeile, care simt că bărbații lor te urmăresc din priviri, devin vigilente şi te percep ca pe un potențial pericol. Îți pun tot felul de întrebări legate de soțul tău, cu scopul de a le reaminti tuturor celor care au nevoie să li se aducă aminte faptul că el există. Şi când se întoarce? Copiilor nu le este greu dacă el e tot timpul plecat? Bravo ție că nu renunți şi vii totuşi în excursii, chiar şi aşa, singură; eu aş fi rămas acasă.

„Dar acasă îmi e frică de mine!” aş vrea să le spun. „Acasă inima îmi bate mult prea repede! Mi se face părul măciucă! Bufnițele îmi vorbesc din copac!”

*

Călătoriile lui Asaf au început, exact la momentul potrivit, chiar după naşterea lui Nimrod. Compania la care lucrează a hotărât să deschidă noi filiale în Europa şi America, iar el s-a trezit „obligat” să plece pentru a superviza întreg procesul. De cel puțin două ori pe lună.

Călătoriile în America durează între şapte şi zece zile. Cele din Europa sunt mai scurte, trei, patru nopți.

Şi iată ce ar spune el despre asta, dacă ar avea dreptul să răspundă la această scrisoare (Aş putea face o prezentare în PowerPoint. El stă lângă ea, citind punct cu punct, iar din când în când spune câte o glumă pentru a-şi susține afirmațiile):

1. Sunt un demagog? Ea este o demagogă. Se concentrează asupra unui singur aspect al vieții noastre şi îl umflă excesiv, pentru a ascunde alte aspecte ale vieții noastre. Printre altele:

a) -Faptul că o sun în fiecare dimineață în timp ce stau blocat în trafic şi nu închid până ce nu o fac să râdă cel puțin o dată.

b) -Faptul că, în general, eu sunt responsabilul cu jumătatea plină a paharului cu fericire în casa noastră. Nimrod dansează numai cu mine. Liri reuşeşte doar în prezența mea să fie ceva mai puțin Liri.

c) -Să nu mai vorbim de faptul că o dată pe lună merg împreună cu ea la Centrul de tratament pentru persoane cu boli mentale, pentru a o vizita pe mama ei. Aştept afară, pe bancă, aproximativ o oră, uneori două ore, doar pentru că are nevoie să fie îmbrățişată imediat după ce iese de acolo.

d) - „Ce m-aş fi făcut fără tine?", mă întreabă ea mereu, în drum spre maşină.

2. Nu înțeleg ce o deranjează în privința călătoriilor mele. Doar nu plec în vacanță. Muncesc acolo. Nu simt niciun strop de entuziasm în clipa în care taxiul vine să mă ducă la aeroport. Iar din magazinele duty free *încerc să cumpăr cât mai multe cadouri pentru ea şi pentru copii, înainte de a fi chemat pentru îmbarcare.*

3. Da, aş putea să demisionez mâine. Dar din ce am mai plăti lecțiile de călărie ale lui Liri, lecțiile de înot ale lui Nimrod sau cursurile de dezvoltare personală ale mamei lor?

4. Mă fac eu vinovat pentru frustrările ei? Am căzut împreună de acord ca după terminarea concediului de maternitate să nu se mai întoarcă la studioul lui Verbin şi să înceapă, în schimb, să lucreze ca designer independent. Asta îşi dorea. Pentru că, spunea ea: „M-am săturat să primesc ordine de la oameni mai proşti decât mine". Iar eu am încurajat-o. Fiindcă vedeam că nu era fericită. Din nou. Şi îmi doream să-i fie bine. Pentru că aşa se întâmplă când iubim pe cineva. Vrei să-i fie bine celui pe care-l iubeşti. Prin urmare, nu s-a mai întors la studio după terminarea concediului de maternitate. Dar a uitat de cea de-a doua parte a înțelegerii noastre. E oare de mirare faptul că nu pot să nu răspund la SMS-urile venite de la şefii mei – da, chiar şi în timp ce ea naşte – sau să refuz să plec într-o călătorie, atunci când aceştia mi-o cer? Poate că sunt mai puțin inteligenți decât mine, dar:

a) -Eu nu am studiat la liceul Universității ebraice şi nimeni nu m-a făcut să cred că eu sunt încoronarea creației lui Dumnezeu.

b) -Ei îmi plătesc salariul la sfârşitul fiecărei luni. Acelaşi salariu din care ea plăteşte contribuția noastră exorbitantă la excursiile de familie.

5. E chiar drăguț, apropo, că „bărbații o urmăresc din priviri" în timpul excursiilor ălora. Nici nu mă mir. Trei ani de cursuri scumpe la tot felul de săli de fitness, despre care a ales să nu povestească nimic aici, au şi ele un cuvânt de spus în toată povestea asta. Păcat însă că atunci când facem dragoste, o dată pe an, trupul ăla tonifiat al ei e complet inert.

6. Nu este nimic mai insultător decât o femeie care îți face un favor culcându-se cu tine.

7. De fapt, este: O femeie care-i scrie celei mai bune prietene a ei că eşti un tată îngrozitor.

*

E amuzant cum înțelegerea vine tocmai din cea mai

surprinzătoare direcție. Într-o zi i-am dus pe copii la vechiul loc de joacă. Acela în care mergi doar atunci când chiar nu mai ai deloc putere. Cu resturi de mâncare în gropile de nisip. Cu leagăne care scârțâie sub greutatea copiilor. Unde până şi bufnițele îşi ascut ghearele.

Fetița vecinilor care locuiesc în apartamentul de sub noi era şi ea acolo. Ofri. Liri e mai mică decât ea cu doi ani, aşa că nu sunt tocmai prietene, însă copiii inteligenți ştiu să recunoască scânteia unul în celălalt. Iar atunci când se întâlnesc întâmplător, se bucură una de prezența celeilalte. Mama lui Ofri era cu fiica ei cea mică la toboganele şi leagănele pentru copii mici, prin urmare, eu am rămas să am grijă de ele. Şi Ofri m-a întrebat deodată:

— Mama lui Liri, ce înseamnă „văduvă”?

— Ăăă... văduvă... este cineva... ăăă... al cărei soț... ăăă... al cărei soț a murit, m-am bâlbâit eu (Of, teama aceasta de a nu le răni sufletele gingaşe).

— Atunci, de ce mama şi tatăl meu spun că eşti „văduvă”? a continuat Ofri. Tatăl lui Liri nu a murit!

— Nu ştiu de ce spun asta, am zis. Poate că ar trebui să-i întrebi pe ei.

*

Am deschis Mac-ul în seara aceea, după luni întregi în care nici măcar nu l-am atins, şi am făcut un anunț mortuar.

În centru, cu litere mari, am scris numele întreg al lui Asaf.

Deasupra am scris:

Mult iubit tată şi soț.

Iar dedesubt:

A plecat dintre noi (adică, îmbarcat într-un avion, la *business class*) mult prea devreme.

Shiva[15] se va desfăşura în casa văduvei.

Sunteți rugați să nu veniți înainte de ora zece dimineața.

Am încadrat totul într-o ramă neagră. Apoi am imprimat anunțul. M-am jucat puțin cu fonturile, am făcut-o să pară aproape gata, după care am scos-o din nou la imprimantă. Mi-am pus în gând să-l lipesc de uşă a doua zi, după ce îi voi duce pe copii la grădiniță, şi să las uşa puțin întredeschisă, aşa cum fac oamenii în casele cărora au loc ceremonii de *shiva* adevărate.

Aş fi făcut-o. Jur. Eram suficient de distrusă încât s-o fac (Am făcut tot felul de lucruri cel puțin la fel de nebuneşti anul ăsta. De exemplu, am condus două ore şi jumătate până la Beit Beketza Hanof, în oraşul Biriya, am băut un pahar de vin roşu stând cu fața către muntele Hermon, după care am plecat direct înapoi spre casă, pentru a ajunge la timp să-i iau pe copii de la grădiniță. Am dat telefon la un post de radio şi am inventat o poveste întreagă despre tatăl meu, care a plecat în America pe vremea când aveam cinci ani, lucru care m-a distrus într-atât, încât n-am mai fost niciodată capabilă să am o relație serioasă cu vreun bărbat. Mă certam cu o bufniță în noaptea aceea, cu voce tare...)

Iar în clipa aceea s-a auzit o bătaie în uşă.

*

O vorbă despre secrete în era modernă, înainte de a-ți spune (mulțumesc pentru răbdare) taina mea:

Nu există aşa ceva.

Nu există secrete în era modernă.

Totul este dezgolit, la vedere, expus, împărtăşit, totul

---

[15] *Shiva*, care în ebraică înseamnă „şapte”, se referă la ceremonia de doliu care se ține după rudele de gradul întâi şi care durează o săptămână.

este scris pe ziduri, în piața orașului, nu mai există secrete, intimitatea a murit, iar înmormântarea ei va fi transmisă în direct la televizor.

Chiar și așa, dacă vei povesti cuiva ceea ce sunt pe cale să-ți scriu eu acum, mă voi răzbuna divulgându-ți toate secretele (Un indiciu: Sinai, două săptămâni înainte de nunta ta).

*

Eviatar se afla de cealaltă parte a ușii. Ținând în mână un rucsac verde, mic. Nu îl mai văzusem de cel puțin zece ani, așa că, la început, nici măcar nu l-am recunoscut.

— Eviatar, s-a prezentat el.

— Asaf nu e acasă, i-am spus fără să fac nicio mișcare.

— Știu, mi-a răspuns. Altfel nu aș fi venit.

*

Niciodată nu am înțeles din ce cauză s-au certat. Cum n-am știut niciodată cu certitudine de la ce a pornit totul. Și nu din cauză că Asaf n-ar fi vorbit despre asta. Chiar vorbea. Numai că de fiecare dată venea cu o altă poveste. Odată, avea legătură cu ceva ce începuse în copilărie. Erau foarte apropiați ca vârstă, între ei era o diferență de numai doi ani și jumătate, iar Eviatar nu-și primise dreptul de întâi născut. Tot timpul încerca să fie pe placul tatălui său și se înscria la toate cursurile și activitățile pe care le făcea Asaf, doar pentru a dovedi că el le putea face mai bine. Judo. Șah. Fete.

Apoi, a mai fost și problema că fiecare dintre ei a trebuit să aleagă o tabără atunci când părinții lor s-au despărțit.

— Nu înțeleg cum a putut să ia partea tatei, a spus Asaf atunci, doar este limpede ca lumina zilei cine e tipul rău în povestea asta.

Mi-l amintesc stând în picioare în bucătărie într-o

seară şi urlând în telefon:

— Dacă nu vii la *seder*[16] acasă la mama, eu nu mai am ce discuta cu tine!

Şi cu toate astea, Eviatar a fost prezent la nunta noastră. Mi-l amintesc dansând într-un loc mai retras, împreună cu prietenii lui. Parcă îl şi aud pe Asaf şoptindu-mi la ureche:

— Ce idiot! Cine i-a dat voie să-i invite pe ăia?

Iar eu îi turnam încontinuu tequila, pentru a evita o scenă.

Când s-a născut Liri, a trimis un cec şi o felicitare pe care a scris: „Felicitări pentru naşterea fetiței!” Cecul a fost incredibil de generos. Şase mii de şekeli, mi se pare. Poate mai mult. Asaf l-a rupt în bucățele şi l-a aruncat la coşul de gunoi special pentru hârtii şi ziare.

Aceleaşi ziare în care, câțiva ani mai târziu, au început să apară pozele lui. Fața lui tristă şi lungă. Asaf cel dominator. Ochii lui, care, chiar şi pe foaia alb-negru a ziarului, păreau de un verde strălucitor. Lângă poza lui apăreau titluri precum: „Prințul pieței financiare”, „Oracolul din Moaz Aviv”, „Greul imobiliarelor”.

— Ce fraier îl lasă pe fratele meu să aibă grijă de banii lui? întreba Asaf cu furie.

Şi cu toate astea, citea articolul până la sfârşit. Inclusiv citatele din interviurile fratelui său. După care bolborosea, întotdeauna de două ori:

— Incredibil, incredibil.

*

— Am nevoie de un loc în care să mă ascund, a spus Eviatar.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

---

16 Masa rituală de Pesah – Paştele evreiesc, sărbătoare ce marchează ieşirea evreilor din Egipt.

Era deja în casă, dar stătea încă în picioare. Cu rucsacul verde în mâna dreaptă, atârnând. Privirea lui măturа întreg salonul, asemenea unui aspersor: încet, dintr-o parte în alta, după care a revenit repede în punctul de pornire.

— Am dat de necaz, Hani, mi-a zis el, sunt până-n gât...

— Vorbeşte mai încet, i-am zis eu întrerupându-l. Trezeşti copiii.

— Iartă-mă, a spus el. Nu vreau să... Adică, am uitat... Adică...

— O cafea? l-am întrebat, salvându-l din această situație jenantă.

— Uau, a zis el.

— Ce „uau”?

— De când nu mi-a mai oferit nimeni o cafea!

— Intră, i-am zis. Nu-mi place că stai acolo, aşa.

— Poate că ar fi bine să mă asculți mai întâi...

— Sunt mai mult decât fericită să ascult ce s-a întâmplat, dar poți face asta şi dacă şezi undeva, nu-i aşa?

(Mă descriu aici puțin mai deşteaptă decât am fost în momentul cu pricina, şi sper că vei trata cu multă înțelegere pornirea mea poetică. Dar faptul că nu m-am simțit deloc stresată în primele minute este cât se poate de adevărat. Îmi treceau prin minte tot felul de motive pentru care Eviatar ar fi putut veni să bată la uşa noastră, însă niciunul nu se apropia măcar de acela pe care avea să mi-l dezvăluie.)

— Am nevoie de un loc în care să stau câteva zile, mi-a spus după ce s-a aşezat la masa din bucătărie. Vocea îi tremura puțin. Sunt urmărit. Dar nu mă vor căuta aici. Ăsta e ultimul loc în care se vor gândi să mă caute, înțelegi?

— Nu, am zis eu. Ia-o de la capăt.

— Iartă-mă, a spus el. Şi părea asemenea unui copil ocărât (Deoarece, cred că primul instinct pe care l-a trezit în

mine a fost instinctul matern. Poate că aşa se întâmplă mereu în cazul bărbaților cu care vrem mai târziu să facem dragoste?).

— Ştii că mă ocup de investiții imobiliare, nu-i aşa?

— Da, sigur.

— Am o reputație (A început să-mi explice totul, deşi nu-i cerusem niciun fel de explicație, ca şi cum ar fi avut discursul pregătit dinainte) de om care ştie să recunoască tendințele... pieței. Clienții vin la mine şi îmi încredințează banii lor, pentru a le cumpăra apartamente pe care să le vândă mai târziu contra unor sume mai mari şi...

— Cu alte cuvinte, ei nu cumpără apartamentele respective pentru a locui în ele.

— În general, nu. Uneori, le închiriază. Însă cei mai mulți dintre oamenii care ajung la mine nu vor decât să scoată profit. Cumpără, şi apoi vând. Iar ei ştiu că mă pricep la asta.

— OK.

— Totul a fost în regulă atâta vreme cât m-am limitat la Israel. Toată lumea era mulțumită. Dar apoi, competitorii mei au început să ofere oportunități de investiții imobiliare în străinătate, aşa încât clienții mei au devenit nerăbdători, prin urmare am pătruns şi pe câteva piețe din estul Europei şi America de Sud. Şi... am căzut de foarte, foarte sus.

— De fapt, investitorii tăi au căzut de foarte, foarte sus.

— Da. Dar problema a fost că... nu am putut... adică... era, pur şi simplu, interzis ca ei să afle lucrul ăsta.

— Cum aşa? De ce?

— Fiindcă, dacă şi-ar fi retras sumele investite cu toții, în acelaşi timp, nu aş fi avut de unde să le returnez banii, înțelegi? În genul ăsta de afaceri, profitul e cu atât mai mare, cu cât rostogoleşti mai mult banii.

— OK, dar ce... ce ai făcut? Cum ai reuşit să le

ascunzi situația reală?

— Oamenii aveau încredere în mine. Îmi făcusem o reputație... se bizuiau pe mine. M-am jucat puțin cu sumele din rapoartele pe care le primeau ei, aşteptând ca prețurile apartamentelor să crească din nou. Între timp, pentru a-mi asigura un venit constant, am făcut câteva mici investiții, aşa cum nu mai făcusem niciodată până atunci, tot felul de oameni cu economii neînsemnate, de numai câteva sute de mii de şekeli, care voiau să ia şi ei parte la petrecere...

(Reuşeşti să mă urmăreşti, Neta? Mi te imaginez încruntându-ți fruntea netedă în salonul tău din Middletown. Sau poate că, după ce ți-ai dat seama în ce direcție se îndreaptă scrisoarea asta, ai ieşit într-unul dintre parcurile acelea frumoase care împrejmuiesc colegiul vostru şi te-ai aşezat singură pe o bancă umedă încă de la ultima ploaie, cu foile în mână, uitându-te în jurul tău din când în când, pentru a vedea dacă nu cumva te urmăreşte cineva.)

— Spune-mi, vrei să mănânci ceva? am întrebat, întrerupându-l pe Eviatar. Întotdeauna a fost slab, dar acum arăta asemenea unui supraviețuitor al lagărelor de concentrare. Am legume pentru salată, am zis, aş putea să încălzesc şi câteva şnițele (E amuzant, dar ori de câte ori le ofer oamenilor opțiuni culinare, chiar şi atunci când mă aflu în propria casă, iau poziția de drepți, o rămăşiță de pe vremea când lucram la „Octopus").

— Nu, mulțumesc, a zis el. Chiar nu am poftă de mâncare.

— OK. Continuă. Ce s-a întâmplat apoi? Înțeleg că ai început să pierzi bani şi că le-ai prezentat clienților tăi o situație falsă, dar cum...

— Ai auzit vreodată de piața gri?

— Sigur că da, am spus (E adevărat că stau acasă de cinci ani şi ştiu că am luat-o puțin razna şi că uneori îmi e cam greu să fac diferența între umbra munților şi munții

înşişi, ori între vise şi realitate, totuşi, cumnate, acordă-mi măcar un pic de credit...).

— Nu am avut de ales, înțelegi? s-a scuzat Eviatar. Vocea lui suna precum cea a unui inculpat în boxa acuzaților, aducând argumente în favoarea susținerii cazului său. Am fost nevoit să fac împrumuturi, pentru a le da clienților mei impresia că lucrurile merg bine, dar nu puteam merge la bănci pentru asta, aşa că mi-am spus: E doar o situație temporară. Doar până când prețurile din străinătate vor creşte din nou. Însă...

— Ele au continuat să scadă, am spus eu, continuând propoziția în locul lui. Iar tonul vocii mele a ieşit puțin mai didactic decât intenționasem.

— Da. Iar acum mă caută, a spus el, ducându-şi mâinile la ceafă, gest pe care îl face şi Asaf şi pe care l-au moştenit amândoi de la tatăl lor. La origine, un gest masculin, trădând o puternică încredere în sine. Cu coatele întinse spre exterior, într-o mişcare de satisfacție vecină cu aroganța. Dar, în momentul acela, coatele lui Eviatar au rămas orientate înainte, lipite unul de celălalt. Ca şi cum ar fi încercat să-i protejeze capul.

— Cine anume te caută, mai exact?

— Toată lumea. Recuperatorii de pe piața gri. Clienții mei. În curând, va intra şi poliția în scenă. Au trecut deja trei zile de când sunt pe drumuri. Am dormit în livadă. Înțelegi? Este important pentru mine să înțelegi tabloul în ansamblu. Să ştii la ce te expui dacă mă primeşti în casa ta. Neînțelegerile dintre mine şi Asaf nu sunt un secret pentru nimeni, aşa încât îmi vine greu să cred că vor veni tocmai aici. Dar vreau să fiu complet sincer cu tine.

— Cât timp trebuie să stai aici? l-am întrebat (Probabil că, în clipa asta, îți smulgi părul din cap şi strigi: „Ce are, e retardată?!" Dar mai aşteaptă puțin, Neta, fiindcă, în curând, vei putea să țipi chiar mai tare).

— Ce mult patruzeci şi opt de ore, a zis. Un prieten din armată îmi pregăteşte un iaht care să mă ducă în Cipru în timpul nopții. De acolo, cu două zboruri aranjate deja, ajung în Venezuela. Îmi fac operație estetică. Şi încep o nouă viață.

Am tăcut.

— I-am telefonat lui Asaf, a zis el. Mi-a închis telefonul în nas, nici măcar n-am apucat să-i explic. Dar nu am unde să mă duc.

Am tăcut.

— Îmi voi plăti toate datoriile, a spus. Către toată lumea. Am doar nevoie de puțin timp.

Buza de jos îi tremura. Întreaga mandibulă îi tremura. Îmi era teamă că, peste doar o clipă, va cădea în genunchi.

— Poți rămâne aici până cel târziu mâine-dimineață, i-am spus. Nu te voi arunca în stradă acum, dar mâine-dimineață va trebui să găseşti o soluție.

*

OK, Neta, acum poți să-ți dezlănțui toată furia asupra mea.

*

Şi da, sunt o retardată. Sigur că sunt o retardată. Întotdeauna am fost. În excursiile anuale pe care le făceam cu şcoala, stăteam mereu la coada şirului de copii. La orele de matematică, eram mereu în urmă cu materia. Am fost ultima care şi-a pierdut virginitatea (Ştiu că prima ta experiență a fost jalnică, dar chiar şi primele experiențe jalnice contează), ultima care a vorbit la înmormântarea lui Nomi (Discursul pe care-l scrisesem era prea amuzant şi mi-am dat seama abia în timpul înmormântării că era total nepotrivit, aşa încât am fost nevoită să-l modific în minte înainte de a-l citi).

*

Dar deviez de la subiect – ştiu –, iar întrebarea care se pune este: De ce? De ce i-am dat voie să rămână, când toate

punctele de pe lista argumentelor pro şi contra, întocmită aşa cum ne-a învăţat mama lui Nomi să facem ori de câte ori suntem indecise, erau doar la capitolul „Contra”?

E limpede faptul că 99% dintre femeile care ar fi fost puse în situaţia mea l-ar fi dat pe Eviatar afară din casă, pur şi simplu, din grijă faţă de copiii lor. De ce mă încadrez tocmai eu în acel procent de 1%? Dacă cineva s-ar atinge chiar şi de vârful unghiei lui Liri ori Nimrod, m-aş repezi asupra lui ca o tigroaică. Când Liri era în clasa întâi, un oarecare Itamar o necăjea în timpul pauzelor, aşa că m-am dus la şcoală pe la ora zece, i-am spus paznicului că Liri şi-a uitat sendvişul şi l-am rugat să mă lase să intru, m-am dus la Itamar şi i-am spus că dacă se mai atinge o singură dată de Liri, îl fac *shakshuka* (Asta mi-a venit atunci la gură, *shakshuka*).

Deci ce s-a întâmplat cu mine, de am cedat în faţa lui Eviatar?

Adevărul este că nu ştiu, Neta.

Uneori se întâmplă, pur şi simplu, ca totul înăuntrul tău să strige şi să-ţi comande: „Fă ceea ce este greşit! Fă ceea ce este greşit!”

Înţelegi?

Nu chiar?

E în regulă dacă nu înţelegi. Nici eu nu înţeleg. Nici bufniţa nu înţelege.

E în regulă şi dacă te opreşti din citit scrisoarea asta în mijlocul ei. Oricum, nu fac decât să te transform, împotriva voinţei tale, în complice la crimă. Din partea mea, poţi să arunci toate paginile astea la tomberonul albastru, destinat hârtiei şi cartonului, oricând doreşti. E unul nu prea departe de tine, dacă îmi amintesc bine parcul ăla al vostru.

Dar eu trebuie să continui să-ţi scriu. Pur şi simplu nu mai pot să ţin totul în mine.

*

L-am invitat să facă un duş. I-am spus:

— Ascultă, Eviatar, cum să-ți spun asta într-o manieră delicată: Pentru binele umanității, trebuie să faci un duş.

El a zâmbit trist şi a zis:

— Dar nu am haine de schimb.

I-am dat nişte haine sport de la Asaf (Mai există un lucru pe care am omis să-l trec pe lista exemplelor neînsemnate, şi anume faptul că Asaf nu este niciodată acasă sâmbăta dimineața, fiindcă se antrenează pentru triatlon, deoarece are *nevoie* de adrenalina pe care sportul o face să-i curgă prin vene, înțelegi? Fără asta *se ofileşte*).

Am întins un aşternut pe canapeaua din sufragerie şi i-am pregătit o pătură subțire. Am luat perna lui Asaf şi am pus-o pe canapea.

El a ieşit din baie. Îmbrăcat cu hainele lui Asaf, care-i erau cu câteva măsuri prea mari, arăta asemenea unei sperietori. O sperietoare udă leoarcă. Picioarele îi erau bronzate şi subțiri. Aproape delicate. Dacă ar fi fost femeie, picioarele lui ar fi fost chiar atrăgătoare. Dar era bărbat. Şi avea păr de la glezne, până la genunchi. O încâlceală urâtă de păr, din care picura încă apă.

— Mulțumesc, a spus el, arătând cu o mişcare a capului către patul pregătit, nu am mai închis un ochi de şaptezeci şi două de ore.

— E de înțeles.

— Nu ştiu dacă voi putea să adorm.

— Poți să te uiți la televizor, i-am spus. Dar fără sonor, OK?

I-am întins telecomanda. El a ezitat pentru o clipă.

— Ia-o, l-am încurajat, nimic nu se compară cu necazurile altora.

— Eşti un înger, Hani, a zis, țintuindu-mă deodată cu

o privire arzătoare. Asaf e foarte norocos să te aibă.

— Nu sunt nici înger, nici demon, am spus. Şi îți aduc aminte că mâine-dimineață...

— Nu voi mai fi aici. N-am uitat.

*

Nu mă aşteptam să pot adormi. Doar găzduiam în salon un infractor urmărit. Dar am adormit repede, am dormit excelent şi am visat ceva legat de Monte Verde. Te-am visat chiar şi pe tine, cred. Eram acasă la Andi şi Sara. Înăuntru, în mijlocul casei, ploua cu găleata, iar afară, în curte, focul ardea într-un şemineu plasat printre hamace. A fost destul de ciudat, dar în vis am pus-o pe seama uneia dintre multele surprize care ne aşteptau în excursia aceea.

*

Când m-am trezit, Liri şi Nimrod erau deja în bucătărie şi mâncau fulgi de porumb. Amândoi erau frumos îmbrăcați, în ciuda faptului că nu-mi aminteam să le fi lăsat haine pregătite pe tăblia patului, aşa cum fac de obicei.

— Mami, unchiul Eviatar e aici! m-a anunțat Liri.

Şi abia atunci l-am observat. Stătea cu spatele la mine şi pregătea ceva. După câteva secunde, s-a întors către noi, ținând în mâini trei cutiuțe din plastic, şi a spus pe un ton ceremonios:

— Sendvişurile sunt gata! Cottage pentru Liri. Ton pentru... Andreea, nu-i aşa? Şi şuncă pentru tine, Nimrod. Hani, sper că e în regulă, a zis el întorcându-se către mine, am vrut să te lăsăm să mai dormi puțin.

— Dar... Cum... Ce...?

— Prințesa aceasta m-a trezit, a spus Eviatar arătând cu degetul spre Liri, şi m-a întrebat cine sunt. I-am explicat că sunt fratele tatălui ei. M-a întrebat cum se face că nu a auzit niciodată de mine. Atunci i-am explicat că tatăl ei şi cu mine ne-am certat. A fost o ceartă urâtă de tot. Şi de aceea nu am venit să vă vizitez niciodată până acum.

— I-am spus că şi eu cu Andreea ne certăm mereu, mami, a zis Liri întrerupându-l, dar întotdeauna ne împăcăm, până la urmă, aşa că şi el trebuie să se împace cu tati!

— Iar eu i-am promis că voi face acest lucru cu prima ocazie, a continuat Eviatar. Şi atunci ea m-a întrebat dacă îi pot ajuta să „organizeze dimineaţa". Tot ea mi-a explicat ce trebuie să fac.

— Eu mi-am încheiat singur şireturile! a zis Nimrod.

— Da, mami, chiar a făcut asta, a spus Liri.

— Bravo, dragule! am spus, cu adevărat încântată. A trecut deja o jumătate de an de când tot încearcă, dar nu reuşeşte.

— Uite şi ghiozdanele noastre, a zis Liri apropiindu-se de Eviatar. Cutiuţa Andreei trebuie pusă în ghiozdanul meu. Aşa îi place ei.

Nu mă simţeam tocmai în largul meu să stau acolo, în faţa lor, îmbrăcată în hainele mototolite de somn. De obicei mi-e prea lene ca să mă schimb dimineaţa, aşa că-i duc pe copii la şcoală şi la grădiniţă îmbrăcată într-o pereche pe pantaloni de trening foarte largi şi un tricou şifonat. De data asta, m-am dus în cameră şi m-am schimbat repede, mi-am pus o pereche de jeanşi şi o bluză neagră, apoi m-am uitat în oglindă. După aceea mi-am schimbat bluza neagră cu una roşie, pe care o uitasem de mult în dulap. Mi-am luat o pereche de pantofi cu toc. Mic. Şi am intrat din nou în salon.

— Mergem? i-am întrebat, pentru a nu da nici unuia din ei ocazia să facă vreun comentariu legat de felul în care arătam (Liri ar fi fost în stare să spună, ca oricine altcineva, un lucru de genul: „Mami, ce elegantă eşti azi!").

— Nu-i nevoie, mama lui Eli vine să ne ia azi la opt fără un sfert! ne-a anunţat Liri.

— Liri a zis că, în loc să te trezim pe tine, mai bine s-o

sunăm pe mama lui Eli, a explicat Eviatar, clarificându-mi întregul tablou. Am înțeles că vă ajutați din când în când una pe cealaltă.

— Da, am încuviințat eu. Copiii noştri merg la aceleaşi şcoli.

Mama lui Eli (Este de-a dreptul jenant, dar nu-mi amintesc niciodată numele ei. În lista de contacte din telefonul meu mobil apare ca Elimami, iar în conversațiile pe care le am cu ea, evit să-i spun pe nume) a sunat să ne spună că era deja în fața blocului. Am tras fermoarele ghiozdanelor şi eram pe punctul de a ieşi în parcare, când Eviatar a strigat:

— O clipă, nu-i dă nimeni unchiului un pupic?

Iar copiii mei s-au dus la el şi l-au sărutat, fiecare pe câte un obraz (În clipa aceea nu observasem încă ce mult semăna Nimrod cu el, mi-am dat seama de lucrul ăsta abia mai târziu), şi el i-a strâns la piept. Ca un unchi cu experiență.

— Şi Andreea vrea să-ți dea o îmbrățişare, a zis Liri.

Iar Eviatar a intrat în jocul ei; şi-a desfăcut larg brațele, ca şi cum ar mai fi fost acolo o fetiță, şi a spus:

— Să ai o zi minunată, Andreea.

*

Când m-am întors din parcare, el mă aştepta în pragul uşii de la intrare, cu rucsacul în mână, gata să plece.

— Unde te duci acum? l-am întrebat.

— Nu ştiu, mi-a răspuns.

*

Câți oameni cu adevărat disperați ne ies în cale, Neta? Oamenii îşi ascund atât de bine disperarea, încât nici măcar nu bănuim că e acolo. Însă disperarea lui Eviatar era chiar sub ochii mei. Se citea în sprâncenele lui, în umerii lui încovoiați, în palma lui întinsă, care-i lovea încet coapsa, într-un ritm lent şi constant.

— Haide să mănânci ceva înainte, am spus.

El şi-a aşezat rucsacul pe podea.

*

Micul dejun s-a întins până la prânz. Şi, în mod surprinzător, am vorbit mai ales despre mine. De fiecare dată când încercam să schimb subiectul şi pomeneam despre situația în care se afla, el spunea:

— Lasă asta, cu cât ştii mai puțin, cu atât vei fi mai puțin implicată.

M-am lăsat pe spătarul scaunului, împlântând din când în când furculița într-un rest de salată rămasă pe farfuria mea. El s-a aplecat înainte, ținându-şi fața în mâini, cu câte o palmă pe fiecare obraz. Prin micile fante dintre degete i se întrezăreau țepii cenuşii ai bărbii. Şi m-am gândit că era ciudat – nu era firesc ca fratele cel mic să încărunțească primul.

Îmi punea întrebare după întrebare. Întrebări profunde. Trecuse atât de multă vreme de când nimeni nu mai fusese interesat de mine în felul acela, Neta. Într-un mod atât de deschis. Întâi a murit Nomi, apoi tu ai plecat, şi nu mi-a mai rămas nimeni cu care să pot vorbi aşa. Ştii, uneori port conversații întregi cu voi două în mintea mea, eu vorbesc în locul lui Nomi, apoi vorbesc şi în locul tău, sunt în stare să mă cufund atât de adânc în starea asta, încât pur şi simplu uit de mine. Nu demult l-am auzit pe Paul Auster povestind într-un interviu cum personajele cărților sale îi vorbesc în timp ce scrie despre ele, se ceartă cu el, se revoltă împotriva lui. Mă liniştește să ştiu că nu sunt singura care aude voci.

El (Eviatar, nu Paul) m-a întrebat:

— Şi ce anume faci dimineața, după ce copiii pleacă? Singurătatea nu te face să te urci pe pereți?

Apoi a întrebat:

— Ce mai face mama ta?

Şi apoi:

— Chestia asta a lui Liri cu... Andreea? Nu e puțin prea mare pentru a mai avea o prietenă imaginară?

Şi multe alte întrebări, atât de bine punctate, încât îmi provocau durere. Şi nu-şi lua ochii nicio clipă de la mine în timp ce vorbeam. Nu se uita în telefonul mobil, aşa cum face Asaf. Nu-şi ținea capul într-o poziție fixă, ceea ce dovedeşte că interlocutorul tău se gândeşte la altceva. Şi a fost atât de straniu faptul că, în ciuda tuturor problemelor lui, era capabil să se concentreze asupra mea, ca şi cum un condamnat la moarte, pe scaunul electric, s-ar fi interesat de starea vremii din ziua următoare, şi deodată – eram la un pas să-i povestesc despre bufniță – se făcuse deja ora 12 şi jumătate şi am intrat în panică gândindu-mă că nu voi avea timp să pregătesc prânzul, iar peste câteva clipe va trebui să ies să iau copiii de la şcoală, când el a zis:

— Ştiu şi eu să încălzesc nişte şnițele, ştiu să pregătesc şi piure. Copiii mănâncă piure?

— Da, am zis eu. Dar nu m-am ridicat de pe scaun. Ar fi trebuit să mă ridic deja de pe scaun. Însă voiam să mă mai bucur puțin de privirea curioasă pe care şi-o ațintise asupra mea. Trecuse atât de mult timp de când nimeni nu-şi mai dorise să mă cunoască.

— Şi salată de fructe la desert? a întrebat el.

Iar eu m-am ridicat şi am răspuns:

— Da, mă opresc pe la piață şi cumpăr portocale, nu putem face salată de fructe fără portocale, iese prea uscată.

— Corect, a zis el.

Şi aşa s-a întâmplat că a rămas la noi.

*

Şezi încă pe băncuța aceea din Middletown? Sau poate te-ai ridicat deja şi ai intrat la cursuri, amânând citirea scrisorii pentru mai târziu?

Ştii, dintre toate vizitele pe care vi le-am făcut, aceasta

mi-a lăsat cea mai puternică impresie.

Mă refer acum la cursurile tale. Îmi aduc aminte sala de clasă, cu postere înrămate ale filmelor israeliene din toate timpurile (Chiar în fața mea era *Sfânta Clara*). Îmi amintesc de câțiva studenți în mod special (Tânăra aceea care purta un colier mare, din dreapta, apoi dublura lui Jonathan Safran Foer, în stânga.) şi îmi amintesc de tine. Am fost atât de mândră de tine, Neta, încât am uitat să mai fiu geloasă. Şi nu datorită expunerii tale extraordinare (Care a fost cu adevărat minunată. Am văzut toate filmele pe care le-ai prezentat, dar niciodată nu le-am analizat din punctul de vedere al genului). Ci datorită eticii tale pedagogice.

Îți voi explica imediat (Îți aduci aminte de Rivka Guber, coordonatoarea promoției noastre, şi al ei „Voi explica imediat”?):

De-a lungul întregii ore de curs a fost cât se poate de limpede faptul că nu te aflai acolo doar pentru a vorbi, aşa cum se întâmplă în cazul celor mai mulți lectori, ci şi pentru a asculta. Că eşti cu adevărat interesată de punctul de vedere al studenților. Şi cel mai frumos a fost să-i văd pe toți americanii aceia ițindu-şi capetele dindărătul acneei lor juvenile, din spatele falsei lor indiferențe şi începând să-şi spună punctul de vedere, să spună mai ales ceea ce simt – la vârsta aceasta, legătura dintre cele două este atât de strânsă, încât până şi un musafir străin, asemenea mie, poate s-o vadă; şi tu ai observat-o, sunt sigură, dar nu încercai să atragi atenția asupra ei, aşa cum sunt convinsă că aş fi făcut eu; în schimb, ai integrat totul cu atât de multă eleganță (Cu eleganță, da! Exact acesta e cuvântul pe care-l căutam de când am început să scriu paragraful ăsta), încât ai fi crezut uneori că era vorba despre un curs de dans. Un dans al gândurilor, iar tu, coregrafa. Şi cum le-ai pus să asculte melodia *Neshel Hanahash*, de pe coloana

sonoră a filmului *Shuruoo*[17], apoi le-ai explicat ce a vrut să spună poetul prin versurile „Părăseşte-l pentru o zi, el te va părăsi pentru două”. Şi cum, la sfârşit, ai vorbit cu răbdare, cu fiecare dintre cei care au venit la tine. Inclusiv cu fata aia enervantă (În orice clasă trebuie să fie şi una enervantă), care voia mereu să-i mai explici o dată.

Toate calităţile tale minunate s-au manifestat acolo, în timpul acelei ore. Charisma şi inteligenţa, umorul fin şi percepţia asupra timpului...

Şi pe lângă toate astea, o linişte interioară. Linişte a cuiva care şi-a găsit drumul în viaţă.

*

Dintr-odată, îmi dau seama cât de transparentă e manevra mea: te înmoi prin complimente, pentru ca mai târziu, când vei citi restul scrisorii, să fii mai blândă în criticile pe care mi le vei aduce.

Dar complimentele mele sunt pe cât de sincere, pe atât de manipulative, Neta. Pentru că, la sfârşitul lecţiei, m-am gândit că dacă n-aş fi fost deja prietena ta, aş fi dat orice ca să devin.

*

După prânz, a stat cu Liri să-şi facă temele. Nu i-am cerut eu. El s-a oferit. Ea a spus:

— Andreea are nevoie de ajutor la matematică, mami.

El a perceput, fără ca eu să fi rostit niciun sunet, spasmul obrazului meu la auzul cuvântului „matematică” şi a zis:

— O ajut eu, Liri.

Au mers amândoi în camera ei. Nu am auzit despre ce vorbeau. Tot ce auzeam era tonul vocii lui. Şi înţelegeam de ce clienţii lui fuseseră de acord să-i încredinţeze toate

---

[17] Film israelian regizat de Savi Gabizon în anul 1990.

economiile lor (Ştiu, Neta, ştiu că oamenii aceia nu mai au nimic acum, dar putem, măcar pentru o clipă, să lăsăm deoparte judecata morală a faptelor lui? Vom reveni la asta mai târziu. Promit). După aceea, a făcut „antrenamente" de baschet cu Nimrod: a luat un teanc de rufe murdare din uscătorie, a scos de sub patul lui Nimrod o minge de tenis rostogolită acolo cine ştie când, inventând un întreg scenariu în care Nimrod era o vedetă ale cărui aruncări perfecte ajutau echipa tipilor buni să învingă echipa tipilor răi. Au petrecut astfel o oră şi jumătate. Lucru care mi-a permis să bifez dintr-o lovitură toate taberele de vară pentru vacanța care se apropie. Apoi i-a făcut baie. Ca să înțelegi, e un adevărat coşmar să-l speli pe Nimrod. Urlă de fiecare dată când îi torni şampon pe cap. Cu mult înainte ca vreun strop de spumă să-i atingă ochii. Urăşte să intre în cadă. Apoi urăşte să iasă. Iar între cele două, mă udă mereu, făcând ca hainele mele neîngrijite să pară chiar mai neîngrijite. De aceea am fost foarte surprinsă când dinspre baie nu se auzea decât linişte. Şi sunetele cristaline ale apei clipocind.

(Abia mai târziu, înainte de culcare, Nimrod mi-a povestit că unchiul Eviatar îi construise o bărcuță din hârtie, cu ajutorul căreia navigaseră împreună până în Cipru.)

În clipa în care au ieşit din baie, în timp ce Eviatar îl ținea pe Nimrod în brațe, înfăşurat într-un prosop şi încă ud leoarcă, m-a întrebat:

— Spune-mi, unde sunt pijamalele lui?

A fost pentru prima dată când am observat cât de mult semănau. Nasul ascuțit, urechile uşor clăpăuge, culoarea ochilor, expresia lor superficială, expresia lor profundă...

Înțelegi? Liri seamănă cu mama mea ca două picături de apă. Nici Nimrod nu seamănă cu Asaf. Iar în timp ce încercam să-mi explic această ruptură dintre el şi ei, în

mintea mea a început să prindă contur gândul următor: Poate că, dacă unul dintre ei ar fi semănat cu el, lucrurile ar fi stat cu totul altfel. Iar acum, un alt gând se alătura celui dintâi: Poate că şi el şi-a dat seama că Nimrod seamănă cu Eviatar. Şi poate că tocmai asta îl face să păstreze distanța.

Căzută astfel pe gânduri, am pierdut din vedere faptul că stăteau încă în fața mea, cu apa picurându-le la picioare şi formând mici băltoace.

— Pijamalele sunt sub pernă, am zis.

*

Înainte de culcare, le-a spus o poveste.

De fapt, întâi i-a întrebat din ce carte ar vrea să le citească, iar ei au început să se certe, ca de obicei, dar înainte ca schimbul de replici să degenereze în insulte şi plânsete, el a propus:

— Ce părere aveți despre o poveste inventată special pentru voi?

Propunerea lui i-a uimit atât de tare, încât cearta a încetat imediat şi amândoi au tăcut mâlc, aşteptând.

Până şi eu am amuțit. Mi-am lipit umerii de peretele dormitorului, ascultând.

— Într-o pădure a izbucnit odată un incendiu, a zis el.

— Andreei nu-i plac poveştile înfricoşătoare, a spus Liri.

— Spune-i că nu are de ce să-şi facă griji, a liniştit-o Eviatar. Totul se va sfârşi cu bine.

— Eşti sigur?

— Sigur de tot.

— Bine atunci.

— Toate animalele din pădure s-au grăbit să traverseze râul care curgea prin mijlocul pădurii, gândindu-se că apa avea să-i protejeze de flăcări. Numai scorpionul stătea pe malul râului, scărpinându-se în cap cu gheara din vârful cozii, şi nu intra în apă. Aveți idee... de ce nu voia să

intre?

— Pentru că avea alergie la apă! a spus Nimrod (Care e alergic la ciocolată, iaurt, înțepătura de albine şi la primăvară).

— Exact, a încuviințat Eviatar. Scorpionul trăieşte pe uscat. Trupul lui nu a fost conceput pentru apă. Dar cerul i-a dăruit un mare noroc. Fiindcă, cine credeți că a trecut pe acolo tocmai atunci? Țestoasa. „Hei, țestoaso", a strigat scorpionul către ea, „crezi că mă poți lua şi pe mine în spinarea ta, să mă duci până pe cealaltă parte a râului?" „Nu, nu pot. O să mă înțepi." „De ce te-aş înțepa?" a întrebat scorpionul. „Dacă te înțep, ne înecăm amândoi." „Dar eşti un scorpion din neamul scorpionilor, va trebui să mă înțepi în cele din urmă", a zis țestoasa. „Îți promit că nu te voi înțepa, țestoasă din neamul țestoaselor", a spus scorpionul. „Jură!" a insistat țestoasa.

— Să jure pe Dumnezeu! a spus Nimrod (Educatoarea lui e o femeie credincioasă).

— „Jur că nu te voi înțepa", a jurat scorpionul, iar țestoasa l-a lăsat să se urce în spinarea ei.

Focul care cuprinsese copacii din pădure se apropia de ei cu repeziciune, aşa că au grăbit pasul – atât de tare cât poate grăbi pasul o țestoasă – şi au intrat în apa râului. Țestoasa înota către celălalt mal, în timp ce scorpionul stătea în spinarea ei, ferindu-se ca nu cumva, Doamne fereşte, apa să-i ude acul.

— Asta-i o poveste înfricoşătoare, a zis Liri. I-ai promis Andreei că nu ne vei spune o poveste înfricoşătoare.

— O să vă țin de mână, e bine aşa?

— Da, e bine.

— Când ajunseseră deja la mijlocul drumului – a continuat Eviatar zâmbind – scorpionul a simțit un fel de fior traversându-i dintr-odată întreg trupul. Cunoştea fiorul acesta. Era fiorul care-l îndemna să înțepe. Ei bine, da, ar fi

vrut s-o înțepe pe țestoasă. Ba mai mult decât atât, simțea, pur şi simplu, nevoia s-o facă. Altfel n-ar mai fi fost scorpion.

(În acest punct aproape am intrat în cameră. Mă enerva faptul că era pe cale să-şi încalce promisiunea făcută lui Liri, deoarece finalul era unul îngrozitor, iar Liri nu ştie întotdeauna să facă diferența între ficțiune şi realitate, iar mai târziu ar fi fost în stare să-şi imagineze tot felul de scorpioni mişunând prin camera ei.)

— Dar în clipa aceea – Eviatar a ridicat dintr-odată tonul, ca şi când ar fi făcut-o pentru mine, ca şi cum ar fi ştiut că stăteam încordată, de cealaltă parte a peretelui –, de ei s-a apropiat pe neaşteptate, fără ca niciunul să observe, un crocodil uriaş, bun la suflet...

— Dar cum a fost posibil ca ei să nu observe crocodilul apropiindu-se, de vreme ce era unul uriaş! a protestat Nimrod.

— O întrebare ex-ce-len-tă, a spus Eviatar silabisind ultimul cuvânt, pentru a câştiga timp să găsească cel mai bun răspuns la obiecția copilului. Deci... în primul rând... deşi sunt foarte mari, crocodilii ştiu să se mişte fără niciun sunet. Şi în afară de asta... țestoasa şi scorpionul erau atât de preocupați să fie ei înşişi, atât de preocupați să se comporte aşa cum s-ar fi aşteptat toată lumea din partea unei țestoase şi a unui scorpion, încât nici măcar nu au băgat de seamă că de ei se apropia un crocodil uriaş, bun la suflet, care se comporta exact aşa cum ar trebui să se comporte un crocodil uriaş, bun la suflet. Şi iată ce s-a întâmplat: S-a apropiat de ei încet de tot, *şşş, şşş*, desigur, pe sub apă, după care şi-a deschis larg gura şi... i-a înghițit pe amândoi!

— Să ne ajute Dumnezeu! a spus Nimrod.

— Şi deodată, a continuat Eviatar, s-au trezit prizonieri în gura lui. Şi ştiți că în gura unui crocodil e

întuneric beznă. Nici cea mai firavă rază de lumină nu poate ajunge acolo. Şi ce face un scorpion când se află într-un loc atât de întunecos?

Liri şi Nimrod nu i-au dat niciun răspuns.

— Voi ce faceţi după ce mama stinge seara lumina şi vă urează noapte bună?

— Ne spunem lucruri urâte unul celuilalt.

— Şi apoi?

— Adormim, a zis Liri.

— Exact! a spus Eviatar. Scorpionul a adormit, sforăind de i se cutremura coada pe spinarea ţestoasei, în loc s-o înţepe.

— Apoi crocodilul i-a mâncat pe amândoi! a zis Nimrod, continuând să se împotrivească.

— Din contră. Crocodilul bun la suflet nu avea de gând să-i mănânce. Nu erau deloc pe gustul lui. Prin ochiul acela pe care şi-l ţinea mereu deasupra apei, văzuse ce era pe cale să se întâmple. A văzut că scorpionul voia s-o înţepe pe ţestoasă, ceea ce ar fi dus la moartea amândurora, şi s-a gândit că singura modalitate de a-i salva de ei înşişi era să se apropie încet din lateral şi... să facă un lucru surprinzător. Din acest motiv, imediat după ce i-a închis în gura lui, s-a căţărat pe celălalt mal al râului şi i-a scuipat pe uscat. S-au rostogolit pe pământ, speriindu-se unul de celălalt în timp ce se dădeau de-a dura. Ţestoasa a pornit-o încetişor într-o direcţie, în timp ce scorpionul, trezindu-se cu greu, a plecat repede în direcţia opusă, şi astfel, toţi trei, ţestoasa, scorpionul şi crocodilul, au reuşit să scape de incendiu, care n-a reuşit să traverseze râul, pentru că focul, ce să-i faci, trebuie să se poarte ca un foc şi nu poate ieşi din apă teafăr şi nevătămat. Final fericit...

— Totul s-a terminat cu bine! Încă o poveste! Încă o poveste! a zis Liri.

— E deja târziu, a spus Eviatar.

— Atunci mai spune măcar o dată *şşş, şşş*, l-a rugat Nimrod. Te roooog!

— *Şşş, şşş*, a zis Eviatar pe un ton atât de *şâşâit*, încât nu doar Nimrod şi Liri s-au tăvălit de râs. Şi eu am chicotit de cealaltă parte a peretelui.

— Bine, dragii mei, a spus apoi, eu voi stinge acum lumina, iar voi veți face ceea ce fac toate ființele pe întuneric...

— Adică, ne vom jigni unul pe celălalt! După care vom adormi! a strigat Nimrod cu vocea unui copil cât se poate de treaz.

— Poți s-o chemi pe mami să ne spună somn uşor? l-a rugat Liri (Mereu le spun înainte de culcare: „Vise de aur, vise de argint, vise de petrol", iar după fiecare urare, le dau câte o sărutare).

— Da, sigur, a spus Eviatar. O chem imediat.

Când am intrat în dormitor, el a ieşit, iar umerii ni s-au atins uşor. Pare un lucru atrăgător, însă adevărul e că Eviatar e atât de slab, încât umărul lui ascuțit aproape m-a înțepat.

Copiii, în schimb, erau la fel de moi şi delicați ca de obicei. Astea sunt momentele preferate ale zilei, ştiai? Mă întind lângă fiecare din ei. Întâi mă cuibăresc lângă Nimrod, acoperindu-mă cu pătura lui, după care mă strecor lângă Liri. Ne mângâiem, ne sărutăm, vorbim. Lui Nimrod îi place să-l masezi între umeri. Lui Liri îi place s-o mângâi pe păr. Şi amândurora le place să le mângâi gâtuțurile cu vârful nasului.

Dacă îmi permiți un moment de autoapreciere, cred că unul dintre lucrurile cu care mă mândresc cel mai mult în calitate de mamă este acela de a-i fi învățat pe copiii mei că primul şi cel mai la îndemână mod de a-ți arăta dragostea este prin intermediul atingerii. Îi privesc în timp ce îşi iau la revedere de la alți copii. Ei sunt mereu aceia care inițiază

îmbrățișarea. Uneori, este chiar amuzant, deoarece copilul celălalt nu înțelege ce se dorește de la el, iar Liri ori Nimrod rămân cu brațele ridicate în aer; și cu toate astea, o astfel de imagine reușește întotdeauna să-mi umple inima de bucurie. De ce? Fiindcă măcar în această privință am reușit să rup lanțul; bunica nu o îmbrățișa niciodată pe mama, iar mama nu m-a îmbrățișat niciodată pe mine. Dar eu o îmbrățișez pe Liri. Iar ea își va îmbrățișa fiica.

*

Chiar înainte să adoarmă, Liri m-a întrebat dacă Andreea poate rămâne peste noapte la noi. Îi este frică să se întoarcă acasă pe întuneric, mi-a explicat ea, pentru că sunt mulți scorpioni pe străzi la ora asta.

— Nicio problemă, i-am zis.

— O anunți tu pe mama ei? a întrebat Liri.

Responsabilă, ca de obicei. Așa cum este întotdeauna fratele cel mare. Ca mine.

— Da, i-am promis.

Nimrod nu a spus nimic, deși, judecând după ritmul respirației lui, nu adormise încă. Să-ți spun un lucru interesant. Poate să smulgă cu repeziciune tot felul de obiecte din mâinile surorii lui, să-i mâzgălească manualele și caietele cu marker permanent, s-o tragă de păr și să-i îngâne fiecare cuvânt, doar pentru a o scoate din sărite.

Dar niciodată nu a făcut haz de Andreea. Din când în când, și numai dacă Liri nu e în preajmă, se apropie de mine și mă întreabă aproape în șoaptă:

— Andreea nu există, nu-i așa? Nu e decât în imaginația lui Liri, am dreptate?

*

Clinchetul soneriei s-a auzit la mai puțin de jumătate de oră după ce copiii adormiseră. Eviatar tocmai clătea vasele și le așeza în mașina de spălat. M-am ridicat, cu intenția de a deschide ușa, ca și cum nimic nu s-ar fi

întâmplat. Dar el s-a grăbit spre mine, tăindu-mi calea şi făcându-mi semn să tac, cu degetul apăsat pe buze. Apoi s-a lipit de uşă, privind prin gaura vizorului. A luat o foaie de hârtie şi a scris: „Ei sunt. Spune-le că îți cauți cheia". Aşa am făcut. Asta şi o mulțime de zgomote, dând impresia că într-adevăr căutam ceva. Între timp, el a deschis uşile glisante şi a ieşit pe balcon. I-am făcut semn să aştepte puțin şi i-am scris pe hârtie: „Vecinii de vizavi sunt plecați în străinătate. Sari peste balustradă, în balconul lor, iar apoi ascunde-te în căsuța copiilor, de la locul de joacă". După care am deschis uşa. Am scos lanțul cu bună ştiință, lăsând impresia unei persoane care nu are nimic de ascuns, am zâmbit larg şi am spus:

— Bună seara! Cu cine am onoarea? (Era chiar bună, pe cuvânt). Tipii care-l căutau erau mici de înălțime, dar ceva din felul în care erau tunşi le trăda violența. Unul dintre ei purta un tricou alb, mulat, cu mâneci scurte şi avea o bărbie lată. Celălalt avea un tricou negru şi bărbie ascuțită.

— Îl căutăm pe Eviatar Gat, a spus cel cu bărbie ascuțită.

— Cred că ați făcut o greşeală, am zis. Aceasta este locuința lui Asaf Gat.

— Ştim, doamnă, a răspuns el.

Şi au început amândoi să se învârtă prin casă, deschizând uşă după uşă.

— Scuzați-mă, ce anume vă închipuiți că faceți? am întrebat înfuriată.

M-am luat după ei. Am încercat să-i opresc.

— În casa asta locuiesc copii! Nu puteți să intrați aşa, pur şi simplu...

Ei mă ignorau (Abia mai târziu am înțeles cât de înfricoşătoare era ignorarea aceea a lor), continuând să-l caute pe Eviatar. Pe sub fotolii. În spațiile de depozitare de

sub tavan. Au deschis uşile dulapurilor din bucătărie, au verificat printre cămăşile din şifonier şi au împrăştiat pe podea toate hainele murdare din coşul de rufe. Să nu-ți imaginezi că n-am protestat, că nu i-am amenințat că sun la poliție, le-am făcut până şi o poză cu telefonul. Pur şi simplu, nu le-a păsat de nimic.

Nimrod şi Liri au continuat să doarmă pe parcursul întregii percheziții. Chiar şi atunci când cei doi au aprins becul în camera lor. Chiar şi când au deschis uşile şifonierului lor (Din punctul ăsta de vedere, slavă Domnului, chiar că seamănă cu Asaf: poate să tragă cu tunul lângă ei, că nu se trezesc). Mă gândeam că dacă vreunul dintre nenorociții aceia ar fi îndrăznit să se atingă de copiii mei, aş fi pus în aplicare ceea ce am învățat la cursul de autoapărare, şi deja îmi încordasem piciorul pentru a lovi testiculele individului îmbrăcat în alb, dar au terminat repede cu verificarea camerei copiilor. Ca şi cum nici lor nu le-ar fi făcut nicio plăcere să se afle acolo.

În cele din urmă, şi ei au deschis uşile glisante şi au ieşit pe balcon. Întotdeauna când descriu astfel de momente, oamenii spun: „Mi-am ținut respirația”. Dar eu nu mi-am ținut respirația, în schimb, degetul mare al mâinii mi-a încălecat indexul şi a început să-l lovească uşurel, aşa cum mi se întâmplă de fiecare dată când sunt stresată.

Au rămas clipe lungi pe balcon, după care au revenit în salon. Cel îmbrăcat în tricou alb a spus:

— Ne cerem scuze pentru deranj (Pe cuvântul meu că a zis „Scuze”). Se pare că am avut informații greşite.

Cel îmbrăcat în tricou negru şi-a îndreptat către mine bărbia ascuțită şi a zis:

— Sfatul nostru, doamnă, în cazul în care Eviatar Gat ar ajunge din întâmplare aici, e să nu-l primiți în casa dumneavoastră. Lucrul ăsta nu v-ar aduce decât necazuri. Doar aveți copii, n-ar fi păcat?

— Faceți curățenie în urma voastră, am zis eu.

— Ce?! au întrebat, privindu-mă şocați.

— Mi-ați întors toată casa cu susul în jos, acum faceți curățenie în urma voastră, m-am încăpățânat eu.

*

N-au făcut curățenie. Nici nu le-am zis, de fapt, asta. Dar nu-i aşa că ar fi fost extraordinar dacă aş fi făcut-o? Pentru că, în timp ce-ți scriu scrisoarea aceasta, îmi tot vine să-ți povestesc ceea ce s-ar fi putut întâmpla, nu ceea ce s-a întâmplat cu adevărat. Deocamdată mă abțin, dar vreau să te avertizez: Nu ştiu câtă vreme voi putea ține situația sub control.

*

Exact asta am stabilit şi cu Eviatar în discuția pe care am purtat-o în şoaptă, din balcoane diferite, imediat după ce indivizii respectivi au urcat în maşina lor şi s-au făcut nevăzuți (cu bufnița stând pe o creangă din apropiere, fără să spună nimic, dând însă limpede de înțeles că nu era de acord): Nu putea rămâne la noi sub nicio formă şi cu niciun chip. Ar fi fost mult prea complicat. Voi deschide pentru el apartamentul vecinilor, cu cheia pe care mi-au lăsat-o înainte de a pleca în străinătate, iar acolo se va putea ascunde până când era pregătită ambarcațiunea care ar fi trebuit să-l ducă în Cipru. Asta dacă nu cumva vreunul dintre cei doi indivizi s-ar fi întors să percheziționeze întreaga clădire, caz în care ar fi fost nevoit să plece de acolo.

— Sigur că da, a zis el.

— Te avertizez din capul locului, am spus, apartamentul vecinilor mei e puțin mai ciudat.

— Nicio problemă, nu mă aflu tocmai în poziția de-a o face pe mofturosul, a răspuns (Şi acum te întreb eu pe tine, în calitate de expertă în cinematografie: Crezi că într-adevăr e ceva sexy la persoanele care-şi păstrează simțul umorului

în situații tensionate sau doar credem asta din cauză că tipii bine din filme se comportă întotdeuna astfel?).

Vecina de deasupra, o judecătoare pensionată, şi-a deschis chiar atunci obloanele. Nu de tot, dar în mod evident le-a mişcat. Asta era tot ce-mi mai lipsea acum, mi-am spus speriată, ca un reprezentant al sistemului judiciar (ieşit la pensie, dar având încă sigur anumite legături) să observe ceea ce se întâmpla chiar sub nasul ei. I-am făcut semn lui Eviatar să aştepte, după care m-am grăbit să descui pentru el apartamentul vecinilor de vizavi.

*

Apartamentul vecinilor de vizavi era plin de ceasuri de perete.

Când spun „plin”, vreau să spun că gemea, pur şi simplu, de ceasuri. Au ceasuri în salon. Şi în toate celelalte camere. Chiar şi pe holuri. Practic, nu există în casa lor niciun spațiu, oricât de mic, în care să nu se audă ticăitul unui ceas. Sunt agățate unul de celălalt, la distanțe foarte mici.

Totul începuse de la colecția privată a tatălui. Iar mama – ea vorbeşte despre asta ca şi cum ai vorbi despre mobila pe care o cumperi de la IKEA, ca şi cum ar fi un lucru perfect normal – mi-a povestit că le adusese cu el în primul lor apartament, şi de atunci îmbogățise anual colecția cu câteva piese.

Nu ştiu dacă reuşesc să-ți ofer o imagine despre cât de nebunească e întreaga situație. Nu au nici măcar un tablou sau o fotografie pe pereți. Numai ceasuri, lângă ceasuri, lângă ceasuri. Ceasuri rotunde şi ceasuri eliptice, ceasuri cu cifre romane şi ceasuri fără cifre, ceasuri cu cuc şi ceasuri cu pendulă, ceasuri care indică ora aici şi ceasuri care indică ora dincolo. Şi toate ticăie fără oprire, în fiecare colț al casei, în fiecare secundă. Tic-tac. Tic-tac. Din câte se pare, ei sunt obişnuiți cu asta, însă de fiecare dată când

intru acolo, mie îmi zvâcnesc timpanele din cauza ticăitului.

În familia lor sunt patru copii. Fiica lor cea mare are optsprezece ani. Fiul cel mai mic are şase ani.

Mă întreb cum e să creşti cu conştiința faptului că timpul trece.

Şi e foarte amuzant faptul că sunt o familie cât se poate de liniştită. Solidă. Îți poți imagina? Cu excepția acestui fetiş cu ceasurile, sunt oameni complet respectabili. Fără cusur.

Chiar şi vacanța anuală şi-o petrec în acelaşi loc. Creta. Şi durează mereu exact zece zile. Îmi lasă cheia ca să intru la ei o dată la două zile şi să le aerisesc locuința. Ceasurile trebuie să respire, mi-a explicat mie odată tatăl (Jur că aşa mi-a spus).

În general, atunci când mă duc să aerisesc apartamentul, mă învârt puțin prin casă, căutând ceasurile noi care au fost adăugate colecției şi montate în camerele intime, în care nu intră decât membrii familiei. Uneori, poți face legătura între anumite ceasuri şi diferite etape ale vieții: în camera fiului cel mare a apărut la un moment dat un ceas ale cărui limbi aveau forma picioarelor unei femei. Alteori, legătura este una obscură: Ce-ar putea însemna faptul că în camera fiicei, care în curând va fi femeie în toată firea, toate ceasurile au mecanismele la vedere?

În orice caz, de data aceasta, n-am mai avut timp pentru ceasuri. Nici măcar n-am aprins lumina.

I-am spus lui Eviatar:

— Să nu deschizi uşa nimănui. Cu niciun chip. Îți voi aduce de mâncare mâine la prânz, iar ca să mă recunoşti, voi bate de trei ori în uşă, pauză, după care încă de două ori.

— Mulțumesc, a spus el. Îmi pare atât de rău pentru...

Buza de jos îi tremura din nou.

— Ai timp să-ți pară rău mâine, la prânz, am zis

tăindu-i vorba.

*

Noaptea am visat că noi două, tu şi cu mine, ne plimbam pe bulevardul principal din Granada. Comercianții ne devorau din priviri în timp ce treceam prin dreptul magazinelor lor. Mi se pare că privirile lor stăruie mai mult asupra mea decât asupra ta, iar lucrul acesta mă umple de fericire, dar chiar atunci, Rami Leider, comandantul meu din armată, apare în fața noastră şi ne spune că trebuie să părăsim oraşul cât mai repede cu putință, deoarece un război civil are să izbucnească în ziua următoare. Încerc să mă cert cu el, să-i spun că sunt ani întregi de când nu s-au mai auzit focuri de armă în zonă, dar el îşi susține punctul de vedere şi are încredere în propriile surse, după care ne conduce la autogara centrală. Doar că în momentul în care autobuzul iese din oraş, îmi aduc aminte că mi-am uitat puloverul norocos la hotel, puloverul în carouri pe care mi l-am cumpărat din piața hoților. Îl vreau înapoi cu orice preț, aşa încât mă ridic, pregătindu-mă să cobor, dar fața ta, Neta, se albeşte dintr-odată, asemenea feței bufniței, şi mă tragi cu putere înapoi lângă tine, spunându-mi că e prea târziu să mă întorc acolo şi că nu am de ce să-mi fac griji, Andreea va lua puloverul în locul meu.

*

La ora şapte şi jumătate dimineața, eram deja la uşa vecinilor. Ştiam că nu era bine. Ştiam că era periculos. Dar copiii voiau, ceruseră să-l vadă pe unchiul Eviatar. Fiecare în felul lui: Liri s-a întors în pat, izolându-se în spatele unei fortărețe de perne şi, de sub plapuma groasă, mi-a spus încetişor că ea şi Andreea nu aveau să iasă de-acolo până când nu se întorcea unchiul Eviatar. Nimrod stătea în mijlocul sufrageriei şi striga:

— Unchiule Eviatan! Unchiule Eviatan!

Liri l-a corectat, urlând din camera ei:

— E Eviatar, prostule!

Iar Nimrod i-a strigat, la rândul lui:

— Ba tu eşti proastă!

Stăteam întrei ei, cu hainele atârnându-mi pe braţe, de parcă aş fi fost un umeraş, şi ştiam exact ce aveam de făcut. Doar făceam asta de zeci de ori, în fiecare săptămână: să-mi încordez muşchiul responsabil cu stabilirea limitelor, pe care fiecare părinte îl are, situat undeva puţin mai jos de diafragmă, şi să spun pe un ton lipsit de echivoc:

— Trezirea! Imediat! Nu e niciun unchi Eviatar! Trebuie să ne grăbim să ajungem la şcoală. Dacă nu vă ridicaţi chiar acum...

Dar pentru prima dată în şapte ani de zile, nu mi-a ieşit. Am încercat să-mi încordez muşchiul. Dar el, pur şi simplu, nu mi-a răspuns (Cât de ciudat este faptul că uneori îi comanzi trupului-suflet să facă un lucru, iar el pur şi simplu refuză să-ţi asculte ordinele).

*

Aşa că m-am dus la vecinii de vizavi. Şi am ciocănit de trei ori, pauză, apoi de încă două ori. Eviatar mi-a deschis privindu-mă confuz, ca şi cum ochii lui nu s-ar fi decis încă ce expresie să adopte în ziua respectivă, după care a spus:

— Bună dimineaţa.

— Bună dimineaţa, am zis la rândul meu. Eu... am nevoie de ajutorul tău.

*

În numai cincisprezece minute, erau deja îmbrăcaţi, pieptănaţi şi spălaţi pe dinţi. Iar în ghiozdanul fiecăruia dintre ei aştepta sendvişul cerut. Printre toate astea, Evi-Popins a reuşit să facă şi pe „copacul” pentru Nimrod (Stătea în mijlocul sufrageriei, cu umerii plecaţi, cu braţele întinse ca nişte ramuri, invitându-l pe Nimrod să se caţere în vârf) şi să se joace împreună cu Liri şi Andreea. Dar important nu este ceea ce făcea cu ei, ci felul în care o făcea.

Era implicat total. Ca şi cum n-ar fi avut pe urme nişte recuperatori dubioşi. Ştii ceva, nici măcar ăsta nu era cel mai important lucru (Lucrurile mi se clarifică şi mie în timp ce scriu, îmi cer scuze dacă par confuză), cel mai important lucru este faptul că şi-a dat seama (Cum? Atât de repede?) care sunt principalele probleme ale copiilor mei: mişcarea dintr-un loc în altul. Din sufragerie în baie. Din baie în bucătărie. Din bucătărie la uşa de la intrare. Ei se blochează în fiecare dintre aceste puncte. Încremenesc. Dar Eviatar a găsit modalitatea de a-i plimba dintr-un loc în altul, fără ca ei să observe măcar lucrul acesta. Eu stăteam deoparte şi priveam toate astea, simţind (nu neapărat în ordinea asta): că nu aveau nici cea mai mică nevoie de mine, că puteam să respir un pic, în sfârşit, puteam să respir puţin după toţi acei ani, că eram atât de obişnuită să trăiesc într-o continuă stare de tensiune, încât îmi era greu să mă relaxez, că ceva înăuntrul meu începea să freamăte când îl priveam pe Eviatar – un freamăt uşor, precum bolborositul apei înainte să dea în clocot, un fior blând deocamdată, dar care îţi dă de înţeles că vor urma şi altele, mult mai puternice. Aveam să mai aud de el şi în cursul acelei nopţi.

*

Înainte să deschid uşa pentru a ieşi din casă împreună cu copiii, s-a aplecat deasupra lui Liri şi i-a spus:

— Nu uita de înţelegerea noastră!

(„Deja au propriile înţelegeri?” m-am întrebat surprinsă.)

Liri a dat din cap. Cu o mică ezitare.

— Dacă Mica spune că nu vrea să se joace cu tine în pauză, a insistat Eviatar, ce-i spui?

— Numai tu ai de pierdut.

— Şi ce înseamnă asta?

— Că sunt o fetiţă extraordinară în toate privinţele, iar cine se joacă cu mine nu are decât de câştigat?

— Şi ce înseamnă că nu are decât de câştigat?

— C-o să se distreze.

— Foarte bine. Iar tu, a zis el întorcându-se către Nimrod, bate palma. Tare. Mai tare. Cel mai tare. Şi acum dă-mi o îmbrăţişare. Puternică. Şi mai puternică. Cea mai puternică.

— Mami, unchiul Eviatar poate să vină cu noi... te rog, te rog? s-a tânguit Liri.

— Nu, prinţesă, i-a spus el înainte ca eu să fi apucat să bâlbâi un răspuns, nu pot.

Eram sigură că ea va protesta. Că va da din mâini (Liri are obiceiul să-şi ridice mâinile în aer şi să se lovească apoi cu ele peste şolduri), dar probabil că ceva din tonul vocii lui a făcut-o să-şi dea seama că lucrul acesta nu-i va ajuta la nimic. Aşa că s-a limitat doar la a-l îmbrăţişa încă o dată. Apoi, încă o îmbrăţişare lungă, în numele Andreei. În cele din urmă, s-a îndreptat de spate şi a spus:

— Unchiule Eviatar, eşti chiar drăguţ!

*

Întorcându-mă din parcare, am luat ziarul din cutia poştală. Chipul lui Eviatar mă privea din colţul primei pagini, mai tânăr decât era în realitate. Un titlu scurt îi îndruma pe cititori către suplimentul economic: „Gurul imobiliarelor a dispărut. Clienţii şi poliţia, pe urmele lui". Am început să citesc stând în picioare. Iar în momentul acela, am avut vaga senzaţie că cineva mă privea, aşa încât am luat ziarul şi am intrat în casă.

Articolul nu prezenta niciun detaliu pe care el să nu mi-l fi spus deja.

Ideea este că povestea era prezentată dintr-un punct de vedere complet diferit (Ai vrut judecată morală? Ascultă aici):

Punctul de vedere al clienţilor lui.

Am impresia că noi (fete crescute în Ierusalim şi

educate la Colegiul Universității Ebraice) ne raportăm la bani şi la sentimente ca la două lucruri complet diferite. Sunt lucruri pe care le facem pentru bani şi sunt lucruri pe care le facem pentru că anumite sentimente şi emoții ne cer asta. Greşit. Banii *sunt* sentimente. Banii înseamnă anxietate. Înseamnă stimă de sine. Invidie. Pentru că atunci când cineva îți încredințează banii lui, transferă asupra ta toată munca grea care l-a adus în poziția de a câştiga toți banii aceia, toate umilințele dureroase pe care a fost nevoit să le îndure şi toate micile compromisuri pe care a trebuit să le accepte pe parcursul acelui drum. Şi, într-un fel sau altul, lucrul acesta îl face nu mai puțin vulnerabil decât dacă ar fi fost îndrăgostit de tine.

Am citit acolo despre doi pensionari din Hadera, de exemplu, care îi încredințaseră lui Eviatar toate economiile lor, iar acum nu ştiau nici măcar cum vor reuşi să-şi plătească facturile la începutul lunii următoare. Fuseseră fotografiați şezând la o masă de bucătărie şi ținându-se de mână. Dar gestul lor nu părea deloc unul romantic. Părea că se țineau cu putere unul pe celălalt, ca şi cum ar fi fost în pericol să se înece.

Mai era prezentat un cuplu cu trei copii din Kiryat Ono, care susținea că începând cu săptămâna următoare era nevoit să-şi retragă copiii de la grădiniță şi de la şcoala pregătitoare, neştiind cum avea să le explice micuților acest lucru. Ce îi spui unui copil pe care-l desparți brusc de toți prietenii lui? Că părinții tăi sunt nişte fraieri şi că acum tu plăteşti prețul pentru asta?

Mai era şi povestea proprietarului unei firme de transporturi, care achiziționase două microbuze cu banii pe care credea că-i avea de luat de la Eviatar şi care se afla acum în situația de a-şi concedia muncitorii – care, la rândul lor, aveau acasă guri de hrănit – pentru a reduce cheltuielile.

Cu toții aveau, în linii mari, aceeaşi poveste: o recomandare venită din partea unui prieten, care dusese apoi la o întâlnire particulară cu Eviatar, după care acesta din urmă găsise o proprietate potrivită pentru ei. Rapoarte clare şi îngrijite (nu ca acelea de la bănci) trimise prin poşta electronică o dată la trei luni. Câştiguri foarte frumoase. Pe hârtie. Iar apoi, în ultimele săptămâni, tot felul de semne care le stârniseră suspiciuni: Secretara fusese schimbată. Mesajele lăsate la noua secretară nu ajungeau la destinatar. Raportul ajungea cu o întârziere de două zile.

— Şi tot nu ne-am dat seama că ne rostogoleam la vale, spuneau pensionarii cu o uimire care-ți frângea inima, pentru că ne-a făcut o impresie atât de bună.

— Zece ani de muncă duşi pe Apa Sâmbetei, spunea cuplul cel tânăr.

Ofițerul de poliție cerea ajutorul populației pentru găsirea lui Eviatar, adăugând că acela era cel mai serios caz de fraudă pe care îl anchetase pe parcursul ultimilor ani.

Oribil, nu-i aşa? Dacă era vorba de intriga unui film american, m-aş fi dus cu ziarul în apartamentul vecinilor, l-aş fi aruncat cu furie în fața lui Eviatar, forțându-l să recunoască faptul că a reuşit să facă toate cele şapte păcate dintr-o singură lovitură, şi să-i întorc spatele chiar şi după ce cădea în genunchi în fața mea, şi să-i spun:

— Sunt lucruri peste care mi-e, pur şi simplu, imposibil să trec.

Sau:

— Nu vreau să am nicio legătură cu un nenorocit ca tine.

În schimb, am mers în apartamentul vecinilor pentru a-l înştiința că şi poliția se află pe urmele lui.

*

Dar înainte de asta, m-a sunat Asaf.

În convorbirile internaționale există întotdeauna la

început un fel de întârziere, însă de data aceasta, decalajul a fost unul foarte mare.

— Ai văzut ziarele? m-a întrebat.

— Da, am răspuns.

— Ştii că m-a sunat alaltăieri, idiotul? Mi-a zis că a dat de necaz. Că are nevoie de bani. I-am închis telefonul în nas. Îți dai seama? Voia să mă amestece şi pe mine în povestea asta! Imaginează-ți ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi acceptat să-l ajut. Poliția ți-ar fi bătut chiar în momentul ăsta la uşă.

— Pare să aibă într-adevăr probleme foarte mari, am zis.

— Ştii ceva? Culege ce-a semănat, a spus Asaf.

— Da, am încuviințat.

— Este exact stilul lui – Asaf fierbea de furie –, să le vândă oamenilor iluzii. Şi să-şi ia tălpăşița când se-mpute treaba.

— Toată țara e pe urmele lui acum, am zis.

— Şi sper să-l prindă. Şi să-l bage-n închisoare pentru mulți ani de acum înainte. Să-i fie învățătură de minte. Ştii ceva? Toate astea nici măcar nu-i vor fi învățătură de minte. Omul ăsta e o cauză pierdută.

— Nu există cauze pierdute, am spus.

— Ce, îi iei apărarea?

— Nu, am ripostat speriată, de ce i-aş lua apărarea? A distrus viețile clienților lui.

— Exact. Acum câteva minute am vorbit la telefon cu mama. Îi vine să intre în pământ. După cum o cunosc, nu va mai ieşi săptămâni întregi din casă. Aşa a fost dintotdeuna. El dădea mereu de necaz şi ne făcea de ruşine, după care eu eram acela care mergea la cumpărături, pentru ca mama să nu fie nevoită să dea nas în nas cu vecinii. Îți dai seama cum e să fii un copil de zece ani, nevoit să înfrunți privirile tuturor clienților din băcănie ațintite

asupra ta şi să fii sigur că *tu* eşti de vină pentru că se uită la tine aşa, fiindcă ceva nu este în regulă cu *tine*?

— De-asta vă purtați aşa unul cu celălalt?

— Şi de-asta.

— Nu mi-ai povestit niciodată despre episodul ăsta cu băcănia...

— Şi mai are tupeul să-mi dea telefon; câtă nesimțire. Incredibil!

— Oamenii fac tot felul de lucruri când sunt încolțiți...

— Îi iei din nou apărarea?

— Nu...

— Las-o baltă, sunt nervos şi mă răzbun pe tine. Toată dimineața n-am făcut altceva decât să răspund la întrebări. Ca şi cum aş fi purtătorul lui de cuvânt. Oamenii ştiu că sunt fratele lui, îți dai seama. Citesc şi ei aceleaşi ştiri ca mine.

— Nu-ți face griji. Este doar o furtună care va trece.

— Da, ai dreptate.

— Şi e mai bine că toate astea se întâmplă cât încă eşti în străinătate. Acasă ți-ar fi fost mult mai dificil.

— Bună remarcă. Eşti tare isteață, iubito. Îmi e dor de tine.

— Când te întorci?

— Poimâine dimineață.

— Nu spuneai că te întorci mâine?

— Ba da, însă a apărut în ultima clipă o întâlnire urgentă, cineva care ne-ar putea ajuta să...

— OK, ne vedem poimâine.

*

Iar acum, încă o scurtă pauză pentru o nouă lecție din seria „Teoria moralității" (Imaginează-ți postul de radio al armatei, emisiunea Universitatea în direct, o doctorandă tânără a cărei voce nazală tremură din pricina emoției de a vorbi pentru prima dată în direct la radio):

— Subiectul pe care-l dezbatem astăzi ne impune să facem distincția între moralitatea universală, tradusă prin comportamentul individului față de oamenii cu care vine în contact prin intermediul profesiei şi al relațiilor sociale, şi moralitatea particulară, tradusă prin comportamentul individului față de oamenii apropiați lui, prieteni, rude sau asociați. Ne-am aştepta să existe o coerență între cele două tipuri de moralitate, însă, în practică descoperim că adesea ele se exclud unul pe celălalt şi că suntem obligați să alegem: Care dintre cele două este mai importantă pentru noi? Care este mai valoroasă, din punctul nostru de vedere?

*

La naiba! Cât de mult efort depun pentru a te convinge că sunt în regulă, Neta, că nu m-am schimbat. Că în ciuda a tot ceea ce-ți povestesc aici (şi-ți voi mai povesti), sunt aceeaşi Hani pe care o cunoşti.

Şi cât de mult efort depun pentru a părea *cool*. Tocmai am citit scrisoarea de la început. Cât de multe paranteze am deschis. Şi cât de multe stratageme am folosit în mod deliberat, tocmai pentru a ascunde faptul că nu mai sunt deloc o tipă *cool*. Am fost înfrântă. De sarcini. De lipsa somnului. De teama că asemănarea dintre Liri şi mama mea nu este doar una fizică. De zilele lungi în care nu schimb nici măcar o vorbă cu un adult, cu excepția conversațiilor matinale cu Asaf, care încearcă mereu să mă binedispună, dar care nu reuşeşte decât să mă facă să mă simt chiar mai pierdută, pentru că, iată, în timp ce el se află într-o continuă mişcare, eu putrezesc singură în casă. Ştiu că oamenii nu recunosc acest lucru, dar să petreci atât de multe ore doar cu copiii te ofileşte, pur şi simplu. Poate că există mame care construiesc machete miniaturale împreună cu copiii lor şi îşi găsesc fericirea în a face asta. Poate că şi tu construieşti machete. Eu nu. Nu suport machetele. Nu suport nici măcar să mă uit la toate

materialele alea creative. În primii doi ani de viață ai lui Liri, găseam ceva încântător în a pune laolaltă piesele unui joc de puzzle. După aceea n-am mai simțit la fel. Există încântare, există momente de fericire, dar, mai presus de toate astea, sunt deja opt ani de când mă simt închisă într-o cuşcă – da, exact aşa –, în cuşca propriei mele dorințe de a reuşi acolo unde mama mea a dat greş, iar între timp, praful trecerii vremii mă acoperă, Neta. Iar eu îi dau voie să mă acopere. Ştiu că asta nu-i decât o metaforă amărâtă, dar şi eu sunt amărâtă. Şi nu mai am puterea de a simula o fericire care nu mai trăieşte înăuntrul meu.

*

Aş fi putut să-ți spun toate astea într-un mod mult mai simplu: A apărut un tip cu ochi verzi. Şi ceva din felul în care se purta cu copiii mei mi-a reaprins cumva dorința.

Da, dorința.

O parte din sentimentele mele pentru Asaf s-au stins din pricina felului în care se poartă cu copiii. Este ca şi cum paternitatea şi atracția sexuală ar ocupa aceeaşi poziție în mintea mea. Sau ca şi cum ar ocupa poziții diferite, conectate prin intermediul unui întrerupător: una o aprinde pe cealaltă. Poate că Freud avea dreptate, atracția sexuală nu este decât o undă a acelei prime dorințe a băiețelului pentru mama lui şi a fetiței pentru tatăl ei. Poate şi faptul că Asaf nu ştie nimic despre bufnițe, pentru că este, pur şi simplu, prea normal pentru a-i putea povesti despre un astfel de lucru, poate că şi asta a ridicat o barieră între noi. În orice caz, faptele vorbesc de la sine: trupul-sufletul meu cântă iar şi iar pe aceeaşi coardă a reticenței atunci când sunt în pat cu Asaf (Asta nu înseamnă că nu ajung uneori la orgasm. Trupul meu ştie. Dar până şi orgasmele mele sunt puțin reticente, înțelegi ceva din ceea ce-ți spun?).

*

Dacă i s-ar oferi posibilitatea (ipotetic vorbind) să dea

o replică la această scrisoare, ar spune acum:

1. Orgasme reticente? What the fuck?

2. Încerc să mă sustrag de la îndatoririle de tată*? Ea este cea care-i ține pe copii lipiți de pieptul ei. Nu-i scapă o clipă din ochi. Din punctul ei de vedere, mereu este ceva în neregulă: În felul în care i-am strâns în brațe. În modul în care le-am legat centurile de siguranță. În felul în care i-am hrănit. A fost dezamăgită de mine încă de la bun început. După care a modelat realitatea în aşa fel încât să corespundă dezamăgirii ei. Deci Eviatar i-a făcut baie lui Nimrod,* big deal*. Şi eu i-am făcut baie lui Nimrod. Şi mi-a plăcut. Chiar foarte mult. Până când a intrat la un moment dat peste noi şi a observat că nivelul apei din cadă era peste limita impusă de ea, după care a început să țipe de-ți spărgea timpanele: că nu se poate baza niciodată pe mine, că înec copilul, ce fel de* tată *sunt. Şi gata. Asta a fost ultima dată când i-am făcut baie lui Nimrod.*

3. Nici de Liri nu-mi dă voie să mă apropii. Nu cu adevărat. E vorba de lucruri mărunte. Precum acela că atunci când îi trimit copilei mesaje din străinătate, ea nu i le arată, după care pretinde că a uitat. Sau când nu o lasă să meargă la culcare puțin mai târziu, ca s-o pot vedea şi eu când mă întorc de la serviciu. Crede că-i fac rău fetiței dacă nu-i respect sufletul sensibil de poetă. Îmi cer scuze, dar prietenii imaginari la o asemenea vârstă nu mai trădează un suflet de poetă, ci o adevărată problemă.

4. Dacă Hani mi-ar fi dat măcar o şansă, aş fi putut fi un tată minunat. Când nu are încotro şi ne lasă singuri pentru câteva ore, ne descurcăm de minune. Dintr-odată, Nimrod – care, apropo, nu seamănă deloc cu Eviatar – mă îmbrățişează. Se cațără pe mine. Iar Liri încetează să mai vorbească despre Andreea, deoarece ştie că eu, spre deosebire de mama ei, nu sunt părtaş la toată nebunia asta. Dar noi nu rămânem aproape niciodată singuri, copiii şi cu

mine. Hani nu are încredere în mine. O stresează foarte tare să stea departe de copii mai mult de câteva ore, are senzația că-i abandonează. Bullshit. *Vrea doar să se asigure că amândoi copiii rămân de partea ei. Vrea ca ei s-o sune pe ea, nu pe mine, atunci când dau de necaz. Vrea ca eu să dau greş măcar într-o privință. Da, acesta este adevăratul meu păcat: faptul că merg la serviciu. Asta o roade, de fapt. Nu călătoriile. Nu felul în care mă comport ca tată. O roade succesul meu. Ea este aceea care a studiat la Colegiul Universității Ebraice din Ierusalim. Ea este aceea care ar fi trebuit să primească un salariu mai mare şi să plece în călătorii de afaceri în străinătate. Dar iată că apare deodată mucosul ăsta din Naharyia, care o depăşeşte în curbă. Cel puțin ar putea să fie un tată groaznic. Aşa încât să se poată simți superioară lui în cel puțin o privință.*

5. Snobismul acesta fin al ei – avea ceva sexy pe vremea când ne-am cunoscut, în facultate. Ceva provocator. Iar confuzia care se ascundea în spatele acestui snobism, nenumăratele transferuri de la un departament la altul în timpul facultății, căutarea nesfârşită, gen Winona Ryder, a acelui lucru special pe care a fost menită să-l îndeplinească şi care ar fi trebuit, la rândul lui, s-o facă foarte, foarte fericită, toate astea o făceau extrem de atrăgătoare. Dar pe vremea când aveam douăzeci de ani.

6. Încă sunt nebun după ea. Ăsta-i adevărul. Dar trebuie să recunosc faptul că e epuizant să trăieşti alături de cineva care-şi doreşte în permanență să se afle altundeva. Care nu e niciodată mulțumit.

7. Şi dacă e să fiu cinstit până la capăt, există un lucru de care mă bucur din plin în timpul călătoriilor mele: o pauză de câteva zile de la sentimentul că nu-i provoc decât dezamăgire. În care să respir un aer curățat de amărăciune.

*

După conversația telefonică pe care am avut-o cu Asaf,

am făcut acelaşi lucru pe care îl fac în fiecare dimineaţă de patru ani încoace: mi-am pus sare pe rana profesională. Adică am răsfoit toate paginile ziarelor, pentru a vedea care dintre logourile create de mine le-au plăcut îndeajuns de mult clienţilor pentru a le păstra şi la care dintre ele au renunţat, din dorinţa de a-şi schimba imaginea. Părea că în cei opt ani care trecuseră, toate companiile hotărâseră să se reinventeze (În loc să se schimbe cu adevărat, companiile preferă să-şi schimbe identitatea). De fapt, dintre toate logourile mele, din toată „moştenirea mea artistică" (halal), nu mai rămăsese decât logo-ul propriei mele companii. În dimineaţa aceea, îl simţeam urlând din colţul de jos al anunţului. Dar în loc să-mi trezească mândria, aşa cum se întâmplă de obicei, mi s-a părut învechit. Stânjenitor de demodat.

Aşa că am lăsat deoparte ziarul şi m-am îndreptat spre şifonier.

N-ar fi potrivit să spun că ştiam că mă îmbrăcam pentru a-l seduce pe Eviatar.

Dar n-ar fi potrivit nici să spun că nu observam că alegeam haine care mă făceau să arăt bine.

Poate că ar fi mai simplu să-ţi descriu cu ce m-am îmbrăcat:

O fustă gri, mulată pe şolduri (Cred că e aceeaşi pe care am îmbrăcat-o când am mers la restaurant în Middletown). O bluză pe care n-o ştii, galbenă, strânsă pe corp, cu nasturi de sus până jos. O pereche de pantofi galben-oranj asortaţi. Cu tocuri destul de joase. Machiaj. Nimic dramatic. O linie de contur pe pleoape şi puţin fard de obraz. Şi lănţişorul cu pandantiv octogonal, accesoriul care, probabil, spune cel mai mult din toată descrierea pe care ţi-am făcut-o, deoarece nu l-am mai purtat de la naşterea lui Liri.

Am bătut la uşă cu o cutie de şniţele încălzite într-o

mână şi cu ziarul în cealaltă.

Nu am primit niciun răspuns. Şi o picătură amară de durere mi-a alunecat pe gât în jos: Ticălosul, a plecat fără să-şi ia la revedere.

Dar, după câteva clipe, uşa s-a deschis.

— Am adormit, a zis el scuzându-se.

— Era şi timpul! am spus zâmbind.

— Da, a răspuns, surâzându-mi la rândul lui. Un surâs hăituit.

Am închis uşa în urma mea. Pe pereți erau chiar mai multe ceasuri decât îmi aminteam, mult mai înghesuite unele într-altele.

El mi-a urmărit privirea şi a spus:

— Tot tic-tac-ul ăsta te înnebuneşte. Îți vine să urli.

— N-ar fi o idee bună, având în vedere situația în care te afli, am spus. Vecina de deasupra te-ar putea auzi. Iar dacă aş fi în locul tău, n-aş vrea să atrag atenția fostei judecătoare districtuale Devora Edelman.

— Mulțumesc pentru informații.

— Se pare că eşti o celebritate, am spus deschizând ziarul şi întinzând prima pagină pe masa din bucătărie. După care m-am aşezat.

Urmăream expresiile care se succedau pe chipul lui în timp ce citea. Căutam semne de stânjeneală. De ruşine. Dar ochii lui au trecut repede pe deasupra rândurilor, părând mai ales a încerca să adune detalii. Să supraviețuiască.

— Spune-mi, ai putea să grăbeşti plecarea spre Cipru? l-am întrebat. Ne pui pe toți în pericol stând aici.

— Nu pot pleca pe lumină.

— Asta nu-i deloc bine.

El a împăturit ziarul, mi l-a întins şi a spus:

— Le voi înapoia banii tuturor acestor oameni. Fiecăruia în parte.

Eu am zis:

— Nu te judec.

El a spus:

— Bineînțeles că mă judeci.

Am zâmbit.

— Ți-e foame?

— Foarte, a zis.

Am luat farfurii şi tacâmuri din bucătărie şi am pus masa pentru amândoi.

El a întrebat:

— Ce-ai zice de o farfurie şi pentru Andreea?

Am izbucnit în râs. Un hohot puternic, surprinzător, eliberator. Niciodată nu îndrăznisem, nu îndrăzniserăm să privim latura amuzantă a poveştii cu Andreea.

Eviatar a spus:

— Ce râs frumos ai! Ar trebui să râzi mai des.

Am tăcut. Nu ştiam ce să spun.

El a zis:

— Poftă bună.

Şi am început să mâncăm.

Mâinile noastre nu s-au atins întâmplător în clipa în care i-am întins sarea. Picioarele noastre nu s-au întâlnit sub masă.

El s-a şters la gură cu un şervețel, apoi s-a uitat fix în ochii mei şi m-a întrebat:

— De ce mă ajuți, Hani?

L-am întrebat, la rândul meu:

— Ce vrei să spui?

Şi el a răspuns:

— Nu eşti obligată s-o faci.

Iar eu am zis:

— Pentru că eşti disperat.

Ori poate am zis: „Pentru că nu mai e nimeni care ar putea să te ajute”.

Ori poate: „Pentru că Asaf n-ar fi vrut să te ajut”.

Ori poate că am tăcut.

Iar el a zis:

— Ştii ceva, i-am telefonat fostei mele prietene. Iar ea mi-a închis telefonul în nas.

— E de înțeles, am spus.

Iar el a zis:

— Da, şi totuşi...

— Cât timp ați fost împreună? am întrebat.

Şi el a răspuns:

— Opt luni.

Mi-am dat capul pe spate şi am început să râd.

El a zis:

— Nu-i frumos să râzi de mine.

— Nu râd de tine, am spus, râd cu tine...

Şi el a spus:

— Ce să-i faci, nu prea mi-a ieşit lucrul ăsta. Cu femeile, vreau să zic.

Iar eu i-am răspuns:

— Atunci poate încerci şi cu bărbații?

Sau poate am zis: „Păcat, pentru că ai fi fost un tată grozav".

Sau poate am tăcut.

(Nu încerc să fac pe deşteapta, Neta. Pur şi simplu, nu-mi mai amintesc ce am spus. Şi ce aş fi vrut să spun. Ce s-a întâmplat şi ce aş fi vrut să se întâmple. Jur pe viața mea.)

— Ştii... mi-a zis, muşcându-şi buzele.

— Ce anume? am întrebat, aplecându-mă uşor în față.

— Nu-i nimic, a spus.

— Dintre toate lucrurile pe care mi le-ar putea face cineva, pe ăsta îl urăsc cel mai tare, am zis.

M-am lăsat pe spate. Mi-am încrucişat brațele. M-am încruntat. Mi-am scos tot arsenalul de gesturi dezaprobatoare.

— Bine, a zis el alarmat, având în vedere faptul că sunt şanse mari să nu te mai văd niciodată de azi înainte, de ce mi-ar păsa dacă ți-aş povesti despre asta?

— Despre ce?

— Dar e stânjenitor, te previn, a zis, îndreptând spre mine degetul arătător.

— Nu mă amenința, am spus.

Sau poate am spus: „Nu sunt uşor de stânjenit”.

Ori poate: „Ascult”.

Ori poate nu am spus nimic.

El şi-a întors privirea de la mine, către unul dintre ceasurile de perete. Părea că nu avea de gând să-mi povestească. Dar apoi...

— Când tu şi Asaf ați început să ieşiți împreună, a zis fără să se uite la mine, ați venit la Naharyia, să petreceți ziua de *shabat*. Asaf nu mai locuia pe atunci cu noi, aşa că m-a rugat să eliberez camera mea, pentru ca voi să aveți unde dormi.

— Îmi aduc aminte, am intervenit. Aceea a fost prima dată când Asaf m-a dus acasă la părinții voştri.

— Da, exact. Ați vorbit despre Katiuşe[18]. Voiai să ştii cum e să trăieşti în permanență sub amenințarea Katiuşelor.

— Aşa e!

— În fine, n-are importanță. După masă m-am dus la pubul kibbutzului Evron. Mergeam des acolo când eram în armată. Am băut puțin. Am dansat. M-am giugiulit cu o fată de la bar. Îmi aduc aminte că a fost atât de ciudat, fiindcă nu mi se scula. Iar ea arăta trăsnet. Şi mie, pur şi simplu, nu mi se scula. M-am gândit că probabil era din pricina alcoolului. Aşa că în loc să merg cu ea acasă, i-am dat

---

[18] Aruncător de proiectile construite în Uniunea Sovietică şi folosite pentru prima dată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

întâlnire sâmbătă seara şi m-am întors acasă. Eram puțin băut, cum s-ar zice, abia dacă am reuşit să bag cheia în yală. După ce am intrat în casă, m-am dus, ca de obicei, direct în camera mea şi am deschis uşa.

— Vai...

— Tu... erai culcată în pat, lângă fratele meu. Şi erai... atât de...

— Stai un pic, eram dezbrăcată?

— Aaa...

— Eram sau nu dezbrăcată?

— Nu complet. Aveai cearşaful între picioare... unul dintre picioare îți era acoperit, iar celălalt, nu.

— Şi partea de sus?

— Aproape totul era la vedere.

— Vai de mine...

— Fereastra era deschisă şi prin ea se vedea o lună plină, sau aproape plină, iar lumina intra în cameră şi-ți mângâia trupul, şi, pur şi simplu... pur şi simplu, am rămas încremenit acolo, sufocat de atâta frumusețe.

— Nu exagera.

— Nu exagerez. Problema este că, la un moment dat, tot aerul pe care-l ținusem prizonier înăuntrul pieptului meu a izbucnit dintr-odată, năvălind afară şi scoțând un sunet asemănător cu un geamăt, trezindu-l din somn pe Asaf.

— Aoleu!

— Am ieşit repede din cameră, fiind sigur că avea să vină după mine. Dar nu a venit. Abia a doua zi – tu şi mama erați în bucătărie – m-a prins în timp ce ieşeam de la baie, m-a izbit de peretele de pe hol şi mi-a spus că sunt un pervers. Şi că dacă îndrăznesc să mă apropii de tine sau să-ți vorbesc, mă va omorî.

— Lui Asaf nu-i stă în obicei să se comporte astfel.

— Avea în mână un briceag. I-a scos lama, apăsându-

mi-o pe gât, după care mi-a zis: „Hani e femeia vieții mele. E femeia cu care vreau să mă însor. Dacă mi-o iei şi pe ea, s-a sfârşit cu tine”.

— Chiar nu pare genul lui Asaf.

— Este acea latură a lui pe care tu n-o cunoşti, Hani. Eu, din păcate, o cunosc foarte bine. Din cauza asta... am luat în serios tot ceea ce mi-a spus. Mi-am făcut bagajul şi am minţit că fusesem convocat la unitate.

— Nu-mi aduc aminte de asta...

— Bine, nu reprezentam absolut nimic pentru tine la vremea aceea. Transparent precum aerul.

— Nu exa...

— E în ordine. Nu-ți cere scuze. E firesc.

*

Deodată, am simţit nevoia să fumez o ţigară. Nu era o simplă dorinţă, ci o nevoie. Am renunţat la fumat la începutul sarcinii cu Liri, iar de atunci, din când în când, mai ales noaptea, am mai simţit ecoul dorinţei de a fuma. Dar nimic mai mult. De data aceasta era o nevoie imperioasă. Degetele îmi luaseră foc. Mi-am adus aminte că vecina în al cărei apartament ne aflam începuse să fumeze afară în ultimul an, pe banca din grădina blocului, iar asta însemna că, probabil, avea un pachet de ţigări pe undeva prin casă.

— Aşteaptă-mă o clipă, i-am spus lui Eviatar. Şi am plecat să caut.

Am găsit unul la birou. Cu tot cu brichetă. Niciodată nu m-am dat în vânt după Winston Light, dar în astfel de situaţii te mulţumeşti cu ce ai. M-am întors în bucătărie şi i-am oferit o ţigară şi lui Eviatar.

— Nu, mulţumesc, a spus. Am terminat-o cu asta. Le inspiră clienţilor ceva nesănătos.

Mi-am aprins ţigara şi am tras primul fum. Am încercat să expir fumul spre el.

Cuvintele acelea, „ceva nesănătos”, au scânteiat înăuntrul conştiinţei mele, asemenea luminiţelor unui motel în drum spre Vegas. O scânteie care se aprinde, apoi se stinge.

— Imaginea aceea a ta, cu cearşaful, a spus el, nu mi-a ieşit din minte ani în şir după aceea.

— Nu cred.

— Sunt cât se poate de serios.

— La fel de serios cum ai fost şi cu clienţii tăi?

— Nu-i cinstit, Hani.

— Nu cred că eşti tocmai omul care ar trebui să hotărască ce e cinstit şi ce nu.

— Bun, nu trebuie să mă crezi, dacă nu vrei. Dar ăsta e adevărul, ce să-i fac? Îmi apăreai în minte în tot felul de situaţii. Îmi cream tot felul de scenarii.

— Scenarii?

*

Mă opresc o clipă. Dintr-odată, simt că roşesc scriindu-ţi toate aceste lucruri. Îmi aduc aminte că pe vremea când lucram la „Octopus” vorbeam foarte mult despre sex. Băieţii se dădeau tot timpul la tine, aşa că aveai multe de povestit. Din când în când veneau şi la mine: băieţi imperfecţi, care se simţeau mai bine în compania unor fete imperfecte.

Îmi aduc aminte că cel mai mult îmi plăceau conversaţiile pe care le aveam după nopţile în care marcam amândouă. Pentru că atunci nu simţeam amărăciunea invidiei. Atunci doar ne împărtăşeam una alteia experienţele din timpul nopţii. Şi bucuria de a descoperi adevărul revoltător: fiecare bărbat o face într-un mod puţin diferit (Dintre toţi, îmi vine acum în minte tocmai Elida, tipul ultraortodox care a început să recite versete din Ghemara în timp ce tu îi sorbeai cuvintele, şi Yoav, studentul la psihologie, care a început să plângă când i-ai mângâiat

părul şi a făcut în aşa fel încât lacrimile lui să cadă direct pe sfârcurile tale, iar acum, pe neaşteptate, mă gândesc că ambele poveşti sunt, pur şi simplu, prea bune şi că poate ai inventat aceste istorioare bizare special pentru a mi le povesti mie. Deşi cred că nu, tu nu eşti mincinoasă ca mine. Eu aş fi capabilă să inventez un Eviatar întreg doar pentru a te impresiona pe tine).

Dar apoi l-ai cunoscut pe Noam. Iar eu, pe Asaf. Iar conversațiile de genul ăsta s-au încheiat. Poate pentru că au devenit mult mai puțin importante. Sau poate că între noi şi bărbații noştri s-a creat o intimitate pe care nu voiam s-o pervertim.

Dacă mă gândesc bine la lucrul acesta, au trecut deja cincisprezece ani de când nu ne-am mai împărtăşit una alteia experiențele sexuale.

Poate din cauza asta mă simt atât de stânjenită acum. Şi îmi este greu să continui.

*

Ştii ceva? O să fac o pauză, pentru a lăsa loc unei amintiri. Poate mă voi simți mai în largul meu scriindu-ți despre un lucru ce s-a întâmplat în trecut.

Ultima dată (înainte de Eviatar) când m-am simțit atât de excitată a fost imediat după înmormântarea lui Nomi.

De fapt, dacă stau să mă gândesc, nu a fost imediat după înmormântare, fiindcă întâi am mers la părinții ei, în Beit Hakerem.

Îmi amintesc biletul funerar lipit pe uşa de la intrarea în clădire. Îmi aduc aminte că stăteam în picioare şi mă holbam la numele ei întreg, iar tu mă împingeai de la spate, să-mi continui drumul. Adică nu mă împingeai, mă atingeai cu blândețe pe spate.

Apoi am intrat în casă, casa aceea care a fost mereu preferata noastră. La mine nu era distractiv, pentru că nu era mama. Deja o luaseră. Iar tatăl meu, oricât ar fi

încercat, nu reuşea să umple spaţiul rămas gol în urma ei. La tine era mama, dar ea căuta mereu motive să te critice. Îmi vine să te iau în braţe când îmi aduc aminte de asta. Cred că în copilărie... adică astăzi, când sunt şi eu mamă, înţeleg cât de multă putere avem, ce poate face o simplă remarcă răutăcioasă de-a noastră... şi nu înţeleg cum, cum ai reuşit să scapi din casa aceea întreagă la minte? Poate că tocmai acesta a fost răspunsul tău? Asta e marea ta victorie asupra lor, Neta? Faptul că eşti atât de normală?

Şi aşa a rămas casa lui Nomi. Cu tatăl-chel-cu-coadă-de-cal, Josh, care avea un magazin pe Ben Yehuda, „Mister Pop", îţi aduci aminte? Cred că nu există niciun om de vârsta noastră în Ierusalim care să nu fi cumpărat de la el măcar o insignă cu Police sau Michael Jackson.

Şi cu mamă-am-fost-la-Woodstock, Barbara, care ne punea să ascultăm discuri cu Santana (Am dreptate?) şi ne învăţa cum să dansăm când vrem să atragem atenţia băieţilor şi cum să dansăm când vrem, pur şi simplu, să dansăm.

Şi amândoi, Barbara şi Josh, stăteau în după-amiaza aceea în salon, bucuroşi să ne vadă intrând, iar Barbara ne-a îmbrăţişat şi ne-a spus:

— Cât mă bucur să vă văd! N-aţi mai venit de mult pe la noi.

Iar îmbrăţişarea ei era mult mai vlăguită decât mi-o aduceam aminte din copilărie. Iar Josh mi-a zis:

— *That was so beautiful*[19], ce ai citit la înmormântare.

Iar eu mi-am înghiţit „mulţumesc"-ul care îmi stătea în gât, pentru că nu era loc de „mulţumesc" în momentul acela, şi Barbara a spus:

— Luaţi loc, de ce staţi în picioare?

---

19 A fost atât de frumos (în engleză, în original).

După care le-a strâns mâinile lui Asaf şi Noam.

— *Nice to meet you, nice to meet you*[20], şi ne-a spus pe un ton ciudat de vesel: Vă iubea atât de mult, ştiţi?

Iar tu ai zis:

— Şi noi am iubit-o, Barbara.

Iar eu am tăcut, gândindu-mă (Mereu trebuie s-o dau cumva în bară, dacă nu cu fapta, atunci cu gândul) că a fost limpede dintotdeauna că prietenia dintre tine şi mine a fost mai puternică, în vreme ce pe Nomi o acceptam cu bucurie, dar şi cu un sâmbure de ironie, pentru că, ce era să-i facem, avea ceva prin care îşi atrăgea batjocura celorlalţi, cu toate florile alea în păr şi pantofii Palladium, cu toţi tipii ăia de care se îndrăgostea şi care nu erau deloc potriviţi pentru ea. Mereu părea că se născuse în deceniul greşit, şi cu toate astea, aveam nevoie de ea, pentru că fără ea am fi fost mult prea ierusalemite, prea obtuze, ca să nu mai spun că fără ea ne-am fi văzut una pe cealaltă mult mai puţin, fiindcă ne întâlneam în casa ei, şi tot ea era cea plină de idei:

— Hai să mergem la festivalul de la Arad, haideţi să rămânem la Eilat după excursia anuală cu clasa, haideţi să mergem pe Sinai, să culegem mere din kibbutzul Menara (Mulţumesc lui Dumnezeu pentru această ultimă propunere. Fără Enrique, voluntarul argentinian, ar fi fost şanse mari să plec în armată virgină, şi ce noroc pe mine să am prima experienţă cu cineva care credea că trupul meu era cel mai frumos lucru pe care l-a văzut în viaţa lui. Chiar dacă o săptămână mai târziu avea să-mi frângă inima).

Fără Nomi nu ne-am fi dus niciunde. Ăsta-i adevărul.

Iar dorinţa ei de a fi prietenă cu noi ne-a făcut să ne dăm seama că există într-adevăr un „noi”. Şi că acest „noi” valora ceva. Şi astfel, într-un mod cât se poate de bizar, în

---

[20] Încântată de cunoştinţă, încântată de cunoştinţă (în engleză, în original).

ciuda faptului că tu şi cu mine eram cele mai bune prietene, Nomi a devenit forţa care ne punea în mişcare, iar în lipsa ei...

Îţi aduci aminte că, la un moment dat, în timpul ceremoniei de *shiva*, ţi-am dat mâna? Iar tu mi-ai luat-o şi ai strâns-o cu putere, făcând, ca de obicei, ceea ce trebuia.

Am simţit atunci că o să mă prăbuşesc, Neta. Că sunt imponderabilă. Ca şi cum în casa lui Josh şi a Barbarei n-ar fi existat podele. Simţeam că viaţa mea, aşa cum o ştiusem până atunci, avea să se încheie odată cu moartea lui Nomi. Şi că din momentul acela avea să înceapă altceva, doar că între mine şi acel altceva se întindea un hău de confuzie (Exact asta simt şi acum: pe marginea hăului înfricoşător de confuzie care atrage după el schimbarea).

Atunci, pe drumul de la Ierusalim, cu puţin înainte de a ajunge la Shaar Hagai, l-am rugat pe Asaf să cotească la dreapta, pe un drum prăfuit, care duce la monumentul aviatorilor. Afară era încă lumină, dar eu nu mai puteam aştepta. I-am spus:

— Trebuie să te simt.

La început, el n-a înţeles. M-a strâns în braţe cu putere. O îmbrăţişare camaraderească. Apoi i-am desfăcut centura de siguranţă. Şi i-am lăsat în jos spătarul scaunului. Asta a înţeles, dar ar fi însemnat ca eu să stau deasupra, şi nu voiam asta. Voiam ca el să mă posede. Mi-am dat chiloţii jos repede, mi-am ridicat rochia şi m-am aşezat înapoi pe scaunul meu, mi-am desfăcut picioarele şi am spus:

— Hai odată!

Există pasiune şi există nevoie. Şi ce s-a întâmlat acolo, în acel Fiat Uno, a fost nevoie. Aveam nevoie de cineva care să mă învingă. Pentru că un om învins nu se mai teme. Unui om învins nu-i mai pasă de confuzie. Stă, pur şi simplu, întins pe scaunul pasagerului, eliberat de orice

responsabilitate. Cu picioarele desfăcute pe bordul maşinii, cu fiori de durere plăcută străbătându-i corpul şi crezând, chiar şi pentru numai câteva clipe, că nimic nu se va schimba, că timpul şi-a încetat mişcarea tăcută către linia de finiş şi că totul poate rămâne aşa cum a fost. Pentru totdeauna.

*

Apropo, după toate calculele, în seara aceea, în maşină, am conceput-o pe Liri. Deşi nu poţi fi niciodată sigur în această privinţă. Şi e şi puţin prea simbolic.

*

— Da, a zis Eviatar, ai dreptate. „Scenarii" nu este tocmai cuvântul potrivit. Poate ar fi mai bine să spun: poveşti. Îmi inventam poveşti care să mă ducă la tine. În care ne întâlneam întâmplător. Şi care sfârşeau prin... ştii tu. Visam la poveştile astea înainte de culcare. Uneori, chiar şi când mă aflam cu o altă femeie... în pat, adică.

— Ştiu că eşti un mincinos, dar e plăcut, am spus.

Sau poate am spus: „De ce îmi povesteşti toate astea? La ce bun?"

Sau poate: „Dă-mi un exemplu".

— Cum adică, un exemplu?

— Spune-mi o poveste dintre cele pe care le inventai.

— Este mult prea stânjenitor, a zis.

— Altfel nu te voi crede, am insistat.

— Pot lua o ţigară? a întrebat.

— Credeam că „le inspiră clienţilor ceva nesănătos", am spus, tachinându-l.

El şi-a întins mâna pentru a lua o ţigară. Deloc supărat. Apoi a aprins-o. S-ar fi putut apleca spre mine, s-o aprindă de la ţigara mea. Dar a ales să şi-o aprindă singur. Pe dosul palmei avea câteva pete urâte.

A tras fumul adânc în piept. Apoi a expirat. Fumul lui şi fumul meu s-au amestecat în spaţiul gol dintre noi.

Apoi a spus:

— Trebuie să închizi ochii. Merge doar dacă ai ochii închişi.

Am închis ochii. I-am întredeschis uşor, pentru a verifica dacă şi el îi ţinea închişi, după care i-am închis din nou. Auzeam doar vocea lui, care nu era cu mult diferită de aceea a lui Asaf, cu excepţia unei tuşe de urgenţă.

— Vizavi de Yemin Moshe e o cafenea. Acolo au loc toate întâlnirile mele de afaceri când mă aflu în Ierusalim. Iar într-o seară apari tu. Ai venit să-ţi vizitezi tatăl, care nu are acasă decât cafea solubilă Elit, aşa că te-ai dus să cumperi de la cafenea. Prin urmare, îi spui că ieşi să iei cafea şi că te întorci imediat. Eu tocmai atunci îmi închei întâlnirea şi îmi conduc clientul spre ieşire. Apoi, te văd stând la bar. Te salut, iar tu nu mă recunoşti din prima clipă. După care îţi dai seama cine sunt. Eşti îmbrăcată într-o pereche de jeanşi şi un tricou cu mâneci scurte. A, da, am uitat să-ţi spun că e o seară de vară. O seară de un albastru întunecat. Te invit să bem ceva împreună. Iar tu îmi spui că nu poţi, că trebuie să te întorci la tatăl tău. Eu insist să te conduc, iar tu accepţi. Intrăm pe Yemin Moshe, acolo locuieşte tatăl tău în poveste, sper că nu te deranjează asta, şi ne continuăm drumul pe alei vorbind încontinuu. Se simte parfumul florilor de iasomie. Pe măsură ce poveştile noastre devin tot mai intime, ne cufundăm în inima cartierului. Până când ajungem la o grădină micuţă, în care se află o băncuţă ascunsă. O grădină înconjurată de case în care nu locuieşte nimeni. Începem să ne sărutăm abia atingându-ne unul pe celălalt, după care urmează un sărut ceva mai apăsat, apoi tu mă opreşti şi-mi spui că cineva ar putea trece pe acolo. Chiar în timp ce spui asta, un grup de turişti japonezi trece pe lângă noi, ghidul explicându-le în engleză că Yemin Moshe a fost primul cartier evreiesc ridicat în afara zidurilor vechiului oraş, fiind recunoscut ca loc de

întâlnire pentru cuplurile de îndrăgostiți din Ierusalim. Toți membrii grupului râd spre noi în japoneză, moment în care înțelegem limpede amândoi că nu putem rămâne acolo. Aşa că mă aplec spre urechea ta şi-ți propun să mergem la hotelul Mishkanot Shananim. Iar tu eşti de acord.

— N-aş fi niciodată de acord cu aşa ceva...

— Ştiu, dar aici suntem pe tărâmul imaginației. Totul este posibil.

— OK.

— Să continui?

— Da.

— Eşti sigură?

— Nu.

— Bine, atunci... intrăm în camera de hotel. Este un apartament, de fapt. Are două camere. O cameră de zi, cu televizor, şi un dormitor. Tu îmi spui să mă dezbrac şi să aştept în salon, după care intri în dormitor. După câteva secunde mă strigi, iar eu te urmez. Stai întinsă pe pat, iar cearşaful îți acoperă doar unul din picioare...

— Ca în Naharyia.

— Exact la fel. Doar că de data asta fratele meu nu mai e lângă tine. Apoi îmi faci semn cu degetul, să mă apropii.

— Şi?

— Cum adică „şi”?

— Ce se întâmplă după aceea?

— Facem dragoste.

— Atât? Dă-mi detalii.

— Detalii?

— Da, ce simți când mă atingi prima oară, unde anume mă atingi?

*

La început n-a răspuns. Şi aproape că am deschis ochii. Dar ştiam că, dacă îi voi deschide, totul va dispărea.

Tot ceea ce începuse să mă inunde.

L-am auzit luându-şi încă o ţigară din pachet.

Am auzit bricheta aprinzându-se.

Am auzit notele pe care le cânta la pian unul dintre elevii lui Rut.

Am auzit bufniţa vorbind înăuntrul capului meu: „Ce faci? Ce faci?”

*

— Unde ţi-ai fi dorit să fie? a întrebat el, în cele din urmă. Atingerea...

— Pe gât, am răspuns repede, ca să nu mă părăsească tocmai atunci curajul. Am acolo câteva puncte sensibile.

— Cu degetele sau cu buzele?

— Cu buzele.

— Bun, atunci eu... mă apropii de pat, îmi aşez braţele de o parte şi de alta a trupului tău şi mă aplec deasupra ta...

— Încet, nu te grăbi.

— În-cet, în-cet. Şi te sărut în partea de jos a gâtului, apoi urc sărutând uşor fiecare punct sensibil în parte, până când ajung la...?

— Ureche...

— În clipa în care ajung la ureche, pântecul meu aproape că-l atinge pe-al tău, iar pieptul meu aproape că-l mângâie pe-al tău...

— Îţi pot simţi energia statică...

— Şi eu o pot simţi pe a ta. Apoi mă apropii mai mult şi...?

— Îmi lingi delicat lobul urechii...

— OK...

— După care îţi simt limba înăuntrul urechii.

— Aşa, deodată?

— Aşa, deodată. Până la capăt.

— Tocmai am făcut-o. Şi tu? Tu ce faci în tot acest

timp?

Ceva din felul în care a întrebat „Şi tu?” m-a făcut să-mi simt muşchii feselor încordându-se. Pregătite pentru mişcarea adevărată.

— Îmi încolăcesc picioarele în jurul tău, am zis, şi... te strâng cu putere, presându-ți corpul de al meu.

*

Şi am continuat să vorbim în felul acesta, Neta. Cu ochii închişi. De-o parte şi de alta a mesei. La început n-au fost decât cuvinte goale, te auzi de pe margine şi-ți vine să râzi, dar încetul cu încetul, cuvintele s-au transformat în imagini, iar imaginile, în senzații. Cum să-ți explic (Poate ai făcut şi tu la un moment dat lucrul ăsta şi nu mai e nevoie să-ți explic?), nu este ca şi cum ai face-o în realitate. Dar dacă e să vorbim despre asta (Eu n-am avut niciodată vreo problemă în a mă pierde pe tărâmul imaginației), ei bine, senzațiile au fost cât se poate de reale. Corpul răspunde ca şi cum ar fi atins cu adevărat. Când auzi cuvântul „spinare”, îți simți spinarea. Când auzi „unghii”, le simți zgâriindu-te.

Amândoi am ajuns la orgasm. Eu, puțin înaintea lui, cred.

— Aşteaptă-mă şi pe mine, m-a rugat el.

Dar n-am putut. A fost prea intens. Prea dulce. Prea amar. Aşa că i-am descris totul, chiar în timp ce se întâmpla. Întețirea bătăilor inimii, valul acela interior care-mi inunda coapsele, contracțiile din ce în ce mai puternice... am vorbit şi am vorbit, iar vocea mea devenea tot mai guturală, până în clipa în care fiecare răsuflare se transformase într-un geamăt.

El s-a ridicat şi a plecat să se spele.

Elevul lui Rut continua să exerseze. Şi m-am gândit că poate anul următor o voi înscrie pe Liri la conservator.

Ceasurile ticăiau. Şi nu înțelegeam cum de nu le auzisem mai devreme.

Eviatar s-a întors de la duş mirosind asemenea vecinului. Şi s-a aşezat din nou de cealaltă parte a mesei.

M-am bucurat că s-a aşezat acolo. Nu voiam să stea aproape de mine. Nu voiam să mă atingă (Ştiu că pare ciudat, dar, dacă m-ar fi atins, i-aş fi tras o palmă).

Am scos două ţigări din pachet. Una pentru mine şi una pentru el.

El a rupt prima pagină a ziarului, cea pe care se afla fotografia lui, şi a făcut din ea o scrumieră origami.

Am scuturat amândoi scrumul în scrumiera de hârtie. Cu nonşalanţă. Ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic (Şi, într-adevăr, dacă e să ne gândim la asta, chiar nu s-a întâmplat *nimic*).

Îl priveam în timp ce scutura scrumul ţigării şi-mi spuneam că are degetele scurte, motiv pentru care Asaf e mai frumos decât el.

— Îţi cer o favoare, Hani, a spus.

— Ce?

Îmi plăcea felul în care îmi rostea numele. Ca şi cum s-ar fi terminat în doi de „i”, nu doar într-unul singur.

— Trebuie să-l plătesc pe grecul care va naviga iahtul. Şi n-am nici măcar un ban. Conturile mi-au fost blocate, aşa că nu pot face nicio retragere de la bancomat.

(Ştiu, Neta, exact asta le-a făcut şi clienţilor lui. Sunt o idioată, dar nu sunt proastă. M-am prins. Sigur că m-am prins. Şi cu toate astea, l-am întrebat:)

— De cât ai nevoie?

— Două mii de şekeli, mi-a răspuns el. Ţi-i voi înapoia imediat ce ajung în Venezuela.

— Nicio problemă, am spus. Rămâi aici. Mă întorc în zece minute.

*

M-am dus până la bancomat în paşi de dans. Mă rog, nu tocmai în paşi de dans, doar mă cunoşti. Dansul n-a fost

niciodată punctul meu forte. Dar mă simțeam ca şi cum întreaga mea muzică interioară tocmai fusese schimbată. Cineva scosese discul lui Nick Cave, blocat acolo de ani de zile, şi pusese în locul lui, să zicem, Black Eyed Peas.

În spatele meu, la bancomat, era vecinul care locuieşte în apartamentul de dedesubt. Tatăl lui Ofri. Cel care m-a poreclit, în conversațiile dintre el şi soția lui, „văduva". Eram fericită că tocmai el mă putea vedea astfel. După ce tocmai făcusem dragoste. După ce am luat banii, m-am întors către el şi i-am spus:

— Bună dimineața, Arnon.

După care am mai aşteptat o clipă, să mă asigur că nu-i scapă schimbarea.

— O dimineață minunată, mi-a răspuns, şi i-am observat expresia trecând de la „Ştiu exact ce urmează să văd" la „Uau". Şi asta a fost îndeajuns pentru mine. Nu-mi trebuia mai mult. Am trecut prin fața lui, mi-am pus banii în portmoneu şi am plutit tot drumul înapoi spre casă.

(Îți aminteşti plimbările noastre la întoarcerea de la cinematecă, de Ziua Independenței, dimineața devreme, când entuziasmul nopții albe pe care o petrecuserăm ne curgea încă prin vene, iar paşii noştri erau mai mari ca de obicei? Exact aşa mă simțeam.)

În parcarea blocului stătea o maşină de poliție.

*

Degetul mare al mâinii mele nu mi-a încălecat deloc arătătorul în răstimpul pe care l-am petrecut în apartamentul nostru. Mă simțeam ca o tipă experimentată. Obişnuită cu astfel de situații. Şi sexy. Simțeam că aveam o putere asupra lor prin prisma faptului că ei erau bărbați, iar eu eram atrăgătoare. Şi nu mi-a fost niciodată greu să mint. Asta se întâmplă când creşti lângă un tată care-ți spune:

— Asta (În general, referindu-se la situații în care se punea în pericol fără niciun sens, de exemplu, conducând

pe contrasens pe o stradă cu sens unic, doar pentru că în felul acesta scurta drumul spre casă, sau aruncându-se în valuri când marea era agitată, iar salvamarul nu se afla la post) nu trebuie să-i povesteşti mamei.

Şi lângă o mamă care-ți spune:

— Asta (Referindu-se la cheltuieli extravagante şi incidente cu bărbați care se dădeau la ea pe stradă) n-ar trebui să-i povesteşti tatălui tău.

Aşa se întâmplă când mama ta e luată şi dusă într-un ospiciu la numai o săptămână după ceremonia ta de *bar mitzvah* şi când singura metodă de a câştiga atenția unicului părinte rămas, în războiul cu frații tăi, este aceea de a inventa poveşti tragice: hărțuieli din partea băieților de la şcoală, căpitanul unității de cercetaşi m-a umilit în fața întregii trupe. Poveştile mele aveau mereu un sâmbure de adevăr, ceea ce le făcea credibile, dar acesta era atât de umflat, încât devenea de nerecunoscut. Iar tata îmi înghițea toate minciunile, de fiecare dată, la fel ca polițiştii din apartamentul meu, atunci când le-am spus:

— Dacă Eviatar va lua legătura cu noi, vă voi contacta de îndată. Este şi în interesul meu.

*

Pentru siguranță, am lăsat să treacă o jumătate de oră înainte de a ciocăni la uşa vecinilor. Trei bătăi consecutive. Apoi încă două.

El a crăpat puțin uşa. La început am vorbit prin deschizătura aceea îngustă, care trasa o linie imaginară de la fruntea lui, la nas şi apoi la gât. Puteam să-i simt mirosul fricii.

Nu toate cuvintele reuşeau să treacă prin fanta aceea.

— Îmi pare rău că am întârziat, am spus, poliția...

— I-am văzut de la fereastra dormitorului, a zis el.

— Le-am spus că nu am nici cea mai vagă idee unde te afli.

— Nu e bine să fii aici, Hani, ar putea ține clădirea sub supraveghere.

— Am vrut să-ți aduc...

— Nu merită riscul, vreau să pleci chiar acum.

— Eu...

— Stai o clipă, Hani. Eviatar a deschis ușa puțin mai mult și m-a atins (prima atingere adevărată) pe brat. Mulțumesc pentru tot ce ai făcut pentru mine și... nu-ți face griji... în legătură cu Liri, vreau să spun... va fi bine.

— De unde știi?

— Pur și simplu știu.

— Mulțumesc pentru tot ce ai făcut pentru mine, am zis.

Sau poate m-am înălțat pe vârfurile picioarelor și l-am sărutat de-adevăratelea, pe buze.

Sau poate am tăcut ca o retardată.

În spatele lui, pe perete, pendulul mare al orologiului își continua legănarea.

Nu-mi aduceam aminte ca orologiul acela să fi fost acolo mai devreme. Aș fi vrut să-l întreb dacă și el credea că „orologiu" e un cuvânt minunat, dar nu mai era timp...

În despărțirile adevărate, ceva rămâne întotdeauna nespus.

*

În noaptea aceea am visat că toți oamenii din lume au câte un font special cu ajutorul căruia își scriu poveștile de viață, iar în vis i-am cerut președintelui comisiei fonturilor să-mi schimbe fontul personal. El mi-a răspuns că așa ceva e imposibil; fontul fiecărui om este determinat la naștere, iar din clipa aceea nu mai poate fi schimbat. M-am lovit singură cu brațele peste șolduri, așa cum face mereu Liri, în timp ce el continua să stea cu mâinile încrucișate, hotărât în decizia lui.

*

Visul a mai avut o parte, dar am uitat-o, pentru că nu am povestit-o imediat după ce m-am trezit (Îți aduci aminte cum, în tabere, ne povesteam una alteia visele induse de Lariam? Îmi plăcea atât de mult faptul că nu încercai să le interpretezi. Te abțineai cu atâta stoicism).

*

Am hotărât să-i povestesc totul lui Asaf imediat ce se va întoarce acasă. Oricum nu reuşeam să-i ascund nimic pentru mult timp, prin urmare, m-am gândit că cel mai bine ar fi să închei povestea asta cât mai curând posibil. Dar a reieşit că nu fusese tocmai o călătorie încununată de succes. Aşa că mi s-a făcut milă de el (E ceva în felul în care vorbeşte; atunci când lucrurile îi merg prost, îl plac parcă mai mult) şi am decis să mai aştept o zi. Nu era nicio grabă.

*

Am trezit copiii devreme. I-am dus la şcoală şi la grădiniță înainte ca el să se trezească. Pentru ca nu cumva să le scape vreun comentariu nepotrivit.

Pe drum nu au pomenit nicio vorbă despre unchiul Eviatar. Nici eu nu am zis nimic.

*

Când am ajuns, Asaf citea deja ziarul. Pe prima pagină era un nou articol despre căutarea lui Eviatar. Asaf a spus:

— E doar o chestiune de timp. Ce idiot! Ar trebui să se predea, cel puțin, aşa, ar putea primi o pedeapsă mai blândă.

Îl ascultam vorbind şi mă gândeam: Nu ştie ce s-a întâmplat, nu ştie ce s-a întâmplat, nu ştie ce s-a întâmplat. Şi mă gândeam: Faptul că nu-i spun ce s-a întâmplat nu face decât să ridice o nouă barieră între noi.

Pe de altă parte, şi copiii au păstrat tăcerea atunci când s-au întâlnit, în seara aceea.

De la Nimrod m-aş fi aşteptat, dar nu şi de la Liri. E topită după astfel de dramolete.

Încercam să-mi aduc aminte când ar fi avut Eviatar ocazia să-i roage să păstreze secretul asupra vizitei sale, dar n-am reuşit. Fusese închis în apartamentul vecinilor, iar din câte ştiam, nu avusese cum să ia legătura cu ei.

Cel mai probabil, mi-am spus, luați de valul desfacerii cadourilor aduse de Asaf, uitaseră pur şi simplu de el. Copiii sunt binecuvântați cu minunata capacitate de a se concentra asupra lor înşişi.

Şi totuşi...

Îmi era cât se poate de clar că, la un moment dat, ceva le va aminti de el, aducând la lumină o asociere latentă, şi totul va fi dat în vileag.

La fel de clar îmi era şi ce urma să se întâmple imediat după aceea.

Asaf nu strigă. El şterge. Când cineva îi înşală încrederea, şterge acea persoană de pe lista lui interioară. Din momentul în care ai fost şters de pe listă, nu mai există cale de întoarcere. Am văzut lucrul acesta întâmplându-se cu prietenii lui. Cu angajații lui.

Dar asta nu mă speria. Din contră. Eram uluitor de calmă pentru o persoană a cărei viață era pe cale să se răstoarne cu fundul în sus. În timpul nopții, am avut nişte vise surprinzător de plăcute: moara de vânt din Yemin Moshe suflă asupra mea o briză atât de mângâietoare, încât aproape că ajung la orgasm. Îl întâlnesc pe Eviatar pe Amazon, iar el călăreşte un crocodil uriaş, bun la suflet, şi chiar dacă arată acum cu totul altfel, din pricina operației estetice, eu îl recunosc după sinele lui interior...

A doua zi... aşezam vasele în maşina de spălat şi mă gândeam: Poate că asta e ultima dată când pun vasele în maşina aceasta.

Aranjam umeraşele în şifonierul copiilor şi mă gândeam: Poate că asta e ultima dată când aranjez umeraşele în şifonierul copiilor.

Am aprins focul în cuptor şi mă gândeam: Poate că asta e ultima dată când aprind focul în cuptorul acesta.

Eram liniştită în timp ce făceam toate aceste lucruri. Asemenea unui antropolog care-şi priveşte propria viață. Asemenea naratorului unui film care îți prezintă ultimele clipe dinaintea unui dezastru. Ceea ce e destul de ciudat, dacă e să ne gândim. Am depus atâtea eforturi pentru a avea o familie normală, şi iată cum un pericol real amenință acum să distrugă cea mai mare realizare a vieții mele, în timp ce eu sunt şocant de indiferentă.

*

Dar Liri n-a suflat un cuvânt. Nici Nimrod. Nici Andreea. Am aşteptat două zile. Trei. Patru. Nu s-a întâmplat nimic. Din câte se părea, Eviatar ajunsese deja în Venezuela, deşi poliția cerea încă ajutorul populației în căutarea lui.

Copiii au continuat să se certe între ei fără încetare, ca de obicei. Asaf făcea în aşa fel încât să se întoarcă târziu de la serviciu, pentru a avea cât mai puțin de-a face cu ei. Iar eu am început să cred c-o luam razna. Că legătura dintre mine şi realitate – care devenise din ce în ce mai tensionată pe parcursul ultimului an – a fost, în sfârşit, tăiată.

*

Mereu am urât cărțile în care personajul principal e o femeie cu probleme psihice. Mereu există un pod în poveştile astea. Şi, dacă sunt adaptate pentru film (Recunoaşte că ar fi un subiect foarte bun pentru cursul tău din Middletown), o prezintă mereu pe femeia în cauză cu părul vâlvoi, îmbrăcată într-o cămaşă de noapte sfâşiată şi având un comportament atât de isteric şi de jalnic, încât te întrebi, cum Dumnezeu de n-au venit încă tipii în halate albe, s-o ia naibii de acolo?

Dar vreau să lămuresc un lucru: niciodată în viața mea nu voi îmbrăca o cămaşă de noapte sfâşiată. Şi nici nu

avem pod. Cu toate astea...

*

Mi s-a întâmplat de mai multe ori în ultimul an. Întotdeauna în timp ce Asaf era plecat din țară. Mereu târziu în noapte. După ce copiii adormeau. La început aud o voce stridentă chemându-mă:

— Ha-ni. Ha-ni.

Atunci ies pe terasă şi văd acolo bufnița. Ştii tu, cu fața aia albă a ei, în formă de inimă. Mă priveşte şi îmi vorbeşte. Cu voce de femeie. Nu are să-mi spună decât lucruri rele. Despre ce fel de mamă sunt. Despre tot soiul de chestiuni. Iar eu mă apăr şi mă apăr, până când mă satur, moment în care scoate un strigăt, după care se retrage în sine.

Ştiu că e ciudat. Tocmai de aceea nu vorbesc cu nimeni despre asta. Nici măcar cu Asaf. Îmi aduc aminte cum tata îi vorbea mamei spre sfârşit. Tonul vocii lui. Eu nu sunt pregătită să-l aud pe Asaf vorbindu-mi astfel. Chiar şi cu tine, mi-a luat o scrisoare întreagă până să deschid subiectul. Şi încă nu ştiu sigur cum aş putea să-ți explic fără să par bolnavă psihic. Seamănă puțin... seamănă puțin cu visarea cu ochii deschişi. Dar lipsită de plăcere. Nu este nimic plăcut în a nu fi sigur dacă ceea ce s-a întâmplat cu numai o clipă în urmă a fost aievea sau nu. Iar partea cu adevărat înfricoşătoare este aceea că, după plecarea lui Eviatar, a mai apărut o bufniță. Tot anul nu fusese decât una singură – înțelegi? — şi acum, dintr-odată, erau două. Una era cum era. Dar două! Şi amândouă vorbeau în acelaşi timp. Amândouă mă criticau. Şi există o diferență uriaşă între a fi pus la pământ de o bufniță sau de două. Greu de explicat. Sunt lucruri pe care le poți îndura şi lucruri pe care nu le poți îndura.

*

Dar episoadele astea cu bufnițele durează foarte puțin.

Aproximativ un minut. Cel mult două. Minute petrecute în podul casei. Şi iată-mă acum vorbind despre două zile întregi pe care, din câte se pare, mi le-am imaginat! Iar asta nu are absolut nicio logică, Neta, nu-i aşa?

Pe de altă parte, ce logică ar avea să-mi pun în pericol copiii de dragul unei persoane pe care abia dacă o cunosc?

Ştiu, ştiu, aş putea să mă apropii, pur şi simplu, de Liri şi s-o întreb dacă îşi aminteşte de vizita unchiului Eviatar. Dar ce se va întâmpla dacă îmi aruncă o privire de tipul „Habar n-am despre ce vorbeşti”? Cât timp va trece până când oamenii în halate albe vor veni să mă ia?

*

După ea au venit într-o duminică seara. Îmi aduc aminte fiindcă duminica la ora cinci şi jumătate după-amiaza se difuza serialul *Căsuța din prerie*, iar tata ne-a oprit televizorul în mijlocul episodului şi ne-a spus, cu o voce pe care n-o auziserăm niciodată până atunci, să mergem imediat în camera noastră. Intenția lui fusese una bună: nu voia să fim martori la ceea ce avea să urmeze, temându-se că imaginile acelea ar fi putut să ne bântuie toată viața. Însă rezultatul a fost că a trebuit să ne imaginăm ce se întâmpla de cealaltă parte a peretelui, în funcție de sunetele care răzbăteau până la noi. Iar ceea ce-ți imaginezi poate să te bântuie, în egală măsură, toată viața.

A procedat bine chemându-i, asta e sigur. Nu avea de ales. La sfârşitul săptămânii dinainte, mama se transformase sub ochii noştri dintr-o femeie depresivă, într-una periculoasă. Şi eu aş fi făcut acelaşi lucru dacă aş fi fost în locul lui. Nu sunt supărată pe el.

După ce au luat-o, el a deschis uşa camerei şi ne-a dat voie să ne întoarcem în salon. Mirosul parfumului ei plutea încă în aer. Am reuşit să vedem sfârşitul episodului. Toți membrii familiei Ingall stăteau în jurul mesei. Toate fetele erau îmbrăcate în rochii. Charles a închis ochii, şi-a lipit

palmele una de cealaltă şi i-a mulţumit lui Dumnezeu că le pusese mâncare pe masă şi în seara aceea.

*

Îmi amintesc de ultima dată când te-am chemat să mă salvezi (Şi ai venit! Ai călătorit cu maşina până în kibbutzul Malkyia! Trei ore şi jumătate de la Ierusalim până la Kiryat Shemona, după care ai aşteptat o oră întreagă în staţia centrală din Kiryat Shemona, apoi încă o jumătate de oră cu autobuzul care se oprea în fiecare kibbutz de pe drum!). Pe vremea aceea nu erau telefoane mobile. Nu ştiam dacă vei veni sau nu. Ne-au dat voie să le telefonăm părinţilor joi, la ora cinci dimineaţa, pentru a le spune că nu aveam să ne întoarcem acasă la sfârşit de săptămână. Dar eu te-am sunat pe tine şi ţi-am spus:

— Neta, cred c-o iau razna. Poţi veni aici mâine?

Iar tu mi-ai zis:

— Voi încerca, nu ştiu ce părere va avea mama despre asta.

Iar când mi-am încheiat tura de pază la poarta de la intrarea în kibbutz, vineri, la ora două după-amiaza, m-am întors în camera mea, sigură că nu vei veni. Că deja nu mai era nicio şansă. Iar apoi, la două şi jumătate, paznicul de la poartă mi-a transmis prin staţie că aveam un vizitator. Îmi aduc aminte că am început să alerg. Am fugit tot drumul de la camera mea până la piaţeta centrală. Apoi am încetinit pasul pe măsură ce mă apropiam de poartă. Nu voiam să te sperii. Mi-ai ieşit în întâmpinare îmbrăcată în haine civile (De ce purtai haine civile? A, sigur că da. Încă nu erai recrutată!) şi ne-am îmbrăţişat cu putere. Cred că aceea a fost cea mai strânsă îmbrăţişare a noastră. Apoi mi-ai spus:

— Hani, nu puteai şi tu s-o iei razna într-un loc ceva mai... aproape?

Iar asta m-a făcut să râd. Am râs zgomotos. Am pornit pe aleea care ducea spre sala de mese şi simplul fapt de a

merge lângă cineva ca tine a reuşit să mă liniştească, şi îmi era puțin ruşine că te târâsem până la Malkiya, că dramatizasem într-atât toată situația, aşa încât, atunci când m-ai întrebat:

— Ce s-a întâmplat? Vrei să-mi povesteşti?

Eu ți-am răspuns:

— Nu contează, a trecut deja.

Dar tu – nu aveai la vremea aceea decât optsprezece ani! De unde atât de multă înțelepciune?! — ai insistat şi ai spus:

— Nu va trece cu adevărat dacă nu vorbeşti despre asta.

Iar eu am zis:

— Aici e ferma, aici e creşa, ştii că încă nu le dau voie copiilor să doarmă împreună cu familiile lor? Uite şi piscina, dar nu e deschisă decât din mai până în octombrie, iar acolo e fabrica, o fabrică de jucării, ce frumos e să creşti într-un kibbutz în care se află o asemenea fabrică...

Dar tu nu te-ai lăsat distrasă de toate aceste lucruri. Ai păstrat o tăcere politicoasă, aşteptând ca eu să izbucnesc, şi, în cele din urmă, la intrarea în magazin, exact asta s-a întâmplat. Eram deja pe punctul de a intra, voiam să-ți cumpăr ceva de băut după tot drumul acela lung pe care l-ai făcut, când tu m-ai oprit şi mi-ai spus:

— Hai să ne aşezăm puțin.

După care ne-am aşezat pe bordura trotuarului, iar tu mi-ai pus o mână pe umăr, nu o mână sigură, o mână tremurătoare, ezitantă – cât de multă experiență aveam la vremea aceea în privința gestionării reciproce a crizelor noastre? —, însă tocmai ezitarea atingerii tale a fost aceea care m-a făcut să izbucnesc în lacrimi, iar între un suflat de nas şi altul încercam să-ți explic:

— Nu ştiu ce mi se întâmplă în ultimele zile, Neta, dar e terifiant, e ca şi cum... Înăuntrul nostru, în inimă, în

suflet, avem lucrul acela care aduce laolaltă toate părțile ființei noastre, lucrul acela care își amintește, care ne conduce, care pune ordine în toate, lucrul acela din care pornește totul și spre care merge totul, ca un fel de matrice, lucrul acela care suntem chiar noi, un fel de coloană vertebrală fără oase, alcătuită exclusiv din sentimente... Înțelegi?...

Îmi aduc aminte că ai încuviințat dând din cap. A fost foarte generos din partea ta. Fiindcă sigur nu înțelegeai nimic în momentul acela.

— Este precum încrederea în sine, am continuat, încercând să-ți explic, dar e mai mult decât atât, este încrederea în însuși faptul că există un sine, că există ceva stabil înăuntrul acestei... dezordini care înseamnă existența umană, ceva pe care te poți baza pentru a distinge realitatea, care îți poate traduce realitatea așa cum e ea. Iar în ultimele zile, ceva... s-a făcut țăndări. Eu mă fac țăndări. Cineva care sunt chiar eu stă în cabina punctului de pază și... ne este interzis să citim, Neta. E interzis să ascultăm radioul. N-am nicio prietenă aici. Tot cursul ăsta e o greșeală. Iar eu nu mai știu... ea nu mai știe... uite, vezi cum mă fac țăndări, nici măcar nu mai reușesc să termin o propoziție... și mama mea... înainte să... înainte s-o ia... propozițiile ei se încheiau brusc, în mijlocul ideii, ca și cum în clipa în care ar fi ajuns la mijloc, ar fi uitat începutul... sau sfârșitul... nu știu...

— Dar asta, lucrul ăsta, șira spinării despre care-mi vorbeai nu s-a făcut încă țăndări de tot, ai spus tu, deoarece ai fost îndeajuns de lucidă încât să-mi dai telefon.

— Da, ai dreptate. Am avut... am avut o idee.

— O idee?

— M-am gândit că poate... îmi vei povesti despre mine.

— Să-ți povestesc despre tine?

— Poate că în felul acesta îmi voi aminti cine sunt.

— OK.

Te-ai întors către mine printr-o mişcare bruscă, m-ai apucat de umeri şi m-ai forţat să mă uit în ochii tăi, spre care nu îndrăznisem până atunci să ridic privirea, iar apoi mi-ai spus:

— Nicio problemă, îţi voi povesti despre tine.

Şi am văzut cât de uşurată ai fost de faptul că am trecut de la vorbe în vânt la o cerere concretă. Care putea fi îndeplinită.

— A fost odată ca niciodată o fetiţă pe nume Hani, ai început tu. Iar când Alon Geva, profesorul nostru de Tanah[21], ne-a cerut în clasa a şaptea să-l judecăm pe regele David pentru implicarea în povestea dintre Batşeba şi Urie hititul şi a întrebat cine vrea să participe la acest proiect, doar eu şi ea am ridicat mâinile. Aşa că Alon Geva a spus: „În acest caz, Neta va fi avocatul apărării, iar Hani va fi procurorul reclamant". „Ce este un procuror reclamant?" a întrebat fetiţa pe nume Hani. Şi toată clasa a izbucnit în râs, dar eu mi-am spus că fata asta dă dovadă de un adevărat curaj, de vreme ce este pregătită să admită în faţa unei întregi clase de elevi cinici ai Colegiului Universităţii Ebraice că nu ştie ceva. Aşa că am invitat-o la mine acasă, să ne pregătim pentru proces. Şi am fost primul avocat al apărării şi primul procuror reclamant din istoria dreptului ebraic care au muncit cot la cot.

— Aşa e! am izbucnit eu. Deja eram absorbită în interiorul propriei mele memorii.

— Prima dată ne-am dat întâlnire la mine acasă, ai continuat tu, deoarece Hani a spus că la ea acasă era mult prea trist. Iar eu am vrut să-i spun: Poate ar fi mai bine la tine, totuşi, pentru că mama mea e rea. Dar n-am zis nimic.

---

[21] Culegere conţinând douăzeci şi patru de cărţi biblice, principala sursă pentru Vechiul Testament creştin.

Iar adevărul este că, pe vremea aceea, nu gândeam despre mama în felul acesta. Fiecare familie este o planetă în sine, iar uneori e nevoie să te viziteze cineva de pe o altă planetă pentru a înțelege. Fetița aceasta, Hani, m-a făcut pe mine să înțeleg. După cea de-a doua vizită pe care a făcut-o pe planeta mea, mi-a spus: „Ştii, mama ta te critică încontinuu, parcă ți-ar fi mamă vitregă". Eu am simțit un nod în gât. Pentru că nimeni nu îndrăznise să-mi spună asta în față, fără ocolişuri, fără edulcorări.

— Şi atunci, mi-ai zis: „Of, Hani, o să mă învingi la proces. Eşti un procuror reclamant foarte bun".

— Ai dreptate.

— Îmi cer scuze, Netush, te-am întrerupt. Continuă.

— Te ajută ce fac?

— Cred că da.

— OK. Atunci, odată... Hani, fata despre care vorbeam, a desenat şi a imprimat un nou meniu pentru pub-ul „Octopus", fără ştirea şefului, după care l-a aşezat pe una dintre mese, pentru ca la sfârşitul zilei să-i arate că acolo fusese făcută vânzarea cea mai mare şi convingându-l astfel să schimbe toate meniurile. Altă dată, nu departe de locul în care ne aflăm acum, în kibbutzul Menara, în toiul campaniei de cules mere, un voluntar argentinian pe nume Enrique s-a aşezat chiar sub pomul ei, cu o chitară în mână, şi a început să cânte *Something in the Way*, a trupei Beatles, cu un pronunțat accent spaniol, iar când a terminat, toată lumea din livadă a început să-l aplaude, în timp ce el aştepta un sărut, însă lui Hani nu i-a plăcut niciodată să danseze după cum i se cântă, aşa că i-a trimis un zâmbet fermecător, după care s-a întors la cules, păstrându-şi sărutările pentru seară, în camera lui, pentru un timp şi un loc în care puteau fi reale, intime, nu împărtăşite cu toți cei de față. Iar altă dată...

*

Ai continuat să-mi vorbeşti despre mine, până când ai văzut că începeam să mă liniştesc. După care te-ai ridicat şi mi-ai spus că i-ai promis mamei tale că te vei întoarce înainte de cină, iar eu ți-am zis:

— Dar nu mai sunt autobuze la ora asta.

Şi tu mi-ai răspuns:

— Nu-ți face griji, merg cu autostopul.

După care eu am spus:

— Pe stradă nu mai trece nicio maşină la ora asta.

Iar tu ai zis:

— Va fi bine.

Şi, într-adevăr, când am ajuns la poartă, cineva de la fabrica de jucării tocmai pleca, aşa că a luat-o bucuros cu el pe autostopista cea frumoasă din Ierusalim, pentru că, ce coincidență, şi el mergea tot într-acolo. Dar înainte să urci în maşina lui m-ai mai îmbrățişat o dată, pentru ultima oară, m-ai apucat de umeri şi m-ai întrebat:

— Îmi promiți că vei fi bine?

— Îți promit.

Şi am fost bine.

Este oarecum stânjenitor faptul că am din nou nevoie de tine, tocmai acum, după douăzeci şi ceva de ani, deoarece mi-ar plăcea să cred că timpul care s-a scurs de atunci a însemnat totuşi ceva. Un soț. Şi doi copii. Şi o cameră a mea. Toate mi-au dat o stabilitate. Dar se pare că sufletul nostru nu se mişcă înainte, ci numai în cerc. Condamnându-ne iar şi iar la aceleaşi cazne.

*

Îți voi trimite această scrisoare. Cel mai enervant în poveşti şi în filme este să descoperi la final că scrisorile nu au fost trimise. Pur şi simplu oribil.

Dar tu nu eşti obligată să-mi răspunzi, Neta. Deşi am presărat drumul cu multe semne de întrebare, nu mă aştept cu adevărat să primesc un răspuns. Nu am nevoie de un

avocat al apărării. Şi, cu siguranţă, nu de un procuror reclamant. De fapt, tot ce-mi trebuia era un martor.

Trebuia să-i scriu cuiva toate astea, fără să cenzurez nimic, ca să fiu sigură că povestea cu Eviatar a existat cu adevărat. Sau, cel puţin, să pot crede că mi-am imaginat-o. Că am fost atât de disperată, încât am avut nevoie s-o inventez.

*

Tocmai am recitit scrisoarea de la început. Am încercat s-o privesc prin ochii tăi middletownieni şi m-am gândit că, dacă aş fi în locul tău, mi-ar trezi o îngrijorare reală. Poate m-ar face chiar să las totul baltă şi să mă urc în primul avion către Israel, să vin să mă iau în braţe şi să-mi cer să-mi promit că voi fi bine.

Nu ştiu. Poate că am exagerat puţin, lăsându-mă dusă de val în timp ce-ţi scriam, poate că e ceva în legătură cu scrisul, care mă face să amplific totul, sau poate că anunţurile mortuare nebuneşti şi parantezele păreau acceptabile la ora nouă dimineaţa, dar simplul fapt de a-ţi scrie, de a fi fost prezentă alături de mine în timp ce scriam a reuşit să mă liniştească puţin (Tocmai asta-i problema cu frica de nebunie – nu doar că-şi are originea în singurătate, dar o şi generează. Te închide într-o capcană de gânduri rele, pe care trebuie să le ascunzi de ochii lumii, o capcană de gânduri rele care strâng cercul din jurul tău, ameninţând să te sufoce...).

În orice caz, a trecut mult timp de la ora nouă dimineaţa. Peste doar zece minute trebuie să plec să-i iau pe Liri şi pe Nimrod de la şcoală. Dacă nu-mi aduc eu puii înapoi în cuib, nimeni n-o va face în locul meu. Nimeni! Iar un astfel de lucru este de neconceput. În drum voi trece pe la poştă şi voi cumpăra timbre, le voi lipi şi voi înmâna scrisoarea lucrătorului poştal. Apoi mă voi ori la supermarket şi voi cumpăra piept de pui, să pregătesc

şniţele, pe care le voi congela, după care le voi reîncălzi. Şi voi fi bine. Cred.

Asaf a plecat în noaptea asta. O călătorie scurtă. De o singură noapte.

După ce vor adormi copiii, sigur vom face dragoste. Avem un fel de tradiţie: îi imprim o amintire pe trup, pe care s-o ducă împreună cu el când e departe de mine.

Avem câteva episoade memorabile între noi doi, pe care le-am ţinut ascunse de tine în această scrisoare. Adevărul despre căsnicia noastră este mult mai complicat decât ce ţi-am descris în această scrisoare. Apoi mai este şi adevărul financiar.

Mâine-dimineaţă voi telefona la Studio Verbin. Amicam are o slăbiciune pentru mine. Mereu a avut. Va accepta ca eu să mă întorc acolo. Dacă nu mi-am deschis un studio propriu până acum, probabil că n-o voi face nici de acum înainte. Şi cred că cel mai important lucru în momentul acesta este să ies din casă, înainte ca în copac să apară trei bufniţe...

Fiecare femeie are, din câte se pare, gradul ei unic de suportabilitate a singurătăţii. Şi am uitat că eu, în mod special – având în vedere istoricul familiei mele –, trebuie să fiu cu atât mai atentă. M-am cufundat mult prea adânc în mine însămi, iar acum trebuie să încep să urc înapoi.

Îmi vei ţine pumnii? Pereţii gropii sunt foarte alunecoşi.

A ta,

Hani

PS: În orice caz, ar fi frumos să-mi scrii ceva. Să ştiu că eşti încă în viaţă.

Poate îmi vei împărtăşi şi tu unul dintre secretele tale.

Nu cred că nu ai. Toţi oamenii au secrete.

ETAJUL AL TREILEA

Ştiu că e ridicol. Cu toate astea, Michael, trebuie să-ți vorbesc. Nu am pe nimeni altcineva cu care aş putea împărți această povară. Sunt deja două săptămâni de când încerc să găsesc modalitatea prin care m-aş putea adresa ție fără să mă fac de râs în propriii mei ochi. N-am de gând să merg la cimitir, să stau de vorbă cu o piatră funerară, ca o babă nebună, nici să-ți scriu scrisori pe al căror plic să trec, la adresa destinatarului: „Grădina Raiului, strada Sufletelor neprihănite", cum n-am nici cea mai mică intenție de a merge la un medium care să mişte paharul pe o tablă de spiritism sau să facă în aşa fel încât chipul tău să apară într-un glob de sticlă. Nu-mi stă în fire. Şi totuşi, nevoia mea de a sta față în față cu tine este cât se poate de reală. Iar în ultima vreme s-au întâmplat tot felul de lucruri, care au transformat nevoia mea într-o adevărată urgență.

În urmă cu câteva zile, în timp ce sortam diverse obiecte din camera ta de lucru, hotărând ce să arunc la coşul de gunoi şi ce să depozitez în cutii de carton înainte de mutare (despre care îți voi povesti ceva mai târziu), am găsit într-un sertar un robot electronic care, judecând după stratul consistent de praf de deasupra, nu mai fusese folosit de foarte multă vreme.

M-am oprit din sortat – tu ştii cu câtă uşurință pot fi distrasă de la treburile casnice –, am conectat robotul la telefon şi am sunat la numărul nostru. După ce a făcut apel de patru ori, banda a pornit, iar vocea ta caldă şi gravă a răsunat umplând întreaga casă: „Bună ziua, ați sunat la familia Edelman. Vă rugăm să lăsați un mesaj după semnalul sonor şi vă vom telefona cât mai curând posibil".

A trecut un an întreg de când nu ți-am mai auzit vocea. De fapt, mai mult de un an. Pentru că vocea care ieşea din gâtul tău în timpul acelor ultime săptămâni era complet diferită: mult mai blândă. Mai puțin sigură. Pe

măsură ce te apropiai de moarte, erai tot mai dispus să iei în calcul posibilitatea de a te fi înşelat. De-a o fi apucat pe un drum complet greşit.

*

Am mai verificat de câteva ori, desigur: am cronometrat cât timp trece din momentul în care te opreşti din vorbit până la cele trei semnale sonore care marchează sfârşitul mesajului (două minute). Am numărat câte cuvinte pot fi rostite şi ascultate în două minute (Între două sute şi două sute cincizeci, în funcție de viteza vorbitorului. Eu am început să vorbesc mult mai rar de când ai plecat). Dar am luat deja hotărârea decisivă: aceasta va fi modalitatea pe care o voi folosi pentru a vorbi cu tine. Îți voi lăsa mesaj după mesaj pe robotul electronic.

Desigur, nu că această metodă ar fi mai puțin artificială ca acelea pe care le-am menționat mai devreme. Majoritatea oamenilor n-ar recurge la ea. Dar în clipa în care îți aud vocea, ies pentru câteva momente de sub influența judecătoarei dinăuntrul meu, care îmi spune fără încetare: „Devora, te faci de râs" şi umplu golul acela care cere, aproape pretinde, să fie umplut.

*

Iubitul meu – mult prea rar te-am alintat astfel –, înainte de a-ți povesti ce se petrece în viața mea, cu siguranță vei vrea să ştii ce se întâmplă în țară. Bănuiesc că nu aveți buletine de ştiri acolo, în partea întunecată, şi ştiu cât este de important pentru tine să fii mereu informat. „Ştirile!" îmi strigai din salon şi dădeai televizorul mai tare, să auzi mai bine vocea prezentatorului, iar acum, când nu mai eşti cu mine, eu sunt aceea care strigă uneori: „Ştirile!" Dar vocea mea se întoarce înapoi la mine, sub forma ecoului ce se izbeşte de zidurile casei.

Toată țara e numai un cort, Michael. O tânără şi-a ridicat un cort în mijlocul unui bulevard din Tel Aviv, pentru

a protesta împotriva prețurilor ridicate ale locuințelor, fiind o sursă de inspirație pentru mulți alții, care au hotărât să-i urmeze exemplul, susținând prin demersul lor tot felul de cauze, dintre cele mai diferite. Fiecare cuplu de corturi a dat naştere unui alt cort, iar acum, în fiecare sat şi în fiecare oraş sunt şiruri întregi de corturi întinzându-se de-a lungul străzilor principale, şi în fiecare sâmbătă seara, din ele ies tineri care se adună în piețe pentru a demonstra, cerând justiție socială şi o țară nouă. Demonstrațiile sunt transmise în direct la televizor, iar mie îmi pare rău că nu eşti aici, cu mine, să urmărim împreună miracolul. Sunt confuzi, tinerii, la ei mă refer, sloganurile lor n-au consistență, iar discursurile lor n-au proiecție în viitor, şi cu toate astea, sunt mânați de o anume pasiune care-mi aminteşte de noi doi la vârsta la care credeam că puteam schimba lumea.

În urmă cu aproximativ trei săptămâni, am hotărât să trec la fapte.

De atâtea ori i-am privit cu jind pe oamenii care se adunau în piețe pentru a-şi spune punctul de vedere, pentru a striga mesaje care însemnau atât de mult pentru noi, dar pe care nouă nu ne-ar fi fost permis să le rostim, având în vedere pozițiile publice pe care le ocupam. Dar acum, după pensionare, uşa coliviei s-a deschis. Şi atunci de ce, m-am întrebat, de ce continui să stau în spatele gratiilor? De ce să nu fac autostopul până în marele oraş, alături de unul dintre vecinii noştri, şi să nu particip la demonstrații?

*

Am început, desigur, cu familia Raziel. Ca întotdeauna, Avraham mi-a spus:

— Intră, intră, de ce stai la uşă?

Dar stătea în prag, cu mâinile încrucişate pe piept, blocându-mi complet intrarea. I-am spus că voiam doar să ştiu dacă, din întâmplare, aveau de gând să meargă la

demonstrație. Dar el a întrebat:

— Ce demonstrație?

Nu pot să-ți spun cât de uimită am fost. Am întrebat:

— Voi nu ascultați ştirile?

Iar el a zis, pe un ton indiferent:

— Aaa, asta era, noi nu prea credem în demonstrații. În plus, în fiecare sâmbătă seară vin la noi nişte prieteni, să jucăm poker, e un obicei la care ne e imposibil să renunțăm.

— Poker? Nu voiam ca vocea mea să aibă o notă dezaprobatoare, dar exact aşa a sunat.

El s-a speriat puțin.

— Nu jucăm pe bani, Devora, e doar aşa, de distracție. Fiecare pune câte zece şekeli. Nu mai mult.

N-am putut să mă abțin. I-am spus:

— Bine, atunci, dacă o să câştigați în noaptea asta la poker, poate reuşiți, în sfârşit, să vă achitați datoria față de asociație.

Moment în care mi-a zis, privindu-mă direct în ochi:

— Tocmai am dat comandă de carnete de cecuri noi, iar în clipa în care vor sosi, primul lucru pe care-l fac e să mă înființez la uşa ta.

— Minunat, am spus şi m-am întors să plec, dar el a strigat în urma mea:

— O săptămână bună!

Cum de nu îi este ruşine să spună de fiecare dată aceeaşi minciună, Michael? Şi câtă naivitate din partea mea să cred că o persoană care nu este capabilă nici măcar să-şi plătească datoriile față de asociația blocului ar putea da dovadă de solidaritate socială?

*

Am coborât un etaj. Din spatele uşii familiei Gat am auzit voci de copii. Am ezitat înainte de a ciocăni. Poate că nu era o oră potrivită? Dar eram hotărâtă să merg la demonstrație cu orice preț. Mi-a deschis Hani, cu băiețelul

în braţe şi cu fetiţa agăţată de fusta ei. Mi-am cerut scuze pentru faptul că o deranjam la ora aceea, însă ea mi-a răspuns printr-un zâmbet obosit şi mi-a spus că nici cu o oră în urmă situaţia nu era mai bună.

Am început:

— Voiam să ştiu...

Dar în clipa aceea fetiţa a tras şi mai tare de fusta lui Hani, iar fusta a alunecat uşor, lăsând la vedere elasticul chiloţilor. Ea a certat-o pe copilă:

— Ţi-am mai zis, nu-mai-fa-ce-as-ta! A împins-o de lângă ea, şi-a ridicat fusta, şi-a muşcat buza, şi-a cerut scuze şi m-a întrebat: Ce spuneaţi?

— Voiam să întreb... voi mergeţi cumva la proteste?

— În primul rând, a zis Hani, aşa cum poţi vedea, nu există aici niciun „voi”, sunt doar eu. Asaf e în străinătate. Chiar mi-aş fi dorit să merg. Mi se pare important. Dar nu văd cum aş putea găsi o bonă în momentul ăsta.

— Înţeleg.

— Iar mâine-dimineaţă mă trezesc devreme, am reînceput serviciul. Îmi pare rău, Devora. Ai încercat la familia Raziel?

— În seara asta au programat un joc de cărţi.

— Atunci încearcă mai jos, la Rut şi la familia care locuieşte vizavi de ea.

Am arătat cu degetul către uşa din faţă.

— Oare să încerc şi la familia Katz?

— Sunt în Creta. Cred că se întorc abia mâine.

— Ciudat, mi s-a părut că am auzit pe cineva umblând prin apartamentul lor în urmă cu câteva zile, am spus.

Iar Hani a avut o tresărire – în ochii ei a scânteiat ceva diferit –, iar ea m-a întrebat:

— Eşti sigură? Cum arăta?

*

M-a rugat, m-a implorat pur şi simplu să-i descriu

cum arăta persoana pe care o văzusem în apartamentul familiei Katz.

Am încercat să o temperez. I-am spus că obloanele erau pe jumătate închise şi n-am putut vedea foarte mult.

Dar ea a insistat:

— Şi totuşi, ce ai văzut?

Am vrut să-i spun că în ziua respectivă fusese cald afară. Chiar foarte cald. Şi că nu eram sigură dacă nu cumva fusese un miraj. Însă era clar că nu avea de gând să renunțe până ce nu-i dădeam informații complete, chiar dacă puțin credibile. I-am zis că bărbatul, asta în cazul în care presupuneam că fusese un bărbat, era foarte slab. La început crezusem că era un hoț, aşa că fusesem la un pas să chem poliția, după care am observat că nu făcea altceva decât să se plimbe de la un capăt la celălalt al salonului. Fără nicio intenție de a fura ceva. Avea cu el un rucsac. Dar nu a băgat nimic înăuntru.

Hani s-a încordat.

— Un rucsac? Ce culoare avea?

L-a lăsat jos din brațe pe băiețel şi a dat la o parte mâna fetiței, care o ținea în continuare de fustă. Părea că preferă să înfrunte de una singură informațiile cruciale pe care i le ofeream.

I-am spus că eu cred, de fapt, am impresia că rucsacul era verde. Poate. Iar atunci... m-a îmbrățişat, Michael. Aş vrea să-ți pot descrie îmbrățişarea aceea în cel mai mic detaliu, însă mă tem că semnalul sonor al robotului mă va întrerupe, şi nu pot descrie în secvențe procesul dinamic şi continuu pe care-l presupune o îmbrățişare. Aşa că mă voi opri aici, cu voia ta, şi îți voi telefona din nou.

*

Între mine şi Hani nu e o relație atât de apropiată, încât să ne îmbrățişăm. Nici măcar n-am dat vreodată mâna. De aceea, în primul moment, am încremenit în

brațele ei. Nici n-am mai putut să mă mişc de uimită ce eram. Dar ea nu s-a retras şi nici nu mi-a dat drumul, aşa cum ar face cei mai mulți oameni dacă îmbrățişarea lor n-ar primi niciun răspuns. Din contră, şi-a strâns şi mai tare brațele în jurul meu, îngropându-le tot mai adânc în pielea spinării mele, trăgându-mă spre ea, sau eu trăgând-o spre mine, până când am devenit o singură persoană. Eram lipite una de cealaltă. Încetul cu încetul mi-am simțit trupul topindu-se în al ei, am simțit cum umerii şi pieptul încep să mi se afunde în strânsoarea îmbrățişării ei, şi toată reticența mi s-a risipit.

Înțelegi, Michael? Nimeni nu m-a mai îmbrățişat de când ai plecat. Nimeni nu m-a mai atins cu atâta blândețe. Şi iată cum mi se deschidea, în sfârşit, oportunitatea de a nu-mi mai înfrunta singurătatea de una singură.

— Mulțumesc! Mulțumesc! Mulțumesc! a zis Hani, dezlipindu-se de mine. Mâinile ei îmi cuprindeau încă talia, dar îmbrățişarea s-a sfârşit la fel de brusc cum a început.

Am rămas năucită. Confuză. Tânjind.

Ea a spus:

— Nici nu-ți dai seama cât de important este pentru mine ceea ce tocmai mi-ai spus. În ultimele săptămâni, eu... am fost puțin cam dezechilibrată, Devora, eu... mi-am pierdut încrederea în mine, ba mai mult decât atât, mi-am pierdut încrederea în însuşi faptul că aş avea cu adevărat un sine al meu, propriu, înțelegi? Iar faptul că l-ai văzut şi tu... înțelegi? Faptul că avea un rucsac verde înseamnă că există posibilitatea să nu apară o a treia bufniță, înțelegi?

*

Nu înțelegeam. Nu înțelegeam cine era bărbatul acela slab. Şi nici ce căuta în apartamentul familiei Katz. Şi ce legătură era între el şi bufniță. Şi, cu toate astea, am încuviințat printr-o mişcare a capului. Pentru că sentimentele pe care mi le descria nu-mi erau deloc străine.

La fel mă simțeam şi eu la sfârşitul concediului de maternitate. De aceea m-am întors atât de repede la serviciu. Simțeam că ceva dinăuntrul meu începe să se destrame în timpul lungilor ore pe care le petreceam închisă în casă. Că renunțarea îmi inunda fiecare spațiu, oricât de mic, dintre organe. Dorința de a abandona totul şi de a mă scufunda, de a renunța la sunetul sirenelor tristeții. Era atât de înfricoşător şi mă făcea să mă simt atât de vinovată, Michael, încât nu-ți puteam vorbi despre asta. Dar acesta a fost unul dintre motivele pentru care nu am mai vrut. Copii, adică. Îmi era de ajuns o singură privire spre abisul care se întindea sub funia subțire a sănătății mintale pe care călcam asemenea unui funambul, deoarece nu eram sigură că o a doua eventuală privire n-ar fi sfârşit printr-o cădere. Atunci m-am întors la serviciu, fiindcă acolo, cel puțin, regulile îmi erau clare.

Oare eşti cu adevărat surprins să auzi toate astea, Michael? Am impresia că nu. Cred că nu există nimic din ce ți-aş putea povesti despre anii noştri petrecuți împreună care să te ia prin surprindere. În aceste mesaje pe care ți le las, nu voi dezvălui nicio mare taină a trecutului. De fapt, care e cea mai mare taină pe care un om o poate ascunde față de lume? Taina vulnerabilității sale. Iar eu ți-am destăinuit zi după zi această mare taină a vieții mele.

În ceea ce priveşte lucrurile care s-au întâmplat *după* plecarea ta –, cu siguranță voi reuşi măcar să te fac să ridici dintr-o sprânceană. Dar nu a sosit încă momentul pentru asta. Ştiu că îți plac poveştile spuse aşa cum trebuie. Cu început, cuprins şi cel puțin o încheiere.

*

Hani a zis:

— Lasă-mă să dau câteva telefoane. Dacă reuşesc să găsesc o bonă, te caut eu.

Eu am răspuns:

— Bine.

Aş fi vrut să spun mai multe. De exemplu: „Ai făcut bine că te-ai întors la serviciu”. Sau: „Dacă simţi că te cuprinde din nou frica de funia aceea de funambul, eşti invitată la o ceaşcă de ceai în apartamentul meu. O ceaşcă de ceai la momentul potrivit poate face minuni”. Dar Hani era deja trasă înăuntru de mânuţele copiilor ei, înghiţită de o mulţime de braţe, asemenea unui peşte înhăţat de tentaculele unei anemone de mare.

Aşa că n-am mai spus nimic.

După care am mai coborât un etaj.

N-a trecut mult de când Rut a ieşit din doliu. Aşa încât am preferat să bat mai întâi la uşa avocatei care locuieşte vizavi de ea. Dar cu o fracţiune de secundă înainte de a ciocăni, am auzit vocea unui bărbat, care mi-a făcut mâna să îngheţe în aer, cu degetele pregătite să bată în uşă. Nu din cauza a ceea ce spunea. Nu reuşeam să aud majoritatea cuvintelor pe care le rostea în spatele uşii capitonate. Ci din cauza tonului. Şi tu l-ai fi recunoscut imediat şi cu uşurinţă: de obicei îl auzi ieşind din gurile avocaţilor apărării, între rostirea capetelor de acuzare şi citirea sentinţei.

*

Soţul avocatei cerea îndurare pentru sufletul lui. Când se întâmplă ca femeile să ceară îndurare, pur şi simplu izbucnesc în lacrimi. Bărbaţii, în schimb, când se află în situaţia de a cere îndurare în faţa judecătorului, îşi încordează întreg trupul în încercarea de a nu plânge, iar vocea li se face ţăndări, oscilând între şoapte şi strigăte involuntare, ca şi cum s-ar întoarce în timp, la vârsta adolescenţei.

Avocata i-a răspuns ceva. Tonul vocii ei era unul plin de răceală. Dur. Lipsit de milă. După care el a reînceput s-o implore pe un ton mai ridicat. Mai disperat. Am auzit

zgomotul unui scaun târşâit de podea. Apoi sunetul paşilor lui. Aşa se întâmplă întodeauna, omul care imploră trebuie să se mişte. Iar cel implorat rămâne mereu pe loc. Soțul avocatei a ridicat vocea. A spus:

— Dar, Ayelet...

Iar restul n-am mai auzit. Cuvintele lui au fost înghițite de zgomotele de fond. Însă îmi era de ajuns. Mâna mi-a căzut din nou pe lângă corp. Ştiam că, dacă aş fi bătut la uşă în momentul acela, m-aş fi trezit implicată, fără voia mea, în drama lor intimă.

Am observat deja, Michael, că simpla mea prezență stârneşte în oameni dorința de a-şi argumenta propriile poziții. Puteam să-mi imaginez totul: după un prim moment de stânjeneală, vor identifica repede oportunitatea care li se deschide, mă vor invita în casă, după care îmi vor prezenta dovezile şi mărturiile. Fără îndoială, el a înşelat-o. Ce altceva ar putea transforma un bărbat într-un sac de regrete şi ar face dintr-o femeie un adevărat procuror? Sau poate că nu. Poate că era vorba despre cu totul altceva. În acest punct al vieții în care se află ei acum, când copiii sunt încă mici, iar nevoile personale ale celor doi membri ai cuplului intră în conflict unele cu altele, lista de nemulțumiri a fiecăruia dintre ei nu face decât să se lungească pe zi ce trece.

În orice caz, ştiam că, în cele din urmă, îmi vor cere să dau un verdict, iar eu nu voiam asta. Unul dintre marile avantaje ale faptului că eşti pensionar e acela de a nu mai fi nevoit să decizi soarta oamenilor. Şi, în afară de asta, aveam de gând să ajung la protest.

*

Nici la Rut n-am mai încercat. Ştiam că dacă voi intra în apartamentul ei, va trebui să stau. Să o consolez. Să mă uit la albume de fotografii cu ea şi Herman. Sigur îmi va pregăti o ceaşcă de ceai şi mă va servi cu ştrudel, după care vom sfârşi stând ca două văduve bătrâne şi urmărind

protestele la televizor.

În loc să fac asta, mi-am comandat un taxi.

Tu n-ai fi acceptat să plăteşti o sută de şekeli pentru o cursă la Tel Aviv, ştiu.

Dar eu, da, Michael. Şi ce să-i faci, acum eu sunt cea care ia astfel de decizii în casa noastră.

Linişteşte-te. Nu te acuz de zgârcenie. Nu eşti un om zgârcit. Nu spun că ai fi zgârcit. Cred că, în general, ai dat mereu dovadă de responsabilitate financiară. Dar acum, după ce ai plecat, nu mai văd niciun sens în a pune deoparte fiecare bănuţ. Pentru ce? Pentru cine? Adar nu ne cere niciodată ajutorul. Banii noştri se adună şi se înmulţesc în cont, iar timpul rămas pentru a ne bucura de ei e din ce în ce mai scurt.

Prin urmare, mi-am comandat un taxi. Cursă specială. Iar adevărul este că a costat o sută douăzeci de şekeli, nu o sută.

*

La naiba, cât de importantă e încă pentru mine părerea ta!

*

Taxiul pe care l-am luat s-a oprit în faţa barierei de pe strada Ibn Gabirol, iar şoferul mi-a spus:

— Îmi pare rău, doamnă, dar de aici va trebui să vă continuaţi drumul pe jos, poliţia a închis toate străzile din cauza protestelor.

I-am răspuns că nu e nicio problemă, că voi coborî chiar acolo, după care m-am alăturat mulţimii de paşi care îşi croiau drum de-a lungul străzii Kaplan, spre locul unde ar fi trebuit să se afle instalată scena principală. M-a bucurat să observ că erau printre demonstranţi şi câteva capete grizonante. Din când în când, câte un tânăr sau câte o tânără începea să cânte pe neaşteptate, iar cei din jur îi urmau, cântând la rândul lor. Cuvinte precum „dreptate” şi

„egalitate” pluteau în aer, laolaltă cu frânturi de conversație banală şi câteva bufnițe confuze, care nu înțelegeau ce era toată zarva aia.

În punctul acela, marşul era încă plăcut. O briză blândă adia dinspre mare. Am înaintat pe strada Pinkas, moment în care amintirile din copilărie m-au năpădit dintr-odată. Amintirile copilăriei tale, desigur. Mereu am crezut că sunt mult mai demne să fie păstrate decât amintirile mele. Uite, chiar aici, pe locul în care se ridică astăzi clădirea aceasta, era pe vremuri terenul pe care tu şi prietenii tăi jucați fotbal cu o minge de cârpă. Tu erai arbitrul, bineînțeles, cel ale cărui decizii erau ascultate de către ambele echipe. Iar în copacul acesta, care se află în capătul străzii Dubnov, v-ați construit o casă din lemn mare, sau cel puțin aşa vi se părea vouă la vremea respectivă, în care vă retrăgeați după cursuri. Iar acolo, la colț, ai căzut cu bicicleta şi te-ai lovit la umăr. Nu ai plâns, cum să plângi tocmai tu? Tatăl tău îți inoculase ideea că bărbații din familia Edelman nu plâng. Ți-ai adunat toate lacrimile acelea în piept vreme de douăzeci de ani, până în clipa în care m-ai întâlnit.

Pe măsură ce mă apropiam de colțul străzii Kaplan, îmi era tot mai greu să înaintez. Erau foarte, foarte mulți oameni. Adierea cea blândă încetase. Nu era nicio fantă în mulțimea adunată acolo, prin care ar fi putut trece. Simțeam că-mi era foarte greu să respir, că trebuia să găsesc o bancă, pe care să mă aşez, să-mi trag sufletul. Să inspir şi să expir. M-am enervat pe mine însămi pentru faptul că nu mă îmbrăcasem cu haine mai comode. Cine îşi pune jachetă în mijlocul verii? M-am întors, hotărâtă s-o iau către vest, spre mare, pentru a mă îndepărta de mulțime, dar presiunea exercitată de masele care se îndreptau spre Kaplan era atât de mare, încât n-am reuşit să merg contra curentului. N-am reuşit să merg deloc, ca să fiu sinceră.

Eram prizonieră în mijlocul mulțimii. Inima mi-o luase razna, iar gâtul mi se uscase, oamenii se înghesuiau în mine, mă împingeau din toate direcțiile, mă zdrobeau. Dacă aş fi fost cu tine, Michael, sigur ai fi făcut loc pentru noi, cu brațele tale puternice, m-ai fi protejat de mulțime şi m-ai fi însuflețit. Dar nu erai cu mine. Am fost complet singură, Michael, iar genunchii îmi tremurau, picioarele îmi erau încremenite locului, aerul a încetat să-mi mai umple plămânii, după care am simțit că mă sufoc...

Ultimul lucru pe care mi-l aduc aminte este obrazul nebărbierit al unui tânăr, care s-a aplecat deasupra mea, întrebându-mă:

— Doamnă, sunteți bine?

*

M-am trezit lângă un cort.

Câțiva tineri stăteau în jurul meu. Păreau îngrijorați.

O voce a spus:

— A deschis ochii!

O altă voce a strigat:

— Aduceți-i un pic de apă!

Mi-au scos jacheta cu mişcări delicate. Mi-au adus apă. M-au rugat să-mi ridic capul şi au aşezat sub el două perne, pentru a putea duce cana la gură. Am băut încet. Abia în clipa aceea ochii mei s-au deschis îndeajuns pentru a vedea că mă aflam în mijlocul unui salon improvizat – covoare subțiri, fotolii rupte, câteva perne –, iar acest salon era chiar în mijlocul bulevardului Rothschild.

— Cum am ajuns aici? am întrebat.

Iar ei mi-au explicat: Leşinasem la colțul străzii Kaplan. Îmi pierdusem cunoştința. Doi tineri mă ridicaseră de pe stradă şi mă aşezaseră într-o ricşă (Se pare că există aşa ceva pe străzile Tel Avivului). Toate străzile care duceau către spitalul Yehilov erau blocate din cauza protestelor, aşa că hotărâseră să mă ducă pe bulevardul Rothschild, iar,

între timp, îi telefonaseră unui medic protestatar, care venise acolo cât putuse de repede, cu bicicleta, mă consultase şi concluzionase că tot ceea ce-mi trebuia era puțină odihnă.

Am spus:

— Vă mulțumesc, cred că acum mă voi întoarce acasă. După care am vrut să mă ridic, însă amețeala pe care am simțit-o m-a făcut să mă reazem din nou de perne.

— Încetişor, doamnă, a spus o tânără al cărei păr era legat într-o mulțime de codițe, şi şi-a aşezat o mână pe umărul meu. Ați trecut printr-o experiență traumatizantă. Acordați-vă timpul necesar pentru a depăşi acest moment.

*

Da, Michael, se pare că dintre toate corturile din lume, nimerisem tocmai în cortul psihologilor. Îți vine să crezi?

După ce mi-am mai revenit puțin şi am reuşit să mă ridic în şezut, am observat pancartele atârnate peste tot în jurul meu: NE-A AJUNS CUȚITUL LA SUFLETE, PSIHOLOGIA DIVORȚEAZĂ, DREPTATEA SOCIALĂ E DOAR ÎN INIMILE NOASTRE. După ce am întrebat-o, tânăra cu părul împletit într-o mulțime de codițe mi-a explicat că mai multe grupuri îşi ridicaseră corturi de-a lungul bulevardului. Cu toții particiau la protest, însă fiecare avea propria motivație. Cortul în care mă aflam era ocupat de către psihologi din toată țara, care protestau față de salariile mici ale angajaților din sectorul public.

Mi-a mai turnat un pahar cu apă şi mi-a spus:

— Beți, e important! Iar în timp ce eu înghițeam apa, ea a continuat să-mi explice: Tot ca parte din protestul nostru poate fi considerat faptul că ne-am transformat cortul în centru de terapie, oferind susținere psihologică oricui are nevoie, un fel de punct de „prim ajutor” deschis tuturor celor care trec pe acest bulevard. Şi-a întors capul către masa de picnic şubredă care se afla la câțiva metri în

spatele ei şi a spus: Tot ce trebuie să faceţi este să semnaţi acolo.

Am întrebat ce se întâmplă după ce semnezi, iar vocea mea avea un timbru ciudat, ca şi când ar fi aparţinut unei alte femei. Mi-a explicat că după ce semnezi, eşti direcţionat către unul dintre psihologii din cort.

— La început s-au înscris puţini oameni, dar în ultimele zile, a spus ea cu mândrie, nu mai fac faţă cererilor, lucrând inclusiv noaptea. Au făcut o pauză de câteva ore doar pentru a lua parte la demonstraţie, însă de la miezul nopţii vor reîncepe şedinţele de terapie. Fata a spus: Puteţi rămâne să vă odihniţi aici, pe saltea. Apoi a adăugat: Nu deranjează pe nimeni. Intimitatea nu poate fi asigurată într-un asemenea loc, oricum.

*

Aş fi vrut să-i spun: „Uite, sunteţi foarte drăguţi, meseria mea mi-a prilejuit mai ales întâlniri cu violatori şi criminali, aşa încât îmi face bine să-mi aduc aminte că în ţara asta trăiesc şi tineri ca voi, însă, cu permisiunea voastră, s-a făcut deja târziu şi sunt aşteptată acasă...”

Dar, în momentul acela, exact în momentul acela, în mijlocul acelui salon improvizat şi al claxoanelor care se auzeau neîntrerupt în jurul nostru, s-a coborât asupra mea ceva ce ar fi trebuit să se coboare în urmă cu foarte multă vreme şi a cărui coborâre nu înţelegeam cum reuşisem s-o împiedic timp de mai bine de un an: Nimeni nu mă aşteaptă acasă.

*

La miezul nopţii, pacienţii au început să intre în cort. Primul lucru pe care îl făceau era să meargă la masa transformată în birou de recepţie; acolo le era indicat un terapeut şi unul dintre cele două corturi, ori poate chiar o bancă de pe bulevard, undeva în apropiere. Din locul în care stăteam, puteam auzi frânturi ale conversaţiilor lor. Venind

nu doar de pe bancă, dar şi din cele două corturi deschise, în pânza cărora cineva decupase o fereastră, pentru a lăsa aerul proaspăt să pătrundă înăuntru.

Nu voiam să trag cu urechea la conversaţiile lor. Ştii foarte bine care este părerea mea, care este părerea noastră despre psihologi. Mai ales după ceea ce s-a întâmplat cu Adar. Dar continuam să stau întinsă acolo, pe saltea, şi nu puteam face nimic altceva decât să ascult (Te rog, Michael, ia în considerare toate aceste „circumstanţe atenuante"). Şi atunci, trebuie să mărturisesc, am fost luată prin surprindere. De două ori.

În primul rând, am fost surprinsă de deschiderea, ca să nu spun chiar de dorinţa cu care cei ce intrau în corturi vorbeau despre propriile vieţi în faţa unor oameni complet necunoscuţi, într-un spaţiu total lipsit de intimitate. Oare oamenii aceia nu au familii sau prieteni apropiaţi, cu care ar putea sta de vorbă într-un cadru mult mai discret?

De exemplu, pe o bancă de lângă salteaua mea şedea o femeie. Avea aproximativ cincizeci de ani. Îi povestea psihologului că lucrează de douăzeci de ani într-un birou din apropierea bulevardului şi că de când începuseră protestele de stradă, înăuntrul ei izbucnise o ură crescândă faţă de şefii ei. Zicea:

— Ei câştigă atât de mulţi bani, iar pe noi ne plătesc cu mai nimic", după care – în ciuda faptului că-l cunoscuse pe psiholog de numai câteva minute – a adăugat: În ultimele zile am tot felul de gânduri înspăimântătoare. Vreau să le fac rău. Să-i rănesc. Să le pun otravă pentru şoareci în cafea, sau ceva de genul ăsta. Nu reuşesc să alung toate gândurile astea. Şi nu ştiu ce să fac.

N-am auzit răspunsurile terapeutului. Un grup de aproximativ o sută de alergători îmbrăcaţi în tricouri pe care scria ALERGĂM PENTRU UN APARTAMENT a traversat bulevardul. Terapeutul şi pacienta continuau să discute, ca

şi cum trupurile transpirate care treceau alergând pe lângă ei ar fi fost ceva cât se poate de natural. Eu, spre deosebire de ei, mă temeam ca nu cumva vreunul dintre alergători să se împiedice de mine din greşeală, aşa că numai după ce şi ultimul „sportiv” a trecut, am îndrăznit să ascult din nou ce-şi spuneau cei doi. Însă pierdusem deja firul conversaţiei lor, motiv pentru care atenţia mi-a fost distrasă de o alta, ce se desfăşura într-unul dintre corturi. Cel cu fereastra decupată.

*

Un bărbat îi povestea terapeutei, din al cărei trup nu vedeam decât vârfurile picioarelor, că era căsătorit de douăzeci de ani cu o femeie, dar că era atras şi de bărbaţi. Soţia lui nu ştia nimic, nici copiii, nimeni dintre prietenii lor de familie, dar din când în când frecventa locuri în care îşi putea satisface această plăcere. Îi spunea terapeutei:

— Nu mă aştept să primesc de la tine o soluţie, chiar nu cred că există o soluţie. Simplul fapt de a duce cu tine un secret atât de multă vreme... este atât de... înţelegi? Prin urmare, simplul fapt de a-ţi vorbi acum aici... înţelegi?

Conversaţiile terapeutice au continuat de-a lungul întregii nopţi, iar eu am continuat să le ascult, pendulând încontinuu între uimire şi oroare: uimită de uşurinţa cu care oamenii îşi dezvăluie trăirile cele mai intime oricui e dispus să le asculte; oripilată de exact acelaşi lucru. Pe măsură ce conversaţiile îşi urmau cursul, pe lângă noi, uneori chiar printre noi, la propriu, treceau grupuri cât se poate de diferite de protestatari. În salonul improvizat şi neamenajat dădeau buzna, pe rând, beţivi, oameni fără adăpost ori, pur şi simplu, cinici dornici să-şi facă auzite părerile. Asta nu-i deranja cu nimic pe cei veniţi în căutare de ajutor. Din câte mi-am putut da eu seama, cel puţin, nu aveau nicio problemă în a-şi împărtăşi cu tot bulevardul deviaţiile sexuale, dependenţele sau minciunile pe care le

spuseseră celor mai apropiați oameni din viețile lor.

Încetul cu încetul, Michael, m-am trezit trăgând o concluzie: Nu se putea vorbi despre o singularitate a acestor cazuri, răspândirea lor fiind una generalizată. Se pare că, în ultimii ani, linia de graniță dintre „particular” şi „public”, „interior” şi „exterior” s-a deplasat, iar noi nu am fost informați în legătură cu acest lucru. Poate chiar a fost complet ştearsă.

*

În al doilea rând, am fost surprinsă de comportamentul celor care se autointitulau „terapeuți”, iar în acest caz, am oscilat de asemenea între uimire şi oroare. Am fost surprinsă de tinerețea lor (Purtau pantaloni scurți, Michael! Atât de departe de imaginea unui bărbat matur, fumând pipă, pe care mi-l imaginam stând de vorbă cu Adar), de capacitatea lor de a asculta, de a asculta cu adevărat, în mijlocul calvarului neîncetat de pe bulevard, şi dorința lor de a uşura suferința celui cu care stăteau de vorbă.

Şi ce anume m-a oripilat? Faptul că niciunul dintre terapeuții de profesie nu şi-a exprimat nici măcar o singură dată opinia morală asupra comportamentelor anormale despre care li se vorbea. Nici măcar o singură dată! Poate că cel mai enervant exemplu în acest sens este cazul unei tinere micuțe, care s-a aşezat pe bancă în jurul orei două noaptea, împărtăşindu-i terapeutei atracția sexuală puternică pe care o simțea față de propriul frate mai mare. Terapeuta asculta. Şi asculta. Şi asculta. În cele din urmă, a spus doar atât:

— Este bine că vorbeşti despre asta. Cu siguranță nu e uşor să cari cu tine astfel de sentimente.

Doamne Dumnezeule! Îmi venea să urlu! Tânăra aceea era pe punctul de a comite un incest. Nu ai de gând s-o avertizezi în legătură cu implicațiile unei astfel de fapte? Nu

ai de gând să-i spui că până şi cele mai izolate triburi amazoniene interzic relaţiile sexuale între membrii aceleiaşi familii? De asta ar fi avut cu adevărat nevoie fata aceea. De asta aveau nevoie cu adevărat toţi pacienţii care umpleau cortul şi care îşi aşteptau rândul afară. Ca o persoană să le spună ce e bine şi ce e rău. Iar voi, în loc să-i aduceţi pe calea cea bună, le spuneţi: „Răul poate fi şi bun, în vreme ce binele poate fi deopotrivă rău". Atunci, într-adevăr, ei ies din cortul vostru în pas sprinţar. Cineva i-a ascultat fără să-i judece. Cineva îi susţine. Foarte frumos. Cu toţii ne dorim să ne susţină cineva. Însă dimineaţa, dilema morală se va întoarce să-i bântuie, de data aceasta cu şi mai multă intensitate, pentru că acum a fost dezvelită, a fost pusă pe tapet.

*

Nu am spus nimic din toate astea, desigur. Nu credeam că, din poziţia mea de oaspete, îmi puteam permite să-mi exprim părerea.

A mai fost ceva care m-a făcut să tac: speram că frânturile de conversaţii pe care continuam să le ascult mă vor ajuta să înţeleg ceea ce voiam să înţeleg, să-mi imaginez ceea ce voiam să-mi imaginez: Ce s-a întâmplat cu adevărat în timpul şedinţelor de terapie ale lui Adar? Cum s-a întâmplat că, după trei luni de discuţii cu un psiholog, a ajuns la concluzia că noi, părinţii lui, ne facem vinovaţi pentru toate păcatele lui şi că cel mai bine ar fi să se izoleze de noi pe termen indefinit? Cum de a reuşit terapia aceasta, atât de străină nouă, să-l împingă spre un astfel de gest extrem?

Ştiu că nu-ţi place când vorbesc despre Adar. Dacă ai fi fost aici, cu siguranţă ai fi schimbat subiectul. Sau te-ai fi retras în tine însuţi, pentru a da astfel de înţeles că, în ceea ce te priveşte, conversaţia este deja încheiată. Dar acum tu eşti mort, Michael. Din acest motiv, nu prea ai de ales şi

trebuie să mă asculți până la capăt.

*

Am deschis gura pentru prima oară abia a doua zi dimineață.

Toți cei care locuiau în cortul respectiv s-au adunat pentru a scrie o petiție pe care urmau s-o citească în cadrul unei întâlniri a reprezentanților tuturor corturilor, ce fusese programată pentru după-amiaza aceea, pe bulevard. Şi-au început întâlnirea cu ceva ce numeau „visare socială". Fiecare dintre ei povestea ce visase în timpul nopții şi împreună încercau să găsească un fir comun tuturor viselor, un fir care le conecta la un nivel profund. Tânărul care modera discuția le explica celor prezenți că fiecare vis în parte conține atât lucruri personale, cât şi materiale, pe care cel ce visează le extrage din comunitatea căreia îi aparține.

Şi eu am fost invitată să-mi povestesc visul, dar am spus că nu-mi aduc niciodată aminte ce visez, răspuns întâmpinat cu o mulțime de încuviințări din partea tuturor celor prezenți, aşezați în cerc.

După ce au identificat elementul profund, comun tuturor viselor – Holocaustul, ce altceva, doar nu trebuia să fii un mare psiholog pentru a-ți da seama că acesta este şi va continua să fie elementul de profunzime –, au trecut la discutarea subiectului pe care îl reprezenta petiția. Vorbeau cu adevărat foarte frumos. Se ascultau unii pe alții, aproape la fel cum îşi ascultaseră pacienții. Trebuie să recunosc faptul că făceau foarte puține greşeli de vorbire. Dar erau complet depăşiți de aspectele practice. Cu alte cuvinte: nu aveau nici cea mai vagă idee cum să obțină ceea ce doreau.

Atunci când s-a lăsat liniştea pentru o clipă, am întrebat dacă pot lua cuvântul.

— Sigur că da, bineînțeles, au spus ei, întorcându-se către mine.

Mi-am îndreptat spinarea. Trupul meu nu-şi regăsise încă puterea, însă, din fericire, vocea care ieşea din gâtul meu răsuna la fel de tare şi de limpede ca pe vremuri, în sala de judecată. Le-am spus:

— Sunteți niște visători. Aveți impresia că veți obține ceea ce cereți doar pentru că aveți dreptate. Dar lucrurile nu stau niciodată așa. Dacă vreți să schimbați ceva, trebuie să treceți prin legislativ. Cu alte cuvinte, prin parlament. Este de aşteptat ca, în curând, membrii parlamentului să dorească să demonstreze că rezonează cu dorințele poporului, însă pe întreg parcursul acestei întâlniri, nu ați adus nici măcar o dată în discuție aspectele juridice ale cererilor voastre.

Tânăra cu părul împletit în sute de codițe, cea care-mi adusese apă, a întrebat:

— Din ce poziție spui toate astea?

Am zâmbit.

— Din ce poziție? Am fost judecător districtual vreme de douăzeci de ani.

*

După ce i-am ajutat pe psihologi să redacteze o cerere, să scrie două petiții administrative şi să întocmească o listă de solicitări privind îmbunătățirea condițiilor de muncă şi a normelor de angajare pornind de la contracte deja agreate în alte domenii de activitate, s-a răspândit repede zvonul că o judecătoare districtuală ieşită la pensie oferă consiliere juridică gratuită. Şi astfel, Michael, m-am trezit invitată la întruniri asemănătoare ale medicilor, ale studenților, ale locuitorilor din partea de sud a oraşului, ale locuitorilor din nordul țării, ale actorilor. Neştiința lor legislativă era strigătoare la cer. Niciunul, fără excepție, nu ştia care îi erau drepturile, prin urmare nu-mi era foarte greu să le ofer consiliere; le ofeream posibile soluții la problemele care îi preocupau. Eu vorbeam – ei scriau. Şi puneau întrebări.

Unele mai inteligente, altele mai puțin. Grâu, dar şi neghină. Părea că haosul era una dintre formele de organizare ale celor de pe bulevard. Cu toate astea, existau şi elemente constante: aerul care nu se mişca deloc, de exemplu, şi care îți dădea impresia că mergeai prin supă. Sau fata cu părul împletit în multe codițe, care a stat lipită de mine toată dimineața, însoțindu-mă dintr-un cort în altul şi având grijă, din când în când, să mă hidratez corespunzător.

Să păşeşti dintr-un cort în altul nu era un lucru dificil în sine. Dar umiditatea ridicată transforma totul într-un mare efort, iar noxele eliberate de maşinile care continuau să treacă pe lângă noi pe bulevard ți se lipeau pur şi simplu de piele, aşa încât, după o întâlnire cu câțiva oameni de teatru (Insuportabil, Michael, cu toții atât de plini de aere), mi-am cerut scuze în fața însoțitoarei mele şi i-am spus că trebuie să mă întorc acasă cât mai curând posibil, să fac un duş.

Ea s-a împotrivit cu vehemență:

— Dar, Devora, eşti aşteptată şi în celelalte corturi! Revoluția te cheamă!

Eu mi-am coborât privirea. Dojenită. Iar ea a spus:

— Nu departe de locul ăsta e o casă în care mergem să ne spălăm. Vino cu mine, te duc acolo.

*

Mi te imaginez în momentul acesta trecându-ți încetişor degetele pe deasupra buzei superioare, aşa cum făceai mereu în sala de judecată atunci când voiai să-ți afişezi lipsa de încredere, când un avocat sau un inculpat spunea lucruri pe care le considerai neîntemeiate.

Devora ta să facă duş în baia unor străini?

Doar nu am acceptat niciodată să înnoptez în casa altor oameni, din pricina faptului că eram obişnuită să mă spăl doar în propria cabină de duş. Chiar şi când stăteam la hotel îmi luam cu mine o geantă întreagă, burduşită de

săpunuri şi cosmetice.

Prin urmare, să merg aşa, pur şi simplu, în mijlocul zilei, fără haine de schimb, într-o baie în care se spăla tot bulevardul?

Iată cum stăteau lucrurile, Michael: aveau nevoie de mine. Şi trecuse deja atât de mult timp de când nimeni nu mai avusese nevoie de mine. Tu ai trecut acum de partea întunecată. Adar – naiba ştie unde s-o afla în momentul ăsta. Nici de la birou nu m-a mai sunat nimeni să mă întrebe unde e un dosar sau altul. Şi nu există nimic mai rău, Michael, decât să te simţi inutil. Inutil dimineaţa. Inutil la prânz. Inutil seara. Şi iată că fata aceasta îmi spune că sunt indispensabilă, că oamenii mă aşteaptă şi au nevoie de mine.

Am urcat în spatele ei treptele unei clădiri de pe bulevard, oprindu-mă la fiecare etaj pentru a-mi trage sufletul.

*

În imaginaţia mea, trebuie să recunosc, mă aşteptam la un apartament plin de tineri, cu ziduri ciuruite de cuie şi o podea murdară, acoperită de mucuri de ţigară. Dar iată că în spatele uşii capitonate simple se deschidea o mansardă spaţioasă, mobilată cu gust. Un aparat de aer condiţionat împrăştia în toate camerele aer rece, dar nu foarte rece, iar de la ferestrele strălucitoare se vedeau ficuşii de pe bulevard.

Un bărbat matur s-a apropiat de noi. Fata i-a zâmbit.

— Ce faci, Avner, toate bune?

Iar bărbatul i-a răspuns:

— Totul e minunat, Mor. După care s-a întors către mine, mi-a luat mâna în mâna lui, a sărutat-o şi a zis: Avner Ashdot. Cu cine am plăcerea?

Mi-am tras mâna din mâna lui şi am spus:

— Devora.

Am observat că el aştepta să continui, aşa că am adăugat:

— Edelman.

— Judecătoarea districtuală Devora Edelman?! a întrebat pe un asemenea ton, încât nu-mi dădeam seama dacă fusese respectuos sau ironic.

Am spus:

— Îmi cer scuze, ne cunoaştem?

El a zâmbit şi a zis:

— Hai să spunem că drumurile noastre s-au intersectat.

Nu puteam să mă hotărăsc dacă zâmbetul lui era plăcut sau enervant.

Mor şi-a dres vocea şi a spus:

— Nu vreau să vă stric reuniunea, însă Devora e aşteptată în stradă. Ne ajută cu partea juridică a luptei noastre.

Avner Ashdot m-a privit insistent, apoi a spus:

— Minunat, pur şi simplu, minunat.

Mor l-a întrebat dacă îl deranjează ca eu să merg direct în baie, să mă spăl.

Iar Avner a răspuns:

— Nu, sigur că nu, veniți după mine.

*

Tu, Michael, ai fost mereu de părere că este de-a dreptul imoral să investeşti mii de şekeli într-o baie. „Ce altceva îți mai trebuie într-o cabină de duş, în afară de apă?” ai fi spus, după care ai fi adăugat una dintre propozițiile tale din două cuvinte (Şi în cadrul pronunțării verdictelor foloseai astfel de propoziții formate din numai două cuvinte, pentru a-ți exprima dezaprobarea): „Risipă înfiorătoare. Pură ostentație. Hedonism revoltător”.

După ce m-am spălat în baia computerizată a lui Avner Ashdot, vreau să mai adaug la lista ta, dacă-mi dai

voie, încă două cuvinte: Pură plăcere.

Butoane cu ajutorul cărora reglai temperatura şi presiunea apei, în aşa fel încât să fie exact cum vrei, nu cu aproximație.

Un ventilator care împiedica acumularea de abur în exces în interiorul cabinei.

Rafturi gemând de produse cosmetice. Uleiuri de baie şi săpunuri naturale.

Lumânări parfumate.

Butoane care schimbau culoarea apei, activând leduri colorate montate sub jeturi.

Prosoape moi şi catifelate.

Ştiu că interesul pe care ți-l stârnesc toate astea este egal cu zero. Îmi este cât se poate de limpede faptul că tu califici drept irelevante toate aceste specificații tehnice. Dar este important pentru mine să înțelegi, Michael; nu doar cât de mult m-am bucurat de acel duş – atât de mult, încât am uitat că la un moment dat va trebui să şi ies de acolo –, dar şi de ce, multe zile după aceea, m-am gândit la el cu dor. Cu dorință, chiar.

*

I-am spus lui Avner Ashdot:

— Mulțumesc. Baia ta e cu adevărat minunată.

Iar el mi-a răspuns:

— *Any time*[22].

După care şi-a desfăcut larg brațele. Avea brațe lungi şi subțiri. Diferite de brațele tale.

Am simțit nevoia să-i mai spun ceva, aşa că am adăugat:

— Foarte generos din partea ta.

Şi el a replicat:

---

[22] Oricând (în engleză, în original).

— Să dorm cu voi în cort nu mai pot, din pricina spatelui; atunci, măcar atât pot face.

Şi eu am zis:

— Asta nu e deloc puțin.

Şi el:

— E o nimica toată. De ce să nu dai, dacă ai?

Eu am spus din nou:

— E foarte generos din partea ta.

M-am simțit dintr-odată ruşinată. Eu nu spun niciodată o propoziție de două ori într-un interval de timp atât de scurt.

— Plecăm? m-a întrebat Mor.

Iar Avner Ashdot a spus:

— Asta e pentru tine.

După care mi-a întins o carte de vizită. Am avut o clipă de ezitare, cântărind dacă să o iau sau nu. Aveam senzația ciudată că mi se întindea o capcană. Că aveam să fac un pas pe un drum fără întoarcere. Dar Mor bătea din picior nerăbdătoare. După părerea ei, nu era tocmai momentul pentru ezitări.

Aşa că am luat-o.

*

Cartea de vizită se afla încă în buzunarul pantalonilor mei în clipa în care am coborât din taxi, la întoarcerea acasă. Ca să-ți răspund la întrebare: Am mai dormit o noapte pe salteaua de pe bulevard. I-am întâlnit pe toți cei interesați de serviciile mele. Am descoperit că protestatarii erau dezbinați în mod tragic. Mi-am programat întâlniri pentru toată săptămâna. Am fumat o țigară. Am fost supusă unui tratament de reflexologie. Am cântat la chitară. Am băut bere caldă şi am mâncat aproape exclusiv pizza cu ardei. Ştiu, tu nu crezi în metamorfoze de genul ăsta, atât de rapide. Dar, în primul rând, metamorfozele rapide se pot petrece doar atunci când schimbarea mocneşte de multă

vreme în interior, aşteptând ocazia potrivită pentru a se manifesta, iar în al doilea rând, toate astea chiar s-au întâmplat, Michael. Am până şi fotografii care s-o dovedească.

După toate astea, stăteam în faţa clădirii în care locuim, clădirea în care ne-am petrecut douăzeci şi cinci de ani din viaţă, şi, dintr-odată, mi se părea, cum să-ţi spun, jalnică.

Nu jalnică. Înnebunitoare. Parcarea asta, totul pus la punct. Numerotat. Maşinile decorate cu însemnele firmelor pentru care lucrează posesorii lor şi de către care le-au fost puse la dispoziţie. Curticica mult prea îngrijită de la intrare. Interfonul recondiţionat. Cutiile poştale, nici măcar una singură spartă. Nici măcar una etichetată cu mai mult de două nume de familie. Bicicletele perfect aliniate. Cu lacătele perfect încuiate. Liniştea asta pe care o iubeam atât de mult. Fără muzică tare. Din niciun apartament nu se aud urlete şi certuri. De-a dreptul îngrozitor.

„O insulă de sănătate", aşa numeai tu cu mândrie cartierul nostru.

O insulă de plictiseală şi conservatorism, aşa mi se pare mie cartierul nostru în momentul acesta. Un fel de... *Burghezistan*.

Mereu spuneai:

— În ziua în care ţara întreagă va arăta astfel, curată, ordonată, populată de oameni fără probleme cu legea, bine aşezată din toate punctele de vedere, vom şti cu toţii că viziunea lui Herzl a devenit realitate şi că sionismul a triumfat.

Acum îţi răspund în felul următor: Sionismul pierde, iar oamenii din clădirea asta dorm în tot acest timp. Până când nu vine cineva să le dărâme zidurile şi să-i trezească din letargie, nu va avea loc nicio schimbare.

*

Şi tocmai asta aş fi vrut să fac, Michael: aş fi vrut să bat la uşile tuturor, la uşa lui Rut, a lui Hani, a familiei Katz şi a familiei Raziel şi să le spun: „Treziți-vă, locuitori ai Burghezistanului. Treziți-vă din jocurile voastre de poker şi din grijile excesive pe care le purtați copiilor voştri şi din infidelitățile demne de milă, inspirate de însingurare, nu de pasiune. Treziți-vă din fotoliile voastre mult prea confortabile, aşezate în fața televizoarelor, din ascultarea antreprenorilor care vă sfătuiesc să faceți un împrumut şi să cumpărați un apartament într-un bloc exact ca acesta, într-un cartier exact ca acesta. Treziți-vă din lipsa de credință, din lipsa de implicare, din lipsa de empatie. Treziți-vă din supraabundența vacanțelor voastre, şi a maşinilor voastre, şi a aparaturii electronice, şi a cursurilor extraşcolare pentru copiii voştri. Nu departe de voi se petrece chiar acum un lucru foarte important. Iar voi dormiți”.

*

Nu am spus nimic din toate astea, desigur. Nu am ciocănit la niciuna dintre uşi. În clipa în care am intrat în clădire, am fost şi eu înghițită de zidurile ei. Din apartamentul familiei care locuieşte vizavi de Rut şi Herman se auzeau în continuare certuri. Cineva a izbucnit deodată într-un hohot de râs disperat. Sau poate de plâns. Nu eram sigură. La etajul al doilea, m-am oprit în fața uşii lui Hani. Pentru o clipă, m-am gândit să ciocănesc şi să cer o îmbrățişare, dar ceva din uşa aceea părea că-mi spunea: „Nu este momentul şi nici locul potrivit pentru aşa ceva”.

Cu toate astea, după ce am intrat în apartamentul nostru, am trecut la acțiune: am fotografiat toată casa, din toate unghiurile posibile. Apoi am scos-o la vânzare pe internet.

*

Da, Michael, pe internet. Într-adevăr, trebuia să fim precauți înainte de pensionare. Nu puteam avea decât o

singură adresă electronică, aceea de la serviciu, şi nu ne era permis nici să deținem pagini în rețelele de socializare. Dar acum, după pensionare, de ce am continua să ne ascundem?

*

Şi da, Michael, ştiu: nu este o perioadă bună pentru vânzări. Din punctul tău de vedere, nu este niciodată o perioadă bună pentru vânzări. Ştiu foarte bine că din banii pe care îi voi obține din vânzarea apartamentului nostru spațios voi reuşi cu greu să-mi cumpăr o locuință modestă în Tel Aviv. Mai ştiu şi că vânzarea unui apartament nu este un lucru atât de simplu. Sunt foarte mulți escroci pe piață.

Ştiu şi că nu din întâmplare am ajuns să locuim în Burghezistan. Îmi este cât se poate de clar faptul că marele oraş e plin de oameni care au un ghimpe împotriva noastră. Oameni la vederea cărora ar trebui să traversăm pe cealaltă parte a drumului. Dar iată că nu am petrecut decât două zile acolo, şi deja am întâlnit un Avner Ashdot, care pare a fi destul de alunecos.

*

Şi parcă te aud din nou spunând:

— De ce atâta grabă? Bea o ceaşcă de ceai. Cântăreşte problema cu seriozitate. Nu luăm astfel de decizii în pripă, sub influența unei euforii aproape lipsite de legătură cu realitatea.

— Dar, Michael, ziua aceea pe care am petrecut-o pe bulevard a fost exact paiul care a rupt spinarea cămilei.

*

Trebuie să înțelegi, Michael, îți simt prezența în fiecare locşor al acestei case. Îți aud paşii în spatele meu. Unul din picioare mişcându-se puțin mai repede decât celălalt. Noaptea, în pat, întind mâna către partea ta. Te caut. Dialogăm în mintea mea, în timp ce mă uit la televizor. Îmi spui părerea ta, de obicei negativă, despre calitatea

programului. Luni întregi după ce ai plecat, am continuat să cumpăr castraveciori murați. Da, eşti şi în bucătărie. Mirosul tău, mirosul trupului tău îmi apare din senin printre aromele mâncărurilor pe care le pregătesc. Încă pun masa pentru două persoane. Îmi iau la revedere de la tine când ies din casă. Şi te salut la întoarcere.

Dar mai înfricoşătoare decât aceste momente sunt clipele în care nu te mai simt. Iar în ultima vreme, s-au înmulțit tot mai mult. Dintr-odată nu mai reuşesc să-mi aduc aminte forma urechilor tale. Dintr-odată reuşesc să completez singură un careu de cuvinte încrucişate, fără niciun ajutor din partea ta. Să desfund chiuveta fără ajutorul tău. Şi atunci simt golul din locul în care, pe vremuri, erai tu. Simt că tot apartamentul acesta e doar un gol, în locul în care, pe vremuri, eram noi doi. Iar dacă voi rămâne aici, voi deveni prizoniera pânzei de păianjen pe care moartea ta o țese în jurul meu, şi, în cele din urmă, voi muri şi eu, tot ca o insectă.

Oricum voi muri la un moment dat, desigur. Verdictul a fost deja pronunțat. Dar eu vreau să amân punerea în aplicare a pedepsei, să mai trăiesc puțin, dacă e posibil. Nu am decât şaizeci şi şase de ani, onorată instanță, oare puteți înțelege asta?

*

După ce m-ai cerut în căsătorie pe malul mării, sub clar de lună, iar eu am acceptat (Cum aş fi putut să nu accept? Eram o fată de numai nouăsprezece ani, îndrăgostită până peste urechi) mi-ai spus pe un ton serios:

— Mâine vom merge la tatăl tău, să-i cerem binecuvântarea.

Moment în care am izbucnit într-un hohot de râs, însă nu de fericire.

— Tatăl meu? Nu am nevoie de binecuvântarea lui. Nu are niciun drept să se opună sau nu căsătoriei noastre.

Tatăl şi mama mea ar trebui să spună mersi dacă vor primi invitație la nunta noastră.

*

Iar acum: Nu am cu adevărat nevoie de permisiunea sau de binecuvântarea ta, Michael. Este important pentru mine să te am ca martor. Schimbările care au avut loc în viața mea de-a lungul ultimelor săptămâni au fost atât de radicale, încât până şi mie îmi este greu să cred uneori că ele s-au întâmplat cu adevărat. Doar atunci când vorbesc cu tine, când îți las aceste mesaje înregistrate de robotul telefonic, mă las şi eu convinsă de realitatea lor.

*

Unde rămăsesem? A, da. Grație anunțului publicat pe internet, am cunoscut o mulțime de oameni fascinanți, într-o perioadă foarte scurtă de timp. Cât de rău îmi pare că n-ai putut urmări împreună cu mine carnavalul interesant care avea loc în camerele apartamentului nostru. Lipsa de spațiu pe banda robotului mă împiedică să-ți povestesc despre toți cei treizeci şi doi de oameni care au venit, aşa încât îi voi împărți în cinci mari grupe: bădăranii, renovatorii, negociatorii, agenții imobiliari şi Avner Ashdot.

„Bădăranii" intră în apartamentul tău ca o furtună şi, înainte să-ți strângă mâna sau să te salute, încep să critice:

— Clădirea e veche, nu-i aşa? În ziua de astăzi nu se mai fac astfel de construcții.

După care trec dintr-o cameră în alta şi exprimă cu voce tare dezavantajele fiecăreia dintre ele: Bucătăria – mică. Salonul – nu e cu fața spre soare. Zidurile sunt subțiri. Baia e îngrozitor de prost echipată. Dormitorul e chiar foarte bun, însă e orientat către şosea.

— Ne-a făcut mare plăcere să locuim aici, spui, în încercarea de a lua apărarea locului în care ți-ai petrecut cea mai mare parte a vieții.

Dar bădăranii îți răspund printr-un zâmbet reținut,

plin de neîncredere:

— Ce-ar putea să-ți facă plăcere aici?

„Renovatorii”, pe de altă parte, sunt oameni cu viziune. Ei nu văd apartamentul tău, ei văd po-ten-ți-a-lul lui. La foarte scurtă vreme după ce intră în casă, cu ruleta în mână, mințile lor încep deja să facă renovări:

— Vom sparge peretele de aici. Aici vom ridica un perete fals. Dincoace vom construi o pergolă. Nu vom avea de ales, va trebui să unim aceste două camere. Şi să închidem balconul din spate.

Din punctul lor de vedere, prezența ta acolo nu este nicidecum indispensabilă. Nu eşti decât o mică piedică în calea fericirii lor. Când le spui că nu au voie să închidă balconul, pentru că este ilegal, ei zic (Îşi zic unul altuia, nu vorbesc decât unul cu celălalt, niciodată cu tine):

— E în regulă, avem relații la primărie.

„Negociatorii” vin să încheie afacerea. Nu pierd deloc vremea. După un foarte scurt tur prin apartament – nici măcar nu intră în camere, le privesc repede din pragul uşii – , se aşază în salon, te invită să iei loc, printr-o mişcare uşoară a mâinii, ca şi cum ei ar fi gazdele, iar tu, musafirul, îşi pun un picior peste celălalt şi zic:

— Hai să eliminăm mizeria.

*

Prima dată n-am înțeles, Michael. Jur. Prima dată mi-am verificat stânjenită cămaşa; poate aveam vreo pată pe care n-o observasem. E posibil să se întâmple astfel de lucruri atunci când trăieşti singur. Nu are cine să-ți atragă atenția că ți-ai pătat hainele. Apoi m-am întrebat: Oare vor să discute despre canalizare? Sau despre toaletă? Sau despre racordarea toaletei la canalizare. Ce aş putea şti eu despre toate astea? Dar nu. „Mizeria”, aşa cum am înțeles mai târziu, erau, de fapt, banii. Iar discuția despre bani atrăgea după sine negocierea. Şi negocierea însemna

propunerea unei sume scandalos de mici, comparativ cu aceea propusă în anunțul de vânzare, cu mențiunea exprimată pe un ton ferm:

— Ăsta-i prețul real al unui apartament ca al dumneavoastră, doamnă.

„Agenții imobiliari" au mereu frunțile foarte transpirate. Cinci dintre ei au venit să vadă apartamentul. Cu toții aveau frunțile transpirate. Şi cu toții au încercat să mă convingă că am nevoie de serviciile unui agent.

— Vom face o selecție pentru dumneavoastră, vom avea grijă ca în apartamentul dumneavoastră să nu ajungă decât oameni serioşi, m-au asigurat ei. Iar prin aceasta, şi-au semnat singuri sentința.

Înțelegi, Michael, nu aveam nici cea mai mică dorință de a selecta oamenii. Din contră. Sunt o femeie singură. Mi-a făcut plăcere prezența fiecăruia dintre vizitatori. Serioşi sau neserioşi. Politicoşi sau vulgari. Orice era de preferat, din punctul meu de vedere, ecoului propriei mele voci, care-mi răspundea ricoşând din pereți.

Şi Avner Ashdot? Bine, el merită, cu siguranță, un mesaj separat.

*

Avner Ashdot şi-a programat din timp vizita la apartament. Însă nu şi-a declarat numele real. Ştiam că urma să vină un om în vârstă, însă nu-l aşteptam tocmai pe *el*.

Când a intrat, l-am întrebat:

— De ce nu mi-ai spus la telefon cine erai?

Iar el mi-a răspuns:

— Nu credeam că-ți vei aminti de mine.

Şi eu i-am zis:

— Vino, îți voi face o prezentare a casei (Mă cunoşti, Michael. Întotdeauna îmi convertesc stânjeneala în acțiune).

Am mers prin toate camerele. El m-a urmat în fiecare

dintre ele, a scrutat aerul dinăuntrul lor cu privirea şi nu a spus nimic. L-am dus pe balconul din spate. I-am arătat priveliştea. Încă nu scosese niciun cuvânt. În clipa în care am intrat în baie, am încercat să sparg gheaţa:

— Mă rog, nu se ridică nici pe departe la înălţimea băii tale.

Dar el n-a râs.

Nu avea nicio agendă în mână, însă părea că are una în minte, notând pe ea, cu mult sârg, tot ceea ce îi arătam. În cele din urmă, a spus:

— Preţul pe care l-ai pus în anunţ este mult prea mic.

— Prea mic?

— Sunt gata să-ţi cumpăr apartamentul în schimbul unei sume cu 20% mai mari.

— E foarte generos din partea ta.

— Nu e generozitate, e economie. Piaţa e în scădere din pricina protestelor, dar acestea se vor sfârşi la un moment dat, iar atunci preţurile vor începe din nou să crească.

— Cum poţi fi atât de sigur?

— Aşa se întâmplă în Israel. Familiile fericite şi familiile nefericite seamănă între ele, fiecare vrea câte o casă a ei. Şi, dacă se poate, una în plus, ca investiţie. Dar terenul e puţin. Nu e destul pământ, aşa încât preţurile trebuie să crească în cele din urmă.

— OK.

— Apropo, ţi-am găsit un apartament în Tel Aviv. La aproape acelaşi preţ. Îţi mai şi rămân ceva bani.

— Stai, stai, stai, de unde ştii că-mi caut apartament la Tel Aviv?

*

Ai dreptate, Michael, ar trebui să ţi-l descriu. Şi atunci când îţi povesteam despre inculpaţii în legătură cu care eram nehotărâtă, tu mă întrebai mereu:

— Dar cum arată, Devora?

Înalt, probabil că acesta este primul lucru pe care îl poți spune despre Avner Ashdot. Înalt, dar nu adus de spate. Te-ai aştepta ca un bărbat atât de înalt, la vârsta pe care o are el, să fie încovoiat ca o cârjă. Dar nu. E drept ca un par. Sau poate ca o săgeată. Doar mersul îi trădează vârsta. E drept, dar nu rapid. Poate ar fi mai potrivit să spun: măsurat. Fiecare pas îi era bine cântărit înainte.

Sau poate că cel mai bine ar fi fost să încep cu hainele. Foarte elegante. Aproape neisraeliene prin eleganța lor. Ca şi cum ar fi petrecut foarte mulți ani în Europa, s-ar fi întors în țară de curând şi încă nu s-ar fi acomodat cu stilul neglijent din Israel. Cămaşă cu nasturi purtată în pantaloni, desigur. Curea lucioasă, cu cataramă mare. N-aş vrea să fiu un copil bătut cu o astfel de curea.

Nu amintesc de bătaie fără motiv. Există un fel de violență reprimată în acest Avner Ashdot. „Dar de unde?" întrebi tu, Michael. „Unde anume se vede această violență?" Încerc, Michael. Fac eforturi. Nu poți localiza mereu lucrurile de felul acesta. Adesea e doar o senzație. Cea mai subtilă formă de amenințare plutind în aer. Poaate ochii. Au o culoare frumoasă. Albaştri. Dar nu sunt ochi frumoşi. Nu-ți trezesc dorința de a-i privi îndelung. Din contră. Îți stârnesc dorința de a nu-i privi prea mult timp.

M-a țintuit cu ochii aceia şi mi-a spus:

— De unde ştiu că te gândeşti să te muți la Tel Aviv? Hai să spunem că... am sursele mele. Iar după o clipă a adăugat: Nu mă aştept să-mi pui la dispoziție baia ta, Devora. Dar pot primi de la tine un pahar cu apă rece?

*

Şi aşa, cu fiecare dintre noi ținând în mână propriul pahar cu apă, ca şi cum ar fi fost două pahare cu vin, am început să vorbim.

Şi am vorbit. Şi am tot vorbit. De fiecare dată când

încercam să readuc în discuție motivul pentru care ajunseserăm să stăm de vorbă, şi anume cumpărarea apartamentului, Avner Ashdot făcea în aşa fel încât să schimbe subiectul, ducându-ne cât mai departe, în spațiu şi timp, de problema în cauză.

Se pare că a lucrat ani buni în cadrul Ministerului Apărării, iar prin natura serviciului său a vizitat foarte multe locuri din lumea întreagă, luând contact cu o mulțime de culturi diferite. Dar ceea ce l-a impresionat cel mai tare, lucrul care îl fascinează până în ziua de astăzi, după treizeci de ani de călătorii, este acela că fiecare cultură în parte are propriile ei norme. La Paris, de exemplu, relațiile extraconjugale sunt acceptate de către aproape toată lumea. Printre atribuțiile lui se număra şi plantarea de aparatură de supraveghere în casele demnitarilor aflați în atenția serviciilor de securitate, şi ce a învățat din asta? Că cea mai mare parte a conversațiilor purtate de aceşti demnitari, fie ei bărbați sau femei, aveau ca subiect central infidelitățile. În Italia, pe de altă parte, oamenii îşi protejeau intimitatea cu mai multă strictețe, dar situația economică de acolo, corupția, controlul şi infiltrarea Mafiei în viața de zi cu zi erau greu de imaginat. În Napoli, nu poți nici măcar să-ți deschizi un aprozar fără permisiunea Cosei Nostra, iar ceea ce l-a uimit a fost faptul că nimănui nu i se părea ciudat acest lucru. Privesc asta ca pe o parte intrinsecă a vieții...

Avner Ashdot a continuat să-mi povestească despre nenumăratele locuri în care a călătorit şi despre multele cutume pe care le-a descoperit cu această ocazie, spunând în concluzie:

— După ce vezi toate astea, înțelegi că moralitatea este un concept relativ. Şi devii puțin mai tolerant. Cu cei din jurul tău. Şi cu tine însuți.

I-am răspuns:

— Nu ştiu dacă pot fi de acord cu tine. De fapt, sunt

sigură că nu sunt de acord cu tine.

El a zâmbit şi mi-a spus:

— Dacă ai fi fost de acord cu mine, onorată instanţă, mi-aş fi făcut griji.

Şi-a aşezat paharul pe masă. Şi s-a ridicat.

*

Avner Ashdot a zis:

— Cântăreşte bine oferta mea, Devora. Nu vei găsi o alta mai bună.

Iar eu i-am răspuns:

— Să aşteptăm şi să vedem.

Era ceva enervant în siguranţa lui de sine. Avocaţii de genul acesta, plini de aroganţă, îmi stârneau mereu dorinţa de a pronunţa sentinţe împotriva lor.

El a repetat după mine:

— Să aşteptăm şi să vedem.

Apoi şi-a aplecat întreg trupul şi mi-a sărutat mâna. O sărutare mai lungă şi mai delicată decât aceea pe care mi-o dăduse în apartamentul lui din Tel Aviv. Nici eu, de data aceasta, nu m-am mai grăbit să-mi retrag mâna, simţind cum un val de plăcere mi se întinde prin braţ, către umăr, iar de acolo până la ceafă, până în locul din care porneşte rădăcina părului.

*

Nu-ţi face griji, Michael. Nu sunt o fetişcană prostuţă. După ce Avner Ashdot a plecat, nu l-am urmărit de la fereastră cu priviri pline de dorinţă şi nici nu mi-am sunat cea mai bună prietenă, pentru a-i împărtăşi cele mai mici detalii ale întâlnirii noastre. Nu-mi stă în fire. Nu ne stă în fire.

După plecarea lui Avner Ashdot, am făcut exact ce ai fi făcut şi tu în locul meu: am încercat să-mi dau seama în ce fel „se intersectaseră” drumurile noastre, ca să folosesc propria lui expresie. Cum de ştia că-mi căutam apartament

la Tel Aviv? Mi-am consultat toate documentele. Până în urmă cu treizeci de ani. Şi pentru că nu am descoperit nimic, i-am telefonat Mirei şi am rugat-o să verifice, cu foarte multă discreție, dacă numele de familie al vreunuia dintre inculpații la al căror proces luasem parte era cumva Ashdot. A fost foarte drăguță, ca de obicei, şi nu mi-a pus niciun fel de întrebări. În ziua următoare, m-a sunat şi mi-a dat un răspuns negativ. Atunci am rugat-o să verifice şi procesele tale, pentru a fi sută la sută sigură. Şi s-a dovedit că, în cazul tău, exista un Ashdot. Dar nu Avner, ci Aharon. Care nu lucra în Ministerul Apărării, ci era contabil la compania de transport Egged şi acuzat că sustrăsese bani din fondurile firmei. În anul 1996. Era necăsătorit, supraviețiutor al Holocaustului. Şi nu avea rude în viață. Ceea ce reducea foarte mult şansele ca între el şi Avner Ashdot să existe vreo legătură.

*

Îmi lipseşti atât de mult în astfel de momente, Michael. Cuplurile care funcționează cu adevărat ca o echipă nu împart doar treburile domestice, ci şi amintirile. Exact aşa cum mi-am amintit eu de copilăria ta, îți aminteai tu de cazurile pe care le judecam eu: inculpații, cauzele, verdictele, regretele şi satisfacțiile pe care le-am pricinuit sau oferit fiecăreia dintre părți, dacă s-a întâmplat asta vreodată. Le-aş fi uitat. Le-aş fi şters de pe tabla inimii mele, pentru a mă putea înfățişa cu inima curată la următorul proces. Şi, când trebuia, din când în când, să-mi aduc aminte verdictele pe care eu însămi le-am pronunțat, cel mai bine era să te întreb pe tine.

Şi te întreb şi acum. Fără voce şi fără răspuns.

În noaptea aceea, am mers la culcare tristă (pentru că nu eşti lângă mine) şi tulburată (din pricina lui Avner Ashdot).

*

Corectează-mă dacă greşesc, Michael, însă de-a lungul întregii noastre vieţi de familie, nu ne-am împărtăşit niciodată unul altuia visele noastre. Tu ai susţinut mereu că visele au menirea de a umple golul dintre ceea ce există şi ceea ce e de dorit să existe şi că în viaţa ta, fie ea personală sau profesională, nu sunt astfel de goluri. Declarai sus şi tare:

— Eu nu am nevoie de vise, de aceea eu nu visez!

În schimb, eu aveam nevoie de vise. Şi visam. Însă niciodată nu am îndrăznit să mă agăţ de vise, lăsându-le să se evapore în conştiinţa stării de veghe.

Nu-mi amintesc bine nici măcar visul pe care l-am avut în noaptea care a urmat întâlnirii mele cu Avner Ashdot. Cea mai mare parte a lui s-a pierdut. Şi cu toate astea, pentru prima dată după foarte mulţi ani, am reuşit să mă agăţ de o imagine şi să-mi fac câteva notiţe, înainte de a uita totul. Îţi voi citi ceea ce am scris, cuvânt cu cuvânt, şi sper că robotul nu mă va întrerupe chiar în mijlocul lecturii.

Un grup de medici, în mijlocul căruia stă Adar, înconjoară patul de spital pe care mă aflu şi discută despre operaţia pe care urmează să mi-o facă. Din conversaţia lor înţeleg că îmi vor amputa un membru, dar nu reuşesc să-mi dau seama pe care anume. Încerc să-i întreb, însă vocea nu-mi iese din gâtlej, iar ei continuă să mă ignore şi să discute despre mine ca şi cum nu i-aş auzi. Iau o bucăţică de hârtie şi scriu: În conformitate cu legislaţia privind drepturile pacientului, sunteţi obligaţi să-mi puneţi la dispoziţie toate informaţiile pe care le solicit. *Îi întind peticul de hârtie celui mai înalt dintre medici, iar el îl citeşte şi izbucneşte în râs, după care i-l arată lui Adar, care zâmbeşte la rândul lui.* Ei bine, vezi? *îl întreabă medicul*, tocmai de aceea ne-am hotărât să-i amputăm supregoul.

*

Probabil că tu ai fi înţeles din prima clipă. Înţelegerea

ta generală a fost mereu mai profundă decât a mea. Mi-am pierdut o jumătate de zi căutând prin enciclopedia medicală, până când mi-am dat seama că nu există în trupul nostru niciun organ numit *suprego* şi că visul meu se referea, probabil, la *superegoul* despre care vorbea Freud în teoria care împarte psihicul în trei paliere.

Enciclopedia ideilor m-a ajutat să-mi aduc aminte că primul palier, pe care el îl numea „id", cuprinde toate impulsurile şi nevoile noastre. Palierul din mijloc, pe care îl numea „eu", mediază între dorinţă şi realitate. Palierul de sus, cel de-al treilea, aparţine superegoului, care ne cheamă la ordine şi ne cere să luăm în considerare posibilele consecinţe ale faptelor noastre asupra societăţii.

Te aud întrebându-mă pe tonul acela al tău, care-mi indică faptul că deja cunoşti răspunsul:

— Există vreo dovadă concretă care să susţină o astfel de teorie? A fost testată, dovedită ştiinţific într-un fel sau altul?

— Nu.

— Dacă nu, ce validitate are?

— Nu are.

— Scandalos, zici tu. Ţi-ai putea imagina un verdict care să nu aibă la bază o dovadă concretă? Un diagnostic medical care să nu aibă la bază o simptomatologie? Numai în psihologie se poate întâmpla ca o teorie lipsită de fundament să stea la baza discursului profesional!

Eu încuviinţez printr-o mişcare a capului, părând că îţi dau dreptate, însă nu pot să nu mă gândesc: Toate acestea nu sunt decât un mecanism activat de eul tău, Michael, pentru a contracara impulsurile puternice provocate în id de psihologie sau orice altceva legat de Adar, unicul tău fiu, pe care nu l-ai iubit niciodată...

*

Pe neaşteptate, îmi vine greu să vorbesc, Michael.

Ceva îmi blochează gâtul. Îmi voi turna un pahar cu apă, după care voi încerca din nou.

*

După câteva zile de la prima lui vizită, Avner Ashdot mi-a telefonat şi mi-a spus că vrea să mă invite să văd apartamentul din Tel Aviv. I-am răspuns că nu ştiu dacă sunt interesată.

Însă el a insistat:

— Nu trebuie să faci nimic. Vin eu să te iau. Vezi apartamentul, după care te duc înapoi acasă. *C'est tout*[23].

I-am spus:

— Cu toate astea, domnule Ashdot, înainte de a face asta, trebuie să avem o discuție.

Iar el a replicat:

— Te rog.

I-am zis:

— Spui că drumurile noastre s-au intersectat la un moment dat. Cum anume s-a întâmplat asta, dacă îmi e permis să întreb?

— Nu putem discuta asta la telefon.

— De ce? Avem telefoanele ascultate?

— Nu, din câte ştiu.

— Din câte ştii?!

— Glumesc, Devora. Nu ai pentru ce să-ți faci griji. Am plecat din Ministerul Apărării în urmă cu trei ani. Nu am telefonul urmărit. Din punctul ăsta de vedere, poți sta liniştită. Intențiile mele sunt cât se poate de bune.

— Drumul spre iad...

— E pavat cu intenții bune, ştiu. La ce oră vrei să vin să te iau mâine?

— Sunt ocupată mâine, am întâlniri în corturile de pe

---

[23] Asta-i tot (în franceză, în original).

Rothschild.

— Atunci poimâine. Nu ar trebui să amâni prea mult. Apartamentele de aici se vând repede.

*

Am folosit zilele câştigate pentru a face două lucruri importante.

Primul: am lărgit cercetarea lui Avner Ashdot. Mereu ai fost de părere că e mai bine să nu le ceri oamenilor favoruri, pentru a nu ajunge în situația de a le rămâne dator. În situația noastră, spuneai, cel mai bine e să fim mai mult decât prevăzători şi să nu datorăm nimănui nimic. Aceasta a fost o atitudine potrivită, desigur. Potrivită la vremea ei. Dar statutul meu, Michael, nu mai e acelaşi. Nisipul vieții mele se împuținează, iar ceea ce nu voi cere astăzi, cine ştie, poate nu voi mai putea cere mâine.

Câteva telefoane la prietenii noştri din cadrul poliției, al ministerelor Apărării şi Afacerilor Interne m-au ajutat să alcătuiesc următorul tablou: Avner Ashdot a fost membru al Mossadului şi a ieşit la pensie în urmă cu trei ani. De atunci, s-a orientat spre mediul de afaceri, atras în special de domeniul investițiilor imobiliare, şi nu fără succes. Este văduv. Are o singură fiică, ce locuieşte la o mică fermă din Arava. Nu mai are alți copii. Donează periodic mari sume de bani. Nu a fost niciodată acuzat de nimic şi, în afara unui curs de şofat pe care a fost obligat să-l facă în urma unor probleme în trafic, cu foarte mult timp în urmă, nu a a avut niciodată de-a face cu autoritățile.

*

Şi nu, nu există, nici măcar printre cele mai îndepărtate rude ale lui, vreo femeie însărcinată care să fi fost călcată de maşină. Serios, Michael. Acordă-mi puțin credit. Credeai că nu aş verifica aşa ceva?

*

Cel de-al doilea lucru important pe care l-am făcut a

fost să-mi cumpăr haine. De când ai plecat, Michael, nu mi-am mai cumpărat haine noi. Nu mai aveam pentru cine să mă îmbrac frumos (Din acest punct de vedere, ai fost partenerul ideal; observai fiecare cercel, fiecare inel, nu ezitai nicicând să-mi faci un compliment), iar acum, ca să clarificăm lucrurile, nu mă aranjam pentru Avner Ashdot. N-aş putea nici măcar să spun că-mi plăcea. La momentul respectiv. Însă eleganța hainelor lui mă făcea să mă simt sărăcăcioasă. Şi voiam să fim pe picior de egalitate atunci când negociam. Asta-i tot.

Aşa că am plecat să-mi cumpăr o rochie nouă. Lucru care nu mi-a făcut nici cea mai mică plăcere. Vânzătoarea mi-a sugerat, complet lipsită de tact, să-mi cumpăr o rochie neagră. Dar eu i-am răspuns că nu vreau să-mi cumpăr o rochie neagră. În ciuda faptului că m-ar face să par mai slabă. Ani la rând am purtat alb şi negru, haine respectabile, iar acum uşa cuştii se deschisese şi eu voiam să port ceva plin de culoare. Dar în clipa în care am probat tot felul de culori în cabină, tu nu erai cu mine şi nu era nimeni altcineva care să arunce o privire înăuntru (Îți aduci aminte cum făceam când eram tineri, când te împingeam de lângă mine, după care mă lipeam de trupul tău şi te amenințam că voi suna la poliție?), iar rochia pe care o voiam era mult prea scumpă, în ciuda politicii economice permisive pe care o adoptasem acasă, aşa încât singura modalitate prin care mă puteam autoconvinge s-o cumpăr era să mă gândesc la ea ca la prima dintre multele obiecte pe care le voi achiziționa cu banii care îmi vor rămâne în urma vânzării apartamentului, afacere de care Avner Ashdot se ocupa în locul meu.

*

Dar nu există nicio afacere, mi-am amintit mie însămi în timp ce-l aşteptam a doua zi, în fața clădirii. Deocamdată nu există nicio înțelegere cu nimeni şi nu trebuie să faci

nimic.

— Ce rochie frumoasă ai, a spus el în momentul în care am urcat în maşină. După care s-a aplecat, să-mi sărute mâna.

Mi-am tras palma înainte ca el să apuce să-mi sărute mâna şi i-am spus sec:

— Vreau să fie cât se poate de clar faptul că, dacă vin cu tine la Tel Aviv, nu înseamnă automat şi că am acceptat vreo înțelegere sau vreo parte dintr-o înțelegere!

El mi-a aruncat zâmbetul acela enervant al lui şi mi-a zis:

— Nici nu-mi imaginam altceva. Iar după numai o clipă, a adăugat: Pe bancheta din spate e o punguță cu un croasant cu migdale, dacă vrei.

Am zis:

— Opreşte maşina, te rog.

Dar el a continuat să meargă.

I-am cerut:

— Opreşte maşina în clipa asta!

De data aceasta i-am vorbit pe tonul pe care-l foloseam în sala de judecată în momentul pronunțării sentinței, în locul loviturii de ciocănel.

Şi a funcționat. A oprit maşina pe marginea drumului. E posibil ca brațele lui subțiri să fi şi tremurat puțin.

L-am întrebat pe un ton inchizitorial:

— De unde ştii că-mi plac croasanții cu migdale?

La care el mi-a răspuns, cu cea mai curată voce posibilă:

— Habar n-aveam. Era ultimul pe care-l mai aveau la patiserie.

Eu i-am zâmbit sarcastic.

— O pu-ră întâmplare.

— Da, o pură întâmplare.

— Nu sunt sigură că te cred.

— Dar ăsta e adevărul, Devora. Ce să fac. Ne putem continua drumul?

*

Apartamentul pe care îl găsise pentru mine era minunat. La ultimul etaj. Într-o clădire cu lift. Pe o stradă liniştită. Aproape de bulevard. Fără parcare. Dar eu oricum nu aveam maşină. Trei camere curate şi spaţioase. Un dormitor, un salon şi o cameră pentru un oaspete tânăr.

— Cameră pentru un oaspete tânăr?

— E un proiect pe care tocmai îl derulez, mi-a explicat el. Să reînviem o practică în vogă cu mulţi ani în urmă – tineri din familii sărace să locuiască împreună cu oameni în vârstă, care trăiesc singuri. Este un lucru minunat pentru ambele părţi. Nici stilurile de viaţă nu mai sunt atât de diferite cum erau în cazul generaţiilor trecute şi se poate ajunge la nişte acorduri în privinţa lucrurilor permise şi a celor nepermise, pentru a uşura astfel traiul împreună.

— Ca, de exemplu?

— Încă lucrăm la asta. Mor, tânăra cu părul împletit în codiţe, care te-a adus la mine, şi eu, umilul tău servitor, punem la punct un site pe internet, prin intermediul căruia să aducem împreună oameni aparţinând celor două grupuri. Vom pune astfel bazele acestei alianţe naturale. Mor mi-a povestit cât de mult i-ai ajutat pe protestatarii din corturi, aşa încât m-am gândit că poate te-ar interesa să fii primul om care pune în aplicare ideea noastră – devenind în felul acesta o sursă de inspiraţie pentru ceilalţi.

Nu am spus nimic, iar el s-a grăbit să adauge:

— Aceasta nu este o condiţie pentru cumpărarea apartamentului, Doamne fereşte.

Şi eu i-am răspuns:

— Ca să fiu sinceră, chiar îmi place ideea...

Şi cred că acela a fost momentul în care mi-am dat voie să mă relaxez puţin.

*

Eram cu ochii în patru, Michael. Mereu am trăit cu ochii în patru. Pentru că şi tu, şi eu am trimis la închisoare o mulțime de indivizi cu vorba dulce şi înțoliți nevoie mare, care au găsit tot soiul de tertipuri pentru a exploata naivitatea victimelor lor. Nu-mi aduc aminte detaliile specifice fiecărui caz în parte, însă îmi amintesc perfect principiul: Păgubiții nu-şi primeau banii înapoi nici măcar în situația în care ticălosul era trimis la închisoare. La fel cum nu-şi mai recăpătau nici respectul de sine.

Nu am pierdut nicio clipă din vedere lucrul acesta. Cât timp ne-am plimbat prin apartament.

Dreapta, stânga, tremur, stânga, dreapta, suspiciune. Acesta a fost ritmul paşilor mei mergând alături de Avner Ashdot. Cu toate acestea, trebuie să recunosc faptul că atunci când mi-a povestit despre proiectul cu tânărul oaspete, balanța mea lăuntrică a înclinat în favoarea lui. Mi-am spus: Un om care are o asemenea idee nu poate fi esențialmente rău. Şi totuşi, m-am gândit, încă păstrează pentru el secretul intersectării drumurilor noastre. De ce? Are ceva de ascuns?

*

Am urcat împreună în apartamentul lui. Să punem la punct detaliile. M-a servit cu vin. Eu am cerut apă. Apoi a folosit din nou aceeaşi stratagemă: în loc să treacă direct la subiect, a ales să devieze discuția spre alte teme de conversație.

Mi-a povestit că împărțise apartamentul în care ne aflam cu soția de care se despărțise şi a cărei moarte îl transformase într-un văduv. După care s-a grăbit să adauge:

— Sună ciudat, şi despărțit, şi văduv, dar exact aşa s-a întâmplat.

El şi Nira fuseseră căsătoriți vreme de douăzeci şi cinci

de ani. Se iubiseră, dar nu fuseseră mereu fericiți. Meseria lui, călătoriile nenumărate, care se întindeau uneori pe luni întregi, toate acestea făcuseră ca viața lor de familie să devină foarte dificilă. Cei care călătoresc devin dependenți de libertatea pe care ți-o oferă călătoriile, în vreme ce aceia care rămân în urmă se obișnuiesc să se descurce în lipsa celor dintâi. Iar când se reîntorc unii în brațele celorlalți, le este greu să-și găsească ritmul comun. Uneori dura o săptămână întreagă până când învățau din nou cum să se accepte unul pe altul, după care urma un telefon care-l trimitea din nou în străinătate.

Cu toate astea, nu se despărțiseră. În ciuda tuturor acestor lucruri, dragostea lor nu se risipise. O aveau pe Esia lor, pentru care își făceau griji împreună. Iar Esia fusese un copil foarte dificil. O mutau încontinuu de la o școală la alta. Ceva mergea cât se poate de prost în relația ei cu lumea. O neînțelegere persistentă, cronicizată, care-ți frângea inima.

Avner Ashdot a zis:

— Genul acela de copil care-ți cere totul, care poate face un cuplu să se despartă.

Eu am încuviințat printr-o mișcare a capului.

— Dar care poate, în același timp, să și întărească legătura dintr-un cuplu, a adăugat, și tocmai asta ni s-a întâmplat, mie și Nirei.

*

Însă exact atunci, după ce reușiseră să supraviețuiască tuturor acelor ani dificili, iar Esia începuse să studieze agricultura la Institutul Weizmann, găsindu-și, în sfârșit, locul în lume, Nira a plecat.

Avner Ashdot a luat o înghițitură din paharul de vin. Pe fața lui, dar mai ales în jurul buzelor, s-a pornit o adevărată bătălie; gura lui ar fi vrut să se deschidă, însă dinții se înfigeau în carnea buzelor, împiedicând-o.

Așteptam deznodământul luptei. Și în cazul în care s-

ar fi oprit atunci, chiar în clipa aceea, tot ar fi spus îndeajuns. Nu aparținea noii generații şi celor care îşi spuneau secretele sus şi tare, în mijlocul bulevardului Rothschild, oricui ar fi trecut întâmplător pe acolo. Aparținea generației noastre, care avea lipit pe piept sloganul PROPRIETATE PRIVATĂ.

Cu toate acestea, spre surprinderea mea, a reînceput să vorbească.

— Mi-au organizat o petrecere de pensionare, a zis. Oamenii nu înțeleg de ce bugetul alocat Ministerului Apărării este atât de mare; ar trebui să participe odată la o astfel de petrecere. Se cheltuie zeci de mii de şekeli într-o singură seară. Cântăreți. Catering. Alcool de import.

Am chicotit a încuviințare.

— Ai dreptate, e scandalos.

Iar el a continuat:

— Oamenii se îmbată la astfel de petreceri, nu atât de tare încât să vomite, dar îndeajuns încât să nu mai judece cum trebuie. Lucrul ăsta se întâmplă de obicei la final. O parte dintre invitați plecaseră deja. În clipa aceea, Gadi Tessler s-a apropiat de mine şi, de față cu Nira, m-a întrebat pe neaşteptate: „Cum de n-ai invitat la petrecere familia suedezului ăluia, cum îl chema? Holstrom?" După care a izbucnit într-un hohot de râs puternic, de nestăpânit, şi m-a lovit cu palma pe spate. Apoi, prefăcându-se că avea în mână o armă, şi-a țintit propria tâmplă, a tras şi a izbucnit într-o nouă cascadă de hohote. După ce s-a îndepărtat, Nira m-a întrebat: „*Ce* a fost asta?" Iar eu i-am răspuns: „Nu vrei să ştii".

*

Avner Ashdot şi-a turnat din nou vin în pahar. Cu mişcări lente. A învârtit lichidul în pahar, fără să-l ducă la gură, apoi a întrebat:

— Eşti sigură că nu vrei ceva de băut?

Iar eu i-am răspuns:

— Nu, haide, continuă povestea!

S-a simțit încurajat de acest „haide”.

— Of, vezi tu, Devora, exact asta e problema cu secretele. Dacă nu le cunoşti, nu te deranjează câtuşi de puțin. Însă în clipa în care descoperi un fir, trebuie neapărat să mergi până la capătul lui.

— Deci i-ai spus totul?

— Comandantul pe care l-am avut la şcoala de cadeți ne-a spus încă de la prima oră: „Vă avertizez de la bun început, profesia pe care o deprindeți aici este cea mai singuratică din câte există. Iar tentația de a împărți povara pe care o duceți pe umeri cu partenerul de viață va fi foarte mare. Însă de fiecare dată când veți dori să faceți acest lucru, amintiți-vă ce s-a întâmplat cu Bruno Schmidt”.

— Bruno Schmidt?

— Agent CIA. În Germania de Est. Soția ei i-a povestit unei prietene ceva ce-i povestise el ei. Din păcate, întâmplător sau nu, prietena respectivă era agent Stasi. Schmidt şi soția lui au putrezit în închisori diferite timp de douăzeci de ani, până la căderea Zidului Berlinului.

— Deci... Nira... a acceptat pur şi simplu tăcerea ta? Fără obiecții?

— Acelea au fost alte vremuri. Acum bărbații se aşază în fața unei camere şi încep să trăncănească despre viețile lor private, dar pe atunci...? Bărbații nu vorbeau atât de mult. Bărbații plecau în misiuni, iar când se întorceau, soțiile lor nu puneau întrebări, aşa era pe vremea aceea...

— Şi totuşi îmi vine greu să cred că n-a întrebat niciodată...

— Poate că îi era mai uşor aşa. În orice caz, după douăzeci şi cinci de ani, pe nepusă masă, s-a trezit că vrea să ştie totul. De fapt, mi-a cerut să-i spun totul. A insistat. Aşa încât nu am avut de ales. Înțelegi?

— Ai fi putut continua să taci, am zis.

Avner Ashdot şi-a aşezat paharul cu vin pe masă. Mâna lui, am observat, tremura uşor. Mi-a trecut prin minte gândul că era posibil ca aceea să fi fost prima dată când povestea cu cineva despre toate acele lucruri. Şi mă întrebam cărui fapt datoram această onoare.

Mi-a aruncat un zâmbet mai degrabă trist decât fericit şi mi-a spus:

— E limpede că n-ai cunoscut-o pe Nira. Era foarte greu să-i spui NU. Tocmai de aceea a avut atât de mult succes ca directoare de şcoală. Şi, ca să fiu sincer, şi eu făceam cu greu faţă tentaţiei de a-i mărturisi totul şi de a mă simţi izbăvit. De a mă purifica prin confesare. Aşa că mi-am spus: O poveste şi gata. Dar după ce a ascultat povestea despre Holstrom, care a fost într-adevăt una îngrozitoare, o teribilă greşeală de identificare, mi-a cerut să-i spun şi celelalte poveşti. O noapte întreagă am vorbit şi iar am vorbit, iar ea a scultat şi a ascultat, în timp ce pe fruntea ei apăreau tot mai multe cute. A doua zi dimineaţa s-a purtat exact ca de obicei. Credeam că reuşiserăm să trecem şi peste asta. Dar seara s-a dus să doarmă în apartamentul Esiei, iar după aproximativ o săptămână a trimis pe cineva să-i ia toate lucrurile de aici.

Avner Ashdot a băut restul de vin dintr-o singură înghiţitură şi a spus:

— „Habar nu am cine eşti”. Asta mi-a spus înainte să plece. „Habar nu am cine eşti cu adevărat.”

*

Şi atunci, Michael, în timp ce stăteam de vorbă cu Avner Ashdot, mi s-a făcut dintr-odată dor de tine.

De când ai plecat, am mai simţit aceste valuri de dor inundându-mă, apoi retrăgându-se. Însă, uneori, ceva se întâmplă în lume, pentru că aceste valuri vin, dar nu se mai retrag, formând un adevărat tsunami. Pe parcursul întregii

discuții despre minciuni şi secrete pe care am purtat-o cu Avner Ashdot, am avut sentimentul că nu doar Nirei nu i-a spus întreg adevărul, ci că şi mie îmi ascundea ceva, ceea ce mi-a trezit o dorință acerbă de adevăr, precum acela pe care l-am împărtăşit întotdeauna noi doi. N-am trăit mereu ca în paradis cu tine, Michael. Nu voi înceta niciodată să-ți port ranchiună pentru ceea ce s-a întâmplat cu Adar. Însă până şi asta a fost la vedere. Totul era la vedere între noi doi. Nu întotdeauna discutat, dar la vedere. Iar eu nu pot înțelege cum s-ar putea trăi altfel, cum ar putea cineva să trăiască alături de un om vreme de douăzeci şi cinci de ani, fără să ştie cu ce anume se ocupă?

Dacă m-ar fi întrebat cineva ce este dragostea, aş fi spus: Să ştii că, într-o lume plină de minciuni, există un om complet sincer cu tine şi cu care, la rândul tău, poți fi complet sincer, şi că între voi doi nu există decât adevăr, chiar dacă el nu este întotdeauna rostit.

*

Avner Ashdot nu a simțit dorul care m-a cuprins. El era în mijlocul unui monolog. Şi tonul vocii lui trăda faptul că se apropia de momentul pe care voia să-l sublinieze.

— Apoi, a zis el, a întors-o pe Esia împotriva mea. I-a povestit toate păcatele mele, în cele mai mici detalii, iar de atunci copila s-a îndepărtat de mine. Mama ei a făcut pace cu mine abia înainte să moară. În timpul ultimelor luni de viață a fost foarte bolnavă, iar eu n-am plecat de lângă patul ei nici măcar o secundă. Dar fiica mea nu e încă pregătită să mă ierte. Se întâlneşte cu mine, e adevărat, însă ne desparte Zidul Berlinului, dar e tot fetița mea, pe care am ținut-o ca-n palmă mai bine de douăzeci de ani...

— Cu excepția... perioadelor în care... erai plecat, am spus, simțindu-mă obligată să pun lucrurile la punct.

— Da, exact asta zice şi Esia. Că niciodată nu am fost alături de ea cu adevărat. Că niciodată nu s-a putut baza pe

mine cu adevărat. Că nu avea nevoie de un tată care să-i spună poveşti, ci de un tată care să fie prezent. Care să fie pur şi simplu alături de ea.

Mă gândeam: Dreptatea e de partea copilei. Dar imediat mi-am schimbat opinia: Ce importanță are de partea cui se află dreptatea? Aici nu suntem la tribunal. Iar ție nu ți se cere să dai un verdict.

Avner Ashdot a spus:

— Acum sunt prezent pentru ea. Şi fac lucruri pentru ea. Până şi proiectul acesta cu tânărul oaspete l-am demarat tot de dragul ei. Ca să ştie că tatăl ei e capabil şi de fapte bune. Este îngrozitor când între tine şi copilul tău se cască o prăpastie. Oamenii nu au voie să accepte aşa ceva...

A adăugat toate acestea pe un ton care dădea de înțeles că ajunsese la final, apoi a sorbit o gură de vin, rămânând cu privirea pierdută, ațintită asupra paharului. Apoi, dintr-odată, a ridicat ochii şi m-a privit dur. Am încercat să mă eliberez din capcana lor, în timp ce cuvintele lui îmi răsunau în minte – „Este îngrozitor când între tine şi copilul tău se cască o prăpastie. Oamenii nu au voie să accepte aşa ceva...” – şi mă gândeam: Nu, nu se poate ca el să...

Gândul că el ar fi putut să ştie despre Adar mă înfiora într-atât, Michael, încât am simțit imediat nevoia să schimb subiectul cu unul ceva mai concret, aşa că l-am întrebat:

— Prin urmare, cum rămâne cu apartamentul, domnule Ashdot?

Dar nu am reuşit să-mi controlez tremurul vocii.

*

Avner Ashdot a scos din buzunar o foaie de hârtie şi un stilou, spunând în timp ce nota un număr:

— Eu voi cumpăra apartamentul tău. Cu banii pe care îi vei încasa de la mine, vei putea să-ți cumperi apartamentul drăguț pe care tocmai l-am vizionat împreună,

iar cu restul vei putea să-ți renovezi şi să-ți utilezi baia, în aşa fel încât să arate ca a mea.

Mi-a întins foaia. Am luat-o în mână, fără să mă uit la ea, şi am spus:

— Vreau doar să subliniez faptul că proiectul tânărului oaspete mi se pare crucial.

Avner Ashdot a zis:

— La fel şi mie. Imediat după ce vom semna actele, vom începe să căutăm un candidat potrivit.

— Tinerii aceştia de pe bulevard... mi-au înflăcărat imaginația. Vreau să-i ajut prin toate mijloacele posibile, am zis, simțind nevoia să explic.

Iar Avner Ashdot a spus:

— Îmi este cât se poate de clar, Devora.

Nu reuşeam să-mi dau seama dacă tonul vocii lui era admirativ sau sarcastic, aşa că i-am dat înapoi foile şi l-am întrebat:

— Presupun că îmi vei percepe şi comision?

El a zâmbit şi mi-a răspuns:

— Nu.

— Nu?

— Nu. În loc de comision, îți voi cere un serviciu.

(Ca să fiu sinceră, credeam că serviciul pe care urma să mi-l ceară era de natură sexuală. Felul în care îmi sărutase îndelung mâna. Complimentul pe care mi-l făcuse când urcasem în maşină. Încercările lui de a mă servi cu vin. Privirile furişe spre decolteul meu. Confesiunile surprinzătoare. Totul conducea în direcția aceasta. Deja îmi pregăteam un refuz hotărât. Nu fiindcă n-aş fi fost interesată de contact fizic. Dacă e să spun adevărul, îmbrățişarea îndelungă şi plină de căldură a lui Hani trezise în mine dorința de atingere. Dar nu-mi plăcea şi nici nu puteam accepta ideea de a amesteca sexul cu afacerile...)

Avner Ashdot s-a ridicat de pe scaunul lui şi a început

să se plimbe prin cameră. Cu paşi mici. Măsuraţi. S-a apropiat de fereastră şi a deschis-o puţin, asemenea cuiva care are de gând să-şi aprindă o ţigară şi să sufle fumul afară prin fanta îngustă. Şi-a dus mâna dreaptă spre buzunarul cămăşii cu o mişcare rapidă, însă nu a scos nimic dinăuntru.

Mi-am adus aminte că şi Adar căpătase acelaşi obicei după ce se lăsase de fumat.

*

În cele din urmă, a spus:

— Vreau să mă însoţeşti undeva.

Încă privea pe fereastră, spre stradă.

— Să te însoţesc?

— Să zicem că plecăm într-o excursie.

S-a întors către mine.

— Unde anume?

— Nu pot să-ţi spun, tocmai asta-i problema.

— Şi cât de lungă va fi această excursie, dacă îmi este permis să întreb?

— În zilele noastre, durează mai puţin de trei ore, cu toate şoselele astea noi.

— Când plecăm?

El s-a uitat la ceas şi a spus:

— Acum.

Mi-am privit şi eu ceasul şi am zis:

— Nu pot, am programate după-amiază câteva întâlniri cu protestatarii. Mă aşteaptă.

— Atunci mâine, cel târziu.

— Unde arde?

— Arde, Devora, crede-mă.

— Trebuie să mă gândesc la asta.

— Bine. Dar să nu-ţi ia foarte mult timp.

— Ştii ceva, am spus zâmbind, cel mai bine gândesc în baie.

*

Pe parcursul întregii conversații cu Avner Ashdot, trupul meu părea atras de baia lui. Dacă ar fi existat o cameră care să înregistreze totul, nu ar fi surprins absolut nimic. Ochii mei nu s-au mişcat. Genunchii mei nu s-au clintit. Era o răsucire interioară a trupului meu, ascunsă, dar puternică, spre lucrul care ar fi putut să-i producă plăcere.

Cu toate astea, am fost luată prin surprindere de propriile mele cuvinte.

Avner Ashdot, în schimb, nu a părut deloc surprins. Lăsa impresia că cererea mea i se părea cea mai naturală din câte există, concluzia firească a conversației noastre de până atunci.

El a zis:

— Cu toată plăcerea. După care a repetat: Cu toată plăcerea. Pe suport sunt agățate prosoape curate.

Îmi aminteam foarte bine atingerea catifelată a prosoapelor lui.

Am avut parte de atât de puține momente de plăcere de când ai plecat, Michael. Trebuie să înțelegi. Poți să înțelegi?

Eu sunt aceea care îți vorbeşte. Devora ta. Încă.

Dar moartea unui... soț... trebuie să înțelegi. Poți să înțelegi?

Schimbă ceva înăuntrul tău. E imposibil să nu schimbe ceva înăuntrul tău. Înțelegi?

De fiecare dată când am ales să renunț la ceva şi să rămân în cuşcă, am încercat să mă conving: Nu-i nimic, vor fi şi alte ocazii.

Dar moartea... înțelegi?

Asta te face să te gândeşti la faptul că poate nu vor mai fi. Şi alte ocazii. Vreau să spun. De a face ceea ce-ți doreşti să faci. Iar asta schimbă ceva înăuntrul tău. Ascute

ceva. Trebuie să înțelegi. Poți?

*

Butoanele care reglau presiunea apei la comanda mea, cosmeticele, uleiurile de baie şi săpunurile din ingrediente naturale, lumânările parfumate, dintre care am aprins două, luminile colorate şi prosoapele moi – toate m-au făcut să uit un lucru trist: nici de data aceasta nu-mi adusesem cu mine haine de schimb.

Dar Avner Ashdot nu a uitat. În clipa în care sunetul apei curgând s-a oprit, a presupus că terminasem, aşa că m-a întrebat de cealaltă parte a uşii:

— Ai nevoie de haine?

— Da, dar...

— Deschide puțin uşa. Ți-am pregătit o pungă cu câteva rochii de-ale Nirei. Poți să-ți alegi ceva ce ți se potriveşte. Aveți aproximativ aceleaşi măsuri.

Mi-am spus: Până aici. Devine ciudat. Şi deja mă pregăteam să-i spun pe un ton ferm că nu e nevoie, că mă descurc.

Însă el mi-a luat-o înainte:

— Am o singură rugăminte, Devora. Dacă poți, după ce te îmbraci, du-te direct la uşă. Eu voi aştepta în birou. Hainele Nirei pe o altă femeie... eu... e mult prea curând pentru mine.

Şi exact aşa am făcut. Mi-am uscat părul, m-am pieptănat, m-am îmbrăcat cu rochia ei verde, care îmi venea perfect, m-am mai privit o dată în oglindă, am deschis uşa de la baie şi m-am îndreptat direct spre ieşire.

Chiar înainte de a o închide în urma mea, m-am oprit şi am zis:

— Mulțumesc.

Vocea lui mi-a răspuns dintr-o altă țară:

— Cu plăcere.

— Şi... Avner, am spus, m-am gândit şi... vino să mă

iei poimâine-dimineață.

*

Mă întreb dacă ți-ai dat deja seama ce fel de capcană mi se pregătise. Fiindcă întotdeauna ai fost mai rapid decât mine la analizarea probelor. Nu o singură dată, doar ascultând poveşti incomplete şi fragmentate despre procesele pe care le judecam, reuşeai să pronunți un verdict. De cele mai multe ori, corect.

Dar numai de cele mai multe ori. Rapiditatea aceasta a ta conducea uneori şi la erori. Şi toate aceste erori te-au torturat în săptămânile dinaintea morții. Ai readus la viață imaginea părinților lui Rivi Magal, fetița al cărei violator l-ai declarat nevinovat. Îți aminteai iar şi iar de tatăl ei apropiindu-se de tine pe coridorul din fața sălii de judecată.

— Onorată instanță, vă rog să mă iertați, onorată instanță, eu nu sunt decât un om simplu, dar poate că dumneavoastră puteți să-mi explicați cum s-a întâmplat ca un acuzat să fie eliberat, în ciuda faptului că şi-a mărturisit vinovăția?

Cu vocea făcută țăndări, mi-ai spus pe patul de moarte:

— Poate că nu ai fost la fel de rapidă ca mine în luarea unei decizii judecătoreşti, Devora, şi poate că magistrații nu amuțeau în clipa în care intrai în sala de judecată, dar uită-te acum la tine. Treizeci de ani de procese şi nicio eroare.

Te-am consolat cu vorbe pline de căldură, desigur. Aşa facem cu oamenii pe care îi iubim. Ți-am spus:

— A fost doar un incident minor.

Ți-am spus:

— Nu ai luat niciodată mită, Michael, nu ai avut procese aranjate. Apărarea a fost defectuoasă în cazul lui Rivi Magal şi ştim foarte bine amândoi că, uneori, suntem obligați de reguli să acționăm în conformitate cu legea, nu cu dreptatea...

Dar punctul acela minuscul de vanitate dinăuntrul pieptului meu strălucea în timp ce vorbeam.

Între membrii unui cuplu care împărtăşesc aceeaşi profesie este firesc să existe gelozie, competiție sau puncte de vedere diferite asupra anumitor chestiuni. Mai ales dacă unul din ei a fost înainte avocat al apărării, iar celălalt, avocat al părții reclamante. Iar adevărul este că te-am invidiat de foarte multe ori de-a lungul anilor. Ai fost un judecător mult mai înzestrat şi mai celebru decât mine. Opiniile tale, deşi sfidau majoritatea, ajungeau să fie acceptate de către Curtea Supremă. Ai urcat pe scara ierarhică şi ai primit cazuri cu mizã, în timp ce eu am rămas pe loc, undeva în umbră. Şi iată, se pare că am reuşit să câştig cel puțin o bătălie în fața ta.

*

Deci, ce crezi în momentul acesta, dragul şi iubitul meu Michael? Ştii deja ce anume îmi ascunde Avner Ashdot? Au fost lăsate îndeajuns de multe indicii?

Dacă da, atunci eu nu le-am observat. Absolut deloc. Motivul pentru care nu le-am observat este unul îngrozitor. Nicio mamă n-ar recunoaşte asta. De fapt, aş putea recunoaşte un astfel de lucru doar în fața unui robot telefonic. Fii atent, voi trage aer în piept şi îți voi spune:

— Doamne, cât e de greu...

Nici nu mi-a trecut prin minte că Adar ar fi putut avea vreo legătură cu toată povestea asta, pentru că am început să mă gândesc din ce în ce mai puțin la Adar de-a lungul timpului.

În primul an după ce a rupt legătura cu noi, nu trecea nicio secundă fără să mă gândesc la el: Unde este? Ce face? Ce mănâncă? Îți aminteşti cum bănuiai pe atunci că aş avea un amant? Cum mă acuzai că „nu eram cu tine” când făceam dragoste? Acum, în sfârşit, îți pot spune: Chiar nu eram cu tine. Eram cu el. Închideam ochii în timp ce mă

acopereai cu trupul tău şi mă întrebam oare unde doarme Adar. În ce pat? O fi având oare pături călduroase?

Încercam să adun informații. De la prietenii lui. Prin intermediul computerului. Însă toate încercările mele au fost în zadar. În primul an mergeam de stradă şi-mi imaginam că eram diagnosticată cu cancer şi că Adar nu va avea încotro şi va fi nevoit să renunțe la decizia de a rupe relațiile cu noi, pentru a veni să mă viziteze la spital.

În cel de-al doilea an am continuat să mă gândesc la el. Dar mai puțin. Tu refuzai să vorbeşti despre el. Iar ceea ce nu este adus în discuție nu se vindecă. Nici el nu a sunat. Nici măcar cu ocazia zilelor noastre de naştere. Nu ne-a trimis nicio scrisoare. Exact cum m-a informat în timpul ultimei noastre discuții, la închisoare. „Ruptură totală." Şi astfel a trecut un an. Apoi încă un an. Apoi tu te-ai îmbolnăvit. Iar eu am ieşit la pensie, ca să pot avea grijă de tine. Şi tu ai devenit axul central al vieții mele (Adar ar fi spus despre această situație: „Ce e nou în asta?").

Cu puțin timp înainte de înmormântare m-am întrebat dacă ştie şi dacă va veni, iar după ce nu a venit, m-am întrebat dacă va veni la *shiva*, şi de fiecare dată când intra cineva pe uşă, ridicam capul să văd cine e, sperând să fie el. Dar nu a venit. Apoi m-am întrebat din nou dacă cele întâmplate justificau furia lui nestăvilită şi mi-am dat încă o dată răspunsul pe care mi-l repetai tu mereu: Nu. Nu o justifică. Nu o justifică sub nicio formă şi cu niciun chip.

*

Însă astăzi aş răspunde în felul următor: Ce importanță are dacă o justifică şi cine are sau nu dreptate? Aici nu suntem la tribunal. Şi nu îți cerem să judeci pe nimeni.

*

După ce am visat că urma să fiu supusă unei operații de amputare a supregoului, mi-am comandat online operele

complete ale lui Freud, am plătit o taxă suplimentară pentru a-mi fi livrate mai repede – aş fi putut să aştept, economisind astfel banii, Michael, ştiu, dar idul meu nu mai vrea să aştepte! —, iar în douăzeci şi patru de ore, cele şapte volume au fost la uşa mea.

Cu siguranţă ai fi clătinat din cap, aruncându-mi privirea aceea a ta de ţi-am-spus-eu, dacă ţi-aş fi zis că am descoperit la Freud câteva idei destul de dubioase. Invidia penisului, hai, serios acum! Îmi plăcea foarte mult mădularul tău, Michael, fără îndoială era un exemplar cât se poate de reuşit, însă niciodată nu mi l-am dorit pentru mine. Din contră, mereu mi s-a părut extrem de neplăcut să te plimbi de colo-colo cu ceva între picioare.

Cu toate acestea, trebuie să recunoaştem că are şi câteva idei foarte interesante. Precum cele care au ecou în lume. De exemplu, felul în care subconştientul îşi face simţită prezenţa în viaţa noastră de zi cu zi: cineva foloseşte un cuvânt greşit, iar greşeala reflectă gândurile profunde ale persoanei respective. De câte ori nu ni s-a întâmplat să auzim inculpaţi sau avocaţi scăpând fără voie anumite informaţii, dezvăluind astfel exact ceea ce voiau să ascundă? (Îţi aduci aminte de Armond Blum, avocatul apărării care susţinea că ai fost coleg de şcoală cu fratele inculpatului şi ţi-a cerut să te „acuzi”?)

Păcat că nu poţi citi împreună cu mine Freud, Michael, mi-ar fi plăcut să discutăm cu voce tare pe marginea scrierilor lui. Ai fi spus, de exemplu: „Singurul lucru judecabil la un om este comportamentul lui, vârful aisbergului. Cele şapte-opt straturi acoperite de apă sunt total irelevante”. Iar eu ţi-aş fi răspuns: „Dar nu poţi nega existenţa lor”. Şi tu ai fi zis: „Freud idealizează impulsurile negative, iar acesta este un lucru periculos”. La care eu ţi-aş fi răspuns: „La ce te referi? Mi se pare mult mai periculos să nu recunoşti existenţa unui impuls!”

După care, aşa cum ne plăcea să facem, cu trupurile înflăcărate de dreptatea argumentelor noastre, am fi făcut dragoste, la început continuând să ne contrazicem folosind alte metode, pentru ca, în cele din urmă, să amuțim de tot.

*

De ce amintesc numele lui Freud pentru a doua oară? (Mi te imaginez cum stai şi te tragi încetişor de lobul urechii, aşa cum făceai în sala de judecată, când un avocat te plictisea cu detalii pe care le considerai irelevante pentru caz.)

La întâlnirea pe care am avut-o cu protestatarii în ziua următoare, unul dintre tineri a ajuns mai târziu. Am ridicat ochii spre el în semn de salut, şi, pentru o fracțiune de secundă, am avut impresia că era Adar. Când m-am uitat mai bine la el, mi-am dat seama că era cât se poate de diferit de Adar: păr lung, brațe şi picioare lungi, nas drept, buze subțiri. Nu înțelegeam cum de putusem să-l confund cu Adar.

Dar acum mă gândesc: Era subconştientul meu. El îşi dăduse deja seama ce urma să se întâmple.

Întâlnirea în sine, apropo, a fost destul de enervantă. Între protestatari au izbucnit certuri îngrozitoare, în ciuda faptului că se declaraseră, în principiu, de acord cu majoritatea chestiunilor de pe agendă. Am avut impresia că tinerii aceia se lăsau dominați de o suspiciune instinctivă şi de o hipersensibilitate pe care eu nu le împărtăşeam şi care făceau ca atmosfera să fie foarte încărcată. Cineva a ieşit din încăpere, iar când s-a întors, după câteva minute, toată lumea îl privea ca şi cum, în minutele pe care le petrecuse afară, ar fi comis cine ştie ce crimă abominabilă. „Ce-i?" a întrebat el. „Ce s-a întâmplat?" Dar nimeni nu i-a răspuns. Cred că şi oboseala contribuia la starea de tensiune în care se aflau. Nu e uşor să trăieşti o lună întreagă într-un cort, pe marginea unui bulevard zgomotos. Nu e uşor deloc.

Am făcut tot ce mi-a stat în putere pentru a media discuțiile dintre ei, am propus soluții de compromis, însă toate au fost respinse, în cele din urmă. Părea că, deşi cu toții voiau să coopereze, cel puțin la nivel teoretic, cea mai mare dorință a lor era aceea de a se diferenția față de ceilalți. Cu alte cuvinte: Eu nu sunt precum ceilalți. Eu sunt altfel. Eu am puțin mai multă dreptate.

În orice caz, am plecat de la întâlnirea aceea mai puțin euforică, dar nu mai puțin convinsă de faptul că era foarte important să încercăm să imaginăm o altă realitate. Una nouă. Cel puțin au fost cu toții de acord că ideea tânărului oaspete era o inițiativă minunată.

*

Cât de puțin timp dedicam imaginației în conversațiile noastre, Michael! Imaginația nu are niciun fel de importanță în sala de judecată. Acolo nu contează decât faptele. Şi, astfel, ne-am obişnuit să ridiculizăm imaginația. S-o ignorăm. S-o alungăm într-o colonie penală.

*

Avner Ashdot asculta *Aşa grăit-a Zarathustra* de Richard Strauss în clipa în care m-am urcat în maşina lui. M-am aşezat pe banchetă acompaniată de primele acorduri ale părții a treia şi imediat după ce mi-am pus centura de siguranță, am spus:

— *Von der grossen Sehnsucht*. „Despre dorința cea mare."

Avner Ashdot a încuviințat şi a dat muzica mai încet.

I-am spus:

— Nu da încet, te rog, iar el a dat din nou muzica tare. Am mers astfel în tăcere, la început pe străduțe, apoi pe autostrada rapidă, ascultând sunetele minunate (Te rog să mă ierți, Michael, dar sunt cu adevărat minunate) ale oboiului şi ale viorilor umplând spațiul din interiorul maşinii.

În clipa în care am ajuns la intersecția cu autostrada spre Beer Sheva, a început partea finală, *Nachtwandlerleid*, „Cântecul rătăcitorului nopții”. Şi un nou gând mi-a trecut prin minte: Cum de-mi permisesem să plec într-o excursie, în loc să stau acasă şi să scriu verdicte? Apoi, asemenea unui om care se trezeşte dintr-un coşmar şi descoperă uşurat că nu a fost decât un vis, mi-am adus aminte: Nu mai sunt dosare care să aştepte verdictul meu. Şi nici nu vor mai fi.

— Michael, am spus, adică soțul meu...

Avner Ashdot a dat muzica mai încet şi s-a întors puțin către mine – o mişcare aproape imperceptibilă, însă îndeajuns pentru a-mi da seama că mă asculta.

— Soțul meu nu era de acord să ascultăm Strauss acasă, am zis. În casa în care locuiesc eu nu va răsuna niciodată muzica preşedintelui Biroului Muzical de Stat al Führerului. Asta era poziția lui.

— O poziție extremă!

— Se înfuria de fiecare dată când se uita la dezbateri televizate despre legitimitatea interpretării muzicii lui Strauss şi striga spre ecran: „Pe Wagner îl boicotați!? A murit în secolul al XIX-lea. Pe Strauss ar trebui să-l boicotați!”

— S-a născut într-o familie de supraviețuitori ai Holocaustului, bănuiesc... soțul tău.

— Nu. Pentru el era o chestiune de principiu.

— Deci era un om cu principii.

— Cu siguranță.

— Stai puțin. Atunci, cum de cunoşti atât de bine muzica, de vreme ce n-ai ascultat-o niciodată?

— Miercurea îmi terminam programul la tribunal înaintea lui, mă întorceam acasă şi ascultam Strauss. Ascundeam discul în carcasa unuia de Bach. Nu era bine. Dar îmi plăcea Strauss atât de mult. Pentru mine era o

adevărată plăcere.

— Sunt total de acord cu tine. Ne oprim să bem ceva?

*

Eşti surprins, Michael? Sunt sigură că nu. Sunt sigură că ştiai ce se ascundea în carcasa discului de Bach, dar ai hotărât, dând dovadă de înțelepciune, să păstrezi tăcerea asupra acestei chestiuni. Îmi treceai cu vederea acest lucru mărunt şi multe alte astfel de lucruri neînsemnate, pentru ca mai târziu, atunci când va sosi momentul, să-mi poți cere să-ți întorc favorul, făcând pentru tine ceva cu adevărat important.

*

Muzica lui Strauss m-a înmuiat. Altfel nu pot să-mi explic conversația care s-a legat între noi în timpul opririi pe care am făcut-o. Dacă stau să mă gândesc la cele întâmplate, cred că totul a fost plănuit dinainte. Am fost o marionetă în mâinile lui Avner Ashdot. Oferta de cumpărare a apartamentului. Locuința din Tel Aviv. Confesiunile mult prea generoase şi pripite despre viața lui intimă. Bucata muzicală pe care o asculta în maşină, tocmai aceea, tocmai Strauss. Totul a fost doar un lung proces de seducție. Însă nu seducția îndrăgostitului care tânjeşte după intimitate. Ci seducția unui spion. Care vrea informații.

A zis:

— Nu povesteşti nimic despre copiii tăi, Devora.

Restaurantul la care ne opriserăm era aproape gol. La una dintre mesele din apropiere, un bărbat ultraortodox citea pagina de sport a unui ziar, iar la o masă aflată ceva mai departe şedea o familie: tatăl, mama şi un bebeluş în cărucior. În aer plutea miros de omletă cu legume.

Am întrebat:

— Ce-aş putea să-ți povestesc?

O chelneriță s-a apropiat de masa noastră, a şters-o cu o cârpă, apoi a aşezat pe ea un suport pentru sare şi

piper în care se afla doar solnița şi a întrebat:

— Ce doriți?

Avner mi-a făcut semn printr-o mişcare a capului să comand prima. Am cerut ceai şi un croasant cu migdale. El a comandat un espresso lung, apoi a aşteptat până când chelnerița s-a îndepărtat îndeajuns de mult, după care a întrebat:

— Deci... Câți copii ai?

Mi-a plăcut faptul că a avut răbdare până când tânăra a ajuns la o distanță rezonabilă. Mi-a mai plăcut şi că, deşi chelnerița era foarte atrăgătoare, ochii lui n-au urmărit-o cu privirea, ci au rămas ațintiți asupra mea.

— Unul, am răspuns. Am un singur copil.

— Cum îl cheamă?

— Adar.

— Ce nume frumos!

— Sunt total de acord cu tine.

— Ce părere are Adar despre intenția ta de a vinde apartamentul?

— Nu ştie nimic despre asta.

— Nu ştie?

— Nu ținem legătura.

Avner Ashdot a clătinat din cap în semn de înțelegere. Fără să spună nimic. A fost o mişcare inteligentă din partea lui, să-mi dea o clipă de răgaz. Chiar şi aşa, mă înspăimânta francheța cu care-i făcusem această dezvăluire. Rudele, prietenii apropiați, colegii de serviciu – cu toții aveau grijă să nu pomenească nimic despre Adar. Cu toții se temeau de reacția ta. Nici măcar în timpul celor şapte zile de *shiva* n-a întrebat nimeni nimic despre el. Aş fi vrut s-o facă cineva. Speram s-o facă. Mă temeam că acumulasem în subconştient un întreg arsenal de cuvinte care nu aşteptau decât întrebarea care să le scoată la suprafață. Însă au tăcut cu toții. Bineînțeles că eu aş fi putut să vorbesc. Să deschid

subiectul. Dar eu, până în ultima zi, am aşteptat ca Adar să intre pe uşă, să păşească în salonul casei în care a crescut, cu mersul acela legănat al lui, şi să se aşeze lângă mine.

*

Avner Ashdot nu mi-a mai pus nicio întrebare despre Adar. Nici după ce ne-am întors la maşină şi ne-am continuat drumul. *Aşa grăit-a Zarathustra* ajunsese la finalul său minimalist, atât de diferit de începutul odiseic: ultimele patru acorduri de violă şi flaut. Avner Ashdot a lăsat să treacă două clipe de tăcere şi abia apoi a întrebat:

— Tot Strauss?

Am încuviinţat printr-o mişcare a capului. Credeam că va scoate discul şi-l va înlocui cu un altul. Dar el a apăsat un buton, iar schimbarea s-a petrecut în interior, într-un loc în care ochii noştri nu puteau pătrunde.

S-au auzit apoi primele acorduri, cunoscute. I-am mulţumit în tăcere pentru faptul că alesese tocmai bucata aceea. Mă gândeam: Este şi acesta un talent, să ştii să alegi muzica potrivită. Am închis ochii şi am lăsat muzica să mă învăluie, simţind gustul transgresiunii – de două ori Strauss într-o singură zi – răspândindu-mi-se în tot trupul.

În clipa în care am deschis ochii şi m-am uitat pe fereastră, m-am îngrozit la gândul că habar nu aveam unde anume eram. M-am speriat dintr-odată; călătoresc alături de un bărbat pe care nu-l cunosc aproape deloc spre un oraş al cărui nume nu vrea să mi-l dezvăluie şi nu am nici cea mai vagă idee unde ne aflăm. Şi ce dacă şi lui îi plac *Metamorfozele* lui Strauss? Oare nici asta, asemenea croasantului cu migdale pe care mi-l cumpărase, nu era câtuşi de puţin o simplă întâmplare?

*

Chiar atunci, vorbind pe tonul unui ghid turistic şi simţind parcă nevoia mea urgentă de a şti unde eram, a spus:

— Pe dreapta poți vedea înălțimile Goral. Acolo am predat ore de navigație soldaților înscriși la cursurile de specializare. Nu-i așa că pare un loc sălbatic?

— Așa e.

— În văile dintre stâncile alea trăiesc oameni și animale; poți chiar să bei apă din fântânile lor.

— Fântâni?

— Greu de crezut, dar pe înălțimile Goral sunt nu mai puțin decât nouă fântâni. Beduinii leagă o găleată din acelea în care păstrează măslinele cu o frânghie lungă, o scufundă în fântână, apoi o scot plină cu apă din adâncurile pământului.

— Și ce gust are? am întrebat.

— Gustul raiului, a răspuns.

— Chiar că e greu de crezut, am încuviințat.

Conversația aceasta ușoară m-a făcut să mă mai relaxez puțin. O conversație între doi turiști. Mă uitam pe fereastră și încercam să găsesc fântânile ascunse printre stânci.

Chiar în clipa aceea, el a întrebat:

— De ce... nu păstrezi legătura cu fiul tău, Devora?

— E... o... poveste lungă, am bâiguit.

— Avem tot timpul din lume, a spus.

*

Îți amintești de sâmbăta aceea pe care am petrecut-o la Sde Boker, Michael? Un bun prieten de-al tău ne-a împrumutat cabana lui. Ne-am dus acolo pentru a sărbători finalul stagiaturii tale. Ne-am lăsat bagajele în cabană și am plecat să facem o plimbare înainte de apus. Am mers la un izvor pe care doar tu îl cunoșteai. Am mers ținându-ne de mână printre pereții aceia galbeni, în timp ce cărarea devenea din ce în ce mai îngustă.

— Aici se găsește apă? am întrebat uimită. E greu de crezut.

Iar tu mi-ai zâmbit şi ai spus:

— Aşteaptă şi-ai să vezi.

Şi în clipa aceea am văzut ibecşi. Noi i-am zărit înainte ca ei să ne observe, aşa că ne-am oprit. Şi am făcut linişte. I-am privit preţ de câteva clipe, până când au urcat pe stâncă într-o scurtă procesiune.

— Câtă eleganţă e în mişcările lor, am spus.

Iar tu m-ai sărutat pe gât şi ai spus:

— Eleganţă.

Am continuat să mergem până când am ajuns la izvorul tău. Nu mai era nimeni acolo, în afară de noi. Pe vremea aceea nu eram încă judecători. Pe vremea aceea nu ne întrebam de două ori, înainte de a face un lucru, dacă el se înscrie sau nu în limitele decenţei. Ne-am scos pur şi simplu hainele şi am intrat goi în apa răcoroasă. Apoi am întins o pătură subţire pe o piatră netedă şi am făcut dragoste. Ne cunoşteam de numai câteva luni – şi încă mă uimeau pasiunea şi felul tău complet lipsit de inhibiţii de a face dragoste. Acasă, lucrul acesta mă speria uneori, acasă aveam deseori impresia că simt furie în atingerea ta, că eşti supărat pe mine sau pe altceva. Dar acolo, în natură, părea... natural.

Îmi aduc aminte că, după ce s-a terminat, o viespe s-a aşezat pe fesele tale, iar eu am alungat-o strigând:

— Pleacă, viespe, pleacă! După care am izbucnit amândoi într-un hohot puternic de râs. Când ne-am liniştit, te-am întrebat: Şi dacă am rămas însărcinată chiar acum?

Iar tu m-ai mângâiat pe păr şi mi-ai răspuns:

— Un copil care să aibă ochii tăi? Sună minunat.

*

După o tăcere lungă şi apăsătoare, pe care Avner Ashdot a păstrat-o cu eroism pe parcursul mai multor kilometri, am spus:

— El nu ţine legătura cu noi. În urmă cu trei ani ne-a

anunțat că nu mai vrea să aibă nicio legătură cu noi. Iar din clipa aceea nu am mai auzit nimic de el.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Multe. Este... complicat.

— Şi totuşi?

— El... a intrat într-un necaz şi se aşteta să-l ajutăm. Iar în clipa în care nu l-am ajutat, el... şi-a pierdut controlul.

— În ce fel de necaz a intrat?... Dacă îmi e permis să întreb.

— A ieşit să se distreze cu prietenii. Când s-au întors dimineața, a dat peste o femeie însărcinată care traversa strada printr-o intersecție. Avea viteză mare. Mult peste limita acceptată. Femeia a suferit o lovitură la cap şi a murit pe loc. Nici fătul n-a avut vreo şansă. Femeia era însărcinată în luna a cincea. Lui Adar i-au făcut testul cu fiola, a suflat de două ori la interval de un minut. Aşa se face. I-au găsit cantități mari de alcool în sânge. Uriaşe. El... a fost acuzat... de ucidere din culpă.

*

Îmi aduc aminte chipul tău, Michael, după ce l-am eliberat pe cauțiune şi am ajuns cu el acasă. Toate trăsăturile îți erau exagerate, transformându-te parcă într-o caricatură. Bărbia ta puternică devenise de-a dreptul pătrată. Sprâncenele tale stufoase deveniseră chiar mai dese. Nasul ți se lățise, din pricina nărilor dilatate de furie.

— Idiotule! i-ai spus lui Adar. Eşti un idiot! Nu-mi vine să cred că fiul meu e un asemenea idiot!

*

Ştii, Michael, atunci când le priveşti de la depărtare, lucrurile devin mai clare; nu era niciun pic de iubire dincolo de furia cu care i-ai spus acele cuvinte. În general, dincolo de furia părinților, poți auzi, dacă asculți cu atenție, şi dragostea lor. La tine nu s-a auzit decât furia. Toți anii aceia

în care te-am rugat să te abții în fața lui şi a escapadelor lui, toată furia aceea a prins rădăcini în mintea ta şi a crescut, înghițind în cele din urmă orice gând bun. Toți directorii de şcoală pe lângă care a trebuit să intervii – după ce s-a dovedit că te pricepeai mult mai bine la asta decât mine – pentru a-i ruga să nu-l exmatriculeze pe Adar, toate mustrările pe care am fost nevoiți să le suportăm din partea celorlalți părinți, toate sfaturile pe care ni le dădeau, toate dățile în care nu ne-am putut întâlni cu prietenii noştri care aveau copii mici, pentru că se temeau ca nu cumva Adar să le facă ceva, toate dățile în care i-am spus că e pentru ultima oară, momentul în care l-ai judecat (Credeai cu adevărat că lucrul acesta îl va ajuta, ştiu), atunci când avea doar opt ani şi felul în care a izbucnit în râs la finalul procesului, când ai rostit sentința – să fie trimis la o şcoală cu internat –, toate încercările noastre eşuate de a-l înțelege, de a ne împăca cu el, de a-l aduce mai aproape de noi, toată această autoflagelare, poate că noi am fost cei care nu... poate că noi am pierdut din vedere ceva ce, dacă am fi observat la momentul oportun, am fi putut opri la timp, am fi putut schimba cursul drumului pe care apucase. Toată flagelarea aceea reciprocă, despre care nu discutam niciodată, însă la care ne gândeam încontinuu.

— E aşa din cauza ta, Devora, din cauză că l-ai părăsit când nu avea decât trei luni...

— Din cauza mea? Tu nu l-ai părăsit, Michael, pentru că tu n-ai fost niciodată lângă el, ai renunțat la el încă de la bun început.

— Eu? Eu am renunțat? Tu eşti aceea care a renunțat la el, Devora, tu eşti aceea care renunță mereu în fața lui.

— Toate şuşotelile pe care le isca apariția ta pe coridoarele tribunalului după prima lui condamnare, Michael, şi momentul în care ai intrat în biroul tău, iar conversația stagiarilor s-a oprit brusc, şi tu ai ştiut imediat

despre ce vorbeau, ori scena în care ai mustrat un părinte care începuse să strige în sala de judecată, spunându-i că, dacă i-ar fi dat copilului său o educație potrivită, acesta din urmă nu s-ar mai fi aflat acolo, iar avocatul apărării a spus în şoaptă, dar suficient de tare încât să auzi: „Uite cine vorbeşte...”

Toate astea au răbufnit în seara aceea. Ai continuat să-i arunci lui Adar insulte grave, dar el nu ți-a dat nicio replică. Întreg trupul îi tremura din pricina efortului pe care îl făcea să nu-ți răspundă. Abia după ce te-ai oprit a zis:

— Ştiu că nu sunt decât o gumă mestecată lipită de talpa frumoasă a pantofilor tăi, tată, dar, ce să-i faci, guma are nevoie de ajutor acum.

*

Avner Ashdot a tăcut îndelung, înainte de a întreba:

— Dar ce anume ați fi vrut să faceți pentru el? Pare a fi o cauză pierdută. Un şofer vitezoman sub influența alcoolului, o femeie însărcinată... Ce altceva ar mai putea fi spus într-un asemenea caz?

Un soldat singur aflat în stația de autostop de pe şosea şi-a ridicat degetul mare chiar în clipa în care treceam prin dreptul lui. Un soldat. Singur. În mijlocul zilei. Ar fi trebuit să oprim, să-l luăm cu noi. Aveam loc în maşină, pe bancheta din spate. Dacă îl luăm, mi-am promis mie însămi, mă voi opri din vorbit. Şi aşa am vorbit deja prea mult despre lucruri care ar fi mai bine să rămână sub tăcere. Oare Avner Ashdot mă înregistra? Am redevenit suspicioasă. Îşi pusese telefonul pe consola de plastic aflată între scaunele din față, alături de o sticlă de apă minerală, aprinzându-se la intervale regulate. Poate asta însemna că înregistrează?

Avner Ashdot a trecut prin dreptul stației de autostop fără să încetinească măcar. Nici nu i-a trecut prin minte să facă asta. Din contră, a accelerat în mod intenționat. Viteza

m-a lipit de scaun şi mi-a stârnit un gând înfiorător: Nu s-a oprit fiindcă nu doreşte ca un soldat să-i zădărnicească planul de a mă răpi.

— De ce nu te-ai oprit?! am strigat, cerându-i socoteală.

— Pentru cine?

— Pentru soldat!

— Credeam că n-ai vrea să, adică, aveam impresia că n-ai vrea să ni se alăture altcineva...

— Data viitoare întreabă-mă şi pe mine. Întreabă-mă înainte de a hotărî în numele meu.

— Mă pot întoarce să-l iau, dacă este atât de important pentru tine, Devora. Vrei să mă întorc?

Am expirat.

Am expirat îndelung. Aşa cum faci când eşti testat cu o fiolă.

*

Nu i-am cerut lui Avner Ashdot să se întoarcă după soldat. Dar l-am întrebat de ce ecranul telefonului lui se aprinde periodic. El a luat telefonul în mână, s-a uitat la el şi a zis:

— Nu ştiu.

Şi, judecând după tonul vocii lui, părea că într-adevăr nu ştia.

El a întrebat:

— Te deranjează? Aş putea încerca, de fapt, aş putea căuta o metodă prin care să-l fac să se oprească.

— Nu. E în regulă.

Plăcuțe de avertizare pe care scria PERICOL – POLIGON DE TRAGERE erau înşirate una lângă alta de-a lungul drumului, fixate pe stâlpi de beton. Cu toate acestea, m-am auzit spunând deodată:

— El... adică... Adar... a vrut ca noi să tragem nişte sfori. Să-l scoatem din încurcătura în care intrase. Ne-a

sugerat că am putea să punem sub semnul întrebării validitatea testului de verificare a alcoolemiei. Existau precedente în acest sens.

— Înțeleg. Şi Michael...

— Nu-l cunoşti pe Michael....

— Dar ce a spus despre asta?

— Michael... i-a spus adevărul. Că este imposibil. Că rezultatul de necontestat al testului făcea ca această posibilitate să iasă din discuție. Adar ar fi vrut ca el să încerce să stea de vorbă cu avocatul şi să găsească o portiță, ori măcar să facă nişte intervenții, să discute cu prietenul lui cel mai bun, preşedintele Curții, pentru a da dosarul unui judecător ceva mai empatic, iar Michael i-a spus: „Singurul lucru care te poate ajuta în acest moment este să dai dovadă de căință. Ai ucis o femeie însărcinată şi nu pari să ai deloc remuşcări". Şi Adar i-a răspuns: „Măcar spune adevărul, spune că mă poți ajuta, dar nu vrei!"

Şi până aici a fost. În acest moment, Michael a explodat. A urlat spre Adar: „Stai puțin, ce vrei să zici cu «măcar spune adevărul»? Mă faci mincinos?" Şi Adar i-a zis: „Da". Iar Michael l-a somat: „Cere-ți imediat scuze!" Însă Adar a şuierat printre dinți: „Asta e cumva o glumă? Dacă da, atunci tu eşti acela care ar trebui să-şi ceară scuze".

Şi aşa au ținut-o toată noaptea aceea. Şi apoi fiecare noapte a săptămânii care a urmat. Iar eu mă agitam în jurul lor, încercând să mediez relația dintre ei, să-i împac, să le explic fiecăruia. Ca să înțelegi, pe vremea când eram judecătoare, aveam reputația unei mediatoare de top, am mediat între Kramer şi Kramer, între Rose şi Rose, dar atunci...

— Te aflai între ciocan şi nicovală, a zis Avner.

Iar eu am clătinat din cap a încuviințare şi mi-am întors privirea către fereastră.

*

Mergeam prin deşert. Nisip şi iar nisip, şi nici măcar un singur copac de care să te agăți. Nici măcar un tufiş. Din când în când se zăreau mici canale şerpuind printre dealuri, însă prin ele nu curgea niciun firicel de apă, fiind complet secate.

— Apă? a întrebat Avner.

— Apă, am răspuns.

A luat sticla de apă, a dus-o la gură şi a desfăcut dopul cu dinții, după care mi-a întins-o.

Am băut-o. Aproape pe toată.

— Într-o noapte, am continuat eu, în cele din urmă – simțeam că vorbesc pentru că trebuia s-o fac, şi nu pentru că aş fi vrut –, într-o noapte, Michael era în toiul uneia dintre predicile lui pline de mustrări, când Adar s-a ridicat dintr-odată de la locul lui. Cred că Michael i-a spus ceva de genul „o meriți". Michael îi spunea: „Ai omorât o femeie însărcinată, meriți să putrezeşti în închisoare! O meriți cu vârf şi îndesat!" Atunci, Adar s-a ridicat, a luat un scaun care se afla lângă el şi l-a aruncat înspre tatăl său. Scaunul l-a lovit pe Michael în cap, iar în clipa în care acesta din urmă a căzut, l-a lovit cu piciorul în burtă, urlându-i: „O meriți! O meriți!" Mie îmi spunea încontinuu să mă dau la o parte, altfel voi fi lovită şi eu. După ce totul s-a terminat, a fugit în camera lui, şi-a aruncat câteva lucruri într-un sac de gunoi şi a plecat.

*

Ştiu, Michaael. Ştiu că ți-am promis că nu voi vorbi niciodată despre noaptea aceea. Ți-am îngrijit rănile şi ți-am zis:

— Le spui oamenilor că ai căzut pe scări.

Tu ai spus că vrei să depui o plângere la poliție. Că nu se poate să scape nepedepsit după un asemenea act. Ai folosit cuvântul „act", îmi amintesc perfect. Te-am implorat să nu mergi la poliție. Copilul era deja acuzat de omor. Am

zis:

— Te rog, Michael. Câte lucruri ți-am cerut eu în viața asta?

Vreme de douăzeci şi patru de ore mi-ai vorbit întruna despre mândria ta rănită şi despre principiile călcate în picioare, iar, în cele din urmă... ai acceptat. Mi-ai spus:

— Fac asta pentru tine. Şi doar pentru tine. Dar cu o condiție: dacă nu facem plângere la poliție, atunci, din punctul meu de vedere, tot ce s-a întâmplat aici în noaptea aceasta nu s-a întâmplat, de fapt. Nu vreau să vorbim despre asta – nici între noi, nici cu alți oameni. Niciodată.

*

O turmă de capre albe a traversat şoseaua. Nu-mi dădeam seama de unde veniseră. Nici încotro mergeau. O păstoriță cu un prunc legat la piept a grăbit de la spate ultima capră, una neagră. Încăpățânată. Avner Ashdot s-a întors către mine cu tot trupul şi a zis:

— Cu siguranță ați fost şocați. Nu e tocmai lucrul la care te aştepți din partea copilului tău.

— Da şi nu, am recunoscut. La vârsta de şaisprezece ani i s-a întocmit dosar la poliție pentru faptul că a lovit cu pumnul un gardian care nu i-a dat voie să intre într-un club. Cu o lună înainte de accident a plecat de acasă şi s-a înhăitat cu o bandă de răufăcători care jefuia turiştii din Eilat. A petrecut mai multe zile împreună cu ei. Am fost contactați de poliția locală, care ne-a transmis să mergem să-l luăm de acolo, înainte ca lucrurile să scape de sub control. Aşa că... semne au fost mereu.

— Şi totuşi, era vorba despre tatăl lui.

— Da. Tatăl lui.

Şi cea din urmă capră a traversat drumul. Păstorița şi pruncul au părăsit şi ei asfaltul, iar noi ne-am reluat drumul.

— Deci după noaptea aceea ați întrerupt orice

legătură? a întrebat Avner Ashdot după câteva minute de tăcere.

Nu i-am răspuns imediat. O pancartă scrisă de mână şi fixată pe stâlpul unui semafor indica drumul către Ferma lui Uziel, pe o cărare prăfuită care pornea de la drumul principal şi şerpuia printre coline. Mă întrebam dacă urma s-o luăm pe acolo. Speram că da. Speram că lucrul acesta ar fi pus capăt conversaţiei şi că nu voi mai fi nevoită să vorbesc. Nu ştiu în ce fel, dar faptul că-mi deschisesem inima într-un mod atât de neaşteptat mă făcuse să mă simt mai rău, nu mai bine.

*

Nu am cotit spre Ferma lui Uziel. Ne-am continuat drumul spre o destinaţie necunoscută.

Avner Ashdot mi-a aruncat o privire nerăbdătoare.

În cele din urmă, am zis:

— În punctul acela, exista încă o legătură. L-am vizitat pe Adar la închisoare pe toată perioada şederii lui acolo. O dată la două săptămâni mergeam două ore şi jumătate până la închisoarea în care era deţinut, pentru a-i duce aşternuturi şi lenjerie curate. Michael ştia, desigur, dar nu m-a însoţit niciodată. Spunea: „Mai întâi să-şi ceară scuze". Iar Adar zicea, la rândul lui: „Să-şi ceară el primul scuze".

În perioada aceea, Adar a început să facă terapie cu un psiholog. Sistemul le oferă această oportunitate prizonierilor despre care consideră că mai au o şansă de reabilitare. După trei luni de terapie a ajuns la concluzia că noi suntem singurii vinovaţi pentru tot ceea ce i s-a întâmplat de-a lungul vieţii. Mi-a spus: „Aţi impus în casa noastră nişte standarde imposibile, n-aveam nicio şansă să mă ridic la nivelul aşteptărilor voastre: «Noi nu facem aşa, noi facem aşa» „. Cum aş fi putut să-mi găsesc drumul, în condiţiile astea?"

Şedeam amândoi în sala de vizită, unul în faţa

celuilalt, pe scaune fixate de podea. În jurul nostru era o gălăgie de nedescris. Aşa e acolo, toţi vizitatorii şi toţi prizonierii stau într-o singură cameră şi vorbesc în acelaşi timp. O adevărată cacofonie. Vizita durează patruzeci şi cinci de minute. Pare mult, dar e o nimica toată, patruzeci şi cinci de minute.

Mi-a spus: „Ce fel de tată îşi judecă fiul, intentându-i un proces în sufragerie? Spune-mi! Şi pentru ce? Pentru că i-am luat câţiva şekeli din portmoneu!? Aveam opt ani, mamă, opt ani! M-a obligat să stau pe scăunel şi m-a întrebat ce aveam de spus în apărarea mea. Ţi se pare un lucru normal? Ţi se pare normal ca la vârsta de opt ani să fiu ameninţat cu trimiterea la internat?"

I-am răspuns: „Tata voia... adică, noi... voiam să te aducem pe calea cea bună. Intenţia noastră... a fost una bună".

În clipa aceea a spus cu voce tare, aproape strigând: „Să le ia dracu' de intenţii, rezultatul a fost unul de căcat!"

Gardienii şi-au întors privirile spre el. Unul dintre ei s-a apropiat şi a rămas lângă noi. Am încercat să spun: „Trebuie să discutăm despre toate astea acasă, dragul meu. În curând vei fi eliberat". Dar el a zis: „Nu mă întorc acasă, mamă. M-am gândit mult la asta şi am ajuns la concluzia că relaţia cu voi mă otrăveşte. Dacă vreau să fiu fericit, trebuie să rup orice legătură cu voi deocamdată. Să mă construiesc singur".

L-am întrebat: „Te autopedepseşti? Asta faci? Unde vei pleca? „ Iar el a zis: „Mă descurc eu". Şi eu i-am răspuns: „Nu cred". Însă el a spus, lovindu-şi podul palmei cu pumnul celeilalte mâini: „Nu se va termina deloc bine dacă mă întorc acasă... Tata şi cu mine, nu se va termina deloc bine".

*

Avner Ashdot a oftat. Mâna lui dreaptă s-a desprins

pentru o clipă de pe volan, ca şi cum ar fi avut de gând să mă mângâie. După care şi-a reluat poziția pe volan. Fără să mă mângâie.

Am potrivit parasolarul în aşa fel încât să mă protejeze de lumina soarelui. Şi ca să-mi țin mâinile ocupate.

El m-a întrebat încet:

— Şi atunci... atunci ce i-ai zis, Devora? Cu alte cuvinte, ce ar fi de spus într-o astfel de situație?

— I-am spus, de fapt, l-am rugat să păstreze deschis măcar cu *mine* un canal de comunicare. Măcar atât. Dar el a zis: „Îmi pare rău, mamă, însă nu va funcționa dacă nu voi rupe toate legăturile cu voi. Cu amândoi. Măcar o perioadă". Apoi gata. S-a ridicat, pur şi simplu, şi a plecat. Prizonierii nu pleacă niciodată înainte de terminarea vizitei, iar nouă ne mai rămăseseră zece minute. Zece minute! Însă a luat cu el pachetul pe care i-l adusesem. S-a întors în celulă fără să-şi ia măcar rămas-bun.

Când m-am întors acasă şi i-am povestit lui Michael despre decizia lui Adar, acesta a fost de părere că era doar o metodă de manipulare. Că „măcar o perioadă" avea să se sfârşească foarte curând şi că el va fi acela care va relua legătura cu noi. Pentru că va avea nevoie de bani. Şi n-o să aibă de ales. Iar atunci când, după nicio jumătate de an, Adar nu ne dăduse încă vreun semn de viață, Michael a spus: „Ştii ceva? Slavă Domnului că ne-am descotorosit de el. Uite cât de bune sunt acum viețile noastre, fără... teama permanentă că va intra din nou în cine ştie ce necaz".

Am strigat atunci la el: „E fiul tău!" Aceea a fost prima dată când am ridicat vocea la el în toți anii petrecuți împreună. El s-a întors şi a zis: „Bine că ne-am descotorosit de el!" Iar eu am continuat: „Am de gând să lupt pentru el. Nu sunt pregătită să renunț la el atât de uşor". Iar el a zis: „Va trebui să porți războiul ăsta fără mine". Şi în momentul acela i-am spus: „Nu am nevoie de favoruri. Voi face totul de

una singură". Dar el mi-a răspuns în felul următor: „Nu înțelegi, Devora, am tăcut atunci când te-ai dus la închisoare şi te-ai umilit în fața lui, după ce a călcat cu maşina o femeie însărcinată şi m-a bătut cu bestialitate. Dar acum îți spun cât se poate de clar: Dacă reiei relația cu el, pierzi relația cu mine".

*

Apoi i-am povestit lui Avner Ashdot şi alte lucruri despre tine, Michael. A trebuit să i le povestesc, să-l fac să înțeleagă ce fel de om eşti, ce fel de om ai fost, a trebuit să contrabalansez acel „bine că ne-am descotorosit de el" al tău, care mi s-a părut amenințător şi groaznic în timp ce vorbeam despre cele întâmplate. Aşa că i-am povestit despre cum mergeai de trei ori pe săptămână să-ți vizitezi tatăl la azil, stând pur şi simplu lângă el şi ținându-l de mână, în ciuda tuturor cicatricelor pe care ți le-a lăsat. I-am vorbit şi despre donația anuală generoasă pe care o făceai, la adăpostul anonimatului, către organizația „Trupul meu", care încurajează pedepsirea mult mai dură a abuzului sexual (Ştiu că, făcând acest gest, încălcai anumite norme etice şi că ar fi trebuit ca totul să rămână secret, însă a trebuit să vorbesc). I-am povestit şi despre reporteriţele acreditate la curte – ceilalți judecători aveau o atitudine arogantă față de ele, dar tu le-ai tratat mereu cu mult respect. Şi nu doar pe ele, ci şi pe oamenii de serviciu, pe asistenți, pe stagiari, pe paznici; mergeai la fiecare dintre ei înainte de sărbători, Michael, şi le urai sărbători fericite, le mulțumeai pentru munca depusă, iar dacă ajungeai la vreun gardian nou, care nu te cunoştea şi care îți cerea să te legitimezi, nu îți dădeai ochii peste cap, ci scoteai legitimația răbdător...

I-am povestit despre faptul că ai fost un partener de cuplu foarte generos. Despre talentul tău de a lăuda. Nicio femeie nu a primit atât de multe complimente de la soțul ei

ca mine. Nu cunosc multe femei ai căror soți continuă să le aducă flori şi după treizeci de ani de căsnicie, în fiecare săptămână, însă mereu într-o altă zi, pentru ca acest lucru să nu devină un obicei previzibil. I-am povestit şi despre bilețele. Nu i-am dat citate, stai liniştit. Însă i-am povestit că în fiecare sâmbătă dimineață te trezeai înaintea mea şi îmi scriai o scurtă poezie de dragoste pe o bucățică de hârtie, pe care o lipeai apoi pe uşa frigiderului.

Abia după ce am povestit despre toate astea am simțit că pot adăuga:

— Bineînțeles, era încăpățânat ca un catâr. Iar când trăieşti alături de un om încăpățânat, odată cu trecerea timpului înțelegi că, dacă nu vrei să-ți petreci tot timpul luptând, trebuie să înveți să renunți.

Apoi am continuat:

— Într-o astfel de situație aş fi luptat – iar în timp ce vorbeam, simțeam pe limbă gustul înțepător al minciunii –, aş fi luptat, însă nu aveam cum. Adar dispăruse ca şi cum pământul şi-ar fi căscat gura şi l-ar fi înghițit. Sunt deja trei ani de când nu am mai primit nicio veste de la el. Nu s-a sinchisit să-şi facă apariția nici măcar la înmormântarea lui Michael.

*

Poate că nu va mai exista o altă oportunitate. Dacă nu-i spun *acum* crudul adevăr robotului telefonic, poate nu va mai exista nicio altă oportunitate s-o fac.

Aşa că iată:

Aş fi putut să-l caut mai mult pe Adar. Aş fi putut să angajez un detectiv particular. Ar fi trebuit să întorc lumea întreagă cu fundul în sus, până aş fi dat de urma lui. Doar suntem în Israel; cât de multe ascunzători se pot afla pe gămălia unui ac? Iar când l-aş fi găsit, aş fi putut să-l rog să sune. Măcar pe mine. Doar mi-a spus că-i pare *rău* că trebuie să rupă relațiile cu mine. După care a zis: „Măcar o

perioadă”. Orice mamă normală ar fi depus eforturi mai mari de a-l găsi, de a-i schimba hotărârea. Dar eu nu am făcut nimic din toate astea. Nu am făcut nimic, pentru că în mintea mea răsuna ecoul amenințării tale: „Ai de ales între mine şi el”. Şi te cunoşteam îndeajuns de bine încât să-mi dau seama că o vei pune în aplicare, dacă vei fi nevoit.

Nicio femeie nu ar trebui pusă în fața unei astfel de alegeri, Michael, să decidă care dintre legături este mai importantă pentru ea – aceea dintre ea şi soțul ei sau aceea dintre ea şi copiii ei. Însă eu am făcut-o. Orice tribunal matern m-ar fi găsit vinovată, desigur. Şi m-ar fi condamnat la moarte. O mamă care renunță la fiul ei – există oare vreun păcat mai mare în ochii națiunii mamelor evreice?

În ultima zi a ceremoniei de doliu care a urmat înmormântării tale au venit puțini oameni. După ce au plecat cu toții, am rămas singură cu Hava Rosenthal. În timp ce mă ajuta să aranjez vasele în maşina de spălat, a spus:

— Ce frumos că au venit toți corespondenții acreditați pe lângă curte. Emoționant.

Iar eu am zis:

— S-a purtat extraordinar de frumos cu ei.

Hava Rosenthal a răspuns:

— Da, Michael al tău a fost un adevărat gentleman.

Iar eu am încuviințat:

— Da.

După care ea a observat:

— Adar nu a venit astăzi.

Iar eu i-am răspuns:

— Nu a fost nici ieri. A rupt orice legătură cu noi.

Iar ea a zis:

— N-am înțeles niciodată ce anume s-a întâmplat între voi şi el. Are cumva legătură cu... accidentul?

Şi eu i-am răspuns:

— Mie şi lui Michael nu ne place să vorbim despre asta.

Moment în care ea mi-a zis:

— Bine.

Şi tocmai pentru că nu a insistat, i-am povestit. În timp ce stăteam în picioare în bucătărie, ştegând pahare. A ieşit pur şi simplu din mine. Şi pe măsură ce-i povesteam, privirea ei blândă a devenit din ce în ce mai puțin înțelegătoare, apoi s-a dat câțiva paşi înapoi, până când s-a lipit cu spatele de perete, aproape atingând cu ceafa rama în care puneam pe vremuri pozele lui Adar, până când ai distrus-o tu, şi în care agățăm acum doar facturi.

Când am terminat de povestit, nici nu m-a consolat, nici nu m-a încurajat, ci mi-a spus cu răceală:

— A fost alegerea ta, Devora.

Iar din clipa aceea nu am mai auzit niciodată de ea sau de vreuna dintre membrele clubului nostru de lectură. Din câte se pare, le-a povestit şi lor. Şi tot din câte se pare, ele au considerat că merit să fiu pedepsită, sau măcar să nu fiu invitată la următoarea întâlnire, cea în cadrul căreia urma să fie discutată *Istoria* Elsei Morante.

Şi, ca să fiu sinceră, nu am nimic de spus în apărarea mea, cu excepția faptului că: Nu credeam că voi putea să trăiesc fără tine, Michael. În timp ce fără el, deşi îmi e ruşine s-o recunosc, ştiam că pot.

*

Avner Ashdot a tras de volan şi am ieşit pe un drum de centură. Asemenea Havei Rosenthal la *shiva*, şi el s-a îndepărtat de mine.

Freud are dreptate, mi-am spus întorcându-mi capul spre fereastră. Toți bărbații caută un substitut al mamelor, iar eu nu sunt o mamă îndeajuns de bună. N-am fost niciodată o mamă îndeajuns de bună. După numai trei luni de la naştere, l-am dus pe Adar la creşă. Nu puteam face

față propriei mele neputințe. Am terminat liceul cu nota zece, am absolvit facultatea cu nota zece (locul întâi după tine pe lista decanului), dar cu Adar – încă din prima clipă nu am simțit decât gustul înfrângerii.

Tu ai încercat să mă încurajezi. Îmi spuneai:

— Nu e vina ta. E vina copilului. E dificil.

Iar la început, când încă eram încredințată de lucrul acesta, îți răspundeam:

— Nu există copii dificili.

*

Pe fereastră vedeam câteva barăci metalice de beduini înghesuite una într-alta. Într-una dintre ele – nu mă puteam împiedica să nu-mi imaginez –, o mamă sigur îşi striga copiii la masă. Căldura dogoreşte în baraca aceea cu pereți metalici, iar *galabiya* ei e vosită în alb şi negru, însă cu certitudine se simte bine în corpul ei. Îşi asumă cu naturalețe rolul de mamă. Pregăteşte masa, câte o farfurie pentru fiecare copil. Mişcările ei nu trădează niciun fel de efort. Farfuriile de tinichea alunecă firesc din mâinile ei direct la locul potrivit, în fața fiecărui copil. Mirosuri apetisante vin dinspre farfuriile cu mâncare. Să zicem: orez cu morcovi fierți. Copiii vin. Râd cu gurile până la urechi. Ceva îi amuză. Ea râde împreună cu ei.

Dacă aş fi fost la fel ca ea, mamă din naştere – îmi trece prin minte un gând –, oare m-aş fi descurcat mai bine?

Şi dacă şi tu ai fi fost un tată mai înzestrat, Michael?

*

Avner Ashdot şi-a lipit umărul de fereastră, înghesuindu-se în ea cu tot trupul. Pot să-mi dau seama când are loc un proces în spațiul în care mă aflu. Ştiam că mă judecă. Şi că mă găseşte vinovată. Mă gândeam: Din clipa asta s-a terminat cu complimentele. Cu mâna lui luându-mi mâna s-o sărute. Şi îmi spuneam: Poate e mai bine aşa. Oricum e mult prea devreme pentru mine să-mi

deschid sufletul în fața cuiva. Încă n-a sosit momentul potrivit pentru asta.

*

O nouă pancartă indica drumul către o fermă. De data aceasta, a lui Azrikam. Mi-am adus aminte cum se numeau fermele acelea: ferme izolate. Am impresia că ai reprezentat la un moment dat o organizație care-i sprijinea pe beduini într-un conflict cu o astfel de fermă, legat de modul de împărțire a pământului... Sau poate ai fost avocatul acuzării?

Avner Ashdot a apăsat butonul de deschidere a ferestrei. Aerul cald şi uscat a inundat interiorul maşinii. Şi-a dus din nou mâna dreaptă spre buzunarul de la piept, ca şi cum ar fi căutat un pachet de țigări, dar după câteva secunde a aşezat-o goală pe volan.

— Când te-ai lăsat? am întrebat, salvându-ne de tăcerea apăsătoare în care încremeniserăm.

— Să mă las de ce?

— De fumat.

El a zâmbit.

— Cinci săptămâni şi patru zile. Dar cine stă să numere?

— Îmi imaginez că e foarte greu.

— Am făcut-o pentru ea. Pentru Esia. Ura faptul că fumam. Dintotdeauna a urât acest obicei. Aşa că încerc... de dragul ei... să devin un om mai bun. Dar da, renunțarea la orice astfel de viciu este dificilă.

— Ştii, Avner... Era pentru prima oară când îi spuneam pe numele mic.

— Înălțimea Voastră Avner, m-a corectat el şi am zărit o sclipire revenind în ochii lui.

— Cred că după ce am fost atât de sinceră, Înălțimea Voastră Avner, ați putea avea bunătatea de a-mi spune încotro ne îndreptăm?

— Către Noit, în Arava, mi-a răspuns. Acolo trăieşte ea. Fiica mea.

*

În replică la vorbele lui, o tornadă de praf şi nisip s-a învârtejit la marginea drumului, după care s-a oprit brusc.

De ce Dumnezeu ar vrea să merg cu el să-şi viziteze fiica? Ar vrea să-i mediez relația cu ea? În ce fel? Oare mă va prezenta în calitate de escortă? De iubită, Doamne păzeşte?! Şi de ce este dintr-odată pregătit, în condițiile în care mai devreme mi-a spus că e imposibil să-mi dezvăluie încotro mergem?

Nu ştiam. Dar am hotărât să fac la fel ca el: să nu cer răspunsuri directe. Ci să folosesc rute ocolitoare.

Am întrebat:

— Şi cum s-a întâmplat de a ajuns tocmai în... Arava? Fiica ta...

Şi Avner a spus:

— Pe vremea când era studentă, a făcut un curs despre agricultura în zone deşertice. A fost de-a dreptul fascinată. Încă din timpul studiilor ne spunea că asta va face după absolvire. Însă n-am luat-o în serios. Ce legătură putea fi între deşert şi o fată crescută prin cafenele? Dar imediat după susținerea lucrării de licență, s-a urcat în autobuz şi a plecat în Arava. Înainte de plecare şi-a găsit de lucru în schimbul unui loc de dormit şi a trei mese pe zi, spunându-ne că nici nu ne puteam închipui cât de mult se dezvoltase zona respectivă.

— Are dreptate, am zis.

Priveam pe fereastră. Peste tot, cât vedeai cu ochii, nu zăreai nici măcar o singură casă, pretutindeni erau doar salcâmi.

Avner a continuat:

— Era fericită acolo. Pentru prima oară în viața ei, copila noastră era fericită. Aşa că şi noi eram fericiți pentru

ea.

(Şi Adar a avut o astfel de perioadă de aur, îți aduci aminte, Michael? În vacanța dintre clasele a noua şi a zecea. L-au primit să lucreze la Safari, în Ramat Gan. Îți aduci aminte cum am observat dintr-odată cât de frumos era zâmbetul lui? Îl numeai Adar B. Credeai că nu există decât Adar A, dar s-a dovedit că exista şi un Adar B. Pentru prima dată după mult timp, am văzut în ochii tăi licărind o scânteie de speranță. Şi apoi... au dispărut bani din casierie. Şi ancheta internă care a stabilit că Adar era vinovat. El a jurat că nu făcuse nimic. A strigat şi a plâns. Însă nici măcar noi nu l-am crezut. Cu multe eforturi şi vorbe linguşitoare, am reuşit să-l convingem pe porcul acela de director să nu facă plângere la poliție. Însă Adar A nu a mai intrat niciodată de atunci pe porțile Safari, în timp ce Adar B a dispărut pentru totdeauna.)

*

Şi dacă l-am fi crezut? Dacă l-am fi crezut din toată inima şi i-am fi luat partea, oare ar fi ajutat la ceva? Poate că acesta a fost punctul în care încă am fi putut să-l salvăm, Michael?

*

— De-a lungul unei perioade de trei ani, a continuat Avner, Esia a mers de la o seră la alta. De la o fermă la alta. Curmale. Roşii. Roşii cherry. Castraveți. Ardei verzi. Ardei roşii. Pepeni. Vinete. Ce n-a studiat! Apoi, după doi ani de muncă pe teren, s-a dus într-o zi cu o idee personală la unul dintre directorii unei ferme. Ştii ardeii aceia micuți care cresc uneori înăuntrul ardeilor mari?

— Sigur că da.

— Se pare că e un fenomen natural, nu are nicio legătură cu fertilizarea. Poartă denumirea de partenocarpie.

— Ce vrei să spui? Cum ar putea creşte ceva fără fertilizare?

— Până astăzi n-a reuşit nimeni să explice cum anume se întâmplă. Dar fiica mea pretinde că a studiat fenomenul şi e de părere că, în condiţii de temperatură optime şi cu ajutorul hormonilor, ar putea face ca înăuntrul tuturor ardeilor mari să se dezvolte alţii mai mici. Dar nu diformi, aşa cum sunt adesea cei care cresc în mod natural, ci mari şi frumoşi, la fel ca aceia în interiorul cărora se dezvoltă.

— Nu este puţin cam prea... încrezătoare? Iartă-mă că spun aşa...

— E în regulă. Aşa au reacţionat şi directorii fermelor din împrejurimi, care aparţineau vechii gărzi. Le-a cerut să-i ofere o bucată de pământ pe care să-şi facă experimentele, iar ei au sfătuit-o cu multă amabilitate şi bătăi pe spate să renunţe. I-au explicat că nu e realist – de ce ar reuşi ea într-un domeniu în care au dat greş mari oameni de ştiinţă? — şi i-au adus aminte că numai copiii localnicilor primeau pământ, în vreme ce ea nici măcar nu avea o familie. Însă nu a renunţat. Le-a prezentat date, dovezi şi calcule şi le-a spus că mulţi consumatori ar agrea ideea. „Cumperi un ardei", le-a zis ea, „iar în preţul acela primeşti unul bonus. Ca în ouăle Kinder." În cele din urmă, a reuşit să-l convingă pe directorul din Noit să-i ofere o bucată de pământ şi o baracă la marginea fermei. Când ne-a arătat peticul acela de pământ, chiar la graniţa cu Iordania, Nira şi cu mine... hai să spunem că am schimbat între noi câteva priviri. La întoarcere, am ajuns amândoi la concluzia că, dacă acela era terenul pe care i-l repartizaseră, atunci sigur îşi doreau ca ea să dea greş. Dar Esia a reuşit. Copila asta, care a avut mereu media scăzută la purtare, care a fost dată afară din toate grupurile de activităţi extraşcolare şi din toate slujbele pe care le-a avut vreodată, pentru că se certa cu toată lumea, copila asta a pus pe picioare prima seră de ardei Babuşca din lume!

— Babuşca?

— Aceasta e denumirea comercială.

— Există deja pe piață? Cum de n-am auzit de ei până acum?

— Încă încearcă să îmbunătățească gustul ardeilor mici. Şi, prin urmare, să sporească eficiența producției. Iată, în urmă cu numai un an au descoperit că există o albină specială, bombus, extrem de eficientă în polenizarea ardeilor... Şi astfel l-a întâlnit pe tânărul tăcut şi liniştit care conduce ferma apicolă din Norit, pe numele lui Adar...

*

S-a terminat banda, Michael. De aceea nu ți-am mai lăsat niciun mesaj de două zile încoace. N-am avut intenția să fac asta. N-am vrut să te chinui lăsând povestea suspendată tocmai în punctul culminant. Ai merita să fii chinuit puțin, dar nu asta a fost intenția mea. S-a terminat banda. Pur şi simplu. Şi nu mi-a fost uşor să găsesc alta nouă care să se potrivească. Nu se mai fabrică aşa ceva. Nimeni nu mai foloseşte roboți telefonici. Am mers din magazin în magazin, şi, în cele din urmă, am fost trimisă la un mic atelier pe Allenby. Acolo, printre magazinele care vând timbre, se afla şi un mic atelier de produse electronice ale căror vremuri au apus de mult.

Vânzătorul, un bărbat cu înfățişare de frigider, a încercat să se dea la mine. Din câte se pare, îi place ca femeile, la fel ca marfa pe care o vinde, să aibă ceva ani de folosință în spate. M-a întrebat dacă mă poate invita la o cafea.

I-am răspuns cu o replică pe care am auzit-o la o tânără înaltă şi cocoşată, în timp ce stătea de vorbă cu unul dintre psihologii din cort:

— Sunt încă încremenită într-o relație cu fostul meu.

*

Al doilea lucru pe care am vrut să-l fac după ce am

înțeles că eram pe drum spre Adar a fost să te sun pe tine (Primul a fost să-l pălmuiesc pe Avner Ashdot). Aş fi vrut să-ți povestesc. Să ştii. Nu ca să-mi dai acordul tău, Doamne fereşte! Am mai spus deja că nu am nevoie de acordul tău. Dar mi se părea cinstit să împărtăşim această veste. Voiam să te sun, să apăs pe microfon şi să auzi tot ce mi-a spus Avner Ashdot în continuare: cum fiica lui a ajuns la baraca lui Adar, iar el i-a deschis uşa cu o expresie alarmată pe chip. Cum, în loc să se alarmeze şi ea, i-a arătat ardeiul Babuşca pe care îl adusese cu ea. Cum el s-a apropiat în tăcere de frigider şi a servit-o cu miere şi felii de măr. Cum ea l-a întrebat dacă apicultorii iubesc albinele. Cum el nu i-a răspuns. Cum ea nu s-a simțit ofensată, ci a înțeles imediat că avea de-a face cu un caz de timiditate extremă. Cum, în timp ce lucrau împreună în sera ei, Esia a reuşit să închege un tablou din frânturile de informație pe care le storcea de la el: de când venise în sud, în urmă cu câțiva ani, Adar nu avusese contact decât cu animalele. La început lucrase cu animale sălbatice, apoi la o fermă de alpaca, după care a auzit că la Noit aveau nevoie de un apicultor. Deloc surprinzător, s-a gândit ea, că habar nu are cum să se poarte cu oamenii. Într-o seară, după ce au terminat de agățat cuiburile de albine bombus printre tufişurile de ardei Babuşca, a întrebat-o dacă vrea să-l însoțească la o plimbare, iar când au ajuns la rezervorul de urgență, în timp ce priveau valurile clipocind la suprafața apei, s-a întors către ea şi a zis:

— Nu ştii cine sunt eu. Sunt un om care aduce numai necazuri; îi rănesc pe oameni fie că vreau, fie că nu. Fugi de lângă mine acum, cât încă mai poți.

După care a sărutat-o, luând-o complet prin surprindere. Până în momentul acela, nici măcar nu-şi dăduse seama c-o place.

După sărutul acela, o barieră invizibilă a căzut dintre

ei, lăsând loc unui şuvoi de emoţii, ceea ce a dus în numai câteva săptămâni la o nuntă fără rabin, pe câmpia din faţa terenului de baschet, pentru ca apoi el să se mute în baraca ei, fiindcă, desigur, casele nu erau repartizate decât copiilor localnicilor, deşi sperăm că statutul lor s-a îmbunătăţit considerabil din clipa în care au devenit un cuplu.

„Mănăstirea tăcerii" e numele pe care localnicii l-au dat barăcii lor. Aşa sunt ei, Michael, fiul tău şi soţia lui: cred că vorbele aduc numai neînţelegere. Că e de preferat să faci, nu să vorbeşti.

*

Vreau să îţi spun şi sfârşitul, Michael: în urmă cu o lună li s-a născut un fiu. Au insistat ca el să se nască acasă, iar la naştere au apărut complicaţii. Esia a fost internată într-un spital din Eilat. Au reuşit să-i salveze viaţa. Dar încă nu şi-a revenit după operaţie. Nu poate sta în picioare mai mult de o oră într-o zi. Nu are voie. Cicatricea s-a infectat. Ţesuturile nu s-au închis încă.

Când Avner i-a povestit că m-a întâlnit la Tel Aviv, l-a rugat să mă aducă la ei. Să-i ajut. Şi i-a atras atenţia că Adar nu trebuie să ştie nimic despre asta. Pentru că nu va fi de acord.

*

Avem un nepot, Michael. Îţi vine să crezi?

*

— Pune nişte muzică, i-am poruncit lui Avner Ashdot. Am nevoie de muzică urgent.

— Continuăm cu Strauss?

— Nu! Ceva mai liniştitor.

— Chopin?

— Chopin e bun!

Acordurile *Concertului nr. 1 pentru pian* de Chopin au umplut spaţiul din interiorul maşinii. Lunga introducere a instrumentelor cu coarde, urmată de sunetele pianului,

care, de obicei, mi se părea mult prea sentimental, devenise acum ezitant. Bâlbâit. Puțin anxios.

*

Simțeam stenturile curățându-mi arterele. După ce Adar a rupt orice legătură cu noi, am început să am dureri în piept, iar tu ai insistat să merg să-mi fac un control. Şi ai avut dreptate. Pentru a doua oară de când ne-am cunoscut, mi-ai salvat viața (Prima dată, atunci când m-ai salvat din casa părinților mei). Până în ziua de astăzi mă cutremur la gândul că arterele mele erau blocate aproape complet. Că dacă aş mai fi amânat puțin, inima mea ar fi cedat. Iar tu, Michael, tu nu te-ai mişcat de lângă patul meu, după intervenție. Ți-ai anulat toate procesele. M-ai ținut de mână. Mi-ai cumpărat ceai şi croasanți cu migdale de la cafeneaua centrului comercial din apropierea spitalului (Ştiu că tu ştii toate astea, dar nu le povestesc pentru tine, Michael. Eu sunt aceea care are nevoie să-şi amintească acum şi laturile tale bune).

N-ar trebui să mai simți stenturile după angiogramă, dar eu le simt tot timpul. Încă le simt. Mai ales atunci când ceva mă apasă. Dansează. Îmi provoacă durere.

După câteva clipe lungi, chiar foarte lungi, în care nu s-a auzit decât muzica, Avner Ashdot a spus:

— Ne apropiem de fermă.

L-am rugat să oprească la intrare.

A oprit la marginea drumului, la o distanță de câțiva metri față de poartă. Aceasta din urmă era deschisă. Cabina paznicului era goală. O pancartă ruginită pe care scria „Bine ați venit în Noit. Cooperativă agricolă" fusese aşezată în apropiere. Avner Ashdot a oprit motorul maşinii, dar a lăsat muzica să meargă.

Şi-a aşezat palma peste mâna mea.

Mi-am retras mâna cu repeziciune. Ca şi cum degetele lui ar fi fost ace de scorpion. I-am vorbit fără să-l privesc. I-

am spus:

— Nu suntem copii, Avner. Dacă voiai să prilejuieşti o întâlnire între mine şi fiul meu, ar fi trebuit să-mi spui deschis ce intenţii ai.

Iar el a zis:

— A fost ideea Esiei, e important să ştii asta. După ce ai făcut prima oară duş la mine acasă, i-am povestit fiicei mele despre tine, i-am povestit despre impresia puternică pe care mi-ai lăsat-o, iar ea a fost aceea care a venit cu sugestia...

— Nu are importanţă cine a venit cu sugestia, l-am întrerupt.

Şi el a început:

— Îmi pare rău că a trebuit să fie astfel, însă...

Dar eu l-am întrerupt din nou:

— *Nu* ar fi *trebuit* să fie astfel. *Tu* ai hotărât să fie astfel. Prin înşelătorie. Prin minciună. M-ai înşelat, Avner. Şi nu-mi place să fiu înşelată.

*

Sunt obişnuită cu certurile noastre, Michael. De aceea mă aşteptam ca Avner Ashdot să-mi pună la pământ argumentele cu contraargumentele lui. Mă aşteptam la justificări bine întemeiate, bazate pe dovezi. Mă aşteptam la noi informaţii, care, sosite la momentul potrivit, ar fi aruncat o nouă lumină asupra lucrurilor. Mă aşteptam la precedente care să susţină legitimitatea poziţiei lui şi care să dovedească faptul că acţionase corect, sau care, cel puţin, să-i asigure nevinovăţia până la proba contrarie...

În loc să facă asta, Avner Ashdot a oftat şi a spus:

— Poate că ai dreptate. Şi, după o lungă tăcere, a continuat: E greu să schimbi proastele obiceiuri. Decepţia este singura cale pe care o cunosc, Devora. Am bătătorit-o vreme de treizeci de ani.

O camionetă a ieşit pe poarta fermei. În cabina din

spate erau aşezaţi câţiva muncitori thailandezi.

Avner a aşteptat până ce camioneta s-a îndepărtat – ca şi cum s-ar fi temut să nu fie auzit de către muncitorii thailandezi – după care a spus:

— Mă temeam că, dacă îţi voi spune unde mergem, nu vei mai dori să vii. Sau că-mi vei cere timp, să te gândeşti la asta. Şi nu avem timp. Situaţia lor nu e deloc bună, Devora. Dar ai dreptate... Îmi pare rău.

Eu am zis:

— Nu sunt un pion pe tabla ta de şah, Avner.

Şi el mi-a răspuns:

— Înţeleg.

Iar eu am continuat:

— Nu sunt nici Nira, de mine nu trebuie să ascunzi lucruri vreme de douăzeci şi cinci de ani.

Şi el a spus:

— Asta mi-e cât se poate de clar.

După care l-am avertizat:

— Dacă mă mai înşeli o singură dată, acela va fi sfârşitul relaţiei noastre.

El a încuviinţat zicând:

— De acord.

Stenturile continuau să-mi provoace durere. Nu mai rămăsese multă apă în sticlă, doar câteva picături pe fund. Am dus sticla la gură şi am adunat stropii rămaşi cu ajutorul limbii.

Am zis:

— Să aşteptăm aici până se termină Chopin. Dacă intrăm acum, nu sunt sigură că inima mea va rezista. După ce se termină muzica, le vei da telefon şi îl vei anunţa pe Adar că sunt la poartă. Nu am de gând să intru cu forţa în viaţa nimănui. Dacă el nu vrea să mă vadă, ne întoarcem imediat la Tel Aviv. Ai înţeles?

*

În ultimul minut al *Concertului nr. 1 pentru pian* de Chopin, muzica este în crescendo. Pianul, viorile, oboiul, toate sunt în crescendo în acelaşi timp. La început pare că instrumentele se luptă unele cu altele pentru a stabili care cântă cel mai tare, însă, în secundele de final, se contopesc, deja nu le mai poți deosebi unele de altele, şi singurul lucru limpede este doar acela că sfârşitul se apropie...

*

Cu toate astea, eu vreau să separ detaliile unul de altul, Michael. De vreme ce nu ai fost alături de mine în clipele acelea (Aşa cum ar fi *trebuit* să fii, dacă n-ai fi fost încăpățânat ca un catâr), măcar să-ți poți imagina scena:

În primul rând, Noit este mult mai plin de verdeață decât te-ai aştepta.

Câmpii. Tufişuri. Palmieri la umbra cărora te poți adăposti. Ghivece cu flori la ferestrele caselor. Case micuțe, fără pretenții. Iar între ele – alei înguste, pe care nu pot circula decât biciclete.

Însă nimeni nu merge cu bicicleta, pe căldura dogoritoare de amiază. Totul pare încremenit. Nimeni nu intră şi nu iese din case. Nicăieri nu se simte nicio mişcare. Nici măcar hamacele nu se leagănă. Continuăm să înaintăm cu maşina. Încet. Curțile din față, observ eu, sunt pline de nimicuri pe care, de obicei, le găseşti în curțile din spate: bancheta din spate a unei maşini, fără maşină. O canapea cu tapiseria distrusă. Un scuter ruginit. Abandonat.

La capărul şirului de case şi de curți – o baracă temporară. Fără ghivece la ferestre. În fața ei, un suport de rufe plin de haine şi cârlige – o dovadă incontestabilă a faptului că cineva locuieşte totuşi aici – şi, lângă ea, o camionetă de transport a cărei parte din spate e acoperită cu pânză galbenă.

Ne oprim. Roțile maşinii noastre stârnesc praful. Huruitul motorului încetează brusc. Avner Ashdot întoarce

privirea spre mine, pentru a se asigura că mă simt bine.

Două uşi se deschid aproape simultan – uşa barăcii şi cea a maşinii. Eu ies pe uşa maşinii. Soția fiului tău iese pe uşa barăcii. Plăpândă, acesta e cuvântul care o caracterizează cel mai bine. Oase moi. Păr lung, blond. Riduri fine în jurul gurii. Un anumit afront pe buza superioară, care, în prima clipă, îmi aduce aminte de ceva, deşi nu-mi dau seama de ce anume, până când înțeleg. Îmi aduce aminte de afrontul de pe buza superioară care se citea pe chipul lui Adar. Care iese imediat în urma ei. Bărbos. Cu o expresie întunecată. Şi cu un bebeluş în brațe. Încremeneşte dintr-odată la jumătatea mişcării şi rămâne pe loc, ca şi cum ar vrea să păstreze o limită de siguranță față de mine.

Plăpânda lui soție, în schimb, nu păstrează distanța. Se apropie de noi, cu o mână în şold, îşi sărută tatăl pe obraji, mă ia de mână şi spune:

— Mulțumesc că ai venit, Devora.

Apoi, fără să adauge niciun sunet, mă duce să văd copilul.

Stenturile îmi provoacă o durere foarte mare, dar o urmez. Încă de la prima privire îmi dau seama: e nepotul tău, Michael, îți seamănă leit, uneltirea diavolului... Fruntea înaltă, nasul, urechile puțin adunate. Culorile sunt ale lui Avner, dar trăsăturile – ale tale.

*

Am întrebat-o:

— Cum îl cheamă? Nu eram sigură că aveam voie să întreb. Nu eram sigură că aveam voie să vorbesc.

— Beniamin, mi-a răspuns.

— Pot... să-l iau în brațe?

A ridicat ochii spre Adar, ca pentru a-i cere permisiunea.

El, fără să mă privească măcar, a răspuns:

— Nu. S-a răsucit pe călcâie şi s-a întors în baracă.

Soția lui s-a grăbit să-şi aşeze o mână pe umărul meu.

A zis:

— Nu-ți face griji. Este în stare de şoc acum, atâta tot.

„Şi eu”, aş fi vrut să-i răspund. „Şi eu.”

*

În primele două zile, fiul tău nu mi-a adresat niciun cuvânt, nici bun, nici rău. În primele două zile am muncit încontinuu. Deoarece, cu siguranță era nevoie de multă muncă în baraca lor.

Părea că teama de a nu greşi îi paralizase şi că erau atât de anxioşi în preajma copilului, încât îi transmiseseră şi lui starea lor. Esia nu putea să alăpteze. Nu avea lapte, trupul ei nu-şi revenise după naşterea dificilă, aşa încât copilul era hrănit doar cu lapte formulă. Şi era tot timpul balonat. Lucru care îi provoca dureri. Ceea ce îi făcea pe ei să sufere. Nu sunt complet sigură că înțelegeau că bebeluşul plângea din cauza gazelor. Erau atât de... pierduți. E greu de crezut că în era internetului cineva poate fi atât de puțin informat. Dar ei nu aveau conexiune la internet. Nu aveau nici măcar o masă pe care să schimbe scutecele copilului. Nici eu nu sunt vreo expertă, nu-i aşa? Au trecut ani buni de la naşterea lui Adar. Cu toate astea, comparativ cu ei mă simțeam o adevărată expertă. Adar a fost întotdeauna îndemânatic. Aşa încât i-am spus Esiei să-l roage să construiască o masă pentru înfăşat. Iar masa a fost gata în numai câteva ore. M-a întrebat din priviri unde anume s-o aşeze, iar eu i-am făcut semn printr-o mişcare a capului, unde ar fi cel mai comod. L-am trimis pe Avner la Beer Sheva să cumpere mai multe formule diferite de lapte, un leagăn, un scăunel de baie şi câteva jucării. Adar se străduia să-i țină locul Esiei în serele de ardei Babuşca şi să colecteze mierea din stupi, iar în lungile ore în care el era plecat de acasă, nu avea cine să stea cu Beniamin. Nu avea

cine să-i uşureze durerile provocate de gaze. Esia nu era în stare să-l ţină în braţe mai mult de câteva minute fără să aibă dureri. I-am cerut să-l roage pe Adar să-mi permită să ţin copilul în braţe cât timp era plecat. El se afla la o distanţă de numai câţiva metri atunci când am întrebat. Stătea în picioare lângă chiuvetă, spălând vasele în bucătăria micuţă, în timp ce eu ştergeam cu o cârpă noua masă de înfăşat. Aş fi putut să mă adresez direct lui, dar mă temeam că nu-mi va răspunde, aşa că am rugat-o pe ea să-i transmită mesajul.

*

După ce Adar a plecat la sere, am luat copilul în braţe, l-am lipit de umărul meu, l-am bătut încetişor pe spate şi i-am cântat cântecele pe care i le cântam lui Adar pe vremea când era mititel. După un timp, au început să mă doară braţele şi l-am aşezat în leagănul pe care Avner îl adusese între timp din Beer Sheva. A început să plângă. L-am ridicat din nou. Îi plăcea să stea în braţele mele. Iar mie îmi plăcea acest lucru. Îmi dădea încredere. Când Adar era bebeluş, nimic din ce făceam nu era pe placul lui. Mereu îmi lăsa impresia că vrea altceva. L-am trimis din nou pe Avner la Beer Sheva, să cumpere un marsupiu. A plecat, pentru a doua oară în aceeaşi zi, dornic să-mi facă pe plac. Am îmbăiat copilul, şi pentru că am văzut că-i place, i-am mai făcut o baie câteva ore mai târziu. De fiecare dată când îi săpuneam urechile cu pavilioane uşor adunate, zâmbeam în sinea mea, Michael, amintindu-mi de tine. Îmi părea rău că nu eşti alături de mine, că nu vei şti niciodată cum e să ţii în braţe un nepot. Şi m-a cuprins furia faţă de tine. Pentru faptul că l-ai şters de pe harta inimii tale şi că ai făcut un legământ al tăcerii cu o parte din mine care obosise, că ai vrut să te cred atunci când spuneai că şi dacă ar fi existat un moment în care am fi putut să-l salvăm, acesta trecuse de mult.

M-a înfuriat şi faptul că, după toate astea, ai mai avut şi tupeul să mori înaintea mea. Şi să mă laşi singură. Complet singură. Simțeam o furie sălbatică față de tine, Michael, o furie care ți-ar fi pârjolit carnea de pe tine, dacă ai fi fost lângă mine în clipa aceea. Şi îmi părea rău că nu eşti lângă mine. Să fii pârjolit.

Avner s-a întors din Beer Sheva cu marsupiul. Ochii lui s-au oprit asupra Esiei, pentru a se asigura că ea observa cât de mult se străduieşte. Mie mi-a adus un croasant cu migdale. Am reuşit să iau din el două înghițituri, nu mai mult, fiindcă tocmai atunci s-a trezit Beniamin. Mi-am legat marsupiul, l-am aşezat în el şi am ieşit în curte, să luăm aer. Aveam nevoie de aer. Soarele stătea să apună şi deja nu mai era atât de cald. Capul lui mititel se ițea deasupra bretelelor marsupiului.

Mi se părea că-mi zâmbeşte şi m-am gândit că şi acesta era un semn bun.

Tocmai atunci s-a întors Adar de la sere. Şi a trecut chiar prin fața mea. Fără să mă privească. Ca şi cum aş fi fost o femeie străină.

*

Nu ai fost la tribunal şi nu ai văzut, dar exact la fel a trecut şi pe lângă soțul femeii pe care a ucis-o: ca şi când nici n-ar fi fost acolo!

*

Beniamin s-a trezit în timpul nopții. Ce să-i faci? Bebeluşii se trezesc noaptea. Esia s-a ridicat să meargă la el. M-am ridicat şi eu şi i-am pregătit o sticlă de lapte. Ea îl ținea în brațe, iar eu îl hrăneam. Când ea a început să obosească şi să aibă dureri, l-am luat eu, l-am înfăşurat într-o pătură şi am ieşit din nou cu el în curte.

Nopțile sunt diferite în Arava. Sunt mai multe stele pe cer. Aerul este mai uscat. În depărtare se aude clinchetul clopoțeilor de vânt. Ceea ce înseamnă că adie vântul.

M-am plimbat pe aleile goale ale fermei, legănându-l pe Beniamin şi cântându-i o melodie pentru copii. Îi plăcea, iar genele lui lungi alunecaseră peste ochi deja de la versul al doilea. Şi lui Adar îi cântam cântecelul ăsta, dar fără succes. Iasmina, bona care m-a înlocuit după ce Adar a împlinit trei luni, îi cânta melodii în ladino[24], care lui îi plăceau foarte mult. Aşa că am rugat-o să mă înveţe şi pe mine, iar ea s-a învoit. Mi-a scris chiar şi versurile pe o foaie, să le pot repeta. Înţelegi? Repetam cântecele în maşină, în timp ce mă întorceam acasă. Însă atunci când i le cântam, Adar lovea aerul cu picioruşele lui, cuprins de frustrare.

Nu melodiile erau de vină – înţelesesem. Eu eram de vină. Pe mine mă respingea.

Am intrat din nou cu Beniamin în baracă. L-am aşezat în leagăn şi l-am acoperit cu o pătură subţire. Am acoperit-o cu o pătură subţire şi pe Esia, care adormise pe canapea, şi am observat că avea şase degete la piciorul stâng. M-am întins pe salteaua mea, înăbuşindu-mi dorinţa tot mai puternică de a merge la salteaua lui Avner Ashdot, care fusese aşezată în cealaltă parte a încăperii, pentru a-i verifica tălpile. Şi pentru ca apoi – îmi pare rău, Michael, dar ăsta e adevărul – să mă întind lângă el şi să mă cuibăresc în braţele lui. Să simt căldura trupului lui curgând către mine prin haine. Să mă consoleze pentru toate greşelile pe care le-am făcut în viaţa mea, inclusiv pe aceea pe care tocmai o făceam căutând consolare în braţele lui.

*

— Mulţumesc, Devora, mi-a spus Esia în dimineaţa următoare. Eşti o adevărată salvatoare.

— Într-adevăr, Devora, ai făcut minuni aici! a zis

---

[24] Limbă vorbită în Evul Mediu de către evreii sefarzi (evreii din Portugalia, Spania şi Italia).

Avner.

Adar tocmai construia un raft nou, pe care să punem jucăriile. Era atât de cufundat în ceea ce făcea, încât nu părea să audă conversația noastră. Dar în clipa aceea s-a întors şi a zis către mine:

— Spune-mi, când ai de gând să pleci?

*

Nu am fost în stare să-i răspund. Loviturile cele mai dureroase vin atunci când corpul nu e pregătit pentru ele. Eu... m-am chircit pur şi simplu de durere. Adar, pe de altă parte, nici măcar nu aştepta un răspuns din partea mea. A terminat de montat raftul, a pliat scara din două mişcări rapide, pline de îndemânare, după care i-a spus Esiei că pleacă la sere.

Zgomotul uşii trântite l-a trezit pe Beniamin. Esia şi-a pus o mână pe pântec şi a întors către mine o privire care spunea: „Te rog, de vreme ce eşti încă aici, ia-l tu în braţe". Dar eu am întors către ea o privire care spunea: „Îmi pare rău. Am de îngrijit un alt copil acum".

*

Am ieşit din baracă, iar Avner m-a urmat. I-am zis:

— Rămâi aici.

Iar el mi-a răspuns:

— Dar...

Însă eu l-am oprit:

— Asta e doar între mine şi Adar.

Am pornit către sere. Avner a rămas în picioare, privind în urma mea. Primii mei paşi au fost apăsaţi şi bine măsuraţi, însă după câteva zeci de metri, mi-am dat seama că habar nu aveam încotro mă îndreptam, în bătaia soarelui arzător. Mi-am adus aminte că Avner îmi spusese că bucata de pământ pe care o primise Esia se afla la graniţa cu Iordania, aşa încât am dedus că trebuia să merg spre est. Cu alte cuvinte, să mă îndepărtez cât de mult posibil de

drumul principal din Arava. Am luat-o pe prima cărare ce cotea către est. Aerul era fierbinte şi am început să transpir pe sub haine. Broboane de sudoare alunecau pe trupul meu asemenea unor furnici. O parte din mine ar fi vrut să renunțe. Însă era şi o parte care nu ar fi renunțat pentru nimic în lume. Am trecut prin fața câtorva case şi prin fața grădiniței, iar în clipa aceea, în fața ochilor mei a apărut prima seră. Apoi încă una. Şi încă una. Şi încă una. Zeci de sere acoperind deşertul. Mi-am pus mâna streaşină la ochi şi mi-am spus că n-am cum să ghicesc în care dintre ele se afla.

*

„Unde eşti, fiul meu?" îl întrebam în sufletul meu, aşa cum îi vorbeam adesea noaptea, după ce tu adormeai şi nu mă mai temeam că mi-ai putea citi gândurile.

*

Razele soarelui loveau în plin parbrizul unei camionete parcate lângă una dintre sere, producând o lumină scânteietoare, care ajungea până la mine.

Mi-am dat seama de la depărtare că pânza galbenă care-i acoperea partea din spate îmi era cunoscută.

*

În clipa în care am deschis uşa serei, am văzut şiruri întregi de tufe verzi, din care se iteau ardei de culoare roşie. Pe pământ erau întinse furtune de irigare, iar din loc în loc, la o distanță de numai câțiva metri, erau atârnate cutii albe de carton, găurite pe părți. Judecând după zumzetul care se auzea dinăuntrul lor, mi-am imaginat că era vorba despre albinele bombus.

În primul minut, nu l-am văzut pe Adar. Dar apoi am auzit zgomot de crengi mişcându-se şi l-am zărit ieşind dintre tufişuri.

Mi-am dres vocea.

Şi-a întors capul spre mine. Am văzut uimirea de pe

chipul lui. Şi efortul de a se preface că nu era surprins. S-a apropiat puțin de mine şi a întrebat:

— Ce faci aici?

— Am venit să văd aceşti spectaculoşi ardei Babuşca, am spus.

Iar el a zis:

— Atunci uite, priveşte-i.

Aş fi vrut să-i spun că nu tocmai, că nu vedeam ardeii aceia micuți care se ascundeau înăuntrul acelora mai mari...

Dar el şi-a privit ceasul, mutându-şi greutatea corpului de pe un picior pe altul, iar eu am spus:

— Am vrut să văd şi... să te văd şi... pe tine, Adar. Mă gândeam că ar trebui să vorbim.

Şi-a mângâiat barba preț de câteva secunde, apoi a întrebat:

— Ce-ar fi de vorbit?

Iar eu i-am răspuns tot printr-o întrebare:

— Spune-mi, *chiar* vrei să plec?

Nu mi-a dat niciun răspuns.

Un minut întreg şi-a odihnit privirea pe o crenguță din apropiere, apoi, în cele din urmă, a spus:

— Eu nu sunt ca tine, Devora, nu mă pricep la cuvinte.

*

Asta a fost cel mai greu de îndurat, Michael. Faptul că mi-a spus pe nume – Devora. Mai greu decât ignorarea totală şi, ca să fiu sinceră, mai greu decât faptul că nu a pomenit absolut nimic despre moartea ta. Negarea completă a statutului meu de mamă a fost un lucru de neîndurat. Şi nu a făcut-o pentru a mă răni. Nu a fost nimic ostil în felul în care mi-a pronunțat numele. Din contră. A făcut-o într-un mod cât se poate de natural. Ca şi cum asta e tot ce reprezint eu pentru el acum. O femeie pe nume Devora.

*

Am avut nevoie de mai mult de un minut pentru a-mi înghiți mândria rănită, după care am spus:

— Şi totuşi, Adar, mi-ar plăcea să ştiu dacă vrei sau nu să rămân.

El a tăcut din nou. A rupt o frunză. A frecat-o între degete.

Mă gândeam că spațiile erau diferite acolo, în deşert. Spațiile dintre oameni. Dintre propoziții.

După o tăcere lungă, Adar a spus:

— E prea repede pentru mine. Am construit ceva nou, după care, dintr-odată... dintr-odată apari tu. Fără să anunți înainte. Schimbi totul. E mult prea repede pentru mine.

— Atunci haide să facem lucrurile în ritmul tău, i-am sugerat eu pe un ton mult prea rugător. Aproape implorându-l. Şi mă gândeam: De când am ajuns eu să implor pe cineva?

A clătinat din cap (Cu neîncredere? A refuz? De durere? Nu ştiam. Copilul acesta, fructul pântecului meu, îmi era la fel de inaccesibil ca un străin).

I-am spus:

— Ascultă, Adar, Avner mă va lua acum de aici, dar dacă vrei să mă întorc, nu trebuie decât să mi-o ceri.

A aruncat frunza pe pământ şi a strivit-o cu piciorul, spunând:

— Poate o să-ți cer asta sau poate că nu. Lucrurile trebuie să se întâmple la timpul lor.

*

Mi-am luat rămas-bun de la Beniamin sărutându-l pe obrăjorii lui bucălați. M-am despărțit de Esia printr-o îmbrățişare delicată, pentru a nu-i provoca durere. De la Adar – nu mi-am luat la revedere. Când am urcat în maşina lui Avner Ashdot, el era încă în sera de ardei Babuşca.

Înțelegi? A avut grijă să rămână acolo îndeajuns de mult încât să nu fie nevoit să-şi ia la revedere de la mine.

După ce am plecat, în maşină, Avner Ashdot şi cu mine am tăcut o oră întreagă. Ca şi cum tăcerea copiilor noştri ne-ar fi învăluit şi pe noi. Am trecut pe lângă unități militare şi monumente ridicate în memoria soldaților căzuți la datorie şi mă întrebam cum de nu le zărisem la sosire.

Ne-am oprit într-o benzinărie. Tânărul care a umplut rezervorul a şters parbrizul cu o cârpă micuță, iar Avner Ashdot i-a dat un bacşiş generos. Tu nu ai dat niciodată bacşiş în benzinărie. Nu-ți plăcea să fii forțat să cheltui bani în plus.

Când am revenit pe şoseaua principală, a zis:

— Îmi pare rău, Devora.

Amândurora ne era cât se poate de clar pentru ce îi părea rău. Nu avea rost să ne prefacem.

— Intențiile tale au fost bune, am zis, oftând în loc să plâng.

— Da, a spus el. Dar rezultatul – un mare rahat!

Şi-a aşezat o mână peste mâna mea. De data aceasta nu m-am mai retras. Avner a spus:

— Ai fost rănită. Nu asta era intenția mea. Adar nu a povestit... Vreau să spun că... Doar de la tine, în drum spre Noit, am auzit pentru prima oară toate detaliile.

— Vrei să zici că ştiai că-mi plac croasanții cu migdale, dar nu cunoşteai povestea lui Adar?

— Povestea cu croasantul a fost o pură întâmplare, te rog să mă crezi. Iar Adar... nu ne-a povestit prea multe despre tine. De fapt, aşa cum ai observat şi tu, nu e prea vorbăreț... Ne-am dat seama însă că e o ruptură între voi. Ştiam şi că au existat o înmormântare şi o ceremonie de *shiva* şi că el nu a participat la niciuna dintre ele. Dar nu ştiam de ce. Nu am ştiut că povestea era atât de...

— Serioasă? Da, Avner, chiar este o poveste serioasă.

El m-a privit cu multă compasiune. Apoi şi-a întors capul spre autostradă şi a spus:

— E băiat bun Adar. Ştii asta, nu-i aşa?

— Nu mi se pare că debordează de bunătate.

— Uite, el... e o nucă tare. Şi mie mi-a luat ceva timp să mă obişnuiesc cu felul lui de a fi. La primele mele vizite, nu am schimbat niciun cuvânt. Am considerat asta insultător. Enervant. Dar apoi, pe neaşteptate, la a patra sau a cincea vizită, chiar înainte să plec, mi-a pus pe capota maşinii un borcan cu miere. Înțelegi? Asta e metoda lui de comunicare. Şi faptul că a luat asupra lui responsabilitatea îngrijirii serelor; ai idee câtă muncă presupune asta?

Mă gândeam: Mie nu mi-a dat nimic la plecare.

Am zis:

— Toate bune şi frumoase... Cu toate astea... e ceva în Adar... dintotdeauna a fost ceva în Adar... ceva plin de cruzime. Ştii că nu şi-a cerut niciodată scuze în fața soțului femeii pe care a omorât-o?

— Nu ştiam. Nu.

În sala de judecată, au stat la o distanță de numai câțiva metri. Pe întreg parcursul procesului, nu a întors nici măcar o dată capul spre el.

*

I-am povestit lui Avner despre conversația sincopată pe care o avusesem cu Adar în sera de ardei Babuşca. În timp ce vorbeam, el a început să-şi mişte încetişor mâna peste a mea. S-o mângâie.

Când am terminat, a zis:

— Situația nu este atât de rea pe cât mi-am imaginat. A lăsat o portiță. Amândoi, şi el, şi Esia, ne-au lăsat câte o portiță deschisă.

Iar eu am spus:

— Dar furia lui Adar este atât de profundă. Atât de bine înrădăcinată în el.

Şi Avner Ashdot a spus:

— Trebuie să tragem adânc aer în piept. Amândoi. Trebuie să avem răbdare. Cele mai adânci rupturi în relaţiile dintre oameni au loc din cauză că unul din ei nu are, de obicei, răbdare să aşteapte până când celălalt se simte pregătit.

— Nu ştiu, am zis, mi-ar fi plăcut să fiu la fel de optimistă ca tine.

Avner Ashdot nu mi-a dat niciun răspuns. Încet de tot, mi-a desfăcut degetele mâinii şi şi-a împletit degetele cu ale mele.

*

Şi totul, numai din pricina îmbrăţişării lui Hani. Vecina noastră. Până atunci nici nu mi-am dat seama cât de mult tânjeam să fiu atinsă. Din momentul acela a început numărătoarea inversă. O numărătoare interioară. Tăcută. Care nu se putea sfârşi decât într-un singur punct.

L-am invitat pe Avner Ashdot să urce în apartamentul meu, de la etajul al treilea. La o cafea. Deşi amândoi ştiam foarte bine că eu nu beau decât ceai şi apă. Nu voi intra în detalii despre ceea ce a urmat. Există o limită pe care mi-o impun faţă de tine în această privinţă. Pot doar să-ţi spun că şi el are şase degete la piciorul stâng şi că, după ce a plecat, m-am simţit mai singură ca niciodată.

Ca să fie limpede pentru toată lumea, s-a purtat ca un adevărat gentleman. Mi-a pregătit un mic dejun uşor. Omletă cu ceapă şi salată de legume tăiate mărunt. Am mâncat împreună. În timpul mesei mi-a făcut o mulţime de complimente. Şi-a întins de mai multe ori mâna spre mine, ca să-mi mângâie obrazul. M-a întrebat în nenumărate rânduri dacă nu mă deranjează faptul că pleacă. Ar fi vrut să rămână, doar că avea o întâlnire...

I-am spus că nu mă deranjează...

Dar după ce a plecat, nu ştiu, Michael, totul a început

să mă apese. Toate întâmplările acestor ultime săptămâni. Am simțit o dorință puternică de a vorbi cu tine şi o tristețe adâncă la gândul că acest lucru e imposibil.

Locuința noastră a început să semene dintr-odată cu o fermă izolată. Patru camere înconjurate din toate părțile de dealuri secate de dragoste.

*

Ştii cum sunt în astfel de momente. Trebuia să găsesc ceva de făcut. Aşa că am început să împachetez lucrurile din apartament şi să le pregătesc pentru mutare. Să le sortez: îmbrăcămintea de iarnă, îmbrăcămintea de vară, vesela pe care voiam s-o iau cu mine, vesela la care ar fi trebuit să renunț de mult sau pe care ar fi trebuit s-o sparg. Scrisori vechi. Articole decupate din ziare, albume de fotografii. Mi-a luat mult mai mult timp decât aş fi crezut. Deşi nu ne stătea în obicei să acumulăm lucruri, am trăit totuşi în apartamentul acesta vreme de douăzeci şi cinci de ani. Nici nu-ți imaginezi cât de multe nimicuri am adunat.

Am lăsat la final camera ta de lucru. Abia după o săptămână mi-am făcut curaj şi am intrat acolo. Cu inima bătându-mi să-mi sară din piept. Am început cu ce era mai simplu, lăsând la sfârşit partea dificilă. Întâi rafturile, cu dosarele şi cărțile, apoi biroul, cu multele lui sertare, mereu încuiate, care, aşa cum s-a dovedit, nu ascundeau nici secrete murdare, nici scrisori de dragoste de la amante (Serios acum, Michael, atâția ani şi nici măcar o reporteriță acreditată la tribunal?) – numai două ceasuri Rolex, pe care le-ai primit cadou şi pe care nu le-ai purtat niciodată, deoarece credeai că ar fi atras mult prea multe priviri, precum şi fragmente dintr-un jurnal profesional, pe care, din câte mi-am dat seama, aveai de gând să-l transformi, la un moment dat, într-o carte, ceea ce n-ai mai apucat să faci însă (Lucru deloc rău, dacă e să mă întrebi pe mine).

În partea din spate a celui mai de sus raft am găsit

acest robot telefonic. L-am conectat la telefonul nostru. Şi vocea ta baritonală m-a îndemnat să-ți las un mesaj.

Am înțeles într-o clipă ce aveam de făcut. Iar de atunci, îți vorbesc.

E ridicol, ştiu. Să-i vorbeşti unui robot telefonic. Un om normal nu ar face asemenea lucru. Însă dacă am învățat ceva în aceste ultime săptămâni, atunci acela e faptul că nu există oameni normali. Sau întâmplări normale. Există doar anumite lucruri pe care anumiți oameni trebuie să le facă în anumite momente.

*

Niciodată, în tot acest timp în care ți-am lăsat mesaje, nu m-am aşteptat să-mi răspunzi, Michael. Nu credeam că îmi vei da un semn sau că-mi vei apărea în vis, oferindu-mi răspunsuri la toate întrebările. Voiam să vorbesc cu tine deoarece ştiam că ție nu-ți pot spune decât adevărul. Şi doar adevărul, nimic altceva. Ceea ce mă forțează să fac lucrul cel mai dificil dintre toate: să-mi scot toate măştile şi să mă privesc în ochi – acesta este chipul meu, acestea sunt alegerile pe care le-am făcut, acestea sunt rezultatele alegerilor pe care le-am făcut, la bine şi la rău. La foarte rău.

Ştii, Sigmund Freud a fost un om inteligent, dar ieri-noapte, după ce am terminat de citit ultimul volum din operele sale şi l-am aşezat la marginea patului, m-am gândit că a făcut totuşi o greşeală. Cele trei paliere ale sufletului nu se află în interiorul nostru! În niciun caz! Ele plutesc în aerul dintre noi şi celălalt, în spațiul dintre gurile noastre şi urechile celui căruia îi spunem povestea noastră. Iar dacă nu ai cui să i-o spui, povestea nu există. Şi dacă nu ai cui să-i dezvălui secretele tale, dacă nu ai cui să-i împărtăşeşti amintirile şi din partea cui să aştepți consolare, atunci vorbeşti cu un robot telefonic, Michael. Important este să vorbeşti cu cineva. Altfel, omul, de unul singur, nu ştie la care dintre cele trei etaje se află, condamnat să bâjbâie în

întuneric, pe casa scărilor, în căutarea întrerupătorului.

*

Ieri m-am alăturat celor un milion de oameni care au mărşăluit în Tel Aviv. De data aceasta, spre deosebire de prima oară, am luat trenul până în capitală, iar o ricşă mă aştepta chiar în faţa gării. Yshai, tânărul pe care îl voi avea ca oaspete în noul meu apartament, mi-a fost şofer. O minune de băiat. Student la Drept. Visează să-şi deschidă un cabinet de avocatură şi să ofere consultanţă juridică în probleme de ecologie, apărând astfel mediul de aceia care vor să-l exploateze. Un idealist. Ţi-ar fi plăcut de el.

Am reuşit să ajungem cu ricşa până pe strada Weizmann, unde ne aşteptau protestatarii pe care îi ajutasem de-a lungul ultimelor săptămâni, câteva persoane din cortul psihologilor şi Avner Ashdot. Am mărşăluit încet împreună – Avner nu poate merge repede – până am ajuns în piaţă. Ne-am oprit cu faţa către scenă. Nici prea aproape, nici prea departe. Adia un vânt plăcut. Purtam haine nepotrivite pentru o judecătoare, dar cât se poate de potrivite pentru o femeie care merge să protesteze: pantaloni largi şi confortabili. O cămaşă uşor răscroită la gât. Pantofi sport. Ştiam că de data aceasta nu voi leşina şi că dacă, Doamne fereşte, avea să mi se întâmple ceva, Avner Ashdot va fi lângă mine. Piaţa s-a umplut de oameni, purtând cu ei pancarte mari, frumos decorate, pancarte mici, confecţionate la repezeală. Pe margini, am observat, se întâmplau şi lucruri obişnuite: un sărut franţuzesc, o coadă micuţă în faţa unui bancomat, un copil a căzut şi a început să plângă. Mişcare umană obişnuită. Totuşi – mă gândeam – , în toate astea există şi ceva total neobişnuit; atât de mulţi oameni care nu mai sunt dispuşi să accepte lucrurile aşa cum sunt ele acum, care cred că avem şansa de a le îndrepta şi au venit aici pentru a o spune sus şi tare. Iar asta e ceva cu totul special.

La ora zece seara au urcat pe scenă primii vorbitori. Aceştia au fost urmaţi de alţii. Unii dintre ei au spus lucruri înţelepte. Alţii au spus lucruri mai puţin înţelepte. Dar din cuvintele fiecăruia dintre vorbitori răzbătea sinceritate.

Între discursuri, pe scenă îşi făceau apariţia cântăreţi şi formaţii. La un moment dat, în timpul unei melodii, Avner Ashdot m-a invitat la dans, iar eu am acceptat. Nu am mai dansat de atâţia ani în public! Iar tu ştii cât de mult îmi place să dansez! Picioarele lui Avner Ashdot sunt greoaie ca nişte buşteni, aşa încât n-am putut să dansăm chiar pe ritmul muzicii, însă am dansat un vals lent în mijlocul pieţei.

*

Înainte de miezul nopţii, am cântat imnul împreună cu alţi trei sute de mii de oameni. Şi am simţit că încă avem o speranţă. Că încă există speranţă şi pentru mine.

Ştiam că era un sentiment trecător, dar m-am agăţat de el pentru o clipă, Michael, iar clipa aceea mi-a aparţinut în totalitate.

*

Mâine soseşte firma de relocare. Poimâine-dimineaţă mă voi trezi, pentru prima dată, într-o casă care nu este a noastră. Într-un pat care nu este al nostru.

Cred că acesta este ultimul mesaj pe care-l înregistrez pentru tine. Voi scoate banda şi o voi aşeza în sertarul cel mai de jos. Poate că Beniamin o va găsi într-o zi, după ce eu voi fi plecat. Şi o va asculta.

Sâmbătă voi merge din nou la Noit împreună cu Avner. Esia a telefonat. A spus că băieţelului îi e dor de mine. Şi că Adar nu se opune venirii mele. Nu prea tare, cel puţin.

Probabil că, în această situaţie, tu ai fi spus: „Unde arde? Mai întâi acomodează-te cu noua locuinţă".

Probabil mi-ai fi zis că ar trebui să aştept ca Adar să-

mi ceară în mod explicit să merg să-i vizitez. Pentru că nouă nu ne stă în obicei să dăm buzna în viețile oamenilor.

Însă din clipa aceasta, dragostea mea, bucuria mea, catastrofa mea, nu mai împărtăşim aceleaşi obiceiuri.

De acum voi face lucrurile aşa cum îmi stă *mie* în obicei.

Cuprins

TREI ETAJE
Etajul întâi
Etajul al doilea
Etajul al treilea